HERONIS AB INTHIEMA,

ICti. Q. Friſiaco-Naſſoviani exercitus
Cenſoris militaris

Circa gentilitias familiarum domos, earumq; appendentes prærogativas maſculas, & defunctorũ extremas ſuper iiſdem voluntates, malæq; fidei poſſeſſorum machinationes

Diſquiſitio Iuridica, ortu ſuo producta.

EX CAVSA
Nobiliſsimi & Strenui Herois
D. GEORGII à LYAVCKEMA
CHILIARCHI BRABANTIÆ ARCHIDVCIS.

CONTRA

NOBIL. CAMSTERANOS à SENATV
Friſiorum Provinciali in commodum præfati D. LYAUCUMA deciſa, & quatuor juris reſponſa aliaque lectu jucunda continens, omnibus præter jus & æquum ſcitu utiliſsima, in ſingularem forenſium, uſum evulgata.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Ex Legato Ill.mi Coccini

SOC. IESV BIBL.

LEOVARDIÆ,
EXCVDEBAT
ABRAHAMVS RADÆVS,
TYPOGRAPHVS ORDINARIVS,
CIↃ IↃ CXIX.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISS. POTENTISS.
PRINCIPI AC DOMINO

FREDERICO V.

COMITI PALATINO

Ad Rhenum ſacri R. Imperij electori primario, utriuſq; Bavariæ Duci, &c.

PRINCIPI AC D. CLEMENTISS.
Hanc juridicam diſquiſitionem
HERO AB INTHIEMA
In perpetuæ obſervantiæ teſtimoniū dedicat conſecratq;

INTEREST *Reipub. Sereniſsimè Princeps elector ut arduarum cauſarum cognitio litiumq; magni momenti diſceptatio, in vulgus hominum, maximè inconſpectū magnorū virorum qui dicendo juri, & reipub. adminiſtrandæ præſunt, proferatur. Sic enim, & cauſa ipſa omnium cenſuræ judicioq; ſubjicitur, & judicum integritas cognoſcitur, & utra litigantium pars pro juſtitia*

Digitized by Google

contenderit, intelligitur, æquitas laude, iniquitas vituperio & dedecore afficitur. Cum hæc perpenderem Princeps Illuſtriſsimè non abs re me facturũ putavi, ſi hos meos labores, quos pro cauſa nobiliſſimi viri Domini Georgii *à* Lyauckema *tribuni militum apud Illuſtriſſimum Archiducem fortiſſimi, affinis mei honorandi, inavitorum bonorum, quibus durante bello, injuſte ejectus erat, recuperationem ſuſcepi, ſub auguſti tui nominis auſpicijs in lucem emitterem. Depreſſa fuit illa cauſa perquã plures annos iniquiſſimis rixantium cauſidicorum contentionibus, nunc verò pactis inter Archiducem Belgijq́ ordines ordines inducijs, per conſultiſsimos patriæ noſtræ ſenatores vindicata, & Dom. Lyauckema fundi aviti proprietas reſtituta eſt. Accedit ad hoc Illuſtriſsimè Princeps, quod cum parum multos ante annos in Angliam profectura jungendis feliciter nuptijs cum unica Britanniæ Regis filia, Amſterdamum C. Tua hæreret, meque tum Phriſiacæ militiæ cenſorem T C. menſæ adhiberes egregiæ, & vere regiæ virtutes tuæ, ſuis me quaſi radijs perfuſum, colluſtrarint inq́ C. T. admirationem venerationemq́ pertraxerint. Eminebat in*

vultu

vultu digna tali honoris faſtigio tẽperata gravitate modeſtia, in ſermone prudentia, in õni actione fides, dignitas, te heroica animi magnitudo ſeſe proferebat. Gratulatur ſibi de tali Principe Germania, cujus fluctuantem ſtatum te compoſiturum ſervatamq; ab his turbarum procellis in portum deducturum confidit. Gaudet Belgica noſtra, quæ tum ob conſentientem orthodoxæ religionis profeſſionem, tum ob cognati ſanguinis propinquitatem qua T.C. Inclytum Principem MAURITIUM & NASSOVICAM *domũ attingit, omnibus neceſſitudinis vinculis T.C. adſtricta & ſociata eſt. Reſp. Chriſtiana univerſa arrecta eſt in ſpem magnam, fore ut aliquando divinis animi tui virtutibus, ab his tumultibus ad quietem & otium perducatur. Accipe igitur ſerena frõte ſereniſſime Princeps hanc juridicã meam diſquiſitionẽ meq; deliteſcẽtem ſub C. T, patrocinio clementiſsime tuere, fove, ſave, ſignatum* Leowardiæ Phriſiorum. *3. Ianuar. 1619.*

Tuæ Serenit. obſervantiſs.

H. ab INTHIEMA.

Digitized by Google

AD

Nobilem, præſtantem, & conſtantẽ virum,

HERONEM ab INTHIEMA

I. C. Affinem ſuum amandum.

INtima *teſtantum ſcrutatur & abdita ſenſa*
Inthima *juridica quod gravitate docet*
Inthima *ſidereæ vates ſatis intime divæ:*
Quis renuat Muſis intimus eſſe ſuis.

Georgius à Lyaucuma.

IN EFFIGIEM

Nobiliſsimi, Clariſsimi, togâ ſagoq́;

PRÆSTANTISS. HEROIS

D. HERONIS, AB INTHIEMA,

I. C. FRISII

Exercitus Naſſovici non ita pridem Luſtratoris fideliſsimi. nunc verò in almâ Academiâ Illuſt. Friſiæ Ordinum, quæ Franekeræ eſt, Graphiarij &c.

QUem ſua nobilitas ſublimat, quemque venuſtat
Inclyta ſtirps, longâque ab origine ducta propago
Semideũ Heroum, non degener Inthiema proles
Stemmatis illuſtris, non laudis egenus avitæ
Sic fert ora, ſuum quem nunc Academia jactat.
Iuſtitiæ exemplar, pietatis regula, honeſti
Norma, incorruptus recti juriſque ſacerdos.
Obſcuros igitur Proavos ſi fata dediſſent.
Hic ter dignus erat, genus à quo ſumere poſſet
Nobile poſteritas & Dis miſcerier ipſis.

Sixtinus Amama,

Ebr. Lit. Profeſſor poſuit Franekeræ R.

Digitized by Google

AD

NOBILISS. VIRUM

HERONEM AB INTHIEMA ICtum.

Et Illuſtris Academiæ Friſiorũ quæ eſt Franekaræ Secretarium ſive Cancellarium.

FILIUS ora patris præſentat, & æmulus alta
Signa ſuæ gentis, nomina, facta refert:
Non ea fœmellæ virtus; *Oblivio* nomen
Indidit, attribuunt ſed *monumenta* viro (a
Hic generis columẽ: decoriſq; oblita paterni
Tranſiit ad ſtirpem nupta, marite, tuam.
Unde Iovis juſſu ſancitum, ut haberet avitas
Filius æterna poſteritate domos b) b. num. c 27.
Edocet exemplis hoc LYAUCKEMA martius heros,
Maſcula majorum ſpéſque decúſq; ſalus.
Inthiema quẽ antiquis natalib⁹ atq; trophæis
Devictum intrepidus reddidit arte ſua.
Macte animo rabioſa fori tot jurgia taxas,
Iudicis hinc firmat ſpreta ſenatus ope.

a) Hebræi fœminas vocant Naſchim à themate Naſcha quod ſignificat obliviſci s. oblivioni tradi quod in ijs memoria paternæ familiæ oblitteretur marem autẽ vocant Zachar à themate Zachar ebræo, quod ſignificat recordari vel memoriæ tradi quod in eo memoria nomenque familiæ paternæ conſecretur & conſervetur.

HENRICUS RHALA
ICtus Eloquentiæ & Hiſtoriarum Profeſſor Franequ.

Digitized by Google

Reſponſum Primum

HERONIS AB INTHIEMA.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.

NUPER talis cauſa viſitanda, mih infraſcripto propoſita fuit: Extiti quondã, ante multos annos, in vivis, antiquiſsima generationis ſeriè, nobiliſsimus, ac ſummis ingenij dotibus, oriundus vir, *Epo à Laucuma*, Friſius, qui præter alia ampliſsima bona, heroicum quoddam caſtrum, ipſi à majoribus ſuis, titulo ſpecialis fideicommiſsi, obventum, in pago, ſive vico Sexbierum, prope Harlingiam, amplis, ac profundis foſsis, aliiſque pontibus, tempore neceſsitatis, ad avertendas, raptorum, aliorumque incendiariorum violentas manus, ſubtrahendis, munitum, inſuper, ſubterraneis quibuſdam antris, ſive fortiſsimis conclavibus, inopinatæ oppreſsionis evitandæ beneficio, conditum, & ante immemoriale tempus, in memoriam demortuorum, honorem viventium, & ad huc naſciturorum gloriam Laucumanorum, laudabiliter, ſingulari arte, extructum, & vallatum, multis & diverſis graminatis, tam ipſis amnialibus paſcendis, quam terræfructibus inſeminandis, annexum, aliiſque ſpecialibus prædiis alligatum habuit, poſſedit, & ju- *Arcis Laucumanæ deſcriptio.*

re dominii, ſecundum proavorum, diverſas teſtamentarias diſpoſitiones, ſemper de gradu extincto, ad viventem præſentis familiæ gradum, tranſitorium, factum, uſurpavit deinde, ingruente ſenectute, hic Dominus Epo à Lauckuma morti factus proximior, nulliſque corporis hæredibus, à Deo Opt. Maximo Benedictus, aut donatus, Fratris ſui Sicconis, quatuor liberos, nomine Scheltonem, Sicconem, Luciam & Catharinam, omnium ſuorum bonorum hæredes inſtituit, hanc tamen arcem, ſuperius paucis deſcriptam, ab iiſdem, memoria præteritorum, cōſideratione præſentium, & futurorum intelligentia, ipſum impellentibus, eximens & ſeparans, perpendenſque eandem, nudo teſtamento, abſque reſtrictione inter cætera immobilia, tranſlatam, contra avorum ſolitas, conſuetas, ſive præſcriptas, de maſculo, in maſculum directas fidei commiſſarias ſuccedendi vias, per diverſa, inſtitutorum inſtitutarumque, ex iiſdem natorum, ſive naſciturorum matrimonia, facillimè dividi, imo, per totum alienari, ſive extra hanc ſplendidam Laucumanam ſtirpem, aliorum fœtoſis ac ſuperbiſsimis uſibus, applicari poſſe, cui, ut præveniret, & niſi à ſuis majoribus, ſatis dilucidè, & perſpectè, præcautum fuiſſet, in ſuperfluum, & majorem certitudinem, odioſæ excludendæ alienationis, non Dominæ huic Luciæ, aut Catharinæ, tanquam muliebribus perſonis, & avitorum manifeſtis alienatricibus, quamvis ipſi teſtatori optimè, & ſingulariter cognitis, Imo dilectiſsimis, & propter præcedentem, aliorum bonorū in ſcriptam inſtitutionem, acceptiſsimis, ſed eandē cum omnibus ſuis pertinentiis, privilegiis, ac regalibus

Omnium liberorum inſtitutio.

Arx Laucumana ſeparatur, à reliquis bonis.

Fœminarum quamvis teſtatori acceptiſsimarum excluſio.

libus, prænominati ſui fratris Sicconis, majori natũ (quod ſingulariter primo notandum) filio, nomine Scheltoni, per verba, in æternum, apud hunc permanſuram, deinde huic mortuo, nulloſque legitimos ſucceſſores, relinquenti, alteri ſuo fratri Sicconi, cui abſque liberis, in fata conceſſo, tandem tertio horum ſororibus, Luciæ & Catharinæ, more prællegato, prælegavit, poſt quas abſolutas ſubſtitutiones, hic Dominus teſtator, in eodem ſuo elogio priora dicta clarius explicaturus, ſcilicet maſculinitatis, ſibi cordi exiſtentem curam, ardorem, & prælationem, expreſſurus: Quarto progreditur, in hunc modum, **Item toe allen tyden** Schelto, Latine omni & ſempiterno tempore, Schelto, gaudebit hoc ſeparato legato, poſteã Scheltonis major natu proles, aut partus, poſt eundem, ſenioris prolis proles, & ſic in æternum, in deſcendẽti gradu (nota) ſoli habebũt, nempè unus, poſt mortẽ alterius, omni diviſione, ejuſdem prælegati, rejicienda, eo inſuper obſervato, ſi major natu inſufficiens foret, aut per defectum qualitatum, virtutum, ſcientiarum, aliarumque notitiarum, indignus exiſteret, ſemper & ſequenti tempore, unum ex aliis Iunioribus liberis, ad regendum, & propugnandum, validiorem, ſive digniorem, ex judicio Abbathis, in Lidlum, & paſtorum, in Oiſterbierum, & Pieterſbierũ, electum iri, ſeriò demandavit, ex anxia ſollicitudine, præcepit, dum octavo, poſt priorum ordinationem, ſingulari quodam gemitu, in prædictæ maſculinitatis amorẽ tractus, hoc modo ejulet: Item ſi Schelto præſcriptus, in ſua poſteritate (quod denuo ponderandum) aut ſine deſcendẽtibus deficeret, tunc præcipuũ hoc

Modus & obſervantia ſuccedendi.

Maſculorũ prælatio.

In Oiſterbierum & Pieterſbierum ordinantur collatores.

 prælegatum

Digitized by Google

Dominus ſucceſſor, & horum liberorum genitor, Schelto, cum ſimiliter, vitæ finem, ſibi imminere, horamq́ue mortis, incertiſsimam eſſe, & quam citiſſimè præter opinionem ejuſdem, pavoribus, & ſtridoribus horribiliſſimis, quam facillimè, obrui, ſive ante rei domeſticæ, inter liberos neceſſariam diviſionem, aliamque diſpoſitionem, conficiendam, ex hoc mundi ergaſtulo, avocari poſſe, timeret, & rectè vereretur, ſecundum veſtigia teſtamentaria ſuorum majorum, idem grande hoc prælegatum, ſeniori ſuo filio, mox nominato Georgio à Laucuma, poſt mortē matris dictæ Domicellæ Helenæ à Decama, bonorum ſive hujus arcis ordinatæ uſufructuariæ, apprehendendum, aſsignavit, eundemq́ue in ſuper Dominum Georgium, cum altero fratre Siccone, & ſororibus, ſive ſuis filiabus, reliquorum, hæredem inſtituit, prout latius, ex ejuſdem elogii copia, ſub lit. C.C. adjuncta, intelligere datur, poſt cujus mortem, poſtea ſecutam, mater Iella, facta vidua, in arce. Iure uſus fructus, ſibi, uti dictum, à marito relicta, aliiſq́ue bonis, eidem annexis, permanſit, & ad extremum vitæ diem, ejuſdem aliorūque bonorum fructus, ſive reditus annuos percepit, quos, abſq́ue ullo liberorum ſuorum impedimento, pro arbitrio, quo voluit, liberè convertit, nata maxima filia Domina Siouca invito utroque parente ſeſe anteà cuidam nobili viro, Hummero à Camſtera, in matrimonium elocavit, & alio, cum marito ab hac arce demigravit, & Domicilium conſtituere conſultius putavit Mater autem vidua ſumma authoritate rexit, & gubernavit, prout veram & abſolutam uſu fructuariā deceret & oporteret & de ju-

Mors omnium horribilium, horribiliſsimum. auth. Ariſt. a. juxt. Sapien. c. 2.

Domin. Impetrans honoratur.

C.C.

Uſu fructuaria moritur.

re facere ſancitum ſit, ſua morte tandem, virtute ſui domini defuncti mariti, approbatæ voluntatis, tam legati caſtrum, in Sexbierum, cum ſuis dependentibus, in honoratum hunc Dominum Georgium, ſeniorem filium, reliqua indiviſa bona, in reliquas ſorores & liberos, æqualiter, participanda tranſtulit, quo tempore, nempè, maternæ mortis, ſenior hæc filia Siouca, poſtquam expriori marito, Hummero à Camſtera, jamdudum demortuo, unicum Filium, nomine Tyallingium, ſuſcepiſſet, abſente ſuo, & in longinquis regionibus, partim amore ſtudiorum, peregrinante, poſtea ingruente bello Hiſpanico, regiis partibus militante Fratre Georgio, præſens ejus caſtrum, maſculorum maſculis, & eorundem ſucceſſoribus, in æternum, quamvis inſcriptum; & dedicatum, citra ullius inventarii confectionem, Notarii, Secretarii, aut alicujus publicæ perſonæ, aut reliquorum teſtium præſentiam, multo minus, Prætoris imploratum conſenſum, imò emiſſam aliquã, Citationem, aut denuntiationem, invaſit, quem arripiendi furorem, & audaciam, illa, quaſi ejuſdem legati, prætenſa ſalvatrix, inſpectrix, ſive mobilium cuſtos, & conſervatrix, & famulorum, famularumque fidelis, & neceſſaria Oeconoma, abſente ſuo fratre, haberi vellet, per modicum tempus quoddam obumbravit, poſtea, altero cuidam viro, Domino à Feitzma nupſit, qui, eodem modo poſtea illa, vitam cum morte commutavit, poſt ſeſe, hunc Dominũ Tiallingium, ex priori matrimonio prognatum, unicum filium, in hac vitioſâ poſſeſsione reliquit, qui malorum inſtinctu, & deteſtandis pernitioſiſsimis perſuaſionibus ſeductus, contra maternam tantum

Deteſtanda ſororis immixtio.

Violenta ſororis invaſio

Vitioſa poſſeſsio transfertur in filiũ alienam familiam referentem.

ſpontaneam

Digitized by Google

ſpontaneam curam, & longe poſt feſtum, confectã aliqualem bonorum mobilium confectionẽ, violentiori actu, & modo, eo uſque retinuit, donec providentia divina, cruentiſſimum religionis, & libertatis bellum, præſenti treuga, ad ſingulare quoddã tempus, ſuſpenſum, inde omnes, huic, vel contrariæ, parti militantes, ab anno 1567. contra omnẽ præſcriptionem reſtituti fuerint.

Hinc major natu honoratus filius, Dominus Georgius à Laucuma, hujuſque detentoris Tiallingii Camſtera honorandus Avunculus, quaſi ex poſtliminio reverſus paternum hoc nobile caſtrum, nunc ex peregrina, & à ſua remotiori familia, nato affini ablatum, primo amicabiliter deinde judicialiter, coram ſummo Friſiorum Iudicio, cum fructibus perceptis, & percipiendis, una cum expenſis, quatenus in libello judicialiter producto, concluſum, ſibi reſtitui popoſcit.

Ablata juſte repetitur.

Cui petitioni reſpondet Reus, hic Tiallingius à Camſtera, matrem ſuam piæ memoriæ, Sloucam impetrantis, ſive avunculi ſui ſororem, majorem natu ſive omnium liberorum ætate maximam fuiſſe, & virtute, Eponis à Laucuma teſtamenti: ſeniorem prolem Scheltonis, hoc litigioſo caſtro honoratam eſſe, nunc ab Avo ſuo materno, per indignam, imperfectam, ſive nullam carthabellam, de jure res puendam, in præjudicium teſtatoris Eponis, factam, eodem nudari non poſſe, ſe itaque nomine ſuæ defunctæ, matris, tanquam dicti Scheltonis, ſenioris partus filium, recedere non teneri, maximè teſtato-

Reſponſio ſive Rei defenſ.

Digitized by Google

rem Dominum Eponem, tam ad fœminas, quam maſculos, nullo diſcrimine habito, hoc legatũ tranſire voluiſſe, prout ex proceſſu, ejuſdemque actis, aliiſque exhibitis inſtrumentis, latius colligere & animadvertere licet.

Viſis itaque utruiuſq; partis allegationibus, & ad examẽ rationis vocatis omnibus, quæ in propoſito, controvertũtur, ſive cõſideranda videntur, ſalvo ſemper meliori judicio, reſpõdeo, ipſum Tiallingiũ à Cãſtera, nunc ejus liberos, præſens hoc ampliſsimũ legatũ, huic impetranti, tanquã ejuſdem vero, neceſſario, ac ſecundum defunctorum expreſſas voluntates, indubitato Domino, & proprietario, non ſolum, prout in actis concluſum, reſtituere teneri, verum etiam, propter maternum auſũ temerarium, nunc quotidie, & antea, per hanc præſentem frivolam detentionem, approbatum, aliis in exemplum, in juſtam arcis, eorundemque annexorum æſtimationem, juramento, in litem ipſos prægravante, aliiſque bonis hæreditariis, Laucumanis privandos, & extra ordinaria pœnâ, inſuper cum refuſione, totius litis expenſarum, puniendos eſſe.

Authoris opinio.

In hujus noſtræ opinionis confirmationem, hæc ſex axiomata, veniunt conſideranda.

1. Primùm, an hoc caſtrũ in Sexbierũ cum ſuis pertineutÿs, extra gradum Laucumanum, ad alienas Familias, in præiu-

bierum

dicium defunctorum, à quovis ſucceßore, per teſtamentum, transferri poßit.

2. *Secundo, ſi alienationi* ſubjectum *exiſtimaretur, an per nudam partus ſenioris nominationem, poſt, & ante multos maſculos ſubſtitutos, in aliquo teſtamento, expreßam, maior, ſive maxima natu ſoror, utpote fœmina, fratri ſecundo, à ſeſe, præferri debeat.*

3. *Tertio, ſi hoc ſubſiſteret, an conditione, ſive inſtitutione, ſuper maſculina ſobole facta, nondum deficiente, alicui fæmellæ, ſive filiæ, daretur locus.*

4. *Quarto num Scheltonis à Laucuma iunioris, horum Camſteranorum proavi materni, & domini Impetrantis Patris in ſcriptis redacta voluntas, inter liberos valere, vel utpote ſolennitatib⁹ carens, per diverſos actus, re & facto, approbata videatur, & ſic, in propoſito, tanquã valida iuſtũ*

effectũ ſortiri, vel ad minimũ, ſuper partu adiecto ſeniore, talem interpretationẽ, vel explicationem producere, quo maſculinitatis prælatio, & fœminarum excluſio, ſatis dilucide percipi queat.

5. Quinto anne occurrens voluntatibus defunctorum, omni emolumento, privandus exiſtat.

6. Sexto & ultimo, num aliorum bonis iacentibus, citra prætoris authoritatẽ, immiſcens, iudicio, ſive quorundam collatorum, aut deſignatorum excutorum decreto, in teſtamento Eponis à Laucuma, ſpecialiter prius implorando, attamen frivole contemto, aliqua pœna ſit afficiendus.

Quorum negativam, in prioribus tribus, in reliquis autem ſequentibus tribus quæſtionibus, affirmativam, jure tuebimur, &, in vocato, Dei Omnipotentis auxilio, utpote, omnis obſcuri lucerna, cũ ſufficienti refutatione eorum, quæ in contrarium objici potuerunt diſputando, verum ſenſum, deponemus,

Diſputando.

Diſputando enim, & opponendo, veritas clarius oſtenditur. *l. fin. §. mixta de mun. & honor l. Divi de jur. patron. l. officius de legat. 3.*

Et oppoſita juxta ſe poſita, magis eluceſcunt author Ariſtotele quem refert *Com. conſil. 5. in prin. lib 3. Cravett. conſ. 135. nu. 18.*

Ac ſicut Arometa magis redolẽt, quo magis conteruntur, ita veritas, quanto magis premitur, & oppugnatur, tanto clarior, ex pulſis nebulis, in lucem progreditur. *d. Paul. de Caſt. conſil. 23. lib. 1.* *Arometa.*

Hinc diſputatio cribrum veritatis, & ſuaviſſimus amniæ cibus dicitur. *Naviſan. lib. 1. ſilva nuptial.*

Ad primi itaque Axiomatis Probationẽ, ut veniamus, & promiſſis ſatis faciamus, ſenioris Scheltonis à Laucuma teſtamẽti verba excerpta, his præ oculis ſubjungẽda eſſe placuit, in hunc modum ſonantia.

Item ſoo maecket hy ſijn vier Soonen eñ kinderen erven/ ſijn tijdt-lijcke goederen/ ende dat kindt daer Tietz met gaet al gelijck/ is dat ſake/ dat het een carſten ſiele kryget/ ende dat in deſer manieren/als dat hy beſprooken heeft: Schelto ſijn oudtſte ſoon/ (nota) Laucuma Huys/Poorte/Stins/en State/ met alle de Landen/ die ſijn (nota) Out-Vaer* in voortyden bruycket eñ beſeget heeft. Item is dat ſaecke dat Schelto voorſz een echte ſyde cryghet daer hy kinderen by tuychde/ ofte kinderen by tuygen mochte/ ende

N. B. filium ætate majorẽ Laucumanæ domo honorari.

* *Attavi memoria.*

 het

het ſtorve/ eer ſijn echte ſyde etc. So ſal de Snaer (nota) naemlijcken de Weduwe van het* Laucuma Huys/ nunc quæſtioſo caſtro ſcheyden/ ofte ofwijcken/ addendo, dat 'tſelve Caſteel als dan ſal laugie/ ofte vallen/ op Sicko/ demortui Scheltonis fratrem, qui, ſi eodem modo moreretur, & viduam poſt ſeſe relinqueret, & impuberes liberos, ſoo ſoude oock/ ſijn Weduwe van 't Huys ſcheyden/ ende ſoude opden derden Broeder Eponem à Laucuma, præſentem teſtatorem, vervallen ende devolveren.

*Dura pœna afflictæ Viduæ addita. Domus hic pro familia. *Quid facies hoſti qui ſic excludis amantem.*

Ex hiſce claris, perſpicuis, & manifeſtis tribus, aut quatuor, ſuper maſculina Laucumana progenie, factis ſubſtitutionibus, ac duabus, vel tribus, viduis diſcedendi, in ſcriptis prohibitionibus, hæc potiſſimum colliguntur, quod hanc, caſtri adminiſtratoriam dignitatem, ſenior hic Dominus Schelto, ad ſeniorem animi, & judicii vigore præpotentiorem, filium, aut eo mortuo, ad ſecundum Fratrem, deinde tertium, non ſolùm, verumetiam, his mortuis deinceps, in perpetuum, ad poſteros, duntaxat maſculini generis, devenire, & ſic gradatim in Laucumanæ familiæ conſervationem, ab hiſce perpetuo regi, & per totum excluſis fœminis, apud maſculos manere, neve ad extraneas perſonas transferri voluerit, quæ fuit uſitata *ϛόργη* & naturalis affectio, in ſui generis poſteros, Familię nomen retinentes, paſſim approbata (a.

Ardor Teſtatoris primi Scheltonis erga maſculos.

a) *Iux. l. pater filium 38. § 1. 2. §. 3. ff. de legat. 3. l. liberis 108. ff. de condit. & demonſ. l. omnia 32. in fin. l. pet o 69. §. ult. l. cum pater 77. §. cum inter ff. de legat. 2. l. filius 114. §. cum pater ff. de legat. 1.*

Alias.

Alias enim, hæ perpetuæ ſubſtitutiones, ſi fœmina admitti videretur, invalidarentur, quod nullo modo fieri poteſt, poſtquam illę, jure aperto, ubique comprobentur. (a

a) *Veluti in l. Lucius titius 88. §. inſtituto ff. de legat. 2.*

Idque præcipuè, ſuper talibus caſtris heroicis, inter magnates, & proceres, uſitatiſſimũ eſſe ſolet. (b

b) *Vt indicat gloſſ. in l, ex facto 17. §. ſi quis rogatus ff. ad trebellian. Alberi in rubri de vulgar. & pup. ſubſtit. Tiraquell. de nobilit. c. 25. & c. 137. Num. 23. Corn. conſil. 90. ſcrupuloſe in fin. vol. 3.*

Cujus rei majores Laucumani, tanquam Præſtantiſſimi Nobiles, ante immemoriales annos fuiſſe ſtudioſiſſimi, ex diverſis teſtamentis colliguntur, ubique enim terrarum, utpote in Germania, Italia, Gallia, Anglia, imo præſenti noſtra communi Patria Friſia, recepta eſt hæc, præſertim inter nobiles perſuaſio, ut gentilia domus, licet feudalis, vel allodialis, exiſtat, apud maſculos permaneat, quo dignitas familiarum, cum opibus, & divitiis conſervetur*, ubi ait publice intereſſe familiarum dignitatẽ ſalvam eſſe. (d

Laucumanorum conſueti ardores erga familiam ſuam.

* *Iaſon. in conſil. 173. circa primũ num. 5. vol. 4.*

d) *Propter l. 1. § . Sed etſi ff. de ventr. inſpic.*

Quare talis favor publicus, omnibus rebus anteferendus erit. *Bart. per text. in l. à filia §. mulier & §. cum proponeretur in fin. ff. ad Trebell. Bald. & Salicet. in l. fin. de reb. alien. non alienand.*

Porrò, per haſce binas conformes, ac demortuorum filiorum viduis, inſcriptas prohibitiones, & di-

Digitized by Google

verſas factas ſubſtitutiones, certum eſt, præſentem dictum hunc teſtatorem, filios ſuos, hoc modo inſtitutos, aſtrictos voluiſſe, ut nullam omnio partem, de hoc caſtro alienare poſſent, neque inter vivos, neque per teſtamentum. (e

e) Vid. l. ult. §. ultim. ff. de legat. 2. l. Sticho 36, ff. de uſufr. legat.

Quorſum alias teſtatoris anxia cura familiæ? per maſculos tantum perpetuandę? quorſum alias hę arduæ dictæ prohibitiones? ad quid alias, diverſæ, & perſpectæ ſubſtitutiones? ubique ſuper maſculis, uti probatum, admiſſæ. (f.

f) Ex argum. novell. 1, §. 1.

Adeo ne hoc caſu, fideicommiſſario honorato, liceat quicquã, aut trebellianicæ, aut alterius, quartæ, nomine, detrahere. (g

g) Iohan. molaris nu 12. Bart. & Dd. in l. marcellus ff. ad trebell. gloſſ. in auth. de hæred. & falcid. §. ſi vero Bart. Socin. in regul. 432 Alexand. conſ. 201. nu. 1. vol. 6. Cravet. conſ. 191. in caſu. nu. 2. Dec. conſ. 257. & 408. nu. 13. Phil. corn. in conſ. 305. col. q. vol. 4. Molin. in conſ. 7. nu. 57. & 58. Paul. d. Caſtr. in l. jubemus. C. ad Trebell.

Et quamvis in cauſam dotis, & donationis propter nuptias, (quæ maximè favorabiles ſunt, alienatio admiſſa videatur, modo liberi, uti in propoſito factum eſt, hæredes ſint inſtituti. (a

a) Iuxt. l. quero ff. de jur. dot. & novell. 39. auth. res C. com. de legat. Guid. Pap. deciſc. 611. utrum alienatio nu. 2.

Tamen, ubi expreſſæ iſtiuſmodi maſculorum ſubſtitutiones, & mulierũ excluſiones reperiantur, quãvis dotis cauſa ſit, uti mox dictum favorabiliſ-

ſima

ſima, propter ſummam teſtamentorũ authoritatem conſervandam, illa ſcilicet, alienatio, de jure prohibita, non admittitur. (b

Dos quamvis favorabilis, alienationem non admittit.

b] *Iuxt. Alexand. conſ. 56. conſideratis verbis jaſ. in conſ. 157. nu. 2. volum. 2.*

Et in hanc opinionem ipſiſsimam, extat præclara ſententia Bartoli.

c) *In conſ. 72. item expr. text. in l. ſi duobus §. ſed quia noſtra majeſtas C. com. de legat. & ſidei.*

Profecto, jure conſulti, in familiarum cura, & ſuper hæreditariorum bonorum conſervatione, cum adeo ſolliciti reperiantur, ut ipſæ nuptiæ, per Chriſtum, humani generis redemtorem, conſecratæ, & *in Cana Galilea* benedictæ. (d

d) *In auth. de nupt. in prin. collat. 4. & ibi gloſſ. & vid. l. 1. de origin. Iur. Geneſ. c. 2. ſub. fin. Schurf. cent. 1. conſ. 57. nu. 6. Math. c. 19. & Deutr. ca. 24.*

Ex quibus omnes homines legitimè naſcuntur, nullum privilegium, hoc caſu habere dignoſcuntur, neceſſario igitur ſequi oportet, aut Dominum Eponem à Laucuma, aut alium, ex hac Laucumana familia naſciturum, in deſtructionem harum ſuperius allegatarum legum, hoc Caſtrum in Sexbierum, aut ejuſdem minimam particulam, hujus vel illius reſpectu, minimè admiſſo, pro ut, in primo themate diſpoſitum, ſi vellet, vel voluiſſet (uti minimè) alienare poſſe, maxime vel ob hoc, per binas tantum ſuper maſculis proximioribus factas ſubſtitutiones, reliqui maſculi, de ejuſdem familia legitimè nati, in perpetuum (nota) vocati intelliguntur. *Socin. conſ.*

N.B. binas ſubſtitutiones, ſuper maſculis factas omnes fœminas excludere.

43. viſis teſtamentis *col. 5. verſ.* aliquando 5. & ultimo nu. 3. idque cum totali excluſione mulierum: quid igitur de fæmina Domina Siouca, ipſiuſque relictis liberis, aut liberorum liberis, Camſteranam familiam ſequentibus, nullam nomine matris defunctæ, ad Laucumanorum horum prælegatorum bonorum ſuccedendi, imò ne minimam actionem habentibus, dicendum erit? Quibus primum thema abundè probatum, & latiùs, inferius per ſecundi teſtatoris Eponis teſtamentum probatum iri exiſtimamus, nunc ad ſecundi ibimus declarationem.

Secundi Axiomatis probatio.

CVi prima fronte, opponitur, partum ſeniorem, tam fæminæ, quam maſculo applicari poſſe, & ſic Dominum Georgium à Laucuma Impetrantem, quamvis filium, contra ſuam defunctam Sororem, Dominam Sioucham, nunc ejus filij filios ſive nepotes, hoſce Camſteranos, Reos, nihil optinere poſſe.

Communia enim verba, tam maſculum quam fœminam complectentia, per adjectionem comperativi, majores natu, quaſi clara, & aperta, in propoſito dignoſcuntur, deinde negari non poteſt, immo ubique ex actis, judicialiter productis apparet, Dominum Impetrantem, Dominam Sioucam ejus ſororem, Scheltonis à Laucuma ſeniorem partum in vivis exiſtentem fuiſſe ergo illam, à Domino Epone, hoc ligioſo gentilitio caſtro, non obſtantibus ullis contradictionibus, honoratam eſſe oportere, quod hujuſmodi claris, & aertis verbis, quorum virtute

major

major natu ſoror,nunc ejus ſucceſſores nituntur,ulterius non eſſe dubitandum, nec ullus locus,dandus conjecturis. (a

[a *Iuxt.l.continuus §. cum ita de verb.obligat.l.ille aut ille. §. cum in verbis de legat.3. Paul de Caſtr.in l.hæredes palam §. ſi quid poſt de teſtā Dec.in l.in ābiguis nu.4.de reg.Iur.Cravet.conſ.4.nu.21*

Et cum verba, ſunt uti in propoſito clara, cavillationes advocatorum,locum habere non debent. (b

(b *Vt dicit Bald conſil.147.in fin. lib.2. Cravett.conſ.4. nu. 21.& conſ.11 nu.6. & conſ.47.nu.2.*

Sed nos melioribus rationibus in hærentes reſpōdemus, illud verum eſſe, eo caſu, quo teſtator, non aliter,ſive aliis verbis,voluntatē ſuā manifeſtaverit, ſimpliciterque,abſque aliis admoniculis, interjectionibus, ſive, prædictis claris verbis, ulterioribus ſequentibus, prioribus non derogaverit,hoc ſi fecerit leges mox allegatæ obtinebunt,cæterum,uti in prępoſito, factum eſſe conſtat,teſtator,inter præcedentia, & ſequentia, verba communia, interjecerit,certe communi vocabulo, quamvis fæminam complectente planè caſſato,& quaſi pro nihilo habendo,rejecto,id inſpiciendum erit, quid teſtator ſenſerit [a

Refutationes ſive ſolutiones.

Mens, teſtatoris,& non verba inſpicienda.

a) *Iuxt. l.non aliter de lega.3.vid.l.ſi ſervus pluriū §.fin.de legat.1.*

Quibus argumentis, & rationibus veritatem indagare, ſive veram defuncti voluntatem, utpote teſtamenti reginam, in veſtigare, detur ab accurtio petendum eſt, qui primo ſpectandam ait conſuetudinem teſtatoris, ſecundo regionis,3 ex præcedentibus actum, & ſubſequentibus mentem inſpiciendam affirmat 4.dignitatem,5. charitatem,ſexto ne-

Acurtii ingenioſa opinio ſuper voluntatibus defunctorū inveſtigandis.

 ceſsitudinem

ceſsitudinem, 7. vicinitatem ſcripturæ, ſpectari debere ſcribit.

Hæc ſi in propoſito conſiderentur, profecto, ne unicum horum requiſitũ invenietur, cujus reſpectu, fęmina hæc defuncta Domina Siouca, ſenior quãvis partus, fratri ſuo præferri poſsit, ac debeat, quoniam conſuetudo teſtatoris apparet, ex teſtamẽto ſenioris Scheltonis aliter obſervata, & quotidie in patria tanquam ſacro ſancta apud omnes nobiles frequentiſſima, ipſis fæmellis contraria, ne ad gentilitiam domum, obtrudantur. Secundo mens Domini Eponis eſt, à ſuo defuncto Genitore, quatenus probavimus, per priores allegatas viduis diſcedendi inſcriptas in inhibitiones utpote notoria, & aperta verbis ipſis præferenda conſtricta, ut maſculos honorare cogatur, & quoque eoſdem per præcedentia, & ſequentia verba honoraſſe, nemo negare poteſt.

Conſuetudines ſtatuta, & ſtylus, judiciorum in teſtamentis (nota) inprimis obſervãdus.

N.B. propriã Reorum confeſſionem in actis expreſſam teſtari, dignitatem nõ fœminis, ſed maſculos ineſſe. ergo.

Quarto ab Accurtio allegata dignitas, non per fœminas ſed maſculos, in familiarum promotionẽ, exercetur.

Quinto dicta charitas teſtatoris fingi nequit, erga defunctam filiam ſubeſſe, vel ſubfuiſſe, dum illa Domino teſtatori, nunquam cognita, imo vigente, vel dominante ipſo, in rerum natura non extiterit, & ſic quod ſexto dicatur, de neceſſitudine, ipſa, alicujus beneficii, præſtiti amoris, aut benevolentiæ, honorari nõ potuit, multo minus vicinitas ſcripturæ fæminam ullam, in minimo puncto, niſi extinctis omnibus maſculis, tantum, Luciam, & Catharinam

rinam, ſorores à Laucuma, earundemque corporis hæredes, hoc ſplendido legato honoratum iri comprehendit, ergo non obſtante, unius duorum, vel plurium communium fœminam, nempè & maſculum pariter deſignantiũ verborum, propria ſignificatione, licet recedere & illud, quod magis veritati, & prioribus deductis requiſitis proximius, & intentioni magis conſonum ſit amplecti. *Iunt Bart. ad l. certi condictio §. ſi nummos nu. 7. ff. ſi cert. petat l. ſolemnis & l. ſiquis intentione ambigua ff. de iudic.*

Illud ipſum, obſervatur, etiam in contractibus, ut verba clara, aliquando, contra propriam ſignificationem accipiantur, [b] imo leges ipſæ, ut intelligantur, non verba, ſed mens, & ſententia earum ſpectanda eſt. (c

b) Iuxt. l. ex conducto §. Papin. & ibid. gloſſ. ff. locat.
c) Iuxt. ſcire leges de legibus l, nominis § 1. de verb. ſignif.

Quorum omnium conſideratione, quatenus in ſecundo themate me probaturum ſpoponderim, in propoſito, Dominã Sioucã, licet ſeniorem partum, ſuo fratri digniori, nullo modo præferri poſſe, nemo affirmabit, & aliquo juris remedio, conſtanter docebit: Ego itaque quod meum eſt, ordine diſcutiam, & à miſeria, deſpectu, & depreſsione mulierum, intentionem meam, ipſis legibus, potentiſſimis rationibus, & argumentis ſtabilitam, ſincerè, in promotionem juſticiæ, inperterritus nullius invidia, odio, aut ſimulatè inflatus, ſed Chriſtiane requiſitus, ad inſtruendos dominos judices, prout ſequitur, deponam, omnino ſperans, hoc meum juris reſponſum, non attenta ulla cauſæ, facta concluſione,

Iuris perſecutio, injuriam non importat.

ne, de jure ſemper admittendum, ita,[a] à quolibet explicatum iri, ne præter meam intentionem, in aliacuius, inſuper injuriam, illud ipſum, confectum eſſe exiſtimetur, ad propoſitum.

a Bal. in auth, jubemus num, 9, C, de judic, & in l, quãvis indubitati. num, 3, C, ad, l. jul, de adult, Felin. in c, cum dilectus nu, 25 Rom, conſil. 176, in cip. iſta sũt. Ias in l, admonendi nu, 67 ff, de queſtion,

Deus Optimus Maximus, poſt quam Mundum, atque omnia, in eo contenta, mirabiliter ordinaſſet, primum parentem Adamum, ad ſui imaginem, ſuper omnibus animantibus, Dominum, & rectorem, videnſque in conſultum, eundem ſolum eſſe, adjutricem ex coſta deſumta, Evam nomine, creavit, eandemque minoribus ingenii potentiis, & ingenii viribus, non ſolum formavit, verum etiam propter ejus leviſsimum tranſgreſſum, ſuo marito ſervam,[a] ſubditam, & in perpetuum, ad omnis obedientiæ præſtationem, obnoxiam per miſerias, mortis, pericula, ſive partus dolores, humanum genus, ex Adamo, ejuſque ſucceſſoribus legitimè ſeminandum, propagare condemnavit. [b] Cui divinæ ordinationi, legum latores inhærentes, una nimiter concludunt, mulierem nubentem, in alienam familiam tranſire, maritique radiis illuſtrari, & nobilitatem ejus, in uxorem, utpote tantum fructiferam materiam, maſculino ſemine ſatam, tranſire. [c

a) Vid. epiſt Paul, ad Epheſ. cap, 5. 22, 23, 24, & 29. item Epheſ. 4, 1, Teſs, 4, & 17.

b) Geneſ, cap, 2.

c) Iuxt, l. 1. & ibi gloſſ, C, de dignit, lib, 12, l, cum legitimæ ff, de ſtat, homin, & l, mulieris dic. tit, de dignit.

Quod illa nubens clariſsimo, ejus [d] conditionem ſequatur, adeò, ut etiam popularis nupta, in domo nobili, nobilis efficiatur, & vidua facta, eandem nobilitatem retineat (e.

d) Bart. in l, 1. nu. 34. & 45. C. eodem

e) Bart. in l, fin, nu, 2, C, de verb, ſignif.

Inſuper

Inſuper receptum eſt, mulierem viro deſponſatã; per verba de præſenti, propter præſtantiam virilem condicionem ejus ſequi, & non traductam, domicilium ſuum mutare, & viri domicilium ſequi (f

Vnde fœminis dignitas oriatur. ergo:

f) *Bart. in l. imperatores §. item reſcripſerunt. nu.1. ff. ad Municip, & ad l, exigere nu.2. ff. de judic,*

Adeò, ut etiam vidua facta, domicilium ejus retineat. (g

g) *Bar. in l, filij §. vidua, nu, 1, ff, ad municip,*

Et mortui mariti privilegiis, donec in nupta perſiſtat fungatur, *Bart. in l. fin. nu. 1. C. de privil. lib. 12.*

Hæc cum ita ſeſe obtineant, ut fœmina per maſculinum ſemen nobilitetur, domicilium ejus ſequatur, ſuum mutet, & marito mortuo, innupta perſiſtat, in priori matrimonio ſtare dicatur, & privilegiis mortui conjugis, poſsit fungi, imo naturalis, extantibus legitimis, ſimul, quamvis paternæ ſubſtantiæ ſit incapax, verum nubens legitimo, & nobili viro, naturalitatẽ deponit, & legitima, & g nobilis fit: Certè nullus, tantæ perfrictæ frontis erit, qui mulierem, dignitati maſculinæ, tam à Deo, quam ejus clementiæ, divinis terræ miniſtris, ſcilicet Imperatorib⁹ decoratæ, hoc caſu, ubi de perpetuitate, gloria, & Laucumanæ familiæ præſtantia, ſive domus gentilitiæ honore agitur, quo ad præſens Legatum præferre, & ſub cõmunis vocabuli **Bern/ der oldſt** falſa explicatione, hic, ſecundum teſtamenti præcedentia, & ſequentia verba, ipſam maſculinitatem requirentis, admittendam eſſe ſuſtinebit?

g) *Vid, Bald, in l, ſiquis 3, C, de natur. lib. l. mulieres, C de dignit, Angel. in §, neq; vero in fin, in auth. quib, mod, nat. efficiunt ſui & legit, & l. ſi liberã C. de nupt,*

Siquidē mulier, ſecundū priora, nihil per ſe habet, ſed tanquam virilis ſeminis fomentum, ſive divinū receptaculum exiſtens, omnis privilegii maſculorū maſculis per diverſas ſubſtitutiones deſtinati, hoc caſu expers, avitorum alienatrix, habeatur, dum caput & finis propriæ familiæ dicatur, ratio prædictorum, ſecundū omniū ſententias, hęc eſt, quod omne agens, intentans geminare, ſe ipſum indigeat proportione geminante, alioqui, reluctans, ſubjectam imperfectam redderet, actionem. Itaque ſemen viri mulieris, ad hoc, ut generatio locum habeat, ſuperat, & actio eſt, mulieris paſsio, & tali modo, per cōmixtionem, mulier nubens, ejus mariti ſemine impletur, naturali natione, id operante, ut quod plus ſit in viro, & præſtantius, tanquam in agēte, in muliere, tanquam patiens & indignius transfundatur, & naturæ beneficio, infirmius firmioris præſtantia, juvetur. Abſurdiſsimum itaque foret, imo ab omni ratione abhorreret, hanc Sioucam à Laucuma, ſuam ſtirpem, neque in centeſimo gradu attingenti Hummero Camſtera in vitis parentibus nuptam, in apertam defunctorum voluntatum, ruinam, deſtructionem, & totalem interitum, per hæc verba, **der aldtſt is**/ ad hoc grande prælegatum, excluſo maſculo, hoc Domino Georgio Impetrante, inſignia majorum referente, & viro ſummis virtutibus ſplēdeſcente, admittere, quo caſu, tam arx Laucumana in Sexbierum, cum ſuis aureis cornubus, vaſis, aliiſque calicibus, æternitati reſervandis, cum aliis monumentis Laucumanorum, contra omnia jura, ipſi odioſiſsimæ, & per Dominum teſtatorem Eponem ſerio prohibitæ alienationi, doloſè & injuſtiſsime

Mulier eſt caput & finis familiæ.

Luctuoſa alienatio.

ſubjecta

ſubjecta redderentur, & tandem hiſce defunctis, ubique in teſtamentis præſentibus ſpecialiſsimam maſculorum prælationem, & curam habentibus, grandis vis, & manifeſta injuria, ab horum verborũ genuinum ſenſum ſubvertentibus, inferreretur, Ne autem, hoc fiat, aut fieri poſſit, horum perverſis calliditatibus, jure conſulti prævenientes, ſanxerunt, ubi tali caſu, de maſculinitatis prærogativa, teſtatores ſolliciti extiterint, quatenus omnes, in propoſito inveniuntur, quod tunc verba communia, **der oldtſt is**/ non fœminam, ſed maſculũ denotare, debeant. (a

N, S. ſi Dominus impetrans nihil, niſi hac, pro ſeſe haberet, alij triumphum obtineret.

a) *Vid, Zaſ. in conſil, 2, nu. 13, in fin. & 14, Abb, conſil, 65. num, 3. verſ. in caſu. lib, 2, Guid, Pap. quæſt. 506, incip. in contractu matrimonij cum multis alijs inferius deducendis.*

Adeò, ut ſi vixiſſet, uti minimè & teſtatori cognita imo acceptiſſima fuiſſet, non obſtante ulla conſuetudine, per communia verba, **Bern/ der oldtſt is**/ ad gentilitium hoc caſtrum, nullo modo, quamvis Senior partus, hæc Siouca tanquam fæmina, ſed filius, ſive maſculus ipſi præferendus veniret. (b

Quod ſenectus, tali caſu, reſpectu præſtantiorũ qualitatum conſideranda veniat.

b) *Bald. in l. in multis ff, de ſtat. homin, & l. 1. ff, de Senat. Rõ, conſil, 98. Socin, conſ. 90. lib, 2,*

Nunc, longè poſt teſtatorem mortuum, ejus liberi, in lucem, ex aliena, & ab hac, remotiſſima peregrina familia, enixi, nunquam viſi, aut cogniti, quanto magis, excluſa manebit filia Domina Siouca? Et communia hæc verba, **Bern/ der oldtſt is**/ ſuam interpretationem, non ex perverſis litigantibus, ſed jure civili, aliiſque convenientibus rationibus, accipere debent; hoc ut ordine paucis aperi-

Verba duplicem ſignificationẽ habentia ex jure civili determinãda.

am ſciendum eſt, majorem annis cum nihil addatur ſignificare extra minorem, hoc eſt legitimæ ætatis, non fæminam, ſed maſculum, qui annum 25. ſit egreſſus a)

a] *Iuxt. tot tit. ex quib. cauſ. maj. in intege. reſt.*

Diſtinctio ætatis attendenda.

Majores alias cenſentur, qui annum ſeptuageſimum evaſerunt, *ut in l. majores ff. de jur. immunit* & ſic ab omnibus oneribus excuſati.

Majores alias generaliter appellantur, omnes, qui ante nos fuerunt, & contra poſteriores, vel poſteri, qui ſequuntur, *ut dict. tit. de jur. innu.* ſemper in civitate noſtra: (ait Calliſtratus) ſenectus venerabilis fuit: qui majores, alias accipiuntur, pro patribus, in infinitum, à quibus progeniti ſumus, & minores, qui ab illis deſcendunt, ſicut in materia cognationis.

Vid. Ciceron. hanc ætatẽ prævalere affirmantẽ in princ. cato maior fol. 2. & 3. ubi dicit: Aptiſſima eſſe arma ſenectutis, artes, ſcientias, exercitationesq; virtutum, quæ, cultæ mirificos afferũt fructus non ſolum, quia nunquã deſerunt ne extremo quidem tempore verum etiã quia conſciẽtia bene actæ vitæ multorum meritorum jucũdiſſima eſt, vid ead. loc. latius Ciceron.

Item major annis, ex utroque parente natus, is dicitur, qui omnes fratres, & ſorores, ætate ſuperat, aut primo genitus definitur.

Vnde, ætas, ſive majorannitas, aut annorum, aut morum eſt, quæ ut apertius loquar, conſiſtit in annorũ pluralitate, aut morum cognitione, id eſt arte ſcientia, animoſitate, fortitudine & virtutum præſtanſtia, ætate annoſiori, ſive arte dicta, illuſtriori ſive virtute, quam Græci, uniuſcuiuſque ſcientiã vocant.

In qua arte, ſive ætate arteficiali, alter alterum ſi quis ſuperet, is majori natu annis plombeori ſive primogenito, ex merito ſuo digniſsimo, ad gentilium

um quoddam nobile caſtrum, in honorem familiæ, ab omni interitu vindicandum, & laudabiliter regẽdum, præferri debet, cum per talem, quamvis ætate annoſa juniorem, avitæ, & proavitæ divitiæ, certius cuſtodiantur, per minus idoneum, ſive incapacem, aut ſtultum, aut inopem mentis, aut furioſum, perduntur, conſumuntur, dilapidantur, aut immodicis donationibus, ſuper diverſorum, alienis bonis, inhiantium, lenociniis, aut ad ſeſe non pertinẽtium bonorum ardentium technis, dolis, & fraudibus, erogantur, quo facto, familiæ majeſtas gloria, & ſempiterna alias duratura memoria, vileſcit, decreſcit, & tandem funditus extinguitur, per prædictum arte, notitia, modeſtia, ſcientia & rerum recta experientia perpetuatur, ſtabilitur, & glorificatur (a

Incauti adoleſcentes multorum fraudibus obnoxij.

a) *Secund. Iohan. Andr. in addit. ſpecul. de ſucceſſ. ab inteſtat. Cyn. & alij in l.1. C. de adult.*

Priores enim ætatis differentiæ, & diſcrepantiæ, ipſis fæmellis, nullo modo, ſed ubique maſculis cõveniunt, quod plerumque, tali caſu, in quodam teſtamento, ſenior annis honoratus, præſumatur junioribus, dictis ſcientiis, & artibus prævalere, & ſic commodius, melius regnare, & propugnare ſperatur, hæc eſt unica ratio, quare ſenior annis, juniori præfertur, cujus rationis requiſita, ſi annis major, non habeat, iiſque ſecundus, ab illo præfulgeat *junior, ſenior, & ſenior* junior: dicendus erit, quod deficiente virtutum, aliarum requirendarum, vera inpulſiva cauſa, & defectus, ſcilicet ſenioris annis omnibus ſcientiis nudi, ſive jejuni promotio deficere

Decrepitæ ætatis mulieres contẽnuntur, ſenectus in maſculis honoratur.

Deficiente cauſa nullus effectus.

re, & ſic arte illuſtriori, in rei publicæ favorem, eadem dari debet.

** Anno 1575. Rudolphi Romanorum Imperatoris prudentiſſimũ decretũ.*

Illud ipſum, in vicina noſtra terra Embdana, contra imperii ordinationem, obſervatum fuit, dum Edtzardus & Iohannes, piæ memoriæ, Comites & fratres, ſuper comitatus dimidio,*diſceptarẽt, ſenior frater Edtzardus, quamvis primo genitus, & ſic eodem toto inveſtiendus, æque fuit repulſus, quod tempore neceſsitatis, utpote podagra, alioq́ue morbo continuo laborare, & ſic Romano imperio armis præeſſe impotens, multo minus comitatui, ſua eloquẽtia, prȩfulgere, &omnibus modis titubare aliiſq; incommodis, ſecundum acta & actitata, apud me partim, in probanti forma exiſtentia, infectus, Comes Iohannes autem, ingenii viribus, corporis gracilitate, definita animi moderatione, copia dicendi, & commoditate orationis, & ſic Romano imperio, honori, & magno commodo extituturus diceretur, hic ætate annorum junior, æque dimidio comitatus honoratus, & à Romanorum Imperatore Rudolpho ſecundo hoc noſtro ſeculo, in veſtitus invenitur, quod exemplum Cæſareum prudentiſsimum, & ejus Cȩſareæ Majeſ honorandorum conſiliariorum, ſuffragiis fulcitum, nunc inſtar legis, aut authenticȩ, ubique terrarum, & gentium, quibus leges Romanæ dominãtur, obſervandum, licet in feudalibus loquatur, & à præſenti noſtra materia, differat, & diſſonet.

Comes Iohannes quãvis Iunior, propter ætatis arma ſeniori præfertur.

Tamen, tanto acrius, Provincialis Curiæ Aſſeſſores ſive Senatores movere debet, ut potius hoc caſu teſta-

ſu teſtamentario, digniorem, doctiorem, & præpotentiorem, juniorem annis, quam ætate majorem, rudem, ignorantem, jejunum, impotentem, inſufficientem, & magis inidoneum, ad præſens ampliſſimum caſtrum Laucumanum, ſua cenſura, promovendum ſuſcipiant, dum uti, dictum, ſecundum ſuperiora, ſuper bonis allodialibus, proſpere regẽdis,ª eadem ſolertia, dignitas, & authoritas, requiratur, quibus vaſalli abundare debent.

Rudis, ignorans, jejunũ impotens, inſufficitas ſenior, debet juniori arte præſtãtiori poſtponi.

a) Socin. Iun. Conſil. 68. n. 20. volum. Godefr. in l. item vi dendũ ff. de petit. hæred. c. ſignificav. Bald. num. 3. extr. de. reſcript. & c. grandi. ibi Canoniſtæ extra de ſupplend. neglig. prælat. in. 6. Carol. Ruin: conſ. 99. nu. 15. vol. 1. Hẽning. Goden. cõs. 6, in prin Ioãn. de vicemala cõſil. 1. n. 5. & 58. Iul Clar. & feudã quæſt. 73. nu. 2. modeſt. Piſtor. conſil. 50. n. 22 vol 2. Franciſ. Burſat. conſil, 63. nu. 11. lib. 1.

Omnes enim generoſi ſive nobiles teſtatores, poſt ſeſe corporis hæredes, non relicturi, imò hæreditarii, ſive ignobiles ruſtici, quibus familiæ ſuæ æternitas cordi exiſtit, magis bonorum conſervatores, quam abliguritores, magis peritiores, & ad propugnandum, & defendendum animoſiores, quam tardos, hirſutos, & plumbeos, magis acuminibus illuſtratos, quam hebetiores, magis expertiores, quam inexpertiores vaſtos, Pamphagos, & tandem ſuæ dictę familiæ, unde bona, ante aliquot centenos annos, præfluxerint, propagatores, quam eiuſdem alienatrices, ſive mutatrices, (quæ ſunt ipſæ fæminæ) creduntur, per aliquale tantum unicum vocabulum **Bern**/ ambire voluiſſe, maximè, præcedentia & idem vocabulum ſæquentia verba, clarius luce maſculum requirant, ſitiant, ac ſapiant, imò prout in facti ſpecie deductum eſt, donec poſteritatis Laucumanæ rami, ſive liberi maſculi ſuperſint, omnes fæminas, excludunt.

Et ideo, præſenti ſuo fratri digniori, præſtantiori, ad regendum, & propugnandum, à Deo Op: Max-

imo ordinato, ac familiæ ſtipiti, & ſic vero antiſtiti & familiæ, nomen, honorem, & dicta inſignia repreſentanti, ad omnia accommodatiſsimo, niſi violentis aut aliis mediis turbetur, hæc Domina Sioucca tanquã muliebris perſona, omni officio virili remota (a

a) *Iuxt. l. fœminæ de reg. iur.*

Excluſa, imo ſuæ familiæ interitum nupta, importans, alterius fructus procreans b)

b) *Iuxt. l. pronunciatio 195. in fin. ff. de verb. ſignif.*

** Scilicet maſculinit.*

Nullo modo, ad hanc arcem, omnium in Phriſia quodammodo munitiſsimam, & per omnes teſtatores tacitè & expreſſè * dedicatam, in omnium ſacrarum legum, & humanarum idearum innatarum formularum, depreſsionem, præferri debet ac poteſt.

Imo mulier, ne quidem in conſiderationem tanquã ex aliquo teſtamẽto emanantis privilegii incapax, ad excludendum maſculum, prius, bis vel ter, in teſtamento nominatum, venire debet, quatenus doctiſsime, & optime, exparte dicti domini Impetrantis, eſt in proceſſu probatum: (c

c) *Vid. replicarum articul. 332. & ſalvationum articulos 97, Bart. Caſtrenſ. & jur. ibidem allegata.*

Mulieris inhabilitas.

Quod perſonam ſtandi in judicio non habeat, imo reciproco contractui, cum marito ſub ſcribens omnibus privilegiis renuncians, æque non obligetur, niſi probetur, pecuniam, in ejus rem eſſe converſam, pro qua ſe ſe obligaverat. *vid. text. in l. ſi qua mulier C. ad velleia.* Tam inconſtantes, variæ, & imbecilles, ſunt in cautæ mulieres, ut nupta, propria hæreditari

ditaria bona adminiſtrare nequeunt, imò in ordinatione Patriæ condẽnatæ inveniuntur, eadem à maritis ſuis regi, adminiſtrari, imo horum reditus percipere, diſtribuere, & iiſdem, modo onera domeſtica ſuſtineant, gaudere. (b

(b *Vid. expreſſ. text. in l. pro onerimus C. de jur. dotium. & tit. 2. jur. mun. ſive ordinal. patr.*

Summa propinquorum curis, & conſiliis reguntur, aliquando ſalvantur, & defenduntur, quomodo quæſo, in propoſito, per commune hoc vocabulum Bern/ tam grandia, ampla, & præſtantiſsima legata arcis monumenta, ac omnia dependentia, hæc Domina Siouca, aucupari poteſt? & in alienas familias hoc modo abſurdiſſimè, ubi dicta propria, nupta, tractare nequeat, trãsferre? minimè gentiũ, velle nec nolle habet, qui alterius imperio obedire cogitur.

Propterea hujus vocabuli Bern/ explicatio, in potentia, & arte regnandi, & familiam propugnandi conſiſtere debet, non in majorannitate fæmellę & incapacis, ex teſtamentis dignitatum dependẽtium expertis. (c

(c *Iuxt. allegat. Cýn. in l. 1. C. de adult. Socin. Conſil. 30. & 31.*

Verbi gratia, ſi major annis, à prima nutinitatis hora, poſtquam enixus fuiſſet, aut, in exortu incurabili, aut inſanabili morbo, aut inops mentis, aut ad èxtremos annos furioſus futurus ſemper, & continuè in cuſtodia cogeretur ſuſtentari, & expreſſis verbis, aliquo legato donatus, & ſic ipſi legato regendo inſufficiens, quo caſu ſecundus inſtitutus, nonne admitteretur magis idoneus? *Exempla.*

 Item,

Item, poteſt fieri, ut conditi teſtamenti tempore nondum natus, aut nata, ſed naſciturus annis vetuſtior honoratus, diutius viveret, quam honorans, interim in inſaniam dictam, reſolveretur, aut ſimili continuo fato diſtraheretur, quo caſu, dignior ex aliis junioribus, ipſi per communia verba, (uti in propoſito) factum invenitur, ſubſtitutus, nonne præferretur? & idem legatum frater dignior, quamvis annis minor, præ ſeniore, locupletaretur?

Hoc cõfirmãs Quintilianus l.1. c.g. ait perſiſna, argumenta ſequẽ judicia præſumtiones & conjecturas. verum ſenſum indagãdum, minime autẽ proprio futili judicio non inveniendum eſſe. Vid Cicer. de invent. lib. 2.

Quæ exempla docent, multo magis fœminam inhabilem, remotam, & hoc caſu ubi de familiæ æternitate teſtatoris ex teſtamento agitur, excluſam, abſque ulla contradictione, fratri digniori, validiori, & præſtantiori quamvis annis majorem, poſt ponẽdam eſſe, cum uti dictũ explicatio ſuper cõmuni vocabulo Bern/talis debeat eſſe, quæ voluntatẽ teſtatoris cõfirmat, non diſturbat, violat, caſſat, & ãnullat.

Poſito caſu: ſi teſtator Scheltonis omnium liberorum ſeniorem, & Doctiſsimum hoc legato præ cæteris ditatum iri, præcepiſſet, & omnes filiæ naſcerentur, quid tunc dicendum eſſet, & quomodo teſtatori ſatisfieret?

Dignitates muliebres viris inconvenientes, non invenientur in Eponis Laucuma teſtamento hic deſcripta.

Reſpondetur, tam diu exſpectandum, donec omnes legitimam ætatem nactæ fuiſſent, quo facto, etiam omnium natu minima, ſi aſtutia, calliditate, arte domeſtica, pudiciori natura, moribus per politis geſtibus ſenioribus prævaleret, adhibito judicio teſtamenti executorum eligendam eſſe.

Ecce

Ecce? notitiam, & exiguas dotes mulieris, ſeniorem ſimpliciorem ſororem, excludere & nulla ratione annorum pluralitatem conſiderari.

Dignitas annoſitati præferenda.

Quod hoc ipſum Domino teſtatori, & ſibi maſculum, non fæminam, ſuccedere placuerit, colligitur primo ex eo, dum Domini ſui fratris Sicconis ſeniorem filium Scheltonem, cui, in ſua poſteritate per totũ mortuo, ſecundum fratrem Sicconẽ, & ſic ſæpius hos duos, ejuſque maſculos ſubſtituerit, deinde exclamet omni & ſempiterno tempore Schelto aut ejus ſenior partus, quẽ neceſſario quoque maſculum oportuit eſſe, quare? quia annectit, ſi præter ejus ſpem eveniret, ut primogenitus inſufficiens foret, quod tunc demum illo excluſo, alius, ex reliquis aptior, & dignior, per Abbatem in Lidlum, & Paſtores, in Oiſterbierum, & Pietersbierum, eligeretur: ubi jam major ãnitas? ubi jam vocabuli communem ſenſum aut duplicem intentionem operantis, aut ejuſdem ambiguitas? quid cauſabitur? nõne plane excludit hæc clara manifeſta & perſpicua teſtatoris prudentiſsima voluntas, omnem fæminam, aliis filiabus annoſiorem, attamen ingenii dotibus imbecilliorem, & aptiorem, digniorem, & ex Junioribus præſtantiorem, huic legato præficiendam demandat? Maxime.

Priorum probatio exemplorum.

N.B. Singularem teſtatoris amorẽ, erga digniorem.

Illuſio, ſive deluſio depræhenditur naſci ſi vocabuli Generis generaliter prolatũ, ergo ad ſpecialit. trahendũ & prioribus & ſequentibus rationibus addendũ quo per ſpecialitatem poſteritatis Laucumana maſculum deſignare dicatur lux, Bart. ad l. juris gentium nu. 1. de pact & l. 2. cũ d. ſequẽt. de præſcrip. verb.

Quare nunc hæc Domina Siouca, extantibus maſculis, præ viventibus, etiam duabus ſororibus, Lucia & Domina Catharina, prælatis, eo tempore nondum nata, huic ſuo fratri præferri debet? quod præfecto nemo ſani judicii, ſuſtinere poteſt,

voluntate teſtatoris, in contrarium ſtatuente, & expreſsè ſucceſſorē non annis, ſed arte & ſcientia majorem, & ad familiam propagandam, & Laucumanam domum defendendum, præſtantiorem, requirente, & ſic hiſce apertiſsimis obloquentem, planè confundentē.

Cùm autem mihi perfacile ſit, præſentis inſtituti plura exempla proferre ſive teſtatoris ardorē, altioribus rationibus, & legibus, hoc loco probare, ut quilibet ſanę mentis, fateri cogatur, ætatem bifariã, & ſic intelligendam, cujus beneficio, hoc amplum legatum, in Laucumana familia, in æternum conſervetur, quod nullo modo, niſi per ſolos maſculos, fieri poteſt. Tamen cum dubium præſens vocabulum **Bern der oldſt is/** ad arte ſcientia, & uti ſæpius dictum, notitia ingenii, & corporis viribus præpotentiorem trahi oporteat, & ſic ſuper eodem vocabulo **Bern/** quo dictæ voluntati teſtatoris obediatur, & perficiatur, quod jura diſponãt nempè indubio omnia ad Iuris rationem trahi. (a

Familia per maſculos.

a) Iuxt. l. ſi duo ubi Bald. ff. de acquir. hæredit. Bart. & D. d. in l. hæredes mei. §. cum ita ff ad trebell. Phlip. corn. 176. viſo ſupra ſcripto nu. 3. tom. 3.

Et nullo modo, hoc caſu ad mulieres; niſi ad parendum & pariendum natas, detorqueri oportere.

Mulieres ad parendum, & pariendũ damnatæ.

Hoc ut latius & tamen in priorum omnium confirmationem apertius domonſtretur eſſe certiſsimũ, ut nullus, ullum dubium invehere queat, cujus intuitu, maſculus præſens Dominus Georgius à Laucuma

cuma, à ſuorum majorum ſede gentilitia, inhumaniſſime arcendus veniret, aliquoties nominati Domini Teſtatoris Eponis à Laucuma, teſtamento inſerta verba, & hiſce adjicere volui.

Item Schelto / ſalighe Sicke / oudſte ſoon / voorſz ſal hebben to eeuwigē tyden to duyrien in præcipuum prælegat. ende vorndel / in eygendom / ende poſſeſſie nae hijlck voorgheſchreven overleven te apprehenderen / ende aen toe taſten / Laucuma Huys / Huyſinghe / Horn-leger ende Hoff / Landt ende Zandt / als nu to Laucuma bruycket wort / de molen voorſz etc. cum aliis ibidē ſpecificatis pertinentiis: paulo poſt, Item oft Schelto voorgheſchreven verſtorve / ſonder echte bern / ſo ſal dit vorndeel voorſz hebben / ſijn Broeder Sicco voorgheſchreven.

Item oft / Sicco verſtorve ſonder echte Bern / ſoo ſal hebben Lucia ende Catharina / Item to allen tyden Schelto daer nae Schelten bern der aldeſt is / daer ney ſijn oudſte bents bern / eñ ſoo int eeuwich / inde delgaende graed [b] alleene to hebben / ſonder deelſchap daer van te doen / Nota nūc ſingulariter reliqua teſtatoris, hoc modo demādantia. Ofte by wan-verſtant / van dat oudſte bern / toe allen tyden / eene van de ander bern / qui ſunt juniores die daer (nota) ad præſtans hoc legatum defendendum & arte & ſcientia regendum, bequaemſt to is.

b) Qui per fœminā nuptā nullo modo ſecundum ſuperiora perpetuari nequit ergo neceſſariò, ſecūdum divinas & humanas, & teſtatorū ordinatas in ꝑpetuum ſuccedendi leges valituras ꝑ verba Bern die aldſt is / *maſcul' ſive virilis ſucceſſor requiritur.*

Poſteriora, & ſequentia media interpretantur, præſertim, duplicem ſēſum habentia.

Quæ poſteriora, & præcedentia, aliquo modo fæ-

Veſtigia Laucumanorum obſervātur à filio.

minā denotantia, tam clarè manifeſtè, & apertè interpretantur defuncti Eponis à Laucuma erga maſculinitatem directam favorabiliorem voluntatem, ne opus ſive neceſſarium fuiſſet, hujus patris ſenioris nempè Scheltonis teſtamentum, unumquemque ſucceſſorem dictæ maſculinitati, in æternum alligatum conſtringens, adducere: ſequitur enim obedientiſsime paterno juſſui, ſua ſponte & innata propēſione inhærens, veſtigia majorum, qui pro conſervanda dignitate Laucumanæ familiæ nobiliſsimæ, in eorum teſtamētis, hæc caſtri bona, ſubſtitutionibus, in deſcendentes, per ſolos maſculos naſcituros, per vices tranſmiſerunt. Hinc ſi præſentis Eponis à Laucuma dicta, ſui patris juſſibus, (ut nullo modo) eſſent contraria, prout ſuperius probavimus, rejicienda venirent: nunc ex paterno præambulo pendent, clare & perfectè, digniorem, & præſtantiorem, poſt diverſos maſculos ſubſtitutos, ex junioribus ſui fratris liberis alium aptiorem eligendum eſſe præcipit, ergo eligendus, prioribus prius inſtitutis, non diſsimilis arte, ſcientia, & præpotētia propagandæ hujus familiæ, ſuper qua anxia ſollicitudine invenitur diſpoſuiſſe, dicēduserit, quod eadem cura ſuper eligendo, quæ ſuper maſculis demortuis profecta fuit, militare[a] debet, alias enim, ſi ridiculoſe fęmina, interciperet, quod maſculis percipere ordinatum conſtat, fraudulenta rei alienæ contrectatio, Laucumanæ familiæ oblivio perpetua, grandis vis, & injuria, [b] defunctos dilacerans, omnium Laucumanorum, ad unum eundemque maſculorum inſtitutorum, & inſtituendorum finem, tendentium voluntatum injuſta ſubverſio, in detrimentū reipublicæ, ſub unici cōmunis

a) Socin. in l. qui Romæ. cohæredes nu. 18. ff. de verb. oblig & conſil. 12 nu. 18. vol. 3, Philip. Corn. conſ. 229. cir. fin. vol. 3. Paris. conſ. 41. nu. 38. part. 2. Decean. reſp. 48 nu. 18. vol. 3.

b), Vocabulū Heren generaliter ſi intelligeretur de fœminis, multa procrearet abſurda teſtatoribus, ſecundū varias enixas clariſsmas, ſuas depoſit. & poſteritatis Laucumanæ habitum amorem, odioſiſſima ergo, reſpuenda, & acquieſcendū maſculinæ ſpecialitati,

munis vocabuli emẽtiti explicatione, excogitata, authoribus ejuſdem abuſus, in ultimo judicio, nocitura & tandẽ juris & juſticiæ vilolatio emergerent, imo omnes fortiſsimæ præſumtiones, hoc modo reſpuerentur, quæ apud inreconſultos, multis in caſibus; ad eruendam veritatem, ſunt validiſsimæ, quarum viribus hic Dominus Impetrans, contra demortuã ſuam ſororem, nunc ejus filii liberos, in propoſito, quamvis Triumphum obtinere poſſet. Tamẽ in majorem victoriæ acquirendæ certitudinem, omnia defuncti Eponis à Laucuma Teſtamenti verba, latius, in veriſſimas probationes, ipſam maſculinitatem requirentes, explicando reſolvemus, quibus, tanto melius, foveæ mendacii incluſa, & ſuppreſſa voluntas, hactenus diverſis litigandi modis conſpurcata, nunc claris defentionibus, ac veriſsimarum legum authoritatibus, erecta, in lucem erumpat, ut quæ non proſint, ſingula multa juvent: & duo vel plura vincula, magis ſtringant. (a

Fovea mẽdacii

a) *Auth. poſt fratres C. de legit. hæred. & in c. 1. de treug. & pac. & tenet Bald. in l. ult. in fin. C. de ſerv. fugit. Corſet. in repet. c. grandi coll. 13. de ſuppl. neg. prælato.*

Ad materiam Probationum Superius docuimus, verba illa communia, maſculum & fœminam pariter ſignificantia, in hoc caſu Teſtamentario, ad fœminam, quamvis majorem natu, nullo modo torqueri poſſe, quod ætas, aut reſpectu meritorum, dignitatis, aut majoris ingenii, dicatur; Item alio loco, ad præcedentium confirmationem ætas, dicitur aut annis vetuſtior, aut meritis dignior, ſive duratione longior, aut meritis honoratior, dignior, eſt, qui meritis, in rembpublicam, aut præclaris animi doti-

In caſu teſtamentario, hominum conatus, perverſi remoti maneant.

Ætas bifariam intelligenda.

 bus

bus, excellentior ſit, longior, qui temporis tranſacti ſpacio, juventutem præcedit, ſive vita annorum acceſsione diuturnior, legatur ſuper hiſce Sap. 4. à quovis reverenter amplectendus, qui dicit ſenectutem venerabilem eſſe, non diuturnam annorum numero computandam, cui conſentit Paſchas. pater, ætates quædam ſunt meritorum, nam & ſenectus morum, invenitur in pueris, & innocentia, infantium, invenitur in ſenibus.

Super promotione fæminea, cōtra teſtamentum ubique maſculinitatem ſitiens, magnus error fraus & dolus committeretur.

In teſtamentis ultima, ad priorū explicationē ꝑtinentia prævalere debēt ad jur. ſup. & inferius allegata & allegãda.

Quorum conſideratione, via juſticiæ, & æquitatis ſemita, aberraret is, qui abſque ullo fondamento, contra hujus ſcientia validioris ætatis naturam, ad privilegia gentilitia ſuſtinenda, indignam, in ſufficientem, ac in toto jure, omni præeminentia remotā, & deſtitutam mulierem, annis quidem majorem, attamen ab omni privilegio, præ fratre digniori, excluſam, ſororem, præferendam judicaret, quæ ſecundum expreſſa verba hæc teſtatoris, **hy wan verſtant van 'tadſte/ eene vande vir bern/ deir** (nota) **bequaemſt to is:** ab hoc legati caſtro, ad evitandam, omnem abſurditatem, repulſa maneat, ne una eadēque ratio[a] teſtatoris, ſuper ſucceſſoris majori ſcientia & dignitate expanſa, ad fœminam indigniorem tracta, diverſo jure cenſeatur.

a) *L. 1. ibi nec rem patitur de rer. perm. l. eum qui ædes. & ibi Bart. de uſurp. & uſu cap. l. 1. §. 1. ſi quis teſt. lib. juſſ. fuer. l. jus. noſtrū de reg. jur. c. cognovimus 12. q. 2. c. cum in tua. de deci clem. de elect. & notitia gloſſ. in cap. cum omnes de conſt. l. pater §. ſi ſervus de caſ. pecul. & l. titia de cond. & dem.*

Et mera contraria operetur, quæ ſimul ſtare non poſſunt[b] quorum allegator audiri non debet. a)

b) *l. fil. de condit. & demon. l. ſcripturæ C. de fid inſtrum. l. 1. C. de furt. Bart. ad l. ſi ancillam nu. l. ff. pro ſocio.*

a) *C. ſollicitudinem de appell, l. ubi repugnantia de reg. jur.*

Nam

Nam & Deus hoc ſolo privatur, quod duo contraria uno & eodem tempore concurrere, b]

b) C. ſi Paulus l. nota 32, quæſt. 1. Angel. conſ. 200. incipiente A. & B. contraxerunt in 6. col. Alexan conſil. 15. nu. 6. in 5.

Non poſſent, ſcilicet dignior, & indignior, quandoquidem teſtator, Epo à Laucuma, diſtinctionem facit, inter hoſce, ſibi ſucceſſuros, & ab hoc ſpeciali legato excludendas, viribus ſui teſtamenti, mox probaram ætatis differentiam approbantibus, dum primo ſuam uxorem Hilcam, aut Helenam uſufructuariam, qua mortua, ſui fratris Sicconis omnes liberos, nominibus Scheltonem, Sicconem, Luciam, & Catharinã hæredes inſtituat, quæ conſtitutio uſufructus, ac bonorum reliquorum pro communibus partibus dividendorum, ſive liberis facta aſſignatio, apertiſsimè, indicant, præſens legatum caſtri, nullo modo ad fæmineum ſexum, devolui debere, quia huic primo Scheltonem, quo abſque liberis mortuo, Sicconem à Laucuma præfecit, quæ diverſæ maſculorum ſubſtitutiones, ſi ad fæminam, totali inſtitutione, honoratam, extantibus maſculis, extenderentur, teſtatoris factam legati, & reliquorum bonorum ſeparationem deluderent, ex qua ſeparatione maſculorum reſultat notoria prælatio, alias enim, duas haſce ſorores vivẽtes & apprime cognitas, excluſis fratribus honorare, potuiſſet Dominus teſtator: nunc legatum caſtri maſculis promiſit, & deſtinavit, eo ipſo, ſe paterno teſtamento alligatũ eſſe indicavit, quo bona hæc, in præſenti familia conſervarentur, & ideo, hanc, ob teſtatoris factam proviſionem, intelligitur inductum eſſe fideicommiſſum, & collective vocati maſcul, hoc caſu

Deus odit contraria.

Differentia inter totalẽ inſtitutionẽ & ſeparatũ arcis legatũ facta, aliã alteratione operatur ne ſexus maſculinus cum fæmineo obſcuretur & obſerbeatur.

Duarũ ſororũ excluſio, etiã omniũ aliarũ præſertim ad huc naſciturarũ excluſio eſſe debet ideoque p appoſitionẽ vocabuli bern/ *ex prioribus dependentem etiã maſculum nullo modo fæminam putaſſe credẽdus eſt teſtator, ut inconſtantiæ ſuſpicio ab illo amoveatur jux. l. nõ ff. de condit. & ad ea dem. uſ. ubi repugnatia ff. de reg. jur. Vl ātu. cõſil. 13. nu 14. lib. 2. Carol, Kuin. cõſil. 169. n. 9 vol. 1 10 Ceph cõſil. 156. n. 23 Oct. Cacherã decis. 23, n. 46. Fran. Burſ. cõſ 28. n. 29. lib. 3. D. Regn. ſixtin. cõſ. 13 n. 38. inter mag purgen. vol. 1.*

intelliguntur,

intelliguntur, omnes gradatim gravati, de reſtituẽdo.

a) *l. peto §. ultim. de legat. 2. l. ult. C. de verb. ſignif. Socin. conſ. 12. præſens conſultatio nu. 13. in 3. volum.*

Et per hanc rationem conſuluit *Petrus* de *Anchor. conſil. 27.* in cujus confirmationem accedit, poſtquam teſtator, quatenus in præſenti caſu factum eſſe conſtat, duos tantum maſculos, ſibi proximiores, per vices ad quoddam ſeparatum legatum ſucceſſuros vocaverit, quod tunc talis ſubſtitutio facta, de duobus proximioribus, rejecto omni alio requiſito, intelligatur, non ſolum de duobus, ſed & poſt eos, aliis duob⁹ proximioribus, ſive de familia, quia teſtator habuit hanc rationem, ut dictæ familiæ faveret. (b

Duorũ maſculorum prælatio fœminarum degradatio.

b) *Socin. conſil. 43. viſis teſtamentis col. 5. verſiculo aliquando. 5. & ultimo in 3. volum.*

Et quod ex iſta ratione inducatur fideicommiſſũ (c

(c. *Bart. in l. Pater filium §. fundum de legat. 2. Roman. conſil. 457. circa propoſitam in princ. Paul. de caſt. conſil. 232. viſis & conſideratis col. 5. in antiquis Alex. conſ. 59. attentis verbis col. 2. in 3. volum.*

Quam rationem approbat *text. in l. quoties C. de donat. quæ ſub mod.* adeo, ut hæ ſubſtitutiones, in contractibus factæ, propter ſplendorem familiarum factæ de jure ſubſiſtere valeant. (d

d) *Vt notant omnes in l. qui Romæ. §. flavius & in l. ita quis §. ex l. & in l. ſtipulatio hoc modo de verb. oblig. ubi Iaſõ. nu. 10. verſ. 3.*

Vbi principaliter comprobat, & dicit, ſe de facto conſultum, ita reſpondiſſe, prout aſſerat. (e

e) *conſ. 8. circ. primum nu. 33. verſ. 7. bene faciunt & col. penult. & ult. intr. conſil. Bruni & ante eum. Bald conſ. 249. col. 2. verſiculo ego dubito in 2. vol.*

Ratio

Ratio, ab omnibus jureconſul. approbata hæc eſt, quod per bona ſubſtitutionibus hujuſmodi delata, & divitias, per maſculos familia conſervetur. (f

Per maſculos ſervatur familia,

f) l. 1. §. ſi cuius ff. vent. inſpic. & not. in l maximum vitium C. de lib. pret. §. media inſt. de legit. agn. ſucceſſ. Bart. & alij in l. Gallus §. etiam de lib. & poſt.

Abſque divitiis enim, & bonis, honeſtas perit, & ſordeſcunt familiæ (a

a) l. 1. de cuſt. reor. l. quiſquis C. ad l. Iul. majeſt. l. 1. C. de dign. lib 12. ubi Bart.

Quarum præſtantiſsimarũ legum authoritas, vocabulum **Bern/ der aldſt is/** neceſſarium maſculum denotare compellit, ne ſuper duobus fratribus, Scheltone, & Siccone, eorundemq́ue maſculina poſteritate, nullo modo, per fæminas continuanda, præcedẽtes ſubſtitutiones, contra omnium doctorum cõcordiſsimas opiniones, illudantur, & peſsime invalidentur, quod jura deteſtantur, & talem interpretationẽ capiendam eſſe demandant, quæ actum conſervat, non quæ omnes ſubſtitutiones ſive teſtatorum acta, everteret. (b

Interpretatio menti defuncti conveniens amplectenda.

b) Iuxt. l. quoties de reb. dub. l. quoties in ſtipulationibus de verb oblig. l. ſemper. in ſtipulationibus de reg. jur. l. Gallus § quidam recte de lib. & poſt. l. miles §. decem de re. jud. c. Abbate de verb. ſignif. gloſ. in l. & puto in prin. fam. erc. Bart. in l. Centurio verſ. quæro. ultimo de vulgar & pupil ſubſtit. Heming. conſ. 4. nu. 11. & conſ. 55. nu. 24. & conſ. 101. nu. 5. Tira, in l, ſi unquam ſuper verbis nu. 38, C, de revo. donat,

Et hoc etiam, in materia ſtricti juris locũ obtinet. (c

c) Bald, conſil, 493, in primis videamus col. 1, lib, 1,

Et procedit, etiamſi verba (uti in propoſito ab adverſariis fit) impropriari poſſent. d)

d) Gloſs.in d, l, & puto famili erſiſ. Abb, conſ. 63, col, 6, lib, 2.

Et hac nobiliſsima juris deciſione, ut Cravetta loquitur. (e

e) In conſ, 139, nu, 10.

Quod ſemper interpretatio fieri debeat, ut actus valeat: nunc ad rem: præſentium duorum ſcilicet primo ſenioris Scheltonis à Laucuma, ſecundo hujus Domini Eponis filij teſtamentorum, peroratio, & cõtextus, præcedentes ſubſtitutiones deductas, ubique legibus præallegatis approbatas & maſculinitatis præferentiam, de gradu, ad gradum, per verba in æternũ dominaturam, poſtpoſitis fœminis, ad hoc caſtri legatum requirunt, qua ſtirpe, nempè maſculina ſobole funditus exſtirpata, tantum Dominas ſorores, Luciã, & Catharinam, minimè autem hanc Sioucam, tunc temporis nondum natam, ſed viſceribus patris, adhuc involutam, & ſic utrique teſtatori, nullo modo cognitam, vocant, his ſuis perſpectis proviſionibus exiſtimantes, per maſculos familiam ſuam conſervari, nullo modo per fœminas. (a

Maſculinitatis præferẽtia, tam clara enixa, & notoria, unico generali vocabulo prævalebit,

a) Iuxt. apert, text, in l, pronunciatio in fin, de verb. ſign, l, familiæ §, familiarum eod, l, cum legitimæ de ſtat, homin,

Et ideo, multoties nominatus Epo, patris ſui Domini Scheltonis ſenioris ultimæ voluntati, per totum, fœminas atrociſsimè excludenti, tanto obedientior, in ſuo proprio elegio, inter alia deducta ſeparãdo duas chariſsimas ſorores, Luciam, & Catharinam, à fratribus, progreditur in hunc modum: **Item to allen tyden Schelto/ ende ſoo int eeuwich/ inde delgaede graedt etc:** hæc ſi verè, & legitimè ponderentur, nihi

Singularis amor ex hac exclamatione deprehenditur.

nihil in ſubſequetibus apparebit, quod viventi gradui maſculino nocere poterit, Schelto enim in æternum* vivere non potuit, vocabulũ igitur priora cõfirmans, Bern der alôst is/ in ſupplementum gradus Laucumani adjectum, non fæminam ſed quatenus ubique diſputavimus, maſculũ denotare oportet, per quem, adverbium, in æternũ Scheltoni additum, ſuſtinetur, per fæminam repellendum exiſteret, quod uti mox allegatum, per eandem, quo ad ejus perſonam, familiæ finis invehatur, & bona in alienas familias transferantur *vid. Iohann. Andr. ad ſpecul. in rubr. de ſucceſſ. ab inteſtat.* per hunc continuatur, & propagatur, & gloria ſive inſigniorum, perpetuitas, dom⁹ antiquiſſimę dignitas, Laucumanæ, ſplendor, & claritas ſervatur, quas nulli nobiles generoſi, qualis hi Laucumani ante aliquot centenos annos fuerũt, extãtibus legitimis maſculis, per ad huc naſciturã fæmellã ipſi odioſiſſimæ oblivioni occaſui aut interitui, proprinare credũtur, ſed magis ſtudent æternitati, ipſi dictæ poſteritati Laucumanæ inhærenti, per cujus ſubſiſtentiam, in propoſito, muliebri ſexui ſuccedendi locus non aperitur, quod Laucumana familia, per Dominum Impetrãtem, eiuſdemque fratrem, D. Sicconem, uti dictum & hoc momento vivere dicatur, cujus authoritate uti dictũ ſucceſſio muliebris excluditur? quare vocabulum Bern der alôst is/de maſculo ſeniore poſitum eſſe, nemo negare poteſt, ne poſteritati dictæ Laucumanæ adhuc vigenti, & omnibus teſtamentis, eorundemque invicem quaſi catenatis contextibus inhoneſtiſſime præjudicetur, & in honeſto intellectui, ab omni diſpoſitione recjiciendo, [a] dolo-

Familia in æternum poteſt vivere p maſculos, ergo illud adverbiũ in æternũ Scheltoni additũ, vocabulum bern/der alôst is/clarius luce, ad eundem maſculũ torquet, quod per fæminã, familiæ pereunt.

Sola hæc pſumtio deiu-ctorũ, omnibus Cãſtrenſis nugis prævalebit.

a) Iuxt. l. nam abſurd. de bon, libert l. 1. §. unde quæritur de publica.

ſe, & in omnium legum diſtructionem, acquieſcatur, & hæc ſubſequentia, **ſonder deelſchap daer van te dwaen**/ ad mulieres, contra ipſam naturam trahantur: quod nulla ratione fieri poteſt, nam hujus caſtri, eidemque annexorum bonorum, per mox dicta verba, totalis alienatio, & diviſio, prohibita invenitur, nunc ſi fæmella falſiſsime, per ſimplex vocabulum **Bern**/ obtruderetur, in invidiam, & notorium teſtatoris deſpectum, hoc legatum, non ſolum odioſæ diviſioni, verum etiam per illam ipſiſsimæ prohibitæ alienationi ſubjectum redderetur, quod mulieres nubentes, bona, in alienas familias, uti ſæpius dictum transferant, nunc bona transferre pejus eſt, quam dividere.

Quia maritus licet, ex remotiſsima linea ortus, bonorum gẽtilitiorũ reditũ dominus ſit, juxt. expreſſ. text. in l. doce ancillã C. de rei vin. & l. in rebus C. de jur. dot. l. quintus 2, §. argento, de aur. & argẽt. legat, & l. de his C. de jur. dot. ſed etiam procreans liberos eoſdem hiſce bonis ditat, ergo per vocabulum bern/ *mulier excluſa cenſeatur, & intentioni defunctorum acquieſcatur.*

Diviſio, & alienatio quid differunt.

Dividendo enim bona, poteſt fieri, ut in familia confratribus aſſignata, maneant, quæ diviſio, nihilominus, quamvis acceptior, attamen apertè prohibita cognoſcatur, quanto magis, totalis alienatio per ſucceſsionem muliebris perſonæ emerſura, deterior peior, defunctis, & viventibus ingratior, ſecundum teſtamenta præſentia, prohibita, atque in æternum excluſa, cenſebitur? Quarum duarum diviſionis & alienationis inhibitiones, hanc Dominam Sioucam, adeo confundunt, ne in minima ſyllaba, aut eius corporis partus, alienam familiam repreſentantes, præ maſculo Laucumano præferendi, ne quidẽ præſumi poterint, quo dicta ſubſequentia teſtatoris eloquia, **by wan verſtant van dat aldſte to allen tyden/ende vande oir bern**/ juſtum & legitimum ſẽſum ſortiantur, quemadmodũ ſuperius latiùs docui, & diverſis exemplis, ſuper majori natu indigniori,

deductis

deductis, probavi, quæ animo & corpore præſtantiorem, robuſtiorem, doctiorem, familiam augere aptiorem, inter ſtructuram ſive media priorum, & ſequentium tantum, præſuppoſito illo majori natu partu habiliorem, præ fæmella hac Domina Siouca, hoc caſu, uti dictum, familiam Laucumanam multo minus, ne minimam ſtipitem maſculinam repreſentare valida, imo cura, ac ſollicitudine regendę arcis, ſive à familiæ cōtinuandæ potentia deſtituta excluſa, & de jure remota peritiorem requirūt, & vocant. Ad quid alias hæc: **ofte by wan verſtandt van dat aldſte / eene vande dir bern / die daer bequaemſt toe is /** Quæ declinatio, degradatio, ſive inter media tantū à nominato majori natu factus deſcenſus, ſive digreſſus, rejecta omni, in contrarium, inani diſputatione, tantum cauſantur, ut ſi maximus natu, omnium liberorum ſubſtitutorū, hic impetrans fuiſſet, & deductis incōmodis, ſive externis vitiis laboraſſet, quorum reſpectu inſufficiens dici poſſet, ab hoc arcis digniſsimæ legato excluderetur, & ad electionem dignioris, & melioris, Abbatē & Paſtores in Oiſterbierum, & Pieterſbierum, nunc horum juſtos ſucceſſores, utpote teſtatoris ordinatos teſtamenti antiſtites, progredi demandarēt, quo expreſſæ voluntati demortui, acquieſceretur, que ante omnia, venit inſpicienda, & uti dictum inveſtigata, omnibus modis obſervanda.

Teſtamēta defunctorum ad arcis legatum vocant maſculū digniorem,

Hac verba imo eorū ne unica ſyllaba otioſa eſſe debet, ergo vocabulo **Bern /** *quo ad fæminam prævalebunt*

Vis, ex verbis emanans fortior,

Quanto magis, nunc Dominus dictus Impetrans omnibus neceſſariis animi, & corporis heroicis dotibus illuſtratus, ſuæ ſorori, impotenti, familiæ propagandæ inſufficienti, & indignæ præferri debebit?

Illatio,

Hæc ſine operatione eſſe non debent.

hoc niſi ita fieri oporteret, ad quid dicta illa **ofte by wan-verſtant van het aldſte** ad quid, **eene vande oit bern/** ad quid **die daer bequaeſt toe is**/ad quid **ende ſo int eewich**/ad quid **inde delgaende graed.**

Quæ omnia, cum digniori maſculo ſint attribuenda, & nullo modo fæminæ, alterius tantum gradus opitulatrici, proprii gradus hic honorati veræ mutatrici, neceſſario itaque ſequi oportet, eandẽ, propter defectum virium, à teſtatoribus præſcriptarum, utpote ſuccedendi, cauſarum, hanc à ſucceſsione legati repellendam eſſe, ne deficiente cauſa, effectus ullus falciſsimè admittatur, ꝙ eſt impoſſibile. *Bald. & Dd in l. 4. de juſt. & jur & in c. lator in verb. probare qui fil. ſunt legitimi Alciat. in tract. præſum. reg. 2. præſum. 2. nu. 2 & gloſſ. in d. c. lator qui fil ſunt legit.* Dficiente enim cauſa, nẽpè per vocabulũ **Bern**/ excluſo maſculo, effect° pereãdẽ poſteritatis Scheltoni ſive Laucumanæ, eſſe nõ poteſt, & ſic ſucceſsio fæminea repulſa maneat, quo poſteritas utpote effect° à maſculo depẽdere queat. *l non codicil. C. de teſtament.* Quo illud ipſũ, *ꝙ de cauſa, maſculo ſucceſſuro dicatur idem de effectu, judicari poſsit. l. 4. & ibi. Dd. ff. de juſt. & jur.* Impoſsibile enim eſt, *effectũ nempè præſentem fæmineam incluſionem potentiorẽ, præordinata cauſa eſſe, ad quod abſurdum excludendum, vocabulum* **Bern**/ *referri debet ad id, cui, nempe familiæ Laucumanæ diutius continuandæ congruit, in ſpecie, non in genere Bart. in l. 1. nu. 96. C. deg. lib. 12. & l. hoc legatum, de legat. 3.* Nam generale hoc vocabulũ **Bern**/ *ut intelligatur reſtringere debet ſuum ſpecificatum, Bart. in l. ſed etſi adjiciatur nu. 1. ff. pro Soc.* Et talem ſermonem, *exprimere debe-*

Ex hiſce intelligitur vocabulum **Bern**/ *generalit er quãvis dicatur poſitum, ad ſpecialitatem eſſe trahendũ ergo.*

debet, qui propaganda familiæ Laucumanæ utpote ſubjecta materia aptior eſt. l quoties de reg. jur. Bart. in l. 1. nu. 6 C de arbi. Maneat itaque à teſtatoribus præfixa ſuccedendi forma, in violabilis, in propoſito dictis maſculis deſtinata, quo vocabulum illud Bern/der alſt is/ verum & genuinum ſenſũ aſſumens, ne extra teſtamentorum præcepta, ad fæminam detorta, falſiſsimam explicationem, ab omnibus, extante maſculina ſobole, damnatam, mereatur, & adulterinum falſum, omnes leges & rationes, impugnantem ſenſum, producat. Verba enim mox, allegata, tam clara ſunt, & non ſolum digniorem, ex junioribus eligendum præcipere inveniuntur, ut ſcandalo, & dedecori exiſteret, tali, qui in omnium iſtorum deſtructionem, vocabulum bern/der alſt is/ ad fæminam rapere tentaret: Quia uti dictum, à ſeniore, ſive maxima natu tranſgreſſum, & itum eſt ad digniorem, & familiam teſtatoris propagare ordinatum, qui eſt maſculus, & vir.

Subjecta materia.

N, Bene,

Verba hic poſtrema clariora ſũt vocabulo Bern interpretationem itaque ex ſubſequẽtibus accipere debẽt.

Quamobrem omnibus advocatorũ cavillationibus ſpretis. (a

a) Iuxt, l, continuus §, cum ita de verb, obligat. l, ille aut ille §, cũ in verbis de legat. 3, Paul, de Caſt in l, hæredes pa lam §, ſiquid poſt, de teſtam, Dec. in l, in ambiguis nu, 4, de reg, jur, Cravet, conſ, 4, nu, 21, & conſ, 11, nu, 6, & conſ, 47, nu, 2,

Et rejectis, imo ne minimam quidem conjecturam in contrarium diſponentem merituris attendendis, ratio propagandæ, & defendendæ familiæ Laucumanæ, à teſtatoribus præfixa, prævalere, (b

Ratio verbis prævalere debet præſertim unico, generali.

b) Gloſſ. ordinar, in c. 1, ſup, verb, Italia de tempr, ordin, lib. 6, Ioan, Andr, in c, ſi poſtquam de electio eod, lib, 6, Bald. in. l. illud

Digitized by Google

C,d, ſacroſanct, Eccleſ, & in l.conventicula in 3,col,verſ,item eſt argumentum C,de Epiſ. & Cler.

Et erga maſculos, donec vivant, excluſis omnibus fæminis, quamvis per hæc vel illa vocabula, pure, aut per incuriã teſtamentarij, nominatis, militare debet, dum ratio dicatur, ipſa mens legis. (c

c) Dyn,in c,ult,verſ,primo quaro & ib,Bart,col,2.verſiculo ſecundum dubium C,de.legib,& ratio eſt legis medulla;Bald.in l,1,col, ult in princ ſi cert,petat,

Ratio eſt legismedulla

Et ſic ſe habet ratio, ad verba, ſicuti anima ad corpus, & ſicuti anima corpori, ita ratio verbis dominatur. (d

d] Panorm,in c,nihil,col,5. de electtion,

In tantum, quod diſpoſitio ſpecialis, rationi primæ contraria, per generalem rationem, amplietur, *juxt.l.cum Pater §. dulciſsimis & ibi. Bart. Bald. Alberic. Caſtren. de legat.3. l. adigero §. quamvis.de jur. patron.l. ex facto in prin.reſp.de vulga & pup.*

N. B. hæc maxima.

N.B. notabilia

N. B. notabilia,

N.B. notabilia.

N.B, notabilia.

Ergo Bern/ ſuper propagatione Laucunana prolatum, maſculum operatur, ne effectus, ſine cauſa impar, reddatur.

Adeò, ſi hæc communia dicta bern der aldſt is/ fæminam hoc caſu [ut minimè exprimerent, nihil ominus ad maſculi priorem rationem habitam, in caſu noſtro expreſſo, extenderentur. f]

d] Oldrad,conſil.224,col.7,Bald conſil,59,primo ſtatuto lib.4, & conſil.331,lib.5,

Quod non obſtantibus verbis, duplicem ſenſum operantibus, ratio prior, periclitari non debeat, & ubi eadem eſt ratio, dictæ familiæ propagandæ, & eadem mens, ibi quoque dicitur, idem eſſe caſus. (a

a) Vid,Bald.in conſil.324, omiſsis opinionibus lib.4,

Et

Digitized by Google

Et quæ ſunt ejuſdem rationis, includuntur quoque ex priori diſpoſitione, & ſignificatione, id eſt, habentur, tanquam expreſſa, proprie, non tacitè aut extenſive. (b

b) Bald. conſil, 484, ſtatuto civitatis cavetur col, 2, nu. 5.

Et ubi eadem eſt ratio, quod verbis omiſſum eſt, non omittetur religione judicantis. (c

c) Oldr, conſil, 263, col, 2, circa finem Gravett, conſ, 62, nu, 14

Nũc ad rem. In duobus ſcilicet Domini ſenioris Patris Scheltonis, & filij Eponis à Laucuma teſtamentis, ubique maſculi maſculis, quatenus ſæpius allegavimus, ſubſtituti, quorum proſapia, funditus per mortem extincta, tandem, duæ fæmellæ, ſive ſorores, inveniuntur poſt poſitæ, quæ maſculorũ, variæ ſubſtitutiones, hanc rationem operantur, ne bona hæc gentilitia ſive ab avorum avis profluxa, extra familiam præcipitentur; quod ipſum legibus apertiſsimis, ſuper primo themate, aliiſque locis abundè probavimus, quæ ratio, ex prioribus dependens, & dictę familiæ in æternum proſpiciens unico huic vocabulo **bern**/ utpote relàto, **der aldſt is**/ maſculũ eodẽ modo denotanti, inherere debet, ne illud relatũ, contrarios effectus procreare dicatur, quod fieri nõ debet. Relatũ enim à ſuo referẽtidisjũgi non poteſt, quadeo verũ ſit relatũ inſpici oportere, licet referẽs aliis verbis diſponat, Quare ex unico vocabulo **bern**/ tã efficax eſt prior probata teſtatorũ reſultans ratio, ſuper maſculis, per haſce ſubſtitutiones obſervata, ut ne in cõtrariũ opinari liceat, quãto magis in propoſito, ubi nullus diſſẽſus, per vocabulũ **bern**/

a) l, in teſtamento ff, de condit. & demonſt, & l. 2, ff. de hared, inſtit, Itẽ apertiſsimi juris eſt relatũ ineſſe referẽti l, a ſe toto ff. de hared, inſtit. l. § ita ſcripſero ff. de condit. & demõs. l, ait prætor §. ſi judex. ff, de re judica, & l. Theopõpus ff, de dot prælég, Non ſolũ quoad ſubſtantiã, ſed etiã quo ad omnes ejus qualitates l, à filio §, 1, ff, de alimen. legat, l cum pater § ab inſtituto, & ib, gloſſ. & Bart. ff. de legat, 2.

der aldſt is, invenitur emiſſus, ſed talis voluntas per idem expreſſa, quæ maſculorum rationibus conſona dignoſcitur.

Quoniam ſecundum omnium concordiſsimum calculum, major annis, is nominandus erit, qui conſtātior, peritior, animoſior, & dignior habetur. Profecto, minor hiſce donis majori natu antecedens, ſecundum ſuperius probata, & expreſſum Domini Eponis voluntatem, non fæmina, ſed ex junioribus aptior preferri debet, qui erit maſculus, idq́; propter identitatem rationis, verba teſtatoris eatenus explicātis, & ſic verba illa bern die aldſt is ſecundū hanc veram rationē, & voluntatē, ſunt attendēda. (a

a) *Text. in l. cum proponebatur in fin & in l. unum ex familia §. ult. de legat. 2. in l. fideicommiſſa §. hac verba l. Pamphilo in princ. & l. Pater filium §. penult. de legat. 3.*

Quinimo à verbis, aliquando recedere licet, & iis contravenire, ut, mens etiam (nota) conjecturata ſervetur. (b

Conjecturata mēs verbis debet prævalere.

b) *L. penult. de lega. 1. l. Pater ſeverinam in princ. & l. conditionum verba de condit. & demonſt. l. 3. §. conditio de adim. legat. ibi ſed melius eſt ſenſum quam verba amplecti l. in conditionibus primum locum de cond. & demonſ. l. cum virum C. de fideicom.*

Certe, ſi tantæ, efficaciæ & authoritatis dicta obſcura & tantùm ex præcedentibus, & ſequentibus conjecturata teſtatoris mens & voluntas exiſtat, ut ipſi, etiam contravenientibus verbis non attentis, paritio præſtari debeat, quod melius ſi ſenſum amplecti, quam adulterinæ, & falſæ explicationi, inhærere, quilibet, in propoſito Camſteranas, ſuper unico

Digitized by Google

nico vocabulo hoc **Bern**/ varias deductas ridiculoſas, nullaſque tamen illatas diſputationes* admirari cogitur, quibus diverſis Teſtamentis, verum expreſſum, manifeſtum & apertiſſimum ſenſum, ubique maſculum requirentem, clarius ſpeculo micātem, ſupprimere moliuntur, quorum auſubus violentis, & omnes contractus infringerentur, in quibus, eodem modo, mens contrahentium eſt attendenda, & verbis etiam (nota) præferenda undecunque apareat. (a

**Cōſimiles diſputationes*

a) *Text. notab. in l. ult. C. quæ res pignor. ob poſſ.*

Vbi dicitur (nota) juſtum eſſe voluntates, magis quam verborum conceptionem, inſpicere (b

b) *Gloſſ. notab. in l. ſi in venditione in fin. comm. præd. verſ. verius ſit.*

Quæ dicit, cauſam verborum, & mentem inſpiciendam, non tantum verborum ſignificantionē. (c

Mens teſtatoris

c) *Quam gloſſ. ibi ſumme commendat. Bald. & Paul. in l. promittendo in prin. de jur. dot.*

Dicitur magis res, quam verba intuenda eſſe, & eſt alius pulcherrimus *text. in l. 1. in fin. C. ut action. ob hæred.* ibi dicitur, ne propter nimiam ſubtilitatem verborum (nota) latitudo voluntatis impediatur, eſt quoque textus aptus in l. conventionibus de verb. ſignificat. ubi dicitur, voluntatem (nota) magis, quam verba ſpectari. (d

d) *In l. ſed Celſus §. 1. de contrah. emt.*

Et dicit etiam textus, id quod actum eſt [nota] quam quod dictum eſt ſequendum, & ſimiliter inquit jureconſultus. (e

e) In l. fiſtulas cod. reſpondi.

N.B. notabilia.

Apparere id actum eſſe, licet ſcriptura non contineretur. (f *Bald. conſil. 107. quod iſta donatio 2. vol. & conſil. 417. col. 2. in 5. volum.*

Vbi dicitur, quod ſtatur (nota) intentioni diſponentium, licet aliter (nota) verba ſonent:

N.B. notabilia.

Et idem *Bald. conſil. 486. eod. 5. volum. dicit.* ſicut voluntas teſtatoris, in omnibus dominatur, ex teſtamento dependentibus, ita & voluntas, contrahentium in dependentibus, ex contractu, & in contractibus illa debet fieri interpretatio, quam contrahẽtes interrogati, veri ſimiliter: (nota) reſpondiſſẽt. (a

N.B. notabilia.

a) Iuxt. gloſſ in l. tale pactum §. fin. de pact. ubi Bald.

Nam in contractibus, proceditur de ſimilibus, ad ſimilia. (b

b) L. nominibus ubi. Bald. in fin. C. de action. & obligat. text. in l. 1. §. ſiquis ſervum depoſiti & in l. cum qui §. ſi rem commod.

Illatio ex præcedentibus vera.

Ex quibus omnibus apparet, horum, vel illorum verborũ propria ſignificatione rejecta, & omni curioſitate plane non attendenda, id amplectendum & præferendum eſſe, quod teſtatorum intentioni magis correſponderet.

In propoſito, antiquioris Domini Scheltonis, & ejus filii, Domini Eponis à Laucuma, opiniones, & conformes voluntates, quatenus ex eorum Teſtamentis elucet, & ſæpius dictum ſit, hæ fuerunt, ut ad unius demortui maſculi digniorem, ex ſuper viventibus

ventibus eligendum, præſens hoc ampliſſimum legatum caſtri, cum ſuis annexis, proflueret, quo, excluſis fæmellis, tunc temporis, in vivis exiſtentibus Lucia ſcilicet, & Catharina, illud per maſculos. (c

c) Iuxt. Bald. & alios in d. l. maximum vitium de lib. præter Bart. in l. 2. § videndum ad Tartull. Bald. in l 2. Circ. fin. C, de in jus vocand. idem Bald in l. quod vero col. 1 . de legib. Rom. conſ. 16. col. 2. Paul. de Caſtr. conſil. 40, incip. præſens caſus in 6. volum Alex conſil. 20, verſ. 6. 1. vol. & conſil. 101. col. penult. 3. volum. Alberic Brum. in tract. de ſtatu quod ſtant maſculi in 5. & 4. articul. Curt. Iuni hanc dicit communem opinionem in conſil. 87. nu. 5. Tiber. Deſcian. reſp. 1. nu. 119. in 1. volum

Per maſculos ſervatur poſteritas.

Tanto certius; in familia retineri, & cõſervari poſſet, Profecto, ad infringendas, haſce ultimas voluntates, tantis optimarum legum medullis, ſuper maſculis fulcitas, communis vocabuli **Bern**/ hoc caſu teſtamentario, omnibus ſuperioribus, è diametro cõtraria, & de facto diſſona, falciſſima explicatio, aliquam fæminam, hanc Dominam Sioucam, tempore utriuſque teſtamenti, nondum natam, & ſic minime cogitatam, multo minus cognitam, aut cognoſcendam, obtrudere non poteſt: Ne ſequentia, inſuper poſtrema hæc ſæpius repetitia, **ofte by wanverſtant/ van het aldſte/ Bern/ eene van die oit Bern/ die daer bequaemſt toe is**/ verba ſingulariſſimum favorem maſculis dignioribus intimatum operantia, [a] ſuis genuinis & perfectiſsimis explicationibus, contra omnia Iura deſtituantur, non attento, inſuperfluum eo, ex hujuſmodi dictis verbis, **die daer bequaemſt toe is**/ animus teſtantium, (ut dictum,) judicandus veniat. [b

a) Iuxt. l. labeo de ſup. legat. c. is autem 22. q. 2.

b) Iuxt. Bald. in l. ſed & reprobari in princ. de excuſ. tutor.

Digitized by Google

Et nullum eſt majus mentis noſtrę teſtimonium, quam qualitas inſpecta verborum, Bald. in l. generaliter.

Et ideo defunctorum elocutiones præſentes ſive ſubſtitutiones ubique maſculos ſitientes, tanquam fortiores ᶜ ipſis, utpote ad familiam propagādam ordinatis, & creatis, & ſic ad regendum magis idoneis, donec maſculi ſuperſint, excluſis fœminis, prodeſſe, & ſuam interpretationem, à prioribus teſtatorum obſervantiis, & poſtea ſecutis, recipere debent. [d

c) vid. gloſſ. in c. verum de condit, appoſ. & per Alexand, & alios in l. filius familias §. Divi. de leg 1, cum. concordantibus pluribus de quib. per dec. conſ. 403. nu 12. in fin. & conſ. 442. nu 25. Tiber Deci reſp, 117. nu. 24. in 3. volum.

d) L. ſi de interpretatione. & l. minime de legib, cum c. dilectus entr. de conſuc. Bald. conſ 245. lib. 3. Paul, de Caſtr. conſil. 314. ad fin. & conſ. 347. col, 5. lib 1. Socin. conſ. 25. col. 9. conſ. 545. col. 2. lib. 1. Roman. conſ. 271. col. 2, verſ. 3 non eſt dubium Corn. conſ. 114. nu. 11 lib. 2. conſ. 187. col. penult. lib. 4, Cardin. Par. conſ. 56, nu. 35. lib. 2. Cravett. conſ 101. nu. 11, conſ. 294. ratione decidendi.

Et hæc confirmantur ex eo, quod ſemper, is intellectus, aſſumi debeat, quem effectus, & rerum exitus, verum eſſe demonſtrat. *vid. Iaſon. conſil. 128. col. penult. in princ. l. 1. Cravett. conſ. 201. nu. 11. & conſ. 294. ratione 21. decidendi Quod talis præſumitur cauſa, qualis per effectum demonſtratur Bald. in l. certis annis nu 3. C. de pact. Alexand. conſ. 107. col. 1. lib. 1. Cravet. conſ. 294* Idcirco, ab obſervantia poſtea ſecuta, non eſt: (nota) recedendum. (e

e) Bald. in l. illud argum. illus. text. de excuſ. tutor. Cardin. Pariſ conſ. 22. nu. 24. & conſ. 23.

Quia vera interpretatio eſt illa, quæ, ab obſervantia ſumitur. (a

N. B, bilia.

a) Bald. c, 1, in princ, de feud, ſin, culp, non amit, Cravett. conſ.

conſ, 91, nu, 7, & conſ, 118, nu, 2,

Hinc ante omnia, ſuper ſubſtitutionum rationibus aliiſque dubiis verbis, ſi quæ eſſent, ut minimè, dicta voluntas teſtatorum, in veſtiganda,* & perpendendum, cur, quare, quam ob cauſam, & quomodo mulieres hoc caſu, ſecundum aliqualem rationē & obſervantiam admittendæ, vel excludendæ forēt & quibus modis præſentia bona, maſculorum maſculis deſtinata, dicerentur, quod quamvis ſuper primo thematè aliiſque in locis ſufficienter deduxerimus, tamen hic, quo leges, prædictæ, convenienter allegatæ judicentur, in ſuperfluum, punctuatim deducere volui.

**Hūc modū inveſtigādæ voluntatis rei ipſemet teſtantur eſſe amplectendum in ſuis articulis 405 & 406, replicarū, ante ſēnt à qua quæ confeſſio illos à, preſēti falſa explicatione repellit, & legibus civilibus illos ſubditos cōſtringit,*

Ex primi, ſive, ſenioris Domini Scheltonis teſtamento intelligere datur, unius filii mortui viduam, cum innocentibus liberis, quamvis à Deo Optimo Maximo dolenter afflictam, *contr. l. divus. Marcus ff. de offic. præſid.* graviore vulnere preſſam, ab hac arce digniſsima, quam citiſsimè recedere, eandem alteri fratri reſtituere demandatum, & nulla miſeratione habita, conſtrictam fuiſſe, quo, non hic teſtator ſatiatus Schelto, ſecundi filii viduam, eodem modo cum liberis iiſdem tractavit.

Dura pœna.

Quarum viduarum acerrimæ excluſiones, re & facto manifeſtant, hunc Dominum teſtatorem, ſuam gentilitiam domum, à digniore maſculo regi, & gubernari voluiſſe, dum demortuis duobus filiis, non eorum filios, aut unum eorum, aut filias, aut unum earum, ſed eos, & eaſdem prætereriens, quam-

Apertum teſtatoris factum,

Expreſſis verbis prævalet.

vis ſuæ poteſtati ſubjectos, & ſubjectas, tertium fratrem, hunc Dominum Eponem à Laucuma ſubſtituerit.

Quæ ſubſtitutiones, tanquam animi ſui, voluntates, indicia, mandata, præcepta, & obſervantiæ, tanti ſunt valoris, & ponderis, ne viventibus maſculis, ulli ad huc naſcituræ fæmellæ, vel natæ, ab ullo ſucceſſore, locus gubernandi, vel ſuccedendi dari poſsit. Quod adeò obtinet, ſi ſemel, filia excluſa inveniatur à ſucceſsione, amplius unquam nec ullo tempore admitti debeat. (a

Mulier ſemel excluſa ſemper extãtibus maſculis remota manebit, ne ratio circa unum & idẽ: deludatur à ſucceſsoribus

a) Roman, conſ, 1, nu, 3, & ibi prolixe Mandoſius in addit. ſuper verbo perpetua idem Rom, lib, 6, concluſ, tit, de Statu, concluſ, 4, nu 2, c, uni §, qui etiam Epiſ, vel Abb, feud, dar, non poſs, & ib, Bald, nu 3, Alvarot. nu, 3, & 4, Zaſ, in epit, feud. part, 8, de tit, ſucceſſ, nu, 58, Alexand, conſ, 29. nu 7, incipiente quoniã abunde, de in 1, vol, Ioan, Bap Ferret conſ, 108. nu, 1, Alexand. conſ. 53, nu, 4, incip, conſideratis in 6, volum, Pariſ, conſ, 23, nu, 5, incip, prima in hujuſmodi & ibi hanc ſententiam communem dicit Anto, Gabriel,

In propoſito bis vel ter horribili, ac auſtera, in perpetuam vim excludendarum fęminarum, directa diſcedendi inhibitione, viduæ, quamvis miſeratione dignæ, ejuſque parentibus orbati impuberes, ab hac arce præſtantiſsima fugantur, ac repelluntur, & ſic reliquæ, in infinitum uti dictum tanto magis, vigente maſculina ſobole, remotæ manebunt, ne, quod directo fieri nequeat, nec per indirectum admittatur. (b

b) l, ſi duobus & ibi gloſſ, ult, de negot, geſt, l ult, C. ſi mancip. ita venierit & c de teſtanda, & prabend, lib, 6.

Et prohibito aliquo, prohibentur & ea, ex quibus ad id

Digitized by Google

ad id pervenitur, *d. l. ult.* ubi ſcribitur, eam quæ ita venditur, ne proſtituatur, neq; in caupona quidem ſub ſpecie miniſtrandi, detineri debet, ne fraus legi fiat. Nam ut dicit Baldus, ibi ſatis videtur proſtitui, quæ in caupona, ſive taberna, aut diverſorio tenetur.

Hiſce rationibus, ac legibus, quaſi ipſis compedibus conſtrictum eſſe teſtatorem, ſecundum Dominum Eponem videmus, dum hic, fratris ſui chariſsimas filias, ab hoc præeminenti legato, eodem modo ſeparet,* & idem aſsignet, ſecundum conſuetum, & ſibi præſcriptum modũ, ſeniori filio Scheltoni, cui mortuo, ſecundum fratrem Sicconem, quo utroque, cum totali poſteritate mortuo, dictas ſorores, tantum vocet, & ſic quatenus ſuperius per diverſas ſubſtitutiones, ſic quoque per incluſionem, Laucumanæ totalis poſteritatis fœminas, imo maſculos indigniores, dignioribus poſtponere voluiſſe deprehẽditur, aut harum ſubſtitionum reſpectu, & hic Dominus Epo, omnes mulieres, extantibus maſculis, excludi voluiſſe cenſendus erit, poſtquã filia, ſemel excluſa, ſemper excluſa manebit, ad jura ſuper Domino Scheltone allegata. Quæ, in feudalibus bene, ſi adverſarii allegarent, hic in Patria, locũ habere, non poſſe, reſpondetur, illud falſum eſſe. Nam quilibet teſtator, præſertim nobiliſsimus à Gentilitia domo, quam avidiſsimè fœminas, utpote ejuſdem alienatrices, excludere, & perpetuo fidei commiſſo gravare, ut de ævo, ad ævum, idque in æternum, ad maſculos exiſtat ambulatoria, ſive tranſitoria, & legem ſuis rebus imponere poteſt, cui omnes

** Quæ ſeparatione, aut conſpicuo ſuæ facto teſtator, plus creditur, ambire maſculos, quam ſi verbis expreſsiſſet, juxt, text, in, l. ſi tamẽ §. ei qui ff, de redibit, edict. & in c, dilecti, 2, et elect. de appell, facta, hæc. notorea ipſis verbis, quanto magis ambiguo vocabulo Βerius præ valent utpote potiora Philip, Dec. ad l, num, 9 nu, 9, ff. de reg, jur,*

Proximiores excludens etiam remotiores fœminas excluſiſſe judicandus.

tem, abſurde, contrarios effectus, producere videatur, quod ne fiat, jura illud impoſſibile eſſe affirmant. (a

a) Iuxt. dict, l. ibi. nec ratio patitur de rer. permut. l. cum qui ædes, & ib. Bart. de uſurp. & uſuca p. l. 1. §. Si quis teſtam. lib. eſs. juſ. fuer. l. jus noſtrum de reg. jur. c. cognovimus 12. q. 2. c cum in tua de decimis clem. 1. de elect. & not. gloſſ. in c. cum omnes de conſtit. l. Pater §. ſi ſervus de Caſtr. pecul. l. titia de condit. & demonſ.

Et ſic dicta ratio viventis, ſcilicet poſteritatis Laucumanæ, quæ viventes ſorores repulit, hanc dictam longe remotiorem in gradu, circiter 40. annos poſt teſtatoris mortem, natam, Dominam Sioucam, ab hac arce repellere debet (b

b) Vid. gloſſ. ordin. in c. 1. ſuper verb. Italiæ de tempo. ordin. lib. 6. Ioan. Andr. in c. ſi poſtquam de electioni. lib. 6. Bald. in l. illud. C. de ſacroſanc. eccleſ. & in l. conventicula in 3. vol. de epiſc. & clar.

Cum eadem mens, ibi quoque dicitur, ubi ſimilis caſus exoriatur. (c

c) Vt loquitur Bald. in conſ. 324. omiſſis opinionibus lib. 5. Idē Bald. conſ. 484. cum mult. aliis ſuperius allegatis.

Qui ppè, negari non poteſt, teſtatorē per nominationē partus ſenioris, mortuo Scheltone, filium putaſſe & non filiam, quia ſucceſſorem vocat Dominum, vocat poſſeſſorem, & condemnat, ſive ordinat ipſum, tanquam Domus Laucumanæ Antiſtitem, in perſona ædes inhabitare. Quæ omnia convenientia maſculis, fæmellis nullo modo, nec ratione, illa minimè, convenire, ſive applicabilia, dum illæ, uti multoties dictum, ad pariendum natæ & parendū. Iubent enim leges, harum miſerabilem ſexum, propinquorum conſilio protegi.

Poſſeſſor Dominus Antiſtes.

Hanc Domū ſive familiam præſimare valentibus.

Muliebris conditio miſerabilis.

Digitized by Google

d) Vt dicit text. in l. in conjunctione C. de nupt. vid. latius Sichard. dum juretonſultum eximium conſ. 10. nu. 35. 36. 37. & 38.

Cujus ſecta, alioquin avariſsima dicitur (e

e l ſtipulata ff. de don. int. vir. & uxor Bald. in l. ſi à ſponſo C. de donat.

Tamen ſibi proſpicere in ſufficientes, propter debilitatem ipſis innatam. (f

f) Gloſſ. ſingul. ib. Anton. de Butr. de appell. in c. locum extra deſponſ. l. cum multa. C. de donat. int. vir. & uxor ſocin. conſ. 263.

Mulierum degradatio. Dominus dicitur à domo, qui domui præeſt, & in familiã imperiũ vel, qui in imperium in regnum, vel civitatẽ habet. Virgil. Romanos rerum dominos gentemq; togatam, Ergo vocabulum Heerv *maſculũ, quo teſtatori obediatur, ſignificare oportet reliquis attributis vocabuli* voirſtandersr / die Heere/ in perſoon *illud jubentibus: fœminis nullo modo convenientibus Bald. in l. fructus l de action. Compl.*

Remotæ ab omibus officiis, l. fœminæ de reg. jur. inhabiles ad teſtandum, in teſtamentis, &c. & ſic officio **voorſtonders** fungi impotentes. Quoniã nuptæ, imo parapharnalia, & dotalia regere prohibentur, *vid. ordinat. patr. tit. 2. Bart. ad l. 3. & ib. gloſſ. ad l. in rebus nu. 3. C. d. jur. dot.*

Quorum fructus, ad maritos pertinent, pro quibus onera domeſtica ſuſtinent. l. pro oneribus C. de jur. dotium, quemadmodum ſuperius prolixiùs.

Ecce, onera domeſtica ipſi **voorſtonder** incombenti, avirum, ſive maſculum ſignificare.

Quæ nominatio poſſeſſoris, nominatio Domini, nominatio **voorſtonders**/condemnatio teſtatoris, ut ædes ipſe inhabitet, maſculinitatis prælationem, adeo ſapiunt, ut ne ullius quàvis doctiſſimi contradictio, admitti queat. Nam fœmella nupta, non poſſidet ſed à marito poſſidetur, Dominus non, ſed ejus ſubdita eſt, & ſic ſe utpote condemnatam obtemperaturam manuali ſtipulatione polliceri cogitur,

cogitur, in templo, cum ſecundũ ordinationẽ patriæ copulãda exiſtit, Antiſtitis officio, uti mox legibus p̃batum eſt, remota ubiq; conſpicitur, quia hoc noſtro caſu, per virilis ſexus cognationem conjuncti, debent eſſe Domini, Antiſtites, poſſeſſores unde teſtator vult tales eligi, ex poſteritate Scheltonis, vel Siconis, à Laucuma, de qua, nati ex filia, dici nequeunt, *expreſſ. text. in l. 196. de verb. ſignif. §. ſunt autẽ inſtit. de leg, agnat. tutel. & §. qui igitur inſt. de patr. poteſt.*

Nati ex muliere patris conditionem ſequuntur.

Ergo hujus unici reſpectu, explicatio adverſariorum Camſteranorum ſuper vocabulo **Bern/** facta, per totum, omnem fæminam excludit, quod præcedentia vocabula. (a

a] Vocubula hæc ſunt minutabilia hominum autem, mutabilia, juxt, text, in l, 4, §, rerum enim ff. de legat, 1,

Poſſeſſor, Dominus, & antiſtes, maſculorũ proprietatem, ſecundum omnium doctiſſimorum maniſeſtiſſimas opiniones denotantia, & exprimentia in dictas fæminas, cadere nequeant, quemadmodũ, ſubſequẽtibus latius ſignificabimus. Hęc tamẽ, pręſẽti congruenti loco repetere debui, per diverſa hęc immutabilia vocacula, ambiguam ſignificationem, luce clarius à teſtatore eſſe explicatam, ne dictæ fęminæ, ad hoc legatum caſtri, ſuccedenti pateat, ulla via, quæ luce clarius à prænominato Domino Scheltone ſeniore teſtatore, omnibus ſucceſſoribus per vices ingredienda eſt ordinata, hoc modo, ne fæminæ, ſive viduæ factæ, & ſic à Deo Opt. maximo afflictæ, ædibus hiſce Laucumanis diſcedere, p

Ergo erubeſcat in tenebris deliteſcens futiliter contra initia juris, noviter baptizata Anacephaleoſis Cãſteranæ author. qui verba Poſſeſ. Dom. & Antiſt. ad mulierem extendi poſſe, falſiſſime aſſerit, et talem reprobam opinionem l. pronũtiatio & l. 1. de verb. ſignif. l. 7. §. 1. ff. de juriſd. om. jud l. 7. §. parvi ff. de inſtit. action, l. ait prætor. §. 1. ff. de negot. geſt. nititur probare quæ leges ne umbram eorum ſed ſolummodo ex peccato & debito tam mulieres quam maſculos reſpective puniendos, & conveniendos, præcipiunt & ne in unica ſyllaba teſtamentorum recordantur.

ſubſecutam inhibitionem, conſtrictæ fuere, quod ipſum ſuperius fuſius deductum exiſtit, quæ forma aut norma, horum duorum teſtatorũ, nempè patris & filii, ſuis bonis acriter injecta, & impoſita ſervanda eſt ad unguem, alias quod agitur nullum eſt. (a

a) l. cum hi §, ſi prætor de tranſact, l, certa forma C, de jur. fiſc. lib, 10,

Et omiſſio formæ, etiã in minimo, totũ vitiat, (a

b) Bald, in l, 1, de lib, & poſt,

Cui, neque nihil adimi, aut detrahi poteſt. (c

c) Bald, in l, ult, col, 2, C, de ſuis & legit.

Eaque individua eſt. (d

d) Vt idem Bald, in l, certi condictio §, quoniam ſi cert, petat,

Et ſic ſervanda, ut præſcripta nec ſufficit eam ſervare, per æquipollens. (e

e] Bart, in l, non liberi de ſtat, homin, Bald, Angel. & comm. Dd, in l. 1, & 2, de, vulg, & papill. ſubſtit.

Denique, non ſervata legis præſcriptæ forma, in aliquo teſtamento, aut actu, præſumitur dolus, mala fides, & fraus. (f

f) Gloſſ, in l, 1, C, de jur, haſt, fiſcal, lib, 11, Tiraquel, de utroque retract, lib, 2, § ,4, gloſſ, 6, nu, 31, & rurſus gloſſ. 7, nu, 15, idem in tract, de jud, in reb. exig, ferenda fol, 51.

Senectutis ratio in fæmina, nihil operatur, quo ad obtinẽdã prælationem præ maſculo, quia adulta nubit relinquit, ſuam familiam, decrepitæ ætatis facta, & ſic ſuo officio pariendi inſufficiens, vel ſterilis, contemnitur in ætatis medio obtemperat, vel maritata obſequitur, mappas, & ſuppellectilia tractat, ergo.

Quibus, ut occuratur, vocabulum unicum hoc Bern/ & ampliatum der oldſt is/ & explicatum per ſubſequentia adjecta teſtatoris, hæc, poſſeſſor, Dominus & Antiſtes, ſecundum claras, teſtantium vo-

luntates

luntates conveniat maſculo, digniori, ne hæc omnia, ad externæ familiæ reprobum, & in humaniſſimum placitum tanquam operoſiſſima. [g

Maſculi, à maſculo id eſt roboro & firmo.

g) Iuxt, Bald, in rubr. de contrah, emt. in 9. quæſt, Corne; conſ, 126, in c, ult, in volum, Tiraq, de utroque retract, §. 1, gloſſ. 2: nu. 24, & 45, lib. 2, Tib. Decian, reſp, 52, nu. 28, in 1. volum & reſponſ, 45, nu, 17, in l. 2,

In nihilum redigantur, ſive peſsimè improprientur, aut, in omni rationi diſſonum ſenſum, ex mero odio, & invidia declinentur, quo juri, & juſtitiæ, debitus honor præſtetur, & dicta hæc explicentur, ut actum conſervent, non eundem evertant. (h

h) Iuxt. dict, l. quoties de reb. dub.

Nam ſuperius docuimus, Eponem à Laucuma, ſi voluiſſet, extra familiam aliquem, hoc legato ornare, non potuiſſe. [i

i) Vid. expreſ, text. in l, ſi duobus vel tribus §, ſed quia majeſtas noſtra C, comm, de legat, & fideic.

Quod adeò verum eſt, ut quemadmodum jus publicum, privatorum pactis, mutari nequeat. (k

Ius publicũ

k) L, jus publicum de pact.

Nec ex ſolenni, nec prætorio jure, alicujus conventione id admittatur. (l

l) L, nec ex prætorio ff, de reg, jur.

Et denique, ſicut privatorum conventio, juri publico, nihil deroget. (m

m) l, neque pignus §, fin, dict, tit, l, cerdonem de oper, libert,

Sic in contrarium, teſtando Dominus Epo à Laucuma, uti dictum & probatum, ſui Domini Patris teſtamento, legibus publicis divinis, ac humanis ſtabilito, & ſacroſanctè obſervando, ubique fœminas excludenti, præjudicare non potuit, quò legē ſuccedendi præſcriptam, tanquam teſtatoris licitum factum, ubique approbatum, ne dictæ fæmellæ, extantibus maſculis, admittantur, per omnia utpote coactus amplecti dignoſcatur *d. l. ex qua perſona de reg. jur l. ſi uxor C. de bon. auth. jud. poſſ. l. ſi ab eo C. de neg. geſt. l. ſi ab eo C. de lib. cauſ. l. ſolutum §. ſolutum de pigno. action. & l. cum à matre C. de rei vind. amplecti.*

Teſtamēta in favorē familiarum, ōnibus aliis alienationem admittentibus præferēda.

Nunc autem, æternitate, ſuæ Generoſæ familiæ Laucumanę gaudens, ſecundum dicta veſtigia, ſuorum majorum, etiam dictas ſui fratris Sicconis filias viventes, ac per omnia, ſibi largo favore acceptiſſimas, ab hac arce ſeparans, eademque, cum honoraverit maſculos, quorum poſteritate, per totum extincta, tandem fæmellas ſucceſſuras, demandaverit. Certè, hiſce diverſis ſubſtitutionibus, injectum tantum unicum vocabulum Bern duplicem ſenſum, ſecundum Grammaticos habens, attamen, poſtea clarius, per ſubſequentia explanatum, fœminam nullo modo operari poſſe, ad ration. & Iura, ubique allegata.

Dominus teſtator Epo, per prælationem maſculinitatis ſe majorum teſtamentis obedientem prabet.

Præſertim hæc fæmella, Domina Siouca, quemadmodum, ſępius dictum teſtatori nunquam cognita, ſed illo mortuo, per longum tempus, lumbis paternis involuta, poſtea in lucem producta, in exortu

Contra naturalem rationem pugnat lumbis paternis involutam præviventibus excluſis obtrudere.

Digitized by Google

tu mera putredo, & ſecundum humanam locutionem, parvula, ſive puellula, vel in mera pueritia, vel puerilitate, ineptia, vel inconſiderantia, vel ætate puerili, puераſcere, habita fuerit. Vnde quid quæſo? moviſſet, hunc Dominum prudentiſsimum teſtatorem Eponem à Laucuma, talem, ad omnia inutiliſsimam, & ab omnibus, durante infantia, quo, ad haſce ſplendidas ædes, in perſona inhabitare propugnare, & defendere indigniſsimam, & delirantem, in præjudicium, ſui defuncti patris, ac ſuarum propriarum factarum ſubſtitionum deſtructionem, & maximè, ad procreandam poſteritatem Scheltonis & Sicconis impotentiſsimam, hoc grandi legato, nondum natam, viſam, auditam, ſed uti dictum, ad huc naſcituram, ditare? nugæ: Et ideo ut maſculum, quoque delirantem non, ſed digniorem ex judicio Abbatis & Paſtorum in Oiſterbierum & Pieterſbierum eligendum, ſibi ſuccedere voluerit, addidit, ofte bp wan verſtant van 'toldſte/ eene van de oir bern/ die daer bequaemſt toe is.

Interrogatio ardua.

Hæc germanica verba, prævalebunt. falſa explicationi muliebri bald. in l. fructus C. de action. emt.

Nonne hæc fęmellas excludűt? Nonne ſapientiſſime maſculum quaſi pelliceunt præpotentiorem? maximè; Quod firmiſſimis hiſce, divino afflatũ, ſuggeſtis ingenii naturalis partubus, præter mox dicta, apertius probabo.

Notiſsimi juris eſt, ſuperius, & multis in locis, hic & ubique allegati, ad inveſtigandam teſtatoris voluntatem, expreſſam, imo etiam conjecturandam, aut conjecturatam, non ſolum, ab unius, ſed multorum verborum propria ſignificatione recidi poſſe.

text. eſt pulcherrimus in l. 3. C. de lib. præter text. in l. Pater ſeverinã §. conditionum verba ff. de cond. & dem. & & l. labeo de ſup leg. cum alijs ſup. allegat.

Dum voluntas dicta magis, quam verba veniunt inſpicienda. (b

b) Text. expr, in l. virum. & in l. penult. ff. leg. 1. text, In l. hæredes mei § 1. ff. ad ſen. trebell. Pariſ. conſil. 90. nu. 20. vol. 4. Bart. in l. regula, §. item ſiquis de jur. & ſac. ign. jaſ. conſ. 175 de lib. præt.

Voluntas & mens etiam conjecturata imo conjecturāda aliquãdo apertis verbis prævalebit.

Adeo, quod volũtatis defectus vitiet teſtamentũ, etiam paternum, quod ex ipſis verbis, jus non pendeat. (c

c) Vid. obſervat. Geil lib. 2. nu. 10 obſervat. 132.

Vbi dicitur, verba ſervire hominum cõſiliis, & authoritatibus.

Et rebus, nempe ipſis voluntatibus. (d

d). Text. in l. in conditionibus ff. de cond. & demon. & in l. cum virum C. de fideicom. jaſ. nu. 2. text. ſingul. in l. 3. C. de lib. præter. cum mult. aliis.

Inſervire debeant, vel intentioni: & ſic cum effectu intelligenda veniant. Nunc ad rem, tres hi præſentes Domini teſtatores, ſcilicet pater & filii, Shelto ſenior, ſecundus Schelto & Epo à Laucuma, ad unum eundéq; finẽ, proſpicientes, ne bona hęc gentilitia, ad alienas familias, per hanc, vel illam prohibitã diviſionem traducerentur, ubique maſculos, inveniuntur fæminis prætuliſſe, & ſic re, & facto, conformes ſuas voluntates, luce clarius manifeſtaſſe, ut illa in æternum, apud eoſdem, per vices, ſcilicet poſt mortẽ unius, per alium, & ſic gradatim, in honorem Laucu-

manorum

manorum conſervarentur, quod per adjectionem Æternum,* ſic oportere eſſe probatur, dum uti ſuperius allegatum, omnibus hominibus ſit moriendum. Et quamvis nunc dominus Epo, inter haſce claras maſculorum ſubſtitutiones, unicum illud vocabulū **Bern**/ per teſtamentariū adjici paſſus fuerit, pariter fœmellā populariter comprehendens. Profecto, abſurdiſsimum exiſteret, contra mox præſtantiſsimas leges, quod ordine deductas, illud fæminæ applicare, ipſum conformes voluntates, violenter ſupprimeret. Videmus enim Eponem, extantibus maſculis, ſi voluiſſet, fæminā vocare non potuiſſe, & nunc expreſſè maſculos, eorundemque poſteritates, expreſſis verbis, ubiq; ſingularibus curis, ac vigiliis reverenter ſibi recommandatiores habuiſſe, & ſic per adjectionem iſtius vocabuli **Bern der oldſt is**/ maſculum ex maſculis digniorem electum iri denotaſſe, & exprimere voluiſſe. Quare? quia corrigit in continenti ambiguitatem, hujus vocabuli **Bern**/ uti ſæpius, eſt repetitum, his verbis, **ofte by wan-verſtant/ van 'toldſte/ eene van de oir bern/ deir bequaemſt toe is**/ Quæ ſubitanea ſecuta explicatio, licet addita non fuiſſet, æque per vocabulum **Bern/der oldſt**/ maſculum ſignificavit, & fœminam, ſecundum omnia ſuperiora, licet majorem natu, neceſſario ab hac arce ubique terrarum, ipſis maſculis dedicata, removere voluit. Nam teſtator verſatur hic in ſubſtitutionibus maſculorum, qui per vocabulū **Bern**/ relativo modo, quoque exprimi poſſunt, quo caſu, ſecundum illorum qualitatem, à teſtatore, prius propoſitam, tanquam ipſiſsimam ſibi ſubjectam mate-

** Adverbij adjectio in æternū, quid operetur.*

Poſitio ſenioris partus quæ facti eſt non infringit prælationem maſcul. quæ juris eſt, nec nativitas filiæ quæ poſt mortem teſtatoris contigit, non operabitur alterius, facti fienda ſucceſſionis authoritatem text in l. non hoc C. Vnd. legit. & in l. neq; natales Bart. in l. 1. nu. 9 C. de uſur.

riam, hoc vocab. Bern der alſt is/ intelligi & ſic à fœmina, hoc caſu, extra eandem materiam conſtituta, utpote contraria dicta omnia priora ſubvertente explicatione, eſſe receſſum: Nunc autem teſtator, hujus vocabuli Bern/ communitatem, ſive ambiguitatem re & facto, per diverſa alia addita, clariora inferius & ſuperius ſpecificata, imo ſuper tertio Themate ſpecificanda, explicavit, & correxit dum ex junioribus aptiorem eligendum eſſe demandaverit, & poſteritate Laucumana, per totum morte extincta, duas in vivis tunc temporis ſibi notas ac dilectas & chariſsimas fœmellas, ad hoc legatum ſuccedere voluerit. Certe hæc declaratoria verba, addita, voorſtoinder/ de Herre & poſſeſſor, in hiſce emendatis excluſa omni fæmina præſertim, tunc temporis nondum nata, & ſic, in ullam gratiam defuncti, ſuper præſentis familiæ perpetuitate, minimè conſtituenda de maſculo, propriè accipienda veniunt *juxt. expreſ. text. in l. 3. §. hac verba ff. de negot. geſt. text. in l. 1. ff. ſi ager vect. Angel. in l. 1. §. 1. hac ſtipulatio ff. ſi cui plus quam per l. Falcid.*

Singulariter hac notētur.

Quo facto, quod menti, & intentioni dictæ, teſtatorum conveniat, juſtè præſtatur, nempè per maſculos, hæc præſtantiſsima bona, in familia, Laucumana, ſervantur.

Et per fœminas, de gradu, ad remotiſsimum peregrinum gradum, peſsime devolvuntur, diſsipantur, & omni diviſione admiſſa, à teſtatoribus prohibita, alienantur, & pernitioſe transferuntur, quibus

Mulieres bona ad alien, famil. transferunt.

Digitized by Google

quibus, ut occurratur, & ultimis voluntatibus proſpiciatur, ſanxere Iure conſulti, ut tali caſu, potius à verborum proprietate, ad ſervandam mentem, recedatur. Si à proprietate expreſſa multorum? quanto magis, unius tantum vocabuli Vern/ cumulati, hiſce dier oldſt is/ ambigui, dubii, ſive communis explicatione deſcẽdendum erit? id teſtantur jura, & rationes ſuperius: Porro, ad demonſtrandum teſtatorem ne minimum quidem affectum honorandi, naſcituram dom. Sioucam habuiſſe, ex his apparet, dum (uti allegatum) viventem maſculum morituro maſculo ſubſtituerit, & ad conſervandam domus hujus gentilitiæ perpetuitatem naſcituros maſculos voluerit ſuccedere addit adverbium in æternum, & addit gradum Laucumanorum deſcendentium, qui poſteri, ex poſteriate Laucumna, maſculi eſſe debent, non fæminæ, quæ nuptæ tranſeunt, in aliorum, poſteritatem. Ergo naſcituram omnino denotatam videri, ne quidem fingi poteſt, quamvis illa quoque de Laucumana familia orta dicatur, Tamen in ſufficiens, ipſam familiam Laucumanam propagare, in qua ut in æternum, bona hæc, manerẽt indiviſa. Loquitur enim teſtator valdè ſollicitus, de ſua, ſive fratris ſui Scheltonis & Sicconis fratrum Laucumanam famili am repreſentantium poſteritate, cui, per ductum uxoris Dominæ Sioucæ, adhuc viventi & ſuperſtiti, non poteſt, nec debet præjudicari, per Camſteranam familiam, & ſic, nullo modo naſcitura fæmella, uti mox dictum, quo ad huius digniſsimæ arcis perpetuitatem Laucumanam continuandam, defunctum teſtatorem, ſi in vivis extitiſſet, ut nullo remedio, in ſui amorem, trahere potuit,

Interrogatio ardua.

Indicia, & cõjectura teſtatoris,

Subſtituti poſteri, nõ ex filia ſed proloquentis poſteritate naſcituri ſuccedere debent,

ſed magis exaſperare. Quoniam illa, tanquam muliebris perſona, à muliere, ſive mollicie, dicitur, ſecundum Varron. Cicero, pro Muren.

Mulieris derivatio.

Mulierum imbecillitas

Mulieres omnes, propter infirmitatem: (nota) conſilii, majores, in tutorum poteſtate, eſſe voluerũt & ſic, cum nimio deſpectu, ſecundũ ſuperiora ubiq; quo ad perfunctionem minimi officii ſuſtinendam, aſſumitur nomen mulieris, à qua deſcendit verbum muliero, id eſt effæmino Iuſtin. Quæ non muliebriter hoſtium adventu perterrita, Cic. Tuſcul. ne quid objectè, nequid timidè, ne quid ignavè, nequid Serviliter: (nota) muliebritervè faciamus, in dolore, maxime providendum eſt, hinc deſcendunt diminutiva, muliebriter quod molliter effœminate: Item, elapſa infantia, poſtquam hæc Domina Sioucа, nunc viventium Dominorum Laucumanorum manifeſta obtruſa calamitas, nupſiſſet, tantum uxor dicenda fuit, quæ traditur viro, ab omnibus illatis injuriis, oppreſsionibus defendenda & omniũ publicorum munerum incapax, in domeſtica cura, per dictum maritum gubernanda venit. Quæ deſcriptiones præſentes, & ſuperius allegatæ, & ad aliquam adhuc naſcituram, ſi extendantur, nemo tam rudis, & delirus erit, qui eandem Sioucam quamvis majorem natu, ſub vocabulo Bern/ fratri digniori, ſive filio à φυλια dicto, tanquã verę pietatis pater næ effigiei, ſive maſculini ſeminis honorando exemplari, contra dictas defunctorum voluntates, animi & judicii viribus deſtitutam præferendam eſſe exiſtimabit, ne contrarium attentando, principia veriſsima negans, ſecundum dialecticos, ſe omni colloquio diſputandi

Filia Laucumanorum calamitas,

Defendi enim uxores à viris, non viros ab uxoribus, equũ eſt expr. text. in §. patitur inſtit. de injur.

putandi indignum faciat, talemque ſe exhibeat qui magis carnalibus affectibus regeretur, quam jus, & juſticiam amare videretur.

Negari equidē non poteſt, teſtatorem, Dominū Eponem, per factā æqualē bonorum aſſignationem fratris ſui, duas filias, Dominam Luciam, & Catharinam, non odio, ſed ſummo amore perſecutum fuiſſe, quas cum omnibus maſculis, ſive eorum totali poſteritate, per totum extincta, ad hoc arcis legatum tandem vocaverit, & ſic, vivente maſculina ſobolæ, illas excluſerit, & ideo multo magis fœminam hanc D. Sioucam à Laucuma, non dilectam, aut in lucem editam naſcituram, autem remotiori gradu affinitatis, poſt mortem dicti teſtatoris extituram, excluſiſſe judicandus ſit & cenſendus. (a

Maximū vitium C. de lib. prat. nō cauſatur jus primogenitura ergo

a) Soc. Iunior. conſ. 181. nu 34. vol. 2 conſ. 110. nu. 24. conſ, 124 nu. 36, vol. 3. l. qui fundum §. qui filius ff. ad l. falcidiam l. publius §. fin. ff. de condit. & demonſtrat.

Deinde, ex teſtamento patet, fratris ſeniorem filium, primo inſtitutum, juniorem fratrem, ſorori Catharinæ ſeniori prælatum, priori fratri ſubſtitutum fuiſſe, excluſis hiſce duabus ſororibus, quamvis uti dictum, majoribus annis, & ideo ſequitur, ipsū teſtatorem, maſculinitatis excellentiam, ſive præſtātiam cogitaſſe, & per conſequens, hoc ſuo apertiſsimo facto, maſculos Antiſtites Dominos, ſive poſſeſſores, præ fæminis, huic arci, cum annexis, in æternum, hoc eſt, donec exiſterent maſculi, præficiendos eſſe voluiſſe, (b.

Vnicum hoc teſtatoris factum, violētium per vocab. Heren maſculum deſignat.

b) Ad jur ſuper ubique alleg, & Guid Pap. deciſion. 148. idem Socin. conſ. 168 per totum volum. 2.

Notentur hæc omnes nugas Cãſteranas abſorbentia.

Quod apertiſsimum & conſpicuum unicum teſtatoris, cum cæteris concurrens factum, veram fideicommiſſi ſpeciem gignit. (a

a) Iuxt. Alexandr. conſ. 53. nu. 12. lib. 6. Curt. Iun. conſ. 21. nu. 11. Cravett. conſ. 180. nu. 1. Hipp. conſ. 21. nu. 24. vol. 1. Fran. Barſ. conſ. 227. nu. 6.

Notatu digna.

Ad quid alias verba hæc: **ende ſoo int eeuwich/ inde delgaẽde graed alleene 'thebbẽ/** ad quid alias, **ſonder deelſchap daer van te dwaen etc.** quæ perinde intelligenda ſunt, ac ſi teſtator dixiſſet, volo, ut bona mea, hæc gentilitia caſtri Laucumani, in mea familia, apud maſculos maneant, idq́ue in æternum quorum verborum vires fideicommiſsi, verum judicium operantur (b

b) L. codicillis §. inſtituto ibi. gloſſ. in verb. filiis ſuis ff. de legat 2. Bart. in l. peto §. fratre nu. 2. d. tit, Bald. in l. quoties 8. nu. de fideicom.

Aureorum cornuum calicum, aliorũ monumẽtorũ mentio.

Periculoſa & deteſtanda alienatio.

Maximè, ſi Scheltonis primi, ſive ſenioris præcepta, ulterius ponderentur, quibus cavetur ne hæc & illa argentea cornua, magna vaſa, aliiq́ue calices alienentur ſed perpetuo Laucumanæ Domui adhæreant, nemo fideicommiſsi dicti authoritatem, negabit. Si nunc fœmina arriperet hanc domũ, tam eandem, quam inalienabilia ſplendida cornua, alioſque precioſiſſimos antiquos dictos calices nuptura, in aliam familiam violenter in deſpectum demortuorum transferret. Præterea ex prioribus Eponis à Laucuma præfixis mandatis apparet, quibuſdam bonis amicis ſpecialiter, hæc & illa graminata legata,

Digitized by Google

legata, vel donata eſſe,quæ licet à defuncto relicta, ab hæredibus præſtanda, in dominium accipientis tranſeant, adeo tamen contra naturam legati, in favorem Laucumanæ domus eſſe reſtricta, & ligata, ne illa quamvis uti dictum, ipſis ſint propria, nemini niſi Domino, & poſſeſſori, ſub certo limitato precio, & non pro arbitrio, quanti eſtimari poſſint, vendant: Iuxt.hæc Item hy beſprect etc.

Domus Antiſtitis.

Quæ verba ſpeculo clariora & manifeſta, ſolos Laucumanos complectuntur & famelas, per hæc: hy ende hem belieft. excludunt.

Paulo poſt addit: niet te vercoopẽ/ dan de Poſſeſſor (nota) van Laucuma ſoo hy 'thebben wil/ die Pondemate niet hooger te gheven (nota) als vijfthien enckel guldens.

Rei putãt, familia, cuius teſtator meminit, appellatione etiam faminam contineri verum quidem eſt, reſpecta naturalis amoris ab inteſtato militantis. Sed quando de conſervatione familie, per communia vocabulo cura, & ſollicitudines inteſtamentis exprimũtur, tunc prolis ſenioris voce filiam non contineri explorato jure conſtitutum eſt juxta hæc Germania, & ubiq; allegata præſtans. jura.

Alio loco: Item Sicco/ Lucie zoon/ toe Winaldum beſpreeckt hy ofte gift om goeds willen een uſufruckt/ ofte ghebruyck/ ſoo langhe als hy levet/ van de Sate/ daer hy op woont/ende daer toe vier Pondematen ſaed-landt/ in Poppema goedt/ niet te verkæpien dan (nota) de Poſſeſſor van Laucuma/ indient (nota) hem believet/ de Pondematen niet hoogher te gheveu dan voor vijfthien (nota) enckel gulden.

Quid queſo apertiùs à quolibet teſtatore, in perpetui ſui ſtemmatis gloriam,præmitti potuit? quam hic Dominus Epo à Laucuma, ad huius gentilitiæ domus æternitatem, per ſolos maſculos conſervandam,tam reſpectu argenteorum cornuum,vaſorum, & calicum, tanquam familiæ antiquiſsimorũ monumentorum, quam ſpecialiter, & pure in diverſorum aliis prælegatorum recuperationem, commo-

Idcirco, ſecundum conformes voluntates Laucumanoruũ viventiũ honoratoria incluſio eſt neceſſaria aliarum familiarum, tanquam aliena, cõtra præceptum divinum, & injuſtiſſimè ſitientium, atque improbe ambientium, excluſio [a] duarum, in vivis ſororum exiſtentium poſt poſitione, ac aliis ſuperius diverſis rationibus, id abſque ulla contradictione, operantibus. Quia uti mox dictum, præcioſiſſima aurea hæc vaſa, & cornua, fœcundiſſimique antiqui calices, poſſeſſori Laucumano, idque in æternum, & non Cãſterano, Heringano, Botniano, Hancamano, huic vel alterius, etiam regii, ſtemmatis oriundo, deputantur, & ſtrictiſsimè, prædicta legata, ex condemnatione hujus perſpicaciſsimi teſtatoris, in notoriam domus hujus antiquæ Laucumanæ meliorationem, ac adhærentium jugerum augmentationem, ordinantur, cujus ſubſiſtentiam, filia, ſive fœmella repreſentare cum nequeat, quæ nubens, quod ſæpius dictum eſt, paternam ſtirpem mutet, imo ſuo futuro marito, in poſſeſsionem regenda caſtiganda, & temperanda detur, quo facto, matrona nominetur, à matris nomine, non jam adepto, ſed cum ſpe, atque omine, mox adipiſcendi. (a

a. l cum prætor ff. de jud. l. ex eo ff. de. teſtib. l, queſitum §. idem reſpondit ff. de fund. inſtr l. in poſſeſsionum .4, 1. ff. quib. ex cauſ. in poſs. eat. & in decret. 25. diſtin. c. quas lis & vice verſa quod in uno cõceditur in aliis negatur. l maritus. C. de procur. l. qui labeo de comp. & ſolut.

a) Vid. Aul. Gell. lib. 18, c, b.

Quamobrem, hæc Domina Siouca, nupta Hummero à Camſtera, tam proprii Patris Domini Scheltonis, quam hujus Domini Eponis à Laucuma teſtatoris perſonis poſtpoſitis, Camſteranam familiam

Parentes tã filiis, quam filiabus theſauriſant, & communi natura voto erga illas ducuntur, ut utriſq; benefaciunt l. cum ratio de bon damnat, Sed iidem parentes nobiles, qui bona illuſtria virtute ſua, ab avorum avis ac quiſiverunt, & ſtemma ſuum, cum Deo vigere, & florere cupiunt, adgnationi & familia per adjecta die oldtſt.18, præ fœminis invigilare creduntur, idque etiam juri divino conſentaneum eſſe ſatis ubique probavimus.

 reſpicit

reſpicit, quam liberi, præſentes minores Rei, qui ex ea nati ſunt, non Laucumanam ſequuntur. (a

a) Iuxt.expreſs.text.in §,1.inſtit.de legit.agnat,tut, & l. cum legitimè ff de ſtat.homin.l. familia de verb. ſign.

Id ipſum perpendens Iuſtineanus, de Patria poteſtate ſermonem habiturus, ait.

Qui autem ex filia tua naſcuntur in Poteſtate tua non ſunt, ſed in Patris eorum. (b

b) Quia filia liberos in ſua poteſtate non habet § fœmina de adopt. l. illud §. ad teſtamenta de honor. poſſeſſ. cont tabul.

Ergo ſi Camſterani, quod ex familia Laucumana ſanguinis ſplendorem non habeant, nomine defunctæ ſuæ aviæ, nulla ratione, per adjectionem vocabuli **Bern**/ ad hanc arcem deputatæ, nihil prætendere poſſunt, cujus præfectura, ſecundum omnia ſuperiora hic Dominus Impetrans, gaudere debet, utpote, per poſtrema hæc ſæpius repetita, **eene van die oir bern/ die daer bequaemſt toe is**/ majori natu annis, attamẽ viliori, in capacori, deteriori & imbecilliori, clarius luce prelatus, provectus aut ad minimum, nunc præferendus judicabitur, & à quovis exiſtimabitur. Quod ex unius familiæ gubernatione, primus reipublicę gradus conſtituatur, nihilque aliud domus, quam parva reſpublica, nec, aliud Pater familias, quam exiguæ civitatis regulus habeatur, qui, ſi in adminiſtratione rei domeſticæ, honeſtum ſui, ſpecimen præbuerit, bona ſpes eſt fore, ut publica optimè curet, hinc, ad majora reipublicæ munia, committendus, quod in familiari adminiſtra-

Digitized by Google

adminiſtratione, minoia cum laude geſſerit. (b

b) *Vid. Eraſm. Rotter. in paraphr. ſup prior epiſt. ad Timot. c. 3.*

Quæ non de fœmellis dicuntur, ſed ipſis maſculis, viris, & hominibus, qui, ſuis uxoribus, ſecundum ſacram ſcripturam, honorandi onera domeſtica perferre, & ſic iiſdem in hiſce caſibus ſemper & ubique prævalere debent.

Ne ſi aliter fieret, omnium Teſtamentariarum clauſularum apertiſsimę deſtructiones, & omnium Doctorum virorum concordiſsimis calculis contrariæ, frivolę, imo pueriles & ſtultiſsimę omniaque jura violantes opiniones naſcerentur, quibus minimè admittendis præcautum eſt, tali caſu, uti ſuperius edoctum eſt, commune hoc vocabulum Bern/ſecundum ſubjectam materiam [a] ſcilicet dignitatem, ſive Laucumanæ familiæ perpetuitatem, hiſce diverſis teſtamentis ſummo honore expreſſam, intelligi oportere, ne, admiſſa aliqua adulterina, ſive à ſubjecta hac materia peregrinante explicatione, dicta voluntas Domini teſtatoris, doloſè, & peſsimè ſubmergatur, & violentis practicis peſſundetur, quæ tanquam regina, & dominatrix, licet conjecturata, [b] multo magis, notoria, manifeſta, & aperta, etiam pluribus verbis propriam ſignificationem habentibus reſpuendis, tanquam ſacroſancta ſervari, & ſalvari debet, in cujus ſingulariſsimum favorem, Imperatores inclinantes loquuntur. Nos enim non verbis, ſed ipſis rebus (id eſt ſenſū, [c] nō verba ſpectavimus) leges impoſuimus, [d] quæ in propoſito, in cō-

a) Iuxt. text in l. ſi uno in princ. ff. locat. & in l. ſi ſtipulatus ff. de uſur. text. in l. ſi inſulā ff. de præſcript. verb. Bart. in l. ſciendū nu. 3. ff. qui ſatis cogunt Alexand. cō ſil. 179. nu. 12 vol. 2.

b) Conjecturata volūtas verbis expreſſis præferenda.

c). De dedi lib toll. l. 1. ff. de adim. legat. l. 3. §. codit. quæ res pign. oblig. poſſ. l. fin. & ſup de lib. præt. l. 3.

d) vid expreſſ. text. in l. omne verbū §. nos enim C. comm. de legat.

Leges maſculinita proſpicientes repetuntur.

firmationem priorum, excluſionem omnium fœmellarum, & maſculorum perpetuam ſucceſsionem ſitientes, ex diverſis ſuperius allegatis factis ſubſtitutionibus & à Deo Optimo Maximo afflictis demortuorum viduis, & miſeratione dignis impuberibus arcis hujus inſcriptis inhibitionibus, adeò reſultant, & teſtatorum ultimas voluntates manifeſtant, ne vivente ullo maſculo, illæ,* ad Dominam Sioucam, nullo modo, trahi, rapi, aut violenter decurvari, aut declinari, nequeant, quod hujus majorennitas, ſive prioris partus productio, duobus modis, conſiderari poſsit.

* Scilicet leges.

Majorennitas duobus modis examinanda.

Primo, an fœminarum mentio, aliquo modo, ut ſecundum ſuperius diſputata minimè, in prioribus, ſubſtitutionibus præſumi, altero, an illa Domina Siouca, vivente teſtatore, nondum nata, ſed viribus paternis ad huc involuta, ſub maſculorum ſubſtitutorum, præcipuè verè, numero honorandorum, ſecundum aliquam particulam voluntatis teſtatoris, exiſtimata dici queat.

Primi enodatio.

Quantum ad primum attinet, omnibus ex diverſis Teſtamentis innoteſcit, ſæpius nominatos teſtatores, ſeniorem Dominum Scheltonem, & filium Eponem à Laucumana, dictos viventes maſculos, præ naſcituris maſculis vocaſſe, vocatos quoque excluſis ſenioribus fœminis, per vices ſucceſſiſſe, & bona hujus ampliſsimæ arcis, nunc inaudito modo injuſtiſsimè litigioſa reddita, ad extremum vitæ diem, honorabiliter poſſediſſe, quo tempore, hanc dominam Sioucam, uti dictum, neque in lucem editam fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe, cum notorium ſit, propter præcedentes diverſas poſſeſſiones, neque agnitam, neque à teſtatore poſtea mortuo, minimè agnoſcendam, honoratam non videri, vel honorari potuiſſe, dicta maſculorum expreſſa prælatione, hoc operante & cauſante.

Secūdi modi probatio.

Id ipſum, ſecundo ſive altero modo, aut illam, ſub numero honorandorum, tunc temporis naſcendorum, minimè computari poſſe opinamur, dum conſtet, factam excluſionem duarum harum ſororū, viventiū, imo teſtatori proximiarū, & chariſsimarū nondū natarū, ſive naſcendarū, & ſic longæ remotiorū & inter extraneas §. cæteri 3. inſtit. de hæred. qualit & different. habendarū, neceſſariā, quoq; excluſionem importare, & ſic eundem teſtatorē, maſculinitatis præſtantiam, excellentiam, dignitatem, & æternam memoriam, remota omni, in contrariū diſputantium cavellatione, cogitaſſe, & ad poſteros, per verba hæc, **ende alſoo int eeuwich/ mde delgaende graed te duyzen/** ſucceſſorio titulo, continuandam voluiſſe, (a

a) Vid. Paul Paris cōs. 4. nu. 38, part. 2. Tyber. Decian, reſp. 84 nu. 18, vol. 3. ſocin. in l. qui Romæ §. cohæredes nu. 18. ff. de verb oblig. & cōs. 12. nu. 18. vol. 3. Phil. Corneus cōſil. 224. circa fin. vol. 3.

Verba int eeuwich te durien/ *non admittūt fœminas juxt. ex preſ. text in l. familiæ de verb. ſignif. ubi dicitur qui ſines familiæ ſint.*

Hæc enim expreſſa verba, Scheltoni à Laucuma, ejuſque poſteritati appoſita, nempè **int eeuwich te durien**/ excluſis omnibus fęminis, quamvis, per hoc, vel illud vocabulum ambiguum ſubintelligendis, perpetuæ prælationis maſculinę cauſam, & effectum, in noſtro hoc caſu, operari, & producere debent. (b

b Iuxt. text. in l. 1. ff. ſol. mat. Paul. de caſtr. quē ad hoc retulit cora. conſil. 263. col. penult. & ult. Pariſ. conſil. 90. nu. 28.

Quorum, omnium virtute, deteſtandum, foret, nunc fœminam, neque viventibus maſculis, ad hoc ſeparatum arcis legatum minimè vocatam, vocandam

dam, aut honorandam, in omnium præcedentium legum, ac defunctorum voluntatum deſtructionem perversè & malitioſè per verba hæc: **der oldſt is/** obtrudere, quod nulla ratione fieri debet. Quoniam poſita ſemel maſculinitatis ratione, aut qualitate, quod deinceps, verba communia, quæ alioquin, poſſint maſculos, aut fœminas comprehendere, maſculos ſolos denotent, & fœminas (nota) excludunt. (a

a) Iuxt. Bart. Caſtr. & Iaſon, in domini Impetrantis doctiſſ. triplica allegatos idem Bart. Romul. in repetit. l. filius familias 114. §. Divi nu, 38. ff de legat. 1.

Obmuteſcāt igitur, omnes Logodædali, aut ſi obmuteſcere nequeant, ad minimū erubeſcāt, & palleſcāt, ſive cōſcientia illos premēte, ingemiſcāt, quoties inſigni vitio male interpretandi, verba illa **der oldſt is/** unico vocabulo **Bern/** in maſculormu notoriam, & ex teſtamenti Eponis à Laucuma præcedentibus & ſubſequentibus declaratoriis elucentē prælationē adjecta, ad in dignam, diu poſt teſtatorem defunctū natam fœmellam, dirigere, tentent, quibus majori honori exiſteret, quo jure conſulti viderentur, prædictis teſtamentis, hiſce diverſarum legum rationibus, ſuper ipſis maſculis, quibus omnibus mortuis, tantū fœminis verſantibus acquieſcere, ne præcepta mandata, ordinata, & ſuccedendi leges, ſive ſacroſancta defunctorum judicia violent, & bona hæc gētilitia, per adverbia, ſemper & perpetuū alienari. (b. *Paris conſ. 92 nu. 37. vol. 2. Bart. in l. annua §. titi. ff. de ann. legat. Alexand. conſil. 43. col. 3. verſiculo præterea vol. 3. Ruinal. nu. 18. ſicut ergo voluit teſtator, illud legatum anni verſari, ſemper durare, pariter idem, de fi-* deicommiſſo

Veriſſima illatio.

Logodædalus is dicitur, qui verborū venuſtatē nō ſēſuū acumē cōſectatur, aut potius orationis cōcinnitatē, q̄ ſciētiarū pōdera p̄ſtare poteſt, loquēdi peritus, civilium vero rerū ignar⁹ vid. Budæū ad l. jus civile de juſt & jur.

** Quia teſtator verſatur in maſculorum prælatione, quos per vocabulū* **Bern/** *exprimens non à propoſito deflexit, ac unū & idem eſt, ſi loco* **Bern** *vocabulo* ſoon *uſus fuiſſet cum per ſequentia maſculinitatis prærogativa ſpecificetur. Et ſic ſuo aperto facto plus, quā aliquibus verbis expreſſum eſſe conſtat. j. ex. text in l. ſi tamen §. ei qui ff. de ædilit. edict.*

Digitized by Google

deicommiſſo dici debet &c. prohibita, ſed ipſi maſculinitati Laucumanæ excluſa omni fœmina, in æternum obligata,[c] extra gradum Scheltonis, omnibus aliis prælatum, ſive Laucumanatu, minimè autem, tempore conditi teſtamenti Domino Eponi agnitam, aut cognitam, ſed potius, propter præſentem arcis Laucumanæ frivolam, & in honeſtam ambitionem Camſteranam odioſiſsimam ſtirpem, contra præceptum divinum *Exod. c. 20. & Paul. ad Roman. c. 7.* Aliena non concupiſces, omnemque ſacram diſpoſitionem, bonorum gentilitiorum conſervatricem, & veram amatricem, injuſtis ſubtilitatibus, aliiſque doloſis practicis, & depravatis mediis transferant, nullam recompenſationem à Deo Optimo Maximo inde percepturi, ſed horribile judicium ſibi imminere ſcient. Quilibet enim in re ſua, moderator eſt & arbiter[d] etiamſi rebus ſuis abutatur. Et juſtum eſt ſuæ cuique committere.[e] Ac iniquum (nota) foret, ingenius hominibus, non eſſe liberam voluntatem, diſponendi, de rebus ſuis, ad arbitrium[f] imo gravis injuria eſt, quæ inani honeſtatis colore velatur, non relinquere unicuiq; liberam facultatẽ diſponendi, de rebus.[g] Nihil ſiquidem eſt, quod magis hominibus debeatur, quã ut ſupremæ voluntatis, poſtquam aliud velle non poſsint, liber ſit ſtylus, & licitum, quod iterum non redit arbitrium.[h] His in conſiderationem tractis, recteque ponderatis, quilibet judicialiter agens, perfacile percipit, quanto amore, legum conditores demortuorum ultimis voluntatibus proſpexerint. Et ideo, horum ſucceſſores, tanquam reformatę religionis

c) ad jura ſuper allegat

Ioſophat ad judices. Non hominis exercebitis judicium, ſed Domini, & quoſcunque judicaveritis in vos redundabit. ſit timor domini vobiſcũ, & cum diligentia cuncta facite 2. paral. 19.

d) l. in re mandata C. mandat.

e) l. ſed etſi lege §. conſuluit de petit. heredit.

f) l. nemo externus C. de jud.

g) l. 12. in fin, ſi quis à parent. fuer. manum.

h) l. auditũ C. de cotrah empt.

i) Iuxt. l. 1. C. de ſacroſanct. eccleſ.

onis Antiſtites & profeſſores, majori ardore, & cura eundem amorem, ſibi cordi exiſtere dignentur, ne ipſis, aut ſuis ſucceſſoribus, poſt fata, illud ipſum, imo grandius præter deſtinatam divinam æternam pœnam [b] contingat, quod vixoſorum, & ultimarū voluntatum oppreſſorum injuſtis, ac perverſis explicationibus, & gentilitiorum bonorum improbiſsimis alienationibus attentatum in ultum dimittant, quo omnis fraus, dolus, & injuria, ipſis defunctis ablata, & Chriſtianiſsime ſublata maneat, iiſque quoq; vitiis ſive juſticiæ abuſibus, nos purgemus, quibus alium deteriorem regentem, propter vicia privatum, & ad miſerabilem exulandi ſtatum reductum eſſe gloriamur.

b Vid. Amos. c. 9. Philip. Melanchth. in locis Theologi.

Quam deteſtabile, & defunctis injurioſum, vivētibus autem Domino Georgio, & Sicconi fratribus à Laucuma, ad altas dignitates jam dudum, propter ſingulares ingeniorum, & innatarum virtutum dona promotis, & ſuæ patriæ, præcipuè verò, Laucumanæ, hac arce præſtanti, in perpetuum decorandæ, & ſecundum prædictorū anteceſſorum teſtantium dictas voluntates, honorandę propagandæ familiæ, viriſſimis ramis, & ſtipitibus, in tolerandum, & ęgere ferendum exiſtit, bona hæc avita, quibus tanto immemoriali tempore, majores, ab omni interitu pepercerunt, nunc in alienam familiam Camſteranā, neque ullius gratiæ, amicitiæ, affinitatis, cognationis, aut agnationis intuitu, demortuis ullo ſive aliquo tempore, in vivis exiſtentibus cognitā, ſed potius, ſi fieri potuiſſet, propter hanc frivolam apprehendendi fœtoſam machi nationem, ipſi Rhamnu-

Ægre ferēdum, & dolenter admittendum eſt, videre familia mutatricem ſub unius tantum vocabuli fuco multa teſtamēta ſubvertere.

ſiæ

ſiæ, devovendam, per cõmune hoc vocabulũ **Bern/** tam ex præcedentibus, quam teſtamenti ſequentibus correctoriis pendens, & ſic ipſam maſculinitatẽ amplectens, malitioſe rapere & alienis uſibus ſuperbiſsimis, in deſpectum Laucumanorum à quibus uti dictum, profluxerunt, adijcere, quo illicito, atque omnium terrarum ſtatuta impugnante facto, ipſis ſepulchris, ubique in jure, in familiarum laudem, & gloriam, ſpecialiter privilegiatis, imo quaſi, à ſanctis Patriarchis benedictis, hic Dominus Impetrans, miſerrime, & lachrimoſe quamvis injuſtiſſime & peſſime nudatus ſpoliaretur, & ſub prætextu, unici dicti vocabuli **Bern/** amarulenter, removeretur.

Rhamanuſia eſt Dea ultionis.

Omnium gentium ſtatuta violarentur, ſi tã perſpicuũ teſtamentum ad fœminã, hoc caſu directum eſſe intelligeretur.

Vnde non exiguæ lachrymæ, gemitus, ſuſpiria voces flebiles, aliæque querelæ ſi fieri poſſet, demortuorum dolenter excitarentur, & ſuper hiſce temerariis conatibus Camſteranis, acerbiſsimas actiones inſtituerent, quæ nunc intermiſſæ, attamen fatales caſus procreabunt, niſi prudentiſsimi, judices nunc ſatis inſtructi, iis contraveniendo, id ſuper explicatione horum **der oldst is**/amplecti dignentur, quod actus, elocutiones, defunctorũ judicia, indicia, voluntates, præcedentia, & ſequentia verba, ubique maſculinitatẽ exprimẽtia, imo hæc bona gentilitia, propter diverſas, ſuper maſculis, & iis mortuis, tantum fæminis factas ſubſtitutiones, alienari prohibentia, ſtabiliat, *explanet. imo expreſſe confirmet Iuxt. l, quoties de reb. dub. l: quoties in ſtipulationibus de verb. obligat. l. ſemper in ſtipulationibus de reg. jur. l. Gallus § quidam recte de lib. & poſth. l. miles §. decem de re judic. c. Abbate de verb. ſignif. gloſſ, in l. & pater in princ. fam. erciſ.*

Demortuorũ ſuſpiria præſumenda.

L *Bart.*

Bart.in l. Centurio verſiculo quaro ultimo, quod ſi dixe-rit, de vulgar. & pupill. Hemm. Gode. conſil.4.nu.11. & conſil.55. nu.24. & conſil.101.nu.5.Tyraq.in l.ſi un-quam ſuper verbis donatione largitus nu.38 C.de revo-donat. quam id, quod violenter peſsimè injuſtiſſime & ex diametro, abſurdiſsime deſtruit, *cōtra maſcard. de probat.vol. 2.concluſ.599.nu.11.poſt Cachr.Deciſ.76 nu.9.zaſ.conſil.15.nu.55.vol.1.* turbat revoluit, imo prorſus, in reprobum, omnique claræ opinioni diſſonum, & manifeſtis claris & dilucidiſſimis voluntatibus contrariantē ſensū, torquet, quo tanto cōmodius, rectius, & juſtius, quod Impetranti, ex teſtamētis ſuorum majorum competit, per judicialem calculum tribuatur, juri ac juſticiæ inſerviatur, & ſecūdum reipublicæ intereſſe, defunctorum voluntates præſentes, ex diverſis teſtamentis profluentem verū exitum ſortiantur, nempe, excluſo fæmineo, extrinſecam, ſive alienam familiam ſequēti fructu, maſculum, hunc dominum Georgium à Laucuma, verum & juſtiſsimum hujus, in perpetuū inalienabilis facti caſtri dominum, poſſeſſorē, & propugnatorem, agnoſcant, conſtituant, & ordinent, & donec vivat, retineant, poſt cuius mortem,* talem, eligant & repetant, qui virtute eorundem Teſtamentorum, eodem modo ligitimus Dominus, poſſeſſor, & familię Laucumanæ antiſtes dicendus erit.

Defunctorū voluntates ſecundū reip. intereſſe. potius defendēdæ, quā ſupprimendæ erint.

** Queſtio ſi quæ ut minime, poſt mortem Im. etiā tis, emerſura foret, non debet, nec poteſt. in præjudicium harū legum, & diverſorum teſtamento ū à Camſteranis, in propoſito extraneis & aliā famil. præſentātibus in ſubſidiū allegari, cū judex, ne quidē ex officio, in detrimētū alterius, ſuper nondū nata actione deſtecti ſed præſentibus actis & probationibus cōdemnādo, vel abſolvēdo, ſe accōmodare debet, ne litem ſuā facere dicatur.*

Hoc ſi fiat, ſecundum Salamonis proverbia cap. 6 ſex, quæ Deus Optimus Maximus odio proſequitur evitabuntur, & ſeptimum, quod anima ejus deteſtatur, excludetur, nimirum, oculi ſublimes, lingva mēdax, manus effundentes innoxium ſanguinem, cor

machinans

machinans cogitationes peſsimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferens mendacia teſtis,& fallax,& is qui ſeminat,inter fratres diſcordias:Hæc, ſub verborum involucris, allegorice potius propo- nere, quam,ut apertis explicationibus, omnibus, & cuilibet indicare volui, ad hoc, ut impius, invidus, & iniquus,ex illorum intellectu, anſam calumniãdi, ſive iraſcendi,non arriperet, ſed illi, qui ſenſus exer- citatos, *Paul. ad Hebræ cap. 5. in fin.* ad diſcretionem boni pariter, & mali habent, genuinum illorum in- tellectum, prælucente ſpriritu divino, perciperent, ab exemplo Chriſti,qui,ne divina præſagia,profano vulgo obvia redderet, ubique tecte & ſecrete *Math. cap. 13. Eſai.c. 6. Marc c.q. Lucas c. 8. Ioan.c.12. Actor c.18. Rom. 11, Luc.10.* locutus invenitur,dicens, ut ſi quis aures,ad audiendum haberet, quæ dicerentur, ab ipſo, auſcultaret.

Diſcordiæ autem,& altercationes,in præſentibus teſtamentis ſerio prohibitæ, nunc pro dolor ſuper unico vocabulo Bern / contra omnia allegata præſtantiſsima jura, & manifeſtiſsimas demortuorũ voluntates,per fidè nihilominus ſeminantur,& peri- turi lucri gratia,iuhumaniſme ſperguntur, quas ſe- cundum Salamonẽ, Honoranda ſuprema Phriſiorũ doctiſsimis viris ſcatens Curia,quo citius eo melius, ne huiuſmodi injuſtiſsimis,ac futiliſsimis cavillatio- nibus,in hac reformata republica optima,per totum orbem terrarum,tam apud probos,quam improbos gubernatores virtutum, aliarumque dignitatum ra- tione,celeberrima *Iuxt. hoc diſtich. Friſia frees reſonat, romana voce timorem. Quod virtute ſua, terra tremẽ-*

Teſtamenta oppugnantur inhumaniſsime.

Curia provincialis Phriſiæ

quantum ad ſucceſsionem ſive primum membrum huius exceptionis attinet, duobus modis bona hæreditaria, ad hæredes neceſſarios, domeſticos, ſive ſuos, & extraneos, ſcilicet ab inteſtato, vel ex teſtamēto tranſmitti ad jura notiſsima. *Ex teſtamēto, vel ab inteſtato, trāſferuntur bona.*

Primo caſu verum eſt, quod objicitur *Iuxt. text. in l. in ſuis de lib. & poſth & §. in teſtatorum inſtit. de hæred. qual. & different text. in l. ſui autem inſtit. dict. tit. de hæred. q. & diff. l. maximum vitium d. ff. de lib. præter.* ſecundo autem, quando ſcilicet in teſtamenti authoritate verſamur, nullo modo, quod per conſuetudinem patriæ, & æqualem ſucceſsionem fæminarū, & maſculorum, non auferatur alicui teſtandi facultas, proviſio enim hominis, tollit proviſionem legis, & aliam qualitatem producit, quæ addita vel detracta cauſæ, jus in continenti mutat *Iuxt. text. in l. hoc legatum de legat. 3. l. ſi ſciens de contrah. emt. Bart. ad l. denunciaſſe §. quid tamen nu. 5. ad l. Iul. de adult. l. 1. §. ſi quis l. idem juris in princ. verſ. hac differentia de verb. oblig. & vid. Reorum confeſsione artic. 365 in duplicis expreſſam reviſione pendentis.* Nunc ad rem, ſi qualitas addita, vel detracta rei, alterationem juxta hæc allegata jura, & confeſſionem Reorum operetur, & cauſa inteſtati, & teſtati, confundi nequeant: Profecto, in propoſito, ęqualis admiſsio fæmellarum cum filiis ab inteſtato locum ſibi vendicans, ad præſens ſtatutum teſtamentarium declinari nequit, ne teſtamentorum jura violentur, & funditus evertantur. Et ideo, ſecundum, varias ipſarum legum allegationes, & ex iiſdem emanantibus authoritatibus, ſuper ſecundo themate probavimus, diſputationes, *Æqualis mulierū ſucceſsio teſtandi facultatē non diminuit, neque alicui auffert.* *N B. Camſteranorum propriam cōfeſsionem, 365. duplic.* *Teſtati, cum inteſtati cauſa, confundi non debet.*

ex teſtamento dependentes,non ſecundũ verborũ ꝓprietates verũ ſecundum defunctorũ claras,imo conjecturandas voluntates eſſe determinãdas, propterea quod ex mente,ſenſu, & intentione Domini Eponis à Laucuma profecta maſculinitatis prælatio, utpote manifeſta veritas unici vocabuli Bern/ falſiſsimæ, reprobę &, ubi de cõſervatione agnaticarnm ędiũ agitur,improbę explicationi, ac Căſteranę, opinioni per totũ derogabit, utpote prę mẽdaciis inſpiciẽda *Iuxt. Bar.in l 15.qui putat.nu.3.ff.de acquir.hæred.*& hoc caſu teſtamentario ab avorũ avis repetito, omnes ſiniſtras & ſibi invicem contrarias,& diſſonas vixoſorũ advocatorum ſuper fæmellę violenta incluſione,ubiq; diſſeminatas pueriles,inhoneſtas, & dammatas oblocutiones, per totũ ad abiiſſum uſque deprimere, & detruncare debet ne,contra naturam,per eaſdem ſuper æternitate Laucumana, propaganda & ſæpius repetita, mulieri maſculina qualitas, doloſe & inhumaniſſime,videatur infundi,contra Bartoli ſentent. in *l. ancillam. nu. 1.ff. pro ſuo.* Quo facto, & horrendum monſtrum, ſe proderet, unumquemque tam ipſius naturæ, violatorem, juris & juſticiæ tranſgreſſorem, divini verbi prævaricatorem, quam Grammaticarũ regularum conſtructionum notorium perturbatorẽ perageret, cujus abhorrendæ maculæ nota, ut quilibet ſe exoneret, juxt. Dominum Fabium, omnem juris quæſtionem,aut in verborũ proprietate, aut æqui diſputatione,aut voluntatis conjectura contineri lib.12.affirmantem, nos accommodemus, & regulemus, cogitantes, ad inquirendam veram, vocabuli Bern/ explicationem,ad ipſorum teſtatorum emiſſas maſculinitatis prælationes, rationali, & morali philoſophia

Intentio cõmunis vobuli Bern/aut partus ſequentia turbanti explicationi prævalebit.

Digitized by Google

philoſophia nobis prælucēte, auth. Buđæ *in pandect. fol. 8. Plat. in Crati* eſſe deſcendendū, & omnino, abſurdiſsime generali prędicto unico vocabulo ꝑ pręcedentia, & ſequentia, expreſſe ipſis maſculis clarius luce, attributo, non innitendum, ſive contra conſcientiam humanam mentem, audacter, quo Bruta animalia ſuperemus, inhærendum dum cauſa teſtati in favorem filiorum fieri debeat interpretatio contra jus commune *Bart. in conſ. 170. nu. 3. l. ſi ita ſcriptum de manu. teſtat. l. hac cōſultiſsima §. ex imperfecto l. de teſtam. & l. fin. C. cum. utriuſque judic.* Nihil itaque militat in propoſio hæc abſurda, & peregrina frivola exceptio, quæ apud omnes, præſertim garrulos, indoctos, vafros, & metis affectibus prægnantes, tantæ exiſtit authoritatis, quaſi Dominus Impetrās diverſorum teſtamentorum viribus fulcitus, æque in juſtiſsimam cauſam habere non ſolum dici, ſed ab ōnibus, etiam extrajudicialiter, ſuis avitis ſplendidis divitiis ſive familiæ Laucumanæ, in perpetuum ſapientiſsime originū ſervatoribus dedicatis ornamētis, nudari debeat. Iura autem teſtamentorum aliud diſponunt, quibus rectè enucleatis, obloquentibus honorificentius foret tacere, quam ſtultiſsimè, conſuetudine Patriæ, legibus, ab inteſtato ſucceſſuris, ordinatis, gannire & inſtar equorum hinnire, quibus ignotum vulgus, quamvis ſeducatur, & bonorū virorum animi dubii efficiantur, & judicia eorum obſcurentur, tamen melius ſētientes, hiſce ſiniſtris clamoribus, ad Impetrantis læſum jus, nunc doloroſe uti dictum ſuppreſſum, inſtar palmæ reſurgendum tanto melius inclinatum iri non dubitatur. Cujus rei gratia, & antea diſputata, & deducta, paucis repe-

Indocti, æmuli, & ignorantes condemnãt Impetr. & deſpectis teſtamentorum contextibus & viribus ineptiſsime judicant.

temus, quo tanto melius, hæc objecto, tria membra continens, in nihilum redigatur, ſive funditus in aquam, inconſtantiſsimam diſſolvatur Iuris eſt apertiſsimi unumquemque juri pro ſeſe introducto renunciare l. in conſcribendo C. de epiſc. & cler. Et huic conſuetudini, ſive Iuri municipali locum præcludere, & rebus ſuis, pro arbitio talem legem imponere poſſe, qualis ſibi perplaceat etiamſi rebus ſuis *Iuxt. alleg. l. in re mandata. & mandat l. ſed etſi § conſulvit. de petit hæred. l. nemo exterus C. de Iuda. &c.* abutatur. Quod privilegium, ingenius hominibus eatenus eſt conceſſum, quatenus juri publico nō præjudicet, & omnes turpes, & inhoneſtas conditiones ſive ordinationes excludet, quæ non admittūtur, & inſertæ, nullius momenti habentur *text. in l. conditiones quæ contra & l. quidam in ſuo de condit. & demonſtr.*

Nunc ad rem: conſuetudo Patriæ, requirit, & vocat filios & filias ex utroque parente tantum natos, & natas, non ulterius, ſecundum juris civilis diſpoſitionem abſq; ullo diſcrimine, pariter, ad patris matris, avi, & aviæ bona ab inteſtato (nota) relicta, hac tamen reſtrictione conſuetudinaria, quotidie obſervata, & ubique obſervanda, ut ſenior filius, interceſſione, propinquorum, ſi dignus judicetur, ſi inops mentis, eo dignior, excluſis omnibus ſororibus, ſive filiabus, ad gentilitiam domum, tam inter nobiles quam hæreditarios admittatur: Quod adeo obtine, ut ſi diutius ex cōjugibus vivens, vereatur, illam cōſuetudinem, inter pariter ſucceſſuros, & ſucceſſuras authoritatibus proximiorū adgnatorum reſpuendis,

Camſtera- nimirum in modū ſuperbiunt, æquali feminea ſucceſsione, ipſis ſecundum Patriæ conſuetudinē juri civili derogantē magis contraria a) l. de quib. ff. de legib. l. 6. ff. quod cujuſq; univerſ nom. l. venditor. 13. § ſi cōſtat. ff. cō. præd. l. ſē per 5. § leg. ff. de jur. minim. argū. l nil. tam natura- le 25. d. R. l. l. prout 50. de ſolut. quo alludit. Ariſt. dū lib. pol. 5. c. ult. dicit. plus valere, & in rebus majoris momenti verſari leges, moribus cōprobatas, quā ſcriptas, Vid. don. lib. 1. cap. 10 § ex nō ſcripto inſtit. de jur. natur. gent. & civil Oldend. in pr. claſſ. & cent. in l. 2. l. quæ ſit, long. conſuet, ergo

non admiſſum iri, ſuo teſtamento fieri debere, ſcilicet illam irrevocabiliter admittendam fore procurãs dum Domicella quædam, nobile prędium in Pago Mantigum, a linea Hoxweriana, ad Galamanos, per ductum uxoris proveniens, unico ſuo filio Galeno à Galama, nullo maritali authoritate, quamvis commiſſa, æque in familiæ perpetuitatẽ, ſuapte ſpõte inſcripſit, reliquos liberos, ad talis prælegati approbationem, ſub privatione maternorum confrœnat, & cõdemnat, quod ipſum licet de jure non ſubſiſtat, nimirum, ut mater huic conſuetudini, à defuncto marito nullo teſtamento approbatæ, parere liberos conſtringere, * dum illos in poteſtate non habeat, vel ſub amiſsione maternorum, ut paternis prælegatis renuncient, condemnare nequeat, quemadmodũ ſufficienter his, in calce addito ſecundo reſponſo, luce clarius probatum eſſe oſtenditur: Tamen, hi factum maternum præſtare minimè obligati, ad hoc uſque tempus grandia prælegata, famil. exciſc. judicio, quamvis ad repetendo juſtiſsime, & ſummis rationibus armati, non repetierunt, ſed pacifici, hoc momento, à Patre chariſsimo neglecto, & matre, aliorum inſtinctu, ordinato facto, pro tempore, per initam bonorum proviſionalem diviſionẽ acquieſcunt. Quę patientia, profecto, conſuetudinẽ pręallegatam, ſcilicet perpætuitatẽ gentilitiæ domus, per filios continuandam, etiam, abſente omni teſtamento inter Proceres Patriæ obſervandam, ſtabilit & confirmat. Hi autem qui corporum hæredes non habẽt, ſuas gentilitias ædes, non proximioribus fœmellis, ſed maſculis quamvis remotioribus donant, & quam avidiſsimè conſecrant, quòd adeo notoriũ eſt, ut nul-

Maternum hoc factũ de jure invalidum.

** Nuſquam hac pœna in jure reperitur*

Exempla diverſa, conſuetudinem Patria approbantia.

probatione indigeat, hinc nulla exceptio, contra hinc notorietatem. *text. in l. emtorem ff. de action. emt. l. ictus fuſtium, ff de his qui notan. infam. text. in l. ſi vero § 1. ff. qui ſatis cogun. l. ea quidem C. de accuſ. text. notab in § 1. in tit. qui ſunt rebel. & extravag.* admitti debet, Nonne Fokelia à Botnia, quondã Tyallingii à Botnia piæ memoriæ uxor, per ſuum teſtamentum, in approbationem hujus, ab inteſtato militantis conſuetudinis, gentilitiam domum, in Pago Weydum, nunc eandem poſsidenti, domino Sixto à Dekama legavit? à qua familia, nomine ſuæ defũctæ matris, Mariæ à Decama, idem caſtrũ, ipſi quõdam ab inteſtato, ſive jure ſanguinis, deficiente maſculina ſobole, obvenerat.

D. Sixtus à Decama.

Exemplorũ enumeratio.

Nonne Sixtus à Botnia, quondam ſatrapa in territorio Winibritzeradeel, nobile, & forte ſuum caſtrũ in Pago Neylandt, prope Bolſwardiam ſitum, & diverſis aliis prædiis, ultra centum graminata, ſeſe extendentibus, in familiæ gloriam amplificatum, præter juſtam, inſuper cum filiabus reliquorum bonorũ coęqualem ſive competentem quotam filio eiuſdem nominis Sixto à Botnia participandam, ante triennium ni fallor demortuo prælegavit? ab eodem omnes ſuas filias Domicellam Hiſſam à Botnia, quondam nobiliſsimo viro Serapio à Galama, Chiliarcho animoſiſsimo nuptã, ejuſque ſororẽ, Helenã, in Chriſto, ob religionis profeſsionẽ demortuo Suffrido à Beyma deſponſatã, excluſit? Nonne Iulius à Botnia qnõdã militię Phriſiacę generalis cẽſor, hęroicas ſuas ædes Franequeræ extructas, in perpetuũ, ſeniori ſucceſſuro maſculo, cum excluſione omniũ fęmellarum in familiæ ſplendorem, per teſtamẽtum prælegavit?

Serapius à Galama, quondam ſalus Phriſiæ.

Generoſus Botnia ædes in perpetuũ maſculinitati oblegat ſuæ.

Siriacus

Siriacus à Donia tempore regio, quondam Satrapa, eodem modo, nobile prædium in vico Oiſterenda ſitum, in perpetuum maſculinitati deſtinavit? quòd poſtremo quidam Siriacus à Donia poſſedit, qui ante paucos menſes in ipſis nuptiis cum ſpōſa ſua chariſsima demortuus, poſt ſeſe nullos filios ſed filias reliquit, quę, virtute diſpoſitionū majorum, bonis, à patre quamvis poſſeſsis, ſuapte ſponte, abſque ullius judicii figura renunciaverunt, & ſecundū præſcriptum patriæ moremmaſculo Doniano, ni fallor Horatio nomine, tradiderunt.

Senior Donia quond. regius Satrapa.

Filia Doniana cedunt liti.

Quorum veſtigia, & omnibus quodāmodo phriſiocam ſuper bonis gentilitiis conſervandis approbatam, & quaſi innatam conſuetudinem, Bauca, & Tetta, ex hac ſtirpe Botniana oriundæ ſorores, cum conſenſu ſuorum maritorum Gwilhelmi Vbbena, & Heſſeli à Botzma, in Wirdum, quod harum parens Dominus prænominatus Sixtus à Botnia, ſupina negligētia intermiſerat, nempè omnia bona, ab inteſtato pariter ad haſce filias, & filium tranſmiſerat, interceſsione propinquorum ſupplentes, nonne, nunc, unico ſuo fratri, Sixto à Botnia, quamvis cælibi, & ad bonorum augmētationem aliquomodo negligēti, æque, ſpe, ex ipſo procreandorum filiorum lactatæ, digniſsimū idem gentilitium ſplendidum nobile quaſi patriæ propugnaculum, cum adhærentibus graminatis, à dicto defuncto horum avo, ex teſtamēto obventum, ex mera gratia, affectione, & in hujus ferè extinctæ familiæ propagationem, eo uſque donec mater Tetta à Douma viveret, cederunt? hac opinione fretæ, in hujus ampliſsimi caſtri recōpen-

Liberalitas duarum ſororum, Botnianarum.

ſtationem, ex maternis devolvendis, ipſis aliquo modo donata, recompenſatum iri.

Liberalitas judicialiter retractanda petitur.

Quæ ſororũ, ab ſuis reſpective maritis, & authoritate Curiæ Provincialis approbata & edita Liberalitas, poſtea, propter quotidianam hujus donatarii fratris exercitatam ingratitudinem, coram honorifice prædicta Curia, in diſputationem, ut cauſaretur, judicialiter tracta fuit, Reus ſummæ ingratitudinis, omnes donationes quãvis perfectiſsimas, etiam juramento confirmatas retractantis, accuſatus, ac ejuſdem convincendus, accepto ſororum ſuarum libello ſeſe oppoſuit, & in conceſſæ domus gentilitiæ poſſeſsione, eo rejiciendo, ſe judicialiter confirmandũ eſſe ſuſtinuit.

Ardor Provincialis Curi⁊ erga nobiles maſculos familiarũ conſervatores judicialiter emiſsus.

D. Conſiliarij, auditis utriuſq; partibus querelis, ordinario proceſſu ſuſtinendo, non, ſed ſummario admiſſo, dorſo exhibitę ſororum ſupplicationis, per ordinatum Secretarium, ſive graphiarium: Nihil loco ſententię pronũciandę, inſcribi juſſerunt, re & facto, hujus gentilitiæ domus, ſemel factam, in fratrẽ tranſlationem, nullo modo revocandam eſſe, ſignificantes, & demandantes: ſic ut hoc momento, lamentãtes hæ ſorores, pro æqualibus portionibus, ex graminatis tantum annualem aliquam penſionem, virtute liberalitatis, ſuper domus conceſsione factæ, percepturæ, & eadem domo, & dictis annexis jugeribus, præter intentionem carere cogantur, niſi frater hic Sixtus, contra Curiæ acceptum, decretũ, ipſis aliquid ex gratia largiatur, Nec præterire poſsum, quoſdam Phriſiorum principaliũ, erga ſtemmatis ſui

Amor ab inteſtato in Phriſia militans.

perpetuitatem

perpetuitatem continuandam, hujus ardoris exiſtere, ut ſucceſſorem, ex alia familia natum,& ſibi ſanguine junctũ, ſub pœna privationis, in ſuo teſtamẽto, proprium gentilitiũ nomen relinquere,& honorantis, decumbentis,& ægrotantis, ſive morituri arripere, & ſeſe, & ſuis ſucceſſores, ſive prælegati grãdis participem futurum, eodem nominari, vocari, & honorari patiantur, ſerio conſtringant, quorũ exempla licet quam plurima, adduci poſſint, tamẽ unũ hoc noviter in omnium confirmationem contigit, in Boccone Humalda, qui ex præcepto Domini defuncti Caroli Sternſe non ſecundum ſuam familiã, ſed Sternſæ legata lucratur.

Deco ab Humalda, reliquit agnatitiũ, ſtemmatis nomen: & in Phriſia uſitatiſsimũ ab emtis prædiis obſervatur aliquãdo & ſecundum eadem nominantur.

Tantus favor, hic in Patria militat & erga filios partim ex teſtamentis, partim ex propinquorũ conſiliis, partim ex maternis minis,& præcipuè judiciũ authoritatibus, omnium maximus, ſupremus, & sũmus, excluſis filiabus, dominatur, ut mihi tædioſum ſit, diutius huic materiæ inhęrere Nullius igitur momenti, hęc objectio conſuetudinis, ſive æqualis filiarum, cum fratribus ſucceſsio, ipſis Reis magis cõtratraria [a] quam in aliquo puncto, quamvis ab inteſtato accommodabilis, habenda.

a) Vid. lat. ſuper hoc Domini Impet. articulos replice 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311 cum multis aliis ſequentibus

Quorum omnium reſpectu, vocabulum commune hoc **Bern**/ ex ſenſu defuncti, & non ſecundũ literam, determinandum *Iuxt. not, & expreſſ text. in l. ſiquis filium C. de lib. præter.* & ſic ſuper, prælatis maſculis dominans, relativo more, ne dictæ conſtructiones grammaticales & omnium artium catenatæ vires, ridiculosè diſſolvantur, non in peregrinę alte-

Illatio ex præ ſuppoſitis notiſsimis.

 rius

rius familiæ deteſtandũ lucrũ, ſed Laucumanæ perpetuitatem clare directum, juxta conſuetudinem patriæ, invidia, & odio reſpuendis, excluſa fœmina, ad maſculum, ubique in teſtamentis: ut dictum expreſſum, nominatum, & etiam viventibus fæmellis re, & facto, quanto magis ad huc naſcituris prælatum, proficiſcatur.

Quod uni conceditur alteri non denegabitur.

Ne, quod uni à Curia præſtantiſsima judicialiter, & ubique à proceribus Patriæ, licet parentibus inteſtatis mortuis, ex ſingularibus proviſionibus, circa unum & idem, ſcilicet gentilitiarum ædium, continuandarum notiſsima privilegia cõcedatur, & adjudicetur, contra omnium legum ſacratũ [a] diſpoſitiones, & præſentium teſtamentorum ſuccedẽdi legem ſolum maſculũ ſitientẽ, alteri injuſtiſſime denegetur.

a) nu. 27.

b) articulo 390. 306. & 205. & multis alijs locis Prætenſ. duplicarum, in P. reviſionis exhibitarum & ſingulariter articulo 485.

Curia provincialis Phriſiæ Dñ. Impetrantẽ ad probandam conſuetudinem admittit erg. ex re judicata, erit probationibus obligata, ne inutiliter interlocuta præſumatur.

Maximè vel ab hoc, ſic ubiq; ſuper maſculorũ amore, in patria, non autem ſuper fœminarum æquali ſucceſſione, quatenus rei perverſe allegẽt, [b] nempè conſuetudinem, tam caſu teſtati quam inteſtati, plerumq; obſervari, dominus Impetrans ſe probaturũ, ubique in actis obtulerit, Reorum autem cavillationibus non attentis, prudentiſſima Curia ſuo interloquio dominum Impetrantem, ad hanc allegatam conſuetudinem, verificandum admiſerit.

Quæ, ex informationibus, ante ſententiam à qua productis, tam clarè, perſpicuè, & manifeſtè, ſecundum præſuppoſita diverſa exempla, ac omnium fere principalium nobilium arcium per fideicommiſſa, ipſis familiis unde devenerunt, obligatiſſima eſt probata, ut nulla exceptio, propter ejus notorietatem,

Digitized by Google

torietatem, eidem conſuetudini *text. in l. emtorem ff. de action emt. l. ictus. fuſtium. ff. de his qui not. in fam. text. in l. ſi vero §. 1. ff. qui ſatis cogunt. l. ea quidem C. de accuſ. text. notab. in §. qui ſunt rebell. &c. cum. mult. aliis ſuper alleg* objici poſſit.

Hoc ut firmius oſtendatur, ſcire convenit, neminẽ eſſe ad probandum admittendum, quando probata non relevabunt, *Iuxt. l. vulgus l. ad probationem C. de probat.* Hinc articulos impertinentes, ſive irrelevantes eſſe rejiciendos, ſive minimè admittẽdos, ne cum clauſula quidem ſalvo jure impertinentium, & non admittendorum. *text. in l. ſi duo patroni §. idem Iulianus ff. de Iure jur. Decius conſil. 162. nu. 1. incip. in conſ. qua agitur & conſil. 517. nu. 1. in ſententia.* *Propoſitio.*

Iudex enim, alias litem faceret ſuam *gloſ. ſingul. in c. cum contingat. in verb. nihilominus de off. deleg.* Et ideo ex officio articulos irrelevãtes rejicere debet, ut libellum ineptum, *Specul. tit. de poſit. §. 10 nu. 1.*

Dominus Impetrans Georgius à Laucuma, eſt ad probandum, hanc conſuetudinem admiſſus, ergo propter probatam, propoſitionem, & aſſumtionem, concluſio,* ſcilicet probata conſuetudo, ſolum maſculos, excluſis fœminis, ad gentilitiam domum, vocans, omnes Reorum nugas, & pueriles ineptiſſimas diſputationes, & ſuper unico vocabulo **Bern**/ excogitatas & falſiſsimas contrarias intepretationes, adeo diluit, devorat, & deglubit, ne fæminæ, ſecundum aliquam rationem, contra diverſa Laucumanorum defunctorum teſtamenta, extantibus maſculis ad excludendam, alienationem, & diviſionem ad hanc ar- *Aſſumtio.* ** Vera concluſio.*

Digitized by Google

cem, in Sexbierum fundatam, extructam, melioratam, & Laucumanę familię honorem, exiſtimationem, præeminentiam & dignitatem repreſentantem, ſuccedendi locus ne quidem fingi queat, ne honorandæ curiæ ad probandum admiſſio, & ex ea ſecuta probata probatio deludantur, irrideantur, & perniciosè violentur, quod nulla ratione fieri debet.

Intereſt Præſtantiſsimæ provincialis curiæ ſecundũ probatam patriã conſuetudinẽ fæmellã poſtponere.

Dum ipſe Imperator, ex tali ad probandũ facta admiſſione, ſecutaque probata probatione reſultans, & nunc acquiſitum jus auferre nequeat *text. in l. etſi poſt. ſiquis caut. l. 2. C. de in jus. vocand. ub. gloſ. in verb. concedi. ubi Bald. nu. 3. Ias. nu. 1. & comm. Dd. Bart. Bald. in l. 1. in fin. ff. ſiquis jus dicenti non obtemp.* Verſentur itaque & maneant hujus juris beneficio, gentilitiæ ædes, ſive principalia familiæ monumenta, apud homines, nempè maſculos, ex muliere, tanquã virilis ſeminis nutrice natos, & ab iis fæminæ, ſecũdum Phriſiacam, & falſo in contrarium à Reis allegatam, tam ab inteſtato demortuis, & eorum ſucceſſoribus, per quotidianam, & diutinam approbationem, *argum. l. hæredes palam §. ſi quid poſt. ff. de teſtã. Alba. conſil 51 num. 18 & vid. lat. doctiſsima monitoria Domini Impetrant. ad articulum duplicarum in p. revisionis 485. Reorum.* quam teſtatis chariſsimam, & acceptiſsimam ſuccedendi conſuetudinem, inſtar legis habendam ad evitandam omnem odioſiſsimã alienationem, excluſæ, & ſegregatæ exiſtant, quo defunctis dominis Laucumanis, injurioſa hæc omnia teſtamentorum jura impugnans Camſterana deteſtanda arcis hujus detentio, juſta judicis expandenda, regia manu, pro admiſſæ invaſionis qualitate,

Vocabulum Bern/ſecundum hac, cõſuetudini cõformem explicationem ſortiri oportet.

Digitized by Google

in patriæ, & omnium familiarum ſecuritatem, honorem, & laudem, per dictos maſculos ſolos, exercendam, in exemplum, ſimiliter alienis bonis inhiantium ſeveriſſime vindicetur, quo ſacra ſcriptura, filios, præ filiabus, ad derelictam hæreditatem vocans, *num. c. 27. verſ. 8, 9, 10. & 11*, rectiſſime obſervetur.

Secundum membrum prioris exceptionis continet per adjectionem vocabuli Bern/ & fæminam, in Phriſia, denotari poſſe, quod quidem verum eſt, in ſuis limitatis terminis, verum in propoſito caſu teſtamentario minime, quemadmodum ſuperius diverſi mode docuimus, & hic, in priorum confirmationem paucis docebimus.

In ſuperius allegata *l. ſi quis filium. C. de lib.* præter, hæc verba poſita inveniuntur: verborum interpretatio nuſquam (nota) tantum valeat, ut melior ſenſu exiſtat: monitoria ad hanc legem directa, ſic habent Interpretatio, non debet fieri, ad literam, ſed ad ſenſum, quia ſenſus, verbis prævalet, ibidem alio modo dicitur: Vbi mens eſt certa, non curatur interpretatio, à mente aliena, cui adfine eſt, quod communis vocabuli, ſive duplicem ſenſum habentis explicationem non ſecundum literam, ſed per ſigna, argumenta, exempla judicia, præſumtiones & conjecturas indagare debeamus *Qintil. l. 1 c. 9.*

Ex his Imperatoris ordinationibus ac Domini Quintiliani judicio apparet, non verbo, aut unico vocabulo, ſed verbis multis & diverſis, ſenſum teſtatoris eſſe præferendum.

Prioris exceptionis ſecundi membri prob.

Proprio judicio ſuper cõmuni vocabulo Bern/ *non innitendum vid. Cicer. de invent. lib. 2 fol. 292. ſed per cognomẽ pronomen, nomen, & agnomen nominandum l. 1 de poſth. hæred. inſt.*

VERBORVM INTERPRETATIO, *non erit ſenſu teſtatoris fortior.*

Teſtator enim non potuit ſcire longe poſt ejus mortẽ, exhonorato Schelteme fœminã hanc Sioucã naſcituram cujus nativitas, utpote extrinſeca eſt facti, dominorũ teſtamentorũ clauſulas, ſup maſculino amore extẽſas utpote juris impugnãs poſtea orta cõcepto, & notorio sẽſui pre jud. nõ debet

Laucumanorum, in honorandis, & præferendis maſculis con- tra conſueta.

Nunc ad rem: in propoſito Dominus Epo à Laucuma, ejuſque majores non inteſtati, ſed teſtati ante aliquot immemoriales annos inveniuntur, vitam, in mortem commutaſſe,& ſemper de gradu,ad gradum maſculinum, ſive eorum proſapiam, hoc præeminenti nobili prælegato arcis honoratam, & ſic re, & facto notorio, conſpicuo, & manifeſtiſsimò, fæmineum ſexum, extantibus maſculis, ab hoc arce, & tandem, in omnem defectum dictorum maſculorum, fæminas ſuccedere voluiſſe, hoc ſic eſſe, indicant verba prædicti Dom. Eponis teſtamenti: **Item tot allen tyden** Schelto, quibus poſtea, in eodem teſtamento vocabulum hoc **Bern**/& hæc **der aldſt is**/ addita inveniuntur. Quorum Scheltonis liberorum major nata filia domina Siouca per dictũ vocabulum **Bern**/ à teſtatore nullo modo honorata videri poteſt, quamvis illud tam fœmellam, quam maſculum ſecundum Phriſiacum Stylum. comprehendat *Iuxt. expreſsã confeſsionẽ Reorum, in duplica reviſionis, artic, 481. clare expreſſam* ibidem hic teſtator, præferendo maſculos, etiam viventibus fæminis ſuam voluntatem ſatis manifeſtaverit, quæ manifeſta voluntas, per adjectionem **Bern**/extantibus maſculis, ad fæminam licet uti dictum ſeniorem, dirigi nequit: Quid igitur faciendum?

Facto conſpicuo hoc plus, quam ullis verbis exprimitur text, in c. dilecti elect, 2. de lection,

Inſufficiens fæminea nativitas, illa quæ juris sũt ſuper maſculis obſervanda, infringere non debet, ne optimo teſtatori curã maſculorum habenti, nũc mortuo fraus dolus, & circumventio inferatur.

Rei in ſua duplica, reviſionis art. 486. ſuſtinent vocabulum hoc **Bern**/ generaliter ſine diſcrimine intelligendum eſſe, id ipſum probant *l. de pretio ff. de pub. in rem action.* quaſi lex non dixtinxiſſet, & homines, non diſtingverent. O ſtultiſſimã, & reprobam intentionem advocatorum, nuper ex occulto

per

per ſepius nominatam, lege & ratione carentem imo impertinentibus, & invicem ſibi contrariis ſcatentem, & in cognito authore ex abrupto, inſtar mendici pallii conſarcinatam inſignitam & ante paucos dies ad fraudandum D. judicem luci emiſſam, & ab, exemplo circumcurrentium empiricorum, huic & illi, plateas calcanti, quaſi precario oblatam, uſque ad nauſeam inconſultiſſime, & futiliter exclamatam, & inſtar leviſſimi fumi perituri fallaciam detegentem anacephaleoſin.

Secundum hanc Rioru confeſsionem Bern/ *no eſt legis diſpoſitio.*

Vocabulum Bern/ non eſt diſpoſitio legis, nec lex per idem diſtingvit, ſed eſt ambigua inventio ſive Phriſiacæ loquelæ nuda explanatio, ſive melius fallax conceptio humana, intentionem ſive loquentis ſenſum, cum aliis admoniculis vallata deponens, tam maſculum, quam fæminam complectens, *Iuxt. dictam confeſsionem Reorum art. 486. dupl. reviſion.*

Camſterana Anacephalaoſis incognito authore Baptizata falſitas ex hiſce colligitur.

Vel eſt maris & fæminæ concapax tantum Phriſiaca deſignandi formula, ſive ambigua & aliis adjunctis nuda, ſive deſtituta, nullam orationem integram invehens, unica expreſsio, non ſecundum hujus vel illius perverſam voluntatē, ſed proloquentis, (nota) aut diſponentis aut contrahentis intentionem interpretanda, & judicanda.

Hoc ſi inter viventes, ad amuſsim, & intellectualem ſenſum, in omnibus contractibus, quanto magis in teſtamentis ambigua, ſive communia verba adjecta, ſecundum intentionem, poſteritatem Laucumanam defendentem, mortui, amplius nolle nec vel-

Quia veritas, & intētio teſtatoris magis inſpicitur, quam talis fallacis vocabuli, propria ſignificatio Iuxt. Bart in l. 15. qui putat. nu 3. de acquir. heredit.

le habentis obſervari debet? Vbi curioſitas erbo-rum non, ſed id quod intentioni defuncti pr timus exiſtit attenditur, [a] quemadmodum ſuperius atius, & in actoris doctiſsima replica reviſionis, ubi ue eſt deductum, & expreſsis legibus ſuperflue pro atum *vid. artic ulos ejuſdem replicæ 358. 359. uſque a artic. 394. & vid. l. cum pater §. donatio ff. de legat...*

a) *Iuxt. al. leg. Bart. in l. 15. qui pu tat. nu. 3. de aquir. hæred.*

Quorum omnium conſideratione, quaſi l x diſtinxiſſet, falſiſsimum eſt, teſtatorem, hoc nol ile caſtrum, per adjectionem unici hujus vocabuli : Bern/ ad tunc temporis nondum uxorati, Scheltonis filiam per, hæc, **der oldſt is**/ quemadmodum Rei i 205. 206. & 207. articulis duplicæ reviſionis nugentur, tranſmitti, ſed eodem vocabulo, maſculum, excluſa majori natu filia vocatum eſſe voluiſſe, mulier enim licet in vivis & ſic decrepitę ętatis exiſteret teſtatori, ſup Scheltonis poſteritate propagāda, ędibus defendendis, antiſtitis officio fungendo, cum ſimilibus non potuit placere, ergo in muliere ſenectutis ratio, toto cœlo diſſidens, ab Reis ineptiſſiè adducta, hoc caſu falſiſsimà, maximè, huic ſtultitiæ contraria & vera mens, & ſana ratio propagandæ familiæ Laucumanæ ex ſequentibus, & procedentibus teſtamenti verbis, non ex uno vocabulo excerpi & probari debet *juxt. l. quidam §. ſed hoc prius & ib. gloſſ. ff. de condit. inſtit. l. 15. qui §. 1. & Divus ff. de tutor & curat. dat. ab his l. apud. Iulianum §. fin. & l. 4. §. 1. ff. de legat. 1.* ſed quid multa, ſecundum diverſa teſtamenta uti ſæpius & mox allegatum fuit, maſculus, demortuo maſculo invenitur ſubſtitutus alienatio, & arcis diviſio in eiſdem teſtamentis prohibitę conſpiciuntur

Per propriā confeſsionem rei confunduntur,

Digitized by Google

ſpiciuntur? æternitas Domino Scheltoni à Laucuma, aſſignatur? & tandem maſculino gradui, per totum extincto, fæmellæ dictæ viventes Domicellæ Lucia aut Catharina ſubſtituuntur? Quarum poſtpoſitiones, vigente maſculina ſobole adhuc naſcituras fæmellas adeo excludunt, ut ne quidem, ulla in contrarium præſumtio admitti poſſit, quæ proferentem omnis inſcitiæ & apertæ calumniæ reum denotaret: verba enim ſequentia hæc, peſſimè in diſputationem, contra genuinum ſenſum tracta, daar nen Schelto Bern/ der oldſt is/ ſi fæminam comprehenderent Scheltonis, poſteritas per ſolos, maſculos propaganda, majorum monumentis ſpoliaretur, ipſa diviſio & alienatio prohibitæ, contra teſtatoris intentionem inveherentur, quia, uti dictum per fœminas bona avita, extra familiam, ex qua venerunt, per nuptum transferuntur, per maſculos autem in familia ſervantur, quæ familia Lancumana, in propoſito, per Scheltoni inſcriptam æternitatem, à teſtatore præpoſita cenſebitur,[a] alias enim verba illa in æternum te durien/ ſine effectu exiſterent, quod fieri non poteſt, nec[a] debet.

Sceltonis poſteritas ſi perpetuari debeat, vocabulū Bern necesſario maſculum ſitit. & non faminam.

a] Soc. jun. conſil. 99. nu. 15. lib. 1. & conſil. 85. nu. 15. vol. 3. Corn. conſil. 138, nu. 8. vol 4. Paris conſil. 1. nu. 45. lib. 3. argum. l. quando ff. de legāt. 1. Iaſ. cōſil. 184 nu. 14, vol, 2, Zaſ. conſ, 13. nu, 50. lib, 2,

Et quamvis hic Dominus Schelto honoratus, utpote ex generatione ortus, corruptioni ſubjectus, in æternum vivere non poſſit, neque potuerit, dum per mortem, jam dudum in terram unde deſumtus fuit, reſolutus exiſtat.

Tamen, ejus maſculini fructus, per eundem procreati, loco continuandæ familiæ, ſecundum intentionem teſtatoris ſunt intelligendi, & non fæmel-

Facti, eſt nativitas, maſculina prælatio eſt juris,

 læ

læ, propriæ familiæ propagandæ viribus, & potentiis carentes, dum utpote nobiles nuptæ ruſtico, nobilitatem amittant, & acquiſita privilegia deponant, ſecundum jura, ſuper primo themate allegata, ergo nativitas ſenioris prolis Sioucæ, quæ facti eſt, non poteſt omnia præcedentia, quę juris ſunt infringere & in nihilum, inaniter diſſolvere.

NBene. Advocati non erubeſcunt, feminã in virum transſformare, idq; p falſiſsimam explicationem unius vocabuli Bern/ *& ſic Dei judicio, ſeſe immiſcere, quod fieret ſi ad propagandã familiã mulier obtruderetur.*

Nunc ſi fæmina ad hanc arcem ſenior, virtute vocabuli Bern/ irrepſerit profecto ſecundum ſtultiſsimam Reorum advocatorum intentionem, prædictã propagandę familię filiis à Deo Optimo Maximo infuſam præpotentiam, contra naturam, fœminis attribuere, & Dei demortuorum judicia, propter deteſtandum periturum lucrum everterent, qualis deſtructio, & confuſio inde naſceretur, cuivis judicandum relinquitur, immemores idem advocati propriæ factæ judicialis confeſsionis, ante ſentent. a qua, in exhibitis quadruplicis art. 353. allegatæ, dicentes munerum prohibitionem, fæminis, propter ſexus fragilitatem, partim propter verecundiam illatam eſſe, Vnde * nunc contrariũ ſuſtinentes, & eaſdem fœminas tantarum ædium adminiſtratione aliorumque privilegiorum exercitiis remotas [a] & per diverſa teſtamenta, in æternum maſculis inſcriptis remotas, obtrudere molientes, graviter peccant, & principia juris ſe ignorare demonſtrant Dum illorum allegatæ leges, quibus tenebroſiſsimum ſuum errorem defendere ſtudent, minimè, in caſu præſenti teſtamentario, ſed inteſtati loquantur, ubi una cum fratribus, ſcilicet ab inteſtato filię ad hæreditatem parentum, patrui, vel amitæ, amoris, & benevolentiæ intuitu

a) Iuxt. l. fæmina de reg. jur. l. regula. ff. de. jur. & fact. ignor. l. 2. § ſecũdo loco ff. de poſ.

** Hic Reorũ Anacephaleoſis per propriam cõfeſsionem in aperta mẽdacia, cõtraria & in compatebilia diſsolvitur & ideo ſi eãdẽ celaſſent majoribus ignorantiis ſe abundare, publicatum non fuiſſet.*

intuitu pariter ſuccedunt *Iuxt. l. ſi patronus ff. de con- form. tutor. l. nemo. ff, de hæred. inſt. l. maximum vi- tium C. de lib præter. l. lege duodecim tabularum C. de legit. ſucceſs. & novell, de ſucceſſ ab inteſt* & vocabu- lum B:rn per ſpecialitatem fæmineam additam explicatum, expreſſa vel tacitæ inſtitutam aut dicto modo inteſtati fæmellam, cum maſculo admittit, nullo modo, ex teſtamētis vide latius Reorum con- feſſ. in quadrup. dictis art. 354. expreſſam, ibi- que hoc modo progredientes: Cæterum, quo ad he- reditates, una cum maſculis vocentur amoris, & be- nevolentiæ eſt. Qualis amor & benevolentia erga hanc Dominam Sioucam vivente teſtatore, non- dum natam ſubeſſe potuit? certe ne umbra aut ſcin- tilla ejuſdem, quibus, quoad lucrandum hoc præle- gatum, & dictæ viventes fratris ſui filiæ exiſtentibus maſculis gaudere non potuerunt, ergo, nec ipſa non- dum nata, ne una, & eadem defunctorum, ſuper vi- ventibus fæminis, tanto magis, adhuc naſcitura, & incognita muliere excludendi ratio, perverſum & contrarium effectum operetur.

Ineptiſsimū argumētum Camſteranum.

a) L. 1. §. ſed etſi ſervus verſ. publice intereſt. ff, de vent. in, ſpic, ubi gloſs addit, in agnatis, et ideo cum tantum modo per maſculos familia ſervetur ſeu perpetuatur idque non ordinate ſine divitiis & facultatibus novel. cōſtit, de teſtib §. ſancimus l, pittati ff, de ſuſpect, tutor l, creditores ff de privil. credit.

Nec movet, in contrarium, ipſum Dominum Impetrantem, eodem modo, vivente teſtatore, in re- rum natura nondum extitiſſe, & ſic ab exemplo ſo- roris ſuæ ſenioris prolis, neque amari, neque aliqua benevolentia tractari potuiſſe.

Quoniam, ille amor reſpectu, naſcendarum fæ- minarum, nullo modo, ſed maſculorum naſcendo- rum, & natorum oritur, per quos [a] ſervatur familia & ſic cauſa, ſcilicet maſculinitatis ratio, loco effe-

ctus procreandi, nempe familię propagandæ. Teſtatorem commovit, fæminas viventes, & ſic tanto magis adhuc naſcituras, viventibus maſculis, & naſcituris poſtponere, quatenus ſuperius prolixius.

Nunc ſi hæc poſitio unius vocabuli **Bern**/ dictæ fæminæ applicaretur, nonne diverſæ priores & ſecutæ ipſis maſculis inſcriptæ ſubſtitutiones contrarium effectum nempè familiæ transformationē Laucumanæ, bonorum transſlationem, & perpetuam teſtatoribus odioſiſſimam, & ſic prohibitam alienationem, uti ſæpius dictum eſt, producerent? Et diverſa teſtamenta funditus & dolenter everterentur? quæ per verba, **int eeuwich inde delgaende graet te durien**/ demortuo naſciturum filium, benevolentia & amore erga hanc familiam expanſo, id operante, vocant, & requirunt, præterea omnia quę agunt ad finem aliquem tendunt alioqui ſine fine & progreſſus & appetitus efficeretur inanis, ergo primo, præferendo maſculos fæminis, defunctos D. Laucumanos, familiam ſuam, tanquam perpetuo duraturū finem ambiviſſe, eamq; hac arce, in perpetuum, cum viventium tanto magis adhuc naſcendarum mulierum, utpote extra dictum finem, ſive ſubiectam materiam conſtitutarum excluſione, honoratum iri voluiſſe.

Abſurditates magnæ ꝑ incluſionem fœmineam, contra ſenſū teſtatoris emergerēt quæ extirpandæ, ne admiſſa fæmina, reliquæ ſequantur juxt, l, ratus C, de reſcind, vendit

Vnde, ad præallegatæ benevolentiæ, ſive abinteſtato tantum oriundi amoris notitiam, relata Reorum contra diverſa teſtamenta, injuſtiſſima arcis Laucumanæ exercitata ambitio, in humanum oſtendit, quod injuſtum factum, ad ſinceræ mentis judicium

Super teſtamentis Cāſterana u. ſitata oppugnatio inhumanitatem producit.

cium, directum ipſos contra naturalis veri amoris inclinationem, & ſuæ maternæ familiæ deſpectum inſidiari demonſtrat.

Amor & benevolentia itaque in propoſito, cum debeant militare, in favorem familiæ, erga natos,& adhuc naſcituros maſculos,ſequitur neceſſario,eundem,erga hanc DominamSioucã,uti ſępius dictum, teſtatoribus, nunquam cognitam, in præjudicium omnium teſtamentorum extendi non poſſe, utpote ex lege ſuccedendi dictis maſculis debitum,& ſic ab iiſdem inflexibilem, ſcilicet ad fæminas nullo modo torquendum. Ob hoc videlicet maximè, cum id, quod jus ſuitatis, filiis & filiabus, applicet a tantum ad patrem, & matrem, avum, & aviam nota ab inteſtato, non ad patruum magnum, Eponem à Laucuma, nulla ratione extendi queat, Quorum conſideratione,multoties repetita ſenioris partus,ſive unici vocabuli Bern/ à patruo magno facta poſitio, in omnium prædeceſſorum,& proprii teſtamenti præjudicium, ad hanc Dominam Sioucam dictam, utpote ejus poteſtati minimè ſubjectam,& tanquam veram quodammodo extraneam, nihil juris, ab inteſtato,viventibus duabus excluſis ſororibus Lucia, & Catharina,utpote gradu proximioribus, habentem, ſive natam, uti,minimè habituram, ſub prætextu amoris ſive favoris, ab inteſtato tantum corporis hæredibus debiti, trahi, ſive in hujus fœtoſum commodum, & familiæ Laucumanæ deſpectum, rapi non debet, ne, illa ſenioris partus expreſſio, dictorum teſtamentorum præcedentibus & ſequentibus articulis,& periodis,ubique ipſam maſ-

a) Iuxt. rvorum allegationes & expreſſ.text.in l. lege duodecim tabularum C.de leg. hæred,et l.in maximũ vitium C, de lib. præt,

Notabilia & ipſos Cãſteranos ad abſurdum redigentia,

lorum promotionem, per hæc der oldſt is/ directa, tantum caſu inteſtati, aut ubi, defunctus filios & filias, in poteſtate habuerit, perverſa hac advocatorum interpretatione, contra ſumma perſpicuitate firmiſſimè factum teſtamentum dicti Eponis, abſque aſſignatione legitimæ, honoratos maſculos, multo magis adhuc poſt mortem ſuam naſcituram fæminam, & ſic incognitam, ex hæredare valentis, explicari poſſit? ac debeat? id teſtantur, diverſa allegata jura, & inviolabiles rationes: Vnde mota lex, quod huic materiæ conſonat, ait, in omnibus quidem, maximè in jure, æquitas ſpectanda eſt. *Iuxt. text. in l. in omnibus ff. de reg. jur. l. placuit. C. de Iudic. l. quod ſi Epheſi. §. in ſumma de eo quod cert. lo. l. & præpoſteri. C. de teſtam. capienda occaſio eſt de reg. jur. ſi præſes de pæn. l. inter pares de re judic. l. in diem §. ſi plures de arbitr. l. Dominus teſtamento de condit. in deb. l. ſemper in dubiis & l. ſi nihil de reg. jur.*

Cujus acquirendæ, & in propoſito, amplectendæ amore quæſo ducamur, ut generale, hoc vocabulum Bern/ propter præcedentia & ſequentia, defuncti teſtatoris, quondam in vivis, demortui ſui Domini parentis teſtamento, ne bona, hæc alienaret conſtricti, verba, ipſam maſculinitatem, tam tacitè, quam expreſsè, exprimẽs, * eatenus ad ſpecialitatẽ, uti dictum, à teſtatore dicto, factum fuit, trahamus ad filium, ne poſteritas Laucumana, ſummo honore, in teſtamentis habita, dolosè, peſſimè & ſumma iniquitate, ſuffocetur, & per frivolam muliebris perſonæ obtruſionem, contra divinam, & humanam ſcripturam, per tranſlationem hujus arcis Camſte-

** Dominus Alciat. Præſtantiſſimus jure cõs ad l. 1. nu. 5. in fin. ff. de verb. ſignif. expreſſe affirmat primo naſcituræ proli uti in propoſito datũ caſtrum, non ad filiam, quãvis majorem natũ, ſed ad filium pertinere debere, cum hoc aut tale, fœminis extantibus maſculis, donari nõ cõſuetum ſit.*

rana peregrina familia, injuſtis mediis, id moliente, per totum, contra defunctorum perſpicuas, & claras voluntates, è medio, injuſtiſſime tollatur, ſive ejus memoria, propter dictam Camſteranam ambitionem, exſtinguatur, quam improbè, hoc actum eſſe dicetur, ſuper probatione tertii thematis, latiùs, ſummis rationibus, ad probandam Reorum notoriam turpitudinem, explanabimus: quid multa? tantũ abeſt, ut nullo modo falſiſſima Reorum unici vocabuli **Bern** explicatione per totum rejicienda, fœmina hoc caſtrum, quaſi maſculo ſuo defuncto patri Domino Scheltoni diceretur ſubſtituta, poſt ſeſe juniorem natu fratrem, jure primogenituræ, excludens, accupari poſſit, verum is, qui id fieri poſſe, ſuſtinere non erubeſcit, pro aperto calumniatore, & omnium inimicitiarum, imo ab utraque parte, factarum expenſarum, principali authore * ſit notandus, Hoc ut inſuper paucis deducatur, ſciendum eſt, ſuperius eſſe edoctum, nullum omnio verbum vel vocabulum in teſtamentis otioſum, vel ſine ſignificatione eſſe poſſe. *Bald. in rubr. cõtr. deemt. in 9 quæſt. Corn. conſ. 126. 2. col. in 1. volum. Tyraquel. de utroque retract. §. 1. gloſ. 2. nu. 24. & 25, lib. 2. Tyber. Decian. reſpon. 52. nu. 28. in 1. vol. & reſpons. 45. nu. 17. in 2. vol. text. in l. ſi quando ff. de legat. 1. l. ſi ſtipulatus ff. de uſur. & l. 1. in fin. ad Municip. l. quoties de reb. dub. & l. Gallus §. 1. ff. de libe. & poſthum.* Nunc ad materiam negari non poteſt, quemadmodũ ſæpius repetitum eſt, teſtatores ante immemoriales annos, maſculinitatis rationẽ habuiſſe, & ubiq; maſculum maſculo ſubſtituiſſe, & ideo tam Scheltonẽ à Laucuma, quã per vocabulũ **Bern** intelligendum virum ſive maſculum.

NB. Duæ qualitates cõtrariæ, non poſſunt eſſe in eodem ſubjecto nempè potentia conſervandæ & occaſio mutandæ familiæ vid. Bart ad l. ſi ancillam nu. 1. ff. pro ſuo.

** Calumniãtis, & fraudantis, unum atque alterũ verbum excipere, & reliqua dimittere.*

culum oportere eſſe. *vid. dict. Alciat. ad l. 1. nu. 5. in fin. ff. de verb. ſignif.* ne verba ſequentia, contra haſce apertas leges, ſine effectu reddantur, aut hæc, **ende alſoo int eewich inde delgaende graed**/ ſuo verò ſenſu deſtituantur, quod fieret, ſi fæmina, ſub in volucro hujus vocabuli **Bern**/ ſe immiſceret, contra naturam ſive naturalem rationem, à teſtatoribus, nempè propagandi familiam Laucumanam, ipſis maſculis inſcriptum, & à Deo Optimo Maximo ordinatum opus ſubiret, indeque ordinatio divina, per hanc incluſionem muliebrem, ſecundum Reorum perverſas intentiones, violaretur, nempè maſculus tanquam imago divina, hoc caſu, in mulierem tranſformaretur, quod abſurdiſsimũ, imo quaſi deteſtandum, ut evitetur, & verbis hiſce, **ende alſoo int eewich inde delgaende graed**/ **Item ofte Schelto in ſijn poſteriteyt ende naecomelinghen etc.** debita operatio relinquatur, nimirum, ſecundum, juſſa ac mandata teſtatorum vocabulum illud **Bern**/ non obſtante eo, quod primo natus partus, filia extiterit, ad maſculum directum eſſe credatur, qui pariter, per vocabulum **Bern**/ rectiſsimè propter dicta ſubſequentia allegata claritatem maſculinam, & ſpecialitatem exprimentia, nominari potuit. *argum hæredes palam 21. § ſi quid poſt de teſtam.* Et ſic nihil obſtat quod hoc vocabulum **Bern**/ ſimulque filiam ſignificet. Quoniã, tali caſu, non ſtrictè, uti dictum, ad eandem natam, ſed ad talem illud vocabulum **Bern**/ trahendum erit, qui ſupplere poteſt id, quod teſtator expreſsis verbis fieri oportere juſſerit, nempè familiam Laucumanam propagare, ſive ſervare, quod ſolummodo, ſecũdum ſuperiora, per maſculos. *text. ex*

Surrogatus, ſuo ſurrogãti non diſsilis, erit, ne utriuſque ratio violetur: ad ſuper.

Digitized by Google

quam fæminam complectens, & ideo, talis jam, erit huic Caſtro à reliquis bonis ſeparato, præficiendus, qui idem in poſteritate Laucumanæ ſervare poteſt, non alienare, ſive ad peregrinam, aliam familiam devolvere, ad quid alias **alleene te hebben**: ad quid alias, **ſonder deelſchap daer van te dwaen**/ ad quid alias, **De Heere/ die poſſeſſor**/ in perſona, **ſal Laucuma bewēnie**/cum ſimilibus: Habere enim eſt dominii, quæ verba **alleene te hebben**, denotat familiam Laucumanam, & excludunt Camſteranam, quod duo diverſi poſſeſſores, aut Domini, hoc caſu, ubi teſtator de ſua ſtirpè meditatur, eſſe non debent. *dum illud abſurdiſsimum dicatur, per Io. Fab. in §. ſui autem de hæred. qual. & differ. vid. Ioach. Minſing. à frundech. obſer. 25.* alios remotiores, aut ex filia naſcituros, excludunt, idque virtute præallegatorum horum, **ende alſoo int eeuwich inde delgaende graed te durien**/ Qui perpetuus curſus, per hunc Dominum Impetrantem, aut alios, continuari poteſt, per natos ex fæmina malitiosè & peſsimè deſtruitur, Quare pereat potius una falſa hujus vocabuli **Bern**/ interpretatio, quam Laucumanorum teſtamentorum vires, & unitæ conjunctiones, ipſos maſculos, per præcedentia, media, ſequentia, & innumerabilia alia verba ſitientes, inhumaniſsimè diſſolvantur.

Camſterani ſibi ipſis contrarij.

Maximè vel ab hoc, Rei, articulo 646. ſuarum quadrupl. ante ſententiam à qua productarum aſſerunt, teſtatoris uſum loquendi, nulla lege (quanto minus communi vocabulo hoc) conſtitui, ſed ex ſola voluntate dependere, Quæ judicialis, & etiam

Digitized by Google

in jure fundata Reorum confeſſio, nunc & antea acceptata, tantum operatur, ut ſi ex incuria teſtamentarij, loco vocabuli, Bern/ der oldſt is/ poſita fuiſſent, der ney Schelto dochter die oldſt is/ æque filium, ſive maſculum, excluſa filia, á teſtatore vocatum fuiſſe, uti ſuperius mox dictum eſt, intelligi oporteret. Quare? quia voluntas juxt. propriam hanc confeſſionem, & omnia allegata jura, præ vocabulis, voluntatem dictam inpugnantibus, eſt inſpicienda, ſive à proprietate multorum verborum, ad conſervandum dictam voluntatem eſſe recedendum. *ad Iur. ſup. allegat.*

Hoc argumēto proprio, Rei convincuntur, vocabulū Bern/ fœminā hoc caſu ſignificare non poſſe.

Vſus loquendi, Domini Scheltonis primi, ejuſque filii junioris Scheltonis, & præſentis D. Eponis reſpective ex inferius adjunctis teſtamentis, aliiſq; diverſis maſculorum ſubſtitutionibus factis, ſatis elucet, imo inſuper voluntas ex mox deductis verbis ende alſo int eeuwich mde delgaende graed/ Poſteriteyt van Schelto/ die Heere/ de Poſſeſſor/ cū ſimilibus, non cōjecturatur, ſed lucè clariùs deprehenditur, capitur, & colligitur, hæc fuiſſe, ut Caſtrū hoc cum ſuis annexis, in perpetuum, in poſteritate Scheltonis à Laucuma, excluſis omnibus fœmellis, donec maſculi ſuperſint, maneat, quæ omnia dictis fœmellis non conveniunt, utpote ſemel, per hujus arcis ſeparationem, excluſis. Nunc in propoſito, de oudſte Dochter/ minimè, ſed tantum Bern/ & pariter maſculum denotans, die oudſt is/ ſecūdum ſtylum teſtamētarii fortaſſis adjectus, non poteſt vitiare defunctorum voluntates, ſed id debet operari, quòd præcedentia, & ſequentia jubeant, ne injuſta lege,

Manifeſta non poſſunt falſificari.

NB. Dochter.

lege, aut hac Reorum falſa interpretatione voluntas dicta, contra hanc confeſsionem, coarctetur, & in contrariũ ſenſum, diſtorqueatur, quod fieret, ſi fœmina admitteretur ad ſuperiora.

Preterea idem Rei, ne hoc fieri, ſcilicet fæmina, in omnium deſtructionem admitti poſsit, & in ſequenti 647. articulo ſuarum quadruplicarum allegant, id in defunctorum voluntatibus prævalere, quod ultimum eſt, [a] & ex uſu perpendendum, quid ſolitus fuerit facere, & ex verbis colligendũ eſſe, quid in poſterum [b] velit: Aurea ſane & Reos confundentia.

Profecto, ſi nihil aliud (uti maximè) Dominus Impetrans, contra abſurdiſsimam, ſuper unico vocabulo **Bern/** ad excludendam ſuam ſororem explicationem haberet, quam haſce judiciales & etiam ipſis legibus confirmatas confeſsiones, ipſos Reos confunderet, ſcilicet eoſdem meræ contrarietatis, & deterrimæ, omnia teſtamentorum jura infringentis oblocutionis convinceret. Quoniam Reus ipſe, per hujuſmodi confeſsiones, dictæ ejus explicationi, licet ſecundum ſuperiora falſiſsimæ, diffidit, & planè renunciat, dum dicat, ex uſu perpendendum eſſe, quid ſolitus fuerit facere, & quid in poſterum velit.

Illud facere, & illud velit, uti dictum poſteritas Scheltoni addita, & uſum conſuetum teſtatorum, excludendi fœminas, ſatis deſignant & ſuperiores

a) Iuxt l. ſub diverſis ff. de condit & demonſt. l. non ad ea eod. l. tutor. §. fin & l ſi hæreditas §. 1. ff. de teſtam. tut. & l clari C. de fideicom.

b) Vid. expreſſ. Reorũ confeſſ. articul. 648. ibidem, in quadruplicis.

N. Bene Reorum diffidentiã & propriam contrarietatem.

diſcurſus dilucide explicant, ad quod brevitatis ſtudio me refero.

Ad confundendos ipſos Reos, inſuper diſcutiamus nunc, quid ultimum à teſtatore dictum, hujus unici vocabuli Bern/ explicationi adulterinæ, juxta dictam hanc confeſsionem, & in margine allegata jura, prævalere debeat, quo facto, tanto clarius ſuppreſſa teſtatoris voluntas, ex fovea mendacii, ad veritatis majeſtatem reſurget.

N B. Camſteranas cōtrarietates, quibus ſemet ipſos jugelāt.

Dominus teſtator Epo à Laucuma, inter cætera prolata, ultimo, ſive poſteriori loco, aut teſtamenti contextu, prægreditur in hunc modū, **ende hy wāverſtant van toudſte bern/ eene van d'oit bern/ dier bequaemſt toe is.**

Hæc verba quamvis in prioribus, ut mihi videatur, eſſe diſcuſſa. Tamen ut Rei tanto magis injuſtiſsimam intentionem, nullo jure ſtabilitam, expulſis nebulis, quibus ſcientes prudentes obcæcati cognoſcuntur, percipere queant, opereprecium duxi, pauliſper, de ijſdem, ad teſtatoris clariorem voluntatem illuſtrandam, diſſerere, non in eum finem, ut ambagibus, & prolixitalibus, ſed genuino eorum ſenſu tanto commodius, in apertum producendo, delectari viderer.

Defunctorum conſuetudo.

Priori loco teſtator, Scheltoni ſuppoſuit, conſueto more, & uſu, vocabulum **B:rn der aldſt is/** quaſi ſenior maſculus, junioribus ſcientia, validitate

tate, aptitudine, & rerum bene geſtarum notitia prævalens, hanc arcis prælegatę dignitatem illæſam contra quemvis, prioribus perturbatis bellicoſis, ſive inſidis, & quodammodo rixoſis & horridis, nunc præſenti treuga pacatis temporibus, certiùs, fortiùs in familiæ honorem ſecuriùs, certiùs, aut melius cuſtodiret, & ſervaret. Quod vocabulum **Bern**/ ita ſecundum uſum teſtatoris intelligi oporteat ad ſuperfluum, per ſuperius deductas maſculorum ſubſtitutiones, aliaque addita poſteritatis Laucumanæ ſigna, ſatis manifeſtavimus, quibus omnibus non attentis, quaſi illud pariter fœminã ſignificaret, per verba ſequentia, **dier aldſt is**/ ad hanc Dominam Siouckam, per omne nefas, quaſi majorem natu, à dicto teſtatore fæmellam deputatam fuiſſe intelligeretur, traducere Rei attentaverunt, quatenus ubique, cum admiratione unicuique licet intelligere.

Hinc eodẽ modo, ab exemplo pręſenti quamvis injuſto Reorum, ſecundum judicialem hanc confeſsionem, poſt verba illa **dier aldſt is**/ hæc poſtrema prævalentia, Dominus Impetrans, in ſuum ſingulariſsimum uſum, & commodum ad excludendam fæminam licite uſurpare poteſt, hoc modo, quod per illa **ofte by wan-verſtant van t'oudſte/ eene vande oir Bern/ dier bequaemſt tot is/ ende dat by diſcretie vanden** Abdt tot Lidlum/ **ende Paſtoren**, aperto apertiùs, à fæmina, quæ ſi ſub ambiguo vocabulo **Bern**/ comprehendi diceretur (uti minimè) ſit receſſum, & ad digniorem, ex ju- *Quod rei ſibi licitũ eſſe arripuerunt nempè ſuper unius vocabuli* bern *tam diverſi mode inepte rixari, eodẽ modo Impetrans, juſtius horum judiciales confeſsiones uſurpare debet.*

ſubintelligendus. Ergo nihil pro Siouca, ejuſdēq; ex aliena ſtirpe natis corporis fructibus, hanc Laucumanam, & à teſtatoribus in perpetuum decoratam, ſubvertere molientibus.

His non obſtat, quod appellatione liberorum, etiam filiæ contineantur, quandoquidem illud ipſum intelligendum eſt, eo caſu, quo authoritatibus dictorum maſculorum, in teſtamentis expreſsè prælatorum, non præjudicet. Et quæſtio hic non eſt, an appellatione, liberorum filiæ vocentur, ſed in propoſito quæſtio, orta hæc eſt, quibus modis ſecundum veram & rectam, intentionem vocabulum **Bern** explicari oporteat, quo bona gentilitia in poſteritate Laucumana, ad neſtoreos annos detineri queant.

Appellatione liberorum etiam filiæ continētur ſed non è cōtrario tex. in l. quod ſi nepotes in fin. ff. de teſtam tutor.

In l. aſsiduis C. qui potiores in pignor habeant diſpoſitum eſt, hoc modo: Quis earum non miſereatur, propter obſequia, quæ maritis præſtant, & partus pericula per quæ etiam viris præferuntur, ſed quomodo? nimirum, poſtquam multis captionibus, deceptionibus ſint ſubjectæ, credulæ, vagæ, inconſtantes, & flexibiles, ratione dotium tantum, aliis creditoribus præferuntur, non in teſtamentis, ad Caſtra, templa dignitates, publicorum munerum exercitia, & hæc ſimilia, quæ ſolis hominibus ſive maſculis incumbunt.[a)]

a) Tyraq. de legib. comm. gloſſ. 1. nu. 72. & ſeq. Menoch. cōſ. 204. nu. 8. Anto. Gabr. lib. 6. de verb. Signif. argū. l. quidam decedens §. Papinianus ff. de adminiſtrab. tutor.

Summa nati ex muliere, nudam tantum ſimplicemq; affinitatē, non familiæ ſplendorem in ſempiternum referunt, quemmadmodum ſuperiùs lati-

us de maſculis eorundem poſteritate, quæ in propoſito, Laucumanorum tantis variis & perverſis injuſtiſsimis altercationibus, facta eſt involuta, ut earum authores, omnia, ipſis maſculis inſcripta, & ab Imperatoribus, totius orbis terrarum conceſſa privilegia, doloſis impertinentibus allegationibus conentur ſupprimere, idq; ſub prætextu unici tantū hujus vocabuli **Bern** ſecundum propriam Reorum confeſsionem, per poſteriora, caſſati, aut ad minimum, ad digniorem, non fœminam, ſed maſculum explicati, & tracti. Sic ut nolētes, ſive volentes, pro veriſsimis notoriis & apertiſsimarum ultimarum voluntatum manifeſtis peſſundatoribus à quibus libet, ſint judicandi. *Dum in omnium clariorem maſculi dignioris deſcriptionem, cæteris appoſitū vocabulum **voirſtonder** eodem modo, quo priora ad reprobum ſenſum præcipitare tentaverint, pedibus calcare illotiſq; manibus, juſto intellectu inſtar piſcium, eviſcerare non erubeſcūt. Nam dicunt ſatis ridiculoſe, dictum vocabulum **voirſtonder** eſſe populariter intelligendum, *vid. articul. Reorum 489. replicarum ante ſent.* à qua exhibitarum, immemores priorum prælatorum, quibus aſſeruerunt, id inſpiciendum eſſe, quod ultimum ſit, nunc **voirſtonder** eſt inter alia, & ipſos maſculos, & maſculorum Laucumanorum poſteritatem ſitientia ultimum, & ideo eatenus intelligendum, quatenus ſubjectæ materiæ nempe huic generoſæ familiæ Laucumanæ inſervire poſsit. Non ſecundum ſtultiſsimam conſuetam omnibus legibus & rationibus ab horrentem Reorum perverſam explicationem, quo

* *Reorum calumnia ſuper vocabulo* voirſtonder.

caſu,

caſu ipſis legibus inferreretur præjudiciũ, quę omnia verba, ſecundum diſponentium, & non populariter ſentientium intentionem eſſe intelligenda, demandant, aut ſi dubia, in certa, & communia eatenus interpretanda, quatenus actum conſervent, [a]& ſtabiliunt, non diſturbant, & violant.

Nonne igitur erubeſcendum, ſuper tali heroico vocabulo **voorſtionder** abſurdam aliquam leviſſimam interpretationem effutire? Palleſcas igitur, & hanc ob cauſam ſine authoritatibus, & legibus loqui[b]? Credaſque illud ipſum **voorſtionder**/ uti dictum, ex teſtamenti verbis prioribus & ſequentibus eſſe determinãdum, hoc modo: ut ſummo quodam honore & reſpectu reliquis Laucumanis propugnaturus præfulgeat poſſeſſor. Quomodo? Dominus teſtator, condemnat ſuum ſucceſſorem per verbum **Bern/ dier alſt is**/ & ſequentia **ofte by wanverſtandt van t'aldſte** alium ex junioribus non fæminam, ſed digniorem, ut in perſona ædes haſce ſplendidas, in perſona inhabitet, quomodo, tanquam Dominus, poſſeſſor, & Antiſtes, Quę verba profecto viris nobilibus conveniunt, quia poſſeſſor non eſt poſſeſtrix, Dominus non eſt Domina, & antiſtes non eſt mulier, quæ per maritum poſsidetur, propriorum quamvis Domina conſtringitur, ne ignorante marito quicquam agat, vendat, aut regat[c], pro quorum perceptione, maritus onera matrimonia ſuſtinet[d] ergo incumbens hoc maritis officium Antiſtitis, denotat teſtatorē, nullo modo fœminam, omni honore præ maſculo

a) Iuxt. d. l. quoties de reb. dul l. quoties in ſtipulationibus de verb. oblig. l. ſemper in ſtipulationibus de reg. jur. l. Gallus §. quidã recte de lib. & poſth.

b) L. illã in fin. C. de Collat. l. quæſitum §. Sabin ff. ad Trebel l. fin. C. de pœn. l. cum qui C. de dol.

c) Vid. ordinãt. Patriæ in tit. 2.

d) Iuxt. expreſſ. tent. in l. pro oneribus C. de jur. dot.

Digitized by Google

dicto carituram præferendam eſſe voluiſſe, item condemnatio, ut in habibet Caſtro, nobilitatis Laucumanæ prærogativam cauſatur, quod illa, tam de domo antiqua, quam maſculino genere exoriri dicatur, propterea Germani aliquem ſuper ſtemmate ſuo evecturi loquuntur eer iſt van alten loblichen Hauſe her gheſloſſen. latine, de Domo honeſta & antiquiſsima * oriundus eſt. Quod apud Rhetoricos & Dialecticos uſitatiſsimum & ſapientium eſt dicere, continens pro contento ponere, exempli gratia, invadunt urbem, ſummo vinoque ſepultam. Ecce hic Civitas pro oppreſsis hominibus ponitur.

*) *Vbique locorum, ipſis maſculis, & nullo modo fæminis, non obſtante ſenioris prælatione dubia ſuper fæmina facta in ſcripta intelligitur Tyra de retract in præfat, nu. 46, & 49. Mant. de conject. ultim. volun lib. 6. tit. 12. nu. 8, gloſ. & Dd. in l. quoniam ab omnibus C. de fideicom. & in l. quoties C. eod. Bald. nu. 8. Iaſon. nu. 1.*

Qua, quæſo audacia, Rei ſuis nugis, commune vocabulum hoc Bern/ in omnium præcedentium legum confuſionem, ad fæminam, quamvis majorem natu, attamen præſcriptæ familiæ Laucumanę propogandæ inſufficientem, ſub prætextu conſuetudinis Patriæ, malitioſe torquere poterint? nullo modo, quia uti ſæpiùs eſt allegatum, illud vocabulum Bern der aldſt is/ talis debet eſſe, qui voluntatem defuncti implere poteſt.

NB. Officium mulieris.

Fæmina tantum ſive mulier, à muliero dicta, ad parendum & pariendum nata, ſi omnibus viribus vellet præſtare, quæ teſtator præſtanda demandavit, non poteſt, immo id implere tam impoſsibile ipſi erit, quam mortuum recuſcitare, quod ſolius Dei eſt.

Ergo

Digitized by Google

Ergo propter defectum cauſæ, ſcilicet præſtandorum munerum, ut familiæ propagandæ Laucumanæ cum ſimilibus ſuperius deductis, carebit & effectu, [a] nempè caſtro hoc gentilitio.

a) Ab exẽ. l. adult. in fin. ib. gloſſ ff. ad l. Iul. Maj. de adult. l. generaliter C. de Epiſc. & Cler. l. plane de oper. libert. & l. nec magiſtr. ff. de jure jur

Cui, ſi fæmina, aut ejus corporis fructus præficeretur, cauſa à ſuo effectu deſtitueretur, aut mulieri attribueretur, quod contra naturam, fieri non poteſt, quod ipſum inferiùs latiùs, imo conſuetudo patriæ, utpote Reorum intentionis prætenſum principale ſtabilimentũ violaretur. Hoc ùt probẽ, placuit dictæ ordinationis articulum, his adjungere, hoc modo loquentem: De mannen hier te lãde haer dragende als voochdẽ van haere wyven/ hebben d'adminiſtratie van haer wyven goederen/ ende dat ſonder eenighe diſtinctie ofte d'ſelve goederẽ ſyn dotalia ofte paraphernalia.

Doch de wyven die met haer mannen openbare neeringe ende comenſchap doen/ ſullen wel moghen handelen in ſaecken/ de voorſchreven neeringhe/comenſchap betreffende/ eñ van ghelijcken alle vrouwen van d'gheene de huyſ holdinghe aengaet.

Fæmina nupta interdicitur, propriorum bonorum adminiſtratio.

Ex his juris municipalis verbis colligitur, fæminam nuptam nobili, vel ruſtico, nihil, aut nulla, niſi intrinſeca domeſtica adminiſtrare* poſſe, cujus efficacia, pro alio fide jubens, vel ignorante marito; nummos ſub uſuris colligẽs, vel cum colonis paciſcẽs, vel contrahẽs, nõ obligatur. Quia obligationes

** Ad beneplacitum mãriti*

Digitized by Google

& fidejuſsiones omneſque tranſactiones, & pactiones refragante marito, ſunt nullæ, ſive mulieribus hujuſmodi actus, ſunt interdicti, vel quibus fungi ne queunt.

Mulieres jure municipali vocabulo Domini poſſeſſoris, & Antiſtitis inſufficientes:

Si nunc hæc Domina Siouca, præ digniore maſculo ſuo fratre Domino Georgio à Laucuma, ſuper vocabulo Bern præferreretur, indeſtructionem hujus Patriæ conſuetudinis, officia virilia administrare, & plus illa, contra naturam virtute prælationis ipſi conceſſæ, præſtare potens dijudicaretur, quam unquam à creatione mundi ab ulla muliere factum eſſe conſtaret.

Qualia abſurda, qualia deteſtanda, & ab omni lege, & ſtatuto abhorrentia, imo in præjudicium Dei Opt. Maximi tendentia, hominibus autem impoſsibilia, conſpicerentur, id prudentioribus perpendendum relinquitur: ſicut latiùs ſuperiùs deduximus.

Abſurda in hac Phriſioca republica evitabūtur,

Quæ ut in hac reformata republica evitentur, non inveſtigandum erit, ſuper vocabulo hoc Bern quis inter Scheltonis liberos major natu extiterit, ſed quo voluntati demortui rectè ſatisfiat, qui dignior, aptior & ad familiam Laucumanam repræsẽtandam, omnemque prohibitam diviſionem, & arcis prælegatæ alienationem excludendam, & officio Domini, officio poſſeſſoris, & præcipuè officio antiſtitis fungendum, potentior foret, ex judicio Abbatis & Paſtorum dijudicandus.

Quorſum

Quorſum alias verba hæc, **ofte by wan-verſtãt van 'toldſte/ eene vande oir bern/ etc.**

Quorum ne unicum tantum requiſitum, hæc Domina Siouca, ſi in vivis exiſteret, propter imbecillitatem ſibi innatam, aut virilis naturæ defectum, implere poteſt.

Quod ipsũ ſuperius ſummis rationibus demonſtravimus, ſic ut virtute conſuetudinis Patriæ, fæmina, & ejus partus alienam familiam repræſentantes, ab hac arce Laucumana ſint repellendi, ne eandem, contra jus, juſtitiam, & diverſa teſtamẽta, auferendo graſſentur, Laucumanæ perpetuitatem frivole ſuppreſſuri, cujus continuandæ gratia, & aliorum reſpectu eadem arx inalienabilis facta cenſetur, ad horum matrem, tranſire non potuit[a] per quam nuptam nominis familiæque Laucumanæ oblivio imo diſpendium, ac aliquando dedecus potius quam gloria ſive honos orietur ad leges hic allegat.

Qua quæſo ratione, hiſce gloriam Laucumanæ ſtirpis defendentibus, atque humeris maſculorum incumbentibus verbis, **de Heere/ de Poſſeſſor als voorſtionder** &c. ſub prætextu ſenioris partus, aut prolis, fœminam priori tempore apertè excluſam, nunc ad hanc digniſsimam hanc arcem, vocandam aut incluſum iri affirmare audebit.

Certè nullus advocatorum, niſi omni verecundiæ & modeſtiæ exercitio privatus, aut ad minimũ, tenebro-

a) Vid. Bald. conſ. [illegible] in fin. volum. 2. Man. de conj ſt. ultim. vol. lib 8. tit 18. nu. 6. Argum. l. quæ de dote ff. de rei vindic. l. pronunciatio §. fin. Tijara de nobil. c. 37 nu. 4.

Digitized by Google

Irreligioſi advocati clara & aperta, in mẽdacia mutare non erubeſcunt.

tenebroſiſsimo errore obcæcatus exiſteret quem non puderet, etiam veriſsima, manifeſtis mendacijs, omnia Chriſtianorum Statuta, ac Romanas leges, huic Provinciæ Phriſiacæ, ad rectè inſtituendam vitam, Sacro ſancte demandatas conſpurcare.

Authoritas Antiſtitis.

b) Iuxt. expr ſuper alleg. text. in l. in multis ff. de ſtat. hom, argum l. fin. ff. de fid. inſtr. in verb, & ſeniorem iuniori (nota) marem fœminæ pr.fe remus & vid. l. 1. ff. de ſenat. Decius ad l. fœmina nu. 124. de reg. iur. Alciat. in l. 1. in verb. cõplectitur de verb. ſignif.

Ad declinandum itaque illud abſurdum, dictũ vocabulũ, voorſtionder, cum prioribus, & ſequẽtibus munitum, non ſecundum Reorum reprobã ac futilem intentionem de fæmella, ſed appoſitum eſſe intelligatur de præpotentiori[b] maſculo, qui ex præcepto præſentis teſtatoris Domini Eponis erit ſucceſſurus, primo excludere debet omnes mulieres. Iuxta hæc: quod in præſenti teſtam. alienatio, & diviſio ſit prohibita, dum hæc arx, in Laucumana poſteritate Scheltonis præciſè & non Camſterana aliaque familia, idq; in æternum *(nota) manere debeat &c.* Nam mulier bonorũ gentilitiorũ vera alienatrix. Deinde, quibuſnam tam corporis, quam ingenii viribus inſignia. Laucumana propugnare, ne à nemine præpoſtere, aut deſpecte uſurpentur, jura piſcationis, ędibus ſplendidis annexa contra nocturnos ſive clandeſtinos pergraſſatores defendere, ſuper Cygnorum in patria, hac diverſi mode privilegiatorum debitis temporibus venandi curam exercere, vel per famulos, ne ſurripiantur exerceri curare, jura Patronatus, pręcipue verò ſepulchrorũ illæſa conſervare, omnia litigia, præter decorum huic domui illata, ſive inferenda, per legitimos tramites, aut per amicabiles tranſactiones declinare,

Officium Antiſtitis

Digitized by Google

declinare, & tādem hoc nobile prælegatum ab omni alio ſecreto, & aperto periculo quatenus poterit, ſalvare, & vindicare, nempè fideicommiſſo gravatus ad maſculos ſua morte tranſmittere &c. Hæc eſt vera & defuncti D. teſtatoris intentioni conveniens vocabuli Domini, vocabuli poſſeſſoris, & præcipuè vocabuli Antiſtitis explanatio, quorſum alias ejus demandatio, huic honorato ſucceſſuro facta, ut in perſona, haſce agnaticas ædes inhabitaret, tenderet? quod ipſum ſuperius §. nonne igitur latius eſt deductum, ſic ut adverſarii falſa ſua interpretatione, potius obmutuiſſet[a] ne in commiſſam hanc falſo interpretandi maculam præſentem incidiſſent, in cujus turpitudinis adverſariorum depreſsionem, de principali hujus præſtantiſsimi adjecti vocabuli antiſtitis derivatione, nō nihil in priorum confirmationem diſſerere placuit. Quidam **een voorſtander** ſive antiſtitem in teſtamento nominatum, æternum familiæ durature propugnatorem, quidam tutorem, quidam tuitores, quaſi ſe ſuoſque tueantur. Hinc dicitur[a] quod aliquis ob tutelam ſui corporis facit, juſte feciſſe exiſtimatur, quidam Patronum, quidam cuſtodem, quidam adjutorem, quidam advocatum.[b] Plærique tamen concludunt, antiſtitem eſſe ſumtum, ab antiquo verbo antiſto, id eſt anteſto, quaſi cœteris anteſtet, ſive manu neceſſariam præbeat.

Vera, diverſorum vocabulorū, maſculis convenientium explicatio, in fæmellarum excluſionē dirigenda.

Articulo 123

a) in l, 1. ff, de juſt, et jur.

b) Vid, l, advocat. C, de diverſ, jud, advocat.

Erant enim Antiſtites primarii ſingulorum templorum, ſacerdotes, qui ſacris præerant, & de futuris, agendis mandata dabant, & appellati fuere

antiquitus protomyſtæ & Archimandritæ, & archi-flamines, per tranſlationem antiſtes etiam dicitur quicunque in re aliqua principatum tenet, unde ſervius Sulpitius appellatus eſt antiſtes juris, *a* alias accipitur, qui in re aliqua antecellit, ut antiſtes ſapientiæ fuit Plinius, Antiſtes artis Cicero, & idem Plato, antiſtes ſapientiæ unde antiſtor, Pręſes, Præfectus, quaſi anteſtor Columel. lib. 4. neque enim ſingulis totidem antiſtitores poſsit dare qui obſervent, quique præcipiant &c. Hæc omnia, & præcipue, tempore præterito catholico, antiſtites familiarum valdè neceſſarios fuiſſe, conſiderans, Dominus teſtator Epo, ſecundum veſtigia, & ſuorum majorum mores conſuetos, fratris ſui ſeniori filio Domino Scheltoni, deinde Sicconi, & ſic deinceps horum deſcendētibus maſculis propter adjectionē Poſteritatis, in conſervationem ſuę familię, injunxit omnia onera, in hujus præſtantis ac pretioſi caſtri ſecuritatem ſubire, ſive patienter perferre, quo ſcilicet, hic perpetuus honoratus & propter hæc, **te eewigen tyden te duyren** cum totali mulierum excluſione, in dictorum onerum recompenſationem, hanc arcē, in perpetuū duntaxat ad maſculos tranſmittere poſſet, veros ſuos ſucceſſores. Hæc & ubique fuſius deducta, & diſcuſſa ſatis indicant certificant, atque atteſtantur, teſtamento involutam nominationem partus ſenioris, domin. defunctum ad hoc nobile caſtrum, à majoribus ſuis ſucceſſorio titulo, de gradu maſculino ad gradum profectum, virtute horum **de heere de poſſeſſor / ſal Laucuma ſelver bewennien / als** nota **voorſtionder /**

a) Vid, Quintil, lib, 2, c, 1,

Legio tempore Hiſpanico, familia antiſtite quodam proviſa quaſi benedicta dicebatur.

Ex prælatione diverſorum maſculorum & propter appoſitionem vocabuli Antiſtitis Berū *fœminā plane, hoc caſu repellit.*

ber/ & propter ſpecificatorum aureorum calicum, cornuum ſive vaſorum ad tractandum amicos deſtinatorum demandatam ædibus prædictis inſcriptam retinendi perpetuitatem, animo & judicio, & non annis ſeniorem filium, poſt mortem Scheltonis à Laucuma ſuccedere voluiſſe, & nullo modo fœminam[a], quamvis in propoſito numero annorū priorem hanc Dominam Sioucam, quę nupta, hanc familiam deſervit, tanquam Domina nubendo, ſeſe alterius familiæ ſubjecit, partus ſui corporis, in poteſtate minimè habitura, perquam quoque uti ſuperius eſt probatum, nullo origo Laucumanæ familiæ propagatur, ſed per eam extinguitur[b].

Si extinguatur, profecto, contra naturam foret ſub nominatione ſenioris partus, quæ fuit Siouca horum Reorum avia, ſeniorem fratrem, præſentem Dominum Georgium, quo mortuo ſecundum fratrem Dominum Sicconem, utpote defuncti Domini honorati Scheltonis legitimos filios, poſteritatem Laucumanam, à teſtatore Epone omnibus aliis familiis, non ſolum tacite, verū etiam expreſſis verbis prælatam, repreſentantes, ab hac arce in Sexbierum violenter, ſub prætextu prioris exceptionis, ſcilicet maris ac fœminæ æqualis ſucceſſionis, ſolummodo ab inteſtato, & non in teſtamentis militantis, tanquam Reorum principalis defentionis aut prætenſi clipei arcere, & licet, ſub vocabulo **Bern**/ quoque fœmella comprehendatur, tamen negari non poteſt, & filium eodem depingi, nominari, & exprimi poſſe. Certè, in fraudem legis

a) Vid, Zaſ, lib. conſil, 2, nu, 14, Manti, de conjectur, ult, volun, lib, 6, tit 15, nu, 1,

b) Iuxt, expreſ, text, in l. pronuncia tio in fin, §, mulier autē & ib, gloſ, de verb, ſignif, & vid, l. familiæ 167 dict, tit,

Tacite, & expreſſe ubique maſculinitas fœmineo generi præfertur, ergo vocabuli **Bern** *explicatio prælationi maſculinæ diſſona non erit, ne conſonantia, totius teſtamenti rumpatur, jura divina, & humana evertantur.*

gis

giſ, filia, quamvis ſenior, in omnium deſtructionem, ſecundum ſuperiora, diverſimode diſputata, hoc loco obtrudi, ſed talis ſenior, ex liberis Scheltonis eligi, & huic præferri debet, qui poſteritatem Laucumanam præſẽtare, muneribus virilibus præſcriptis fungi, aut onera familiæ ſuſtineri poſſit, qui ſolummodo eſt filius, & nullo modo filia, quo id rectiùs eligatur, quod intentioni defunctorũ proximus, & vereſimiliùs exiſtimatur: Imperatores enim non verbis, ſed ipſis rebus leges impoſuerunt,[a] Et ideo non verba, ſed ſenſum quatenus ubique ſuperius eſt luce delucidius probatum, demandant inſpiciendum eſſe[b]. Quia leges eodem modo, quo viventibus ita mortuis (nota) proſpexerunt.

a) Iuxt, expreſſ, text in l, omne verbum. C. com. de legat.

b) De ded. lib, tol, l, 1, ff de alim, leg, l, 3, §, conditio quæ reſpig nor, oblig, poſſeſ. l, ſi & ſupra de lib, prat,

---

III.
AXIOMATIS PROBATIO.

III. Axio- probat.

NVNC ad tertii Thematis Probationẽ deſcendamus in quo ſuſtinetur, an conditione, ſuper maſculo facta, nondum deficiente, præſens nominatio ſenioris Scheltonis partus, aut prolis, ſi filiæ attribui, uti ſecundum ſuperiora minimè, an illi, ſi in vivis exiſteret, quo ad hujus maſculorũ maſculis deſtinati Caſtri ſucceſſionem, locus dari poſſit.

Subſtitution, conditionales

Quod nullo modo putamus, in cujus opinionis probationem ſciendum eſt, unamquamque ſubſtitutionem ſub conditione fieri, vel conditionalem & hanc, in propoſito adjectam eſſe, ſi Schelto & Sicco fratres à Lauouma, in ſua poſteritate deficerent,

rent, nempè familia eorum in totum per naturalem & omnibus ſupra caput pendentem mortem, extingueretur, quod tantum Lucia aut Catharina horum ſorores, ad hoc legatum ſuccederent, & quāvis, ab harum ſororum ſubſtitutionibus, videatur eſſe receſſum, & aliam fœminam inſtitutam videri, per hæc teſtamento inſerta. **Item tot allen tyden Schelto/ daer na Schelto kinderen die d'oldste is**/quæ fuit Domina Siouca, tamen hoc nullo modo putamus. Quia onera ſuperius deducta antiſtiti, Domino, poſſeſſori ſive maſculo convenientia, propter imbecillitatem primo ex natura, ſecundo de jure, tertio reſpectu perplexitatis, quarto de facto, *Iuxt. l. continuus §. illud & ib. Bart. ff. de verb. oblig. & l. cum hæres ff. de ſtat. hom* ipſi innatam, ſuſtinere nequit, carebit & legato. *expreſs text. in l. ſi plures C. de condit. inſert.* & ideo ſi voluiſſet teſtator, aliam mulierem, ſibi præter haſce ſorores, & defūcti ſui fratris filias virgines optimas, & propter morum comitates ſibi dilectiſsimas, ſuccedere (ut nulla ratione) non recucurriſſet, iterū ad nomen Scheltonis exclamans, **Item tot allen tydē Schelto**. Quæ verba poſt chariſsimas haſce ſorores honoratas, denuo prolata, lucè clariùs maſculinitatis prælationem, ſive præferentiam operantur, nimirum ut poſt prædictum hunc Dominum Scheltonem mortuum, ejus liberorum ſenior partus, aut **Bern** ſuccederet, quaſi vellet intimare, ſeniorem partum demortuum patrem repreſentaturum junioribus liberis digniorem, utpote ingeniorum viribus, aliiſque qualitatibus ad regendum hoc lega-

Variarum impoſsibilitatum deductiones.

Digitized by Google

tum præſtantioribus à Deo Opt. Max. donis ornatiorē eſſe, exiſtimari, quod ipſum ſuper primo & ſecundo themate prolixius, & ex hiſce ſæpius allegatis, ofte by wanverſtandt van 'taldſte/ eene van de oir Bern/ſic oportere eſſe colligitur, nonne hæc clara, & aperta conditionalem ſubſtitutionem, & meram ſenioris neceſſariis digntatibus deſtituti exclusionem important? Maximè, quare quia ſenior partus ſuo patri Scheltoni ſubſtitutus invenitur, ea conditione, ſi reliquis ejuſdem gradus virtutibus prævaleat, ſin minus, alii ſubſtituuntur, nunc ut paucis, ſuperius diſputata repetam, prior partus fuit filia, ſcilicet horum reorum Avia, Domina Siouca, ſecundus partus & filia, tertius partus & filia, quartus vero partus productus eſt in lucem præſens filius hic Dominus Impetrans, Georgius à Laucuma: quintus Dom. Sicco à Laucuma.

Certè, ſi nunc fœmella hæc Domina Siouca tempore dominantis teſtatoris rerum naturæ adhuc exemta, & ſic incognita, inamabilis, aut reſpectu quarundā etiam minimarū cauſarum delectabilis, præferenda judicaretur, non ſolum viventibus ſororibus præfatis, ac ipſi teſtatori honorandis, præmiſſum legatum invito illo, aut contra ejus diſpoſitionem, non ſolum injuſte ablatum, ſed etiam magna iniquitas ipſis, & reliquis defuncti poſterioribus ſubſtitutis maſculis grandis vis, & manifeſta violentia illata diceretur, quoniam dignior, ex junioribus, ad hoc antiquiſsimum legatum, eo caſu quo conſtaret de vitio, aut imbecillitate, aut in habilitate,

tate, ſenioris naſcituri, aut naſcituræ prolis, admitteretur, & ſuper præcedente electione Abbatis in Lidlum & deſignatorum Paſtorum, eligeretur.

Quæ electio, aut Abbati commiſſum decretum cum in juventute horum liberorum omnium, utpote magis nugis, atque puerilibus geſticulationibus ſtultiſsimis, quam judiciorum radiis proximiorum, propter ingeniorum imbecillitates innatas, adhiberi cum nequierit, & ideo tam diu ſecundum omnium opiniones prolungandum, donec hi omnes ſuo patri ſubſtituti, legitimam ætatem nanciſcerentur, quo facto, ſecundum expreſſam voluntatem defuncti Domini Eponis. præfixa Abbatis electio interponenda fuiſſet, & talis, ex numero omnium nempè filiorum, & nullo modo fœminarum utpote, in caſu teſtamentario, planè excluſarum [a], poſt ſufficientem examinationem, ſive digniori filio inhærentium qualitatum debitam inveſtigationem ad hoc nobile legatum vocari debuiſſet, qui inter illos omnes, ſive ſenior, ſive ætate ſecundus, tertius vel quartus præſtantior, aptior, & virtutibus clarior, viſus fuiſſet.

a) Eleganter ad.c. Rainaldus x. de teſtam. nu. 2. explicat. didac. Covar. citãs Barth. Felin. Alciat Fulg. l. 1, C. de condit. inſert. Socijn. conſ 6. vol. 3. Dec. conſ. 15. & 370. latius Socijn. in l. cum avuus ff. de condit. & demonſt. nu. 80. qui alios ad hanc concluſionem allegant, à quibus non oportet recedere teſt. cure Iuri. conſ. 35. col. 2.

Nunc autem, hæc electio nunquam adhibita fuit, nec exerceri potuit, dum ante quadraginta annos, bellum hoc libertatis ſuſceptum, nunc præſentibus induciis, pro tempore ſuſpenſum, eandem impedivit.

Primordium belli.

In cujus belli primordio, hic Dominus Impe-

trans à parentibus ſuis utpote adhuc juvenis & ſic Abbatis in Lidlum commiſſo examini cum reliquis utpote ſimiliter pueris inſufficiens, ad ſtudia, in peregrinas regiones dimiſſus, poſtea ingruente bello, ibidem adolevit, regiis partibus militavit, ac ſumma animi conſtantia, poſtquam unitis Provinciis, nullam fidē unquam ſpoſpondiſſet, & ſic omni alterius Principis miniſterio minimè obligatus; adhæſit, tam diu, donec hæ præſentes induciæ initæ fuerunt, quæ huic reduci domino Impetranti Georgio licentiam apprehendendi ſua concedunt, quemadmodum, ab utraque parte belligerantium firmiſsimè, & conſtantiſsimè ſit tranſactum * ſic ut nunc Abbati in Lidlum, & Paſtoribus incumbens electio, judicium, examen, aut ordinatum decretum exerceri oporteat, quæ hactenus ſuſpēſa, tam propter filiorum, ſive domini Scheltonis omnium liberorum juveniles annos *b* ſive ingeniorum defectus, tum propter dictum hoc ſuſceptum nunc ſopitum bellum, utpote notorium ac manifeſtum impedimentum, ſive obſtaculum, præſcribi non potuit.

a) Vid. art. treuga 13. 28 & per alios articulos ejuſdem cōtractus.

b) L. naturaliter ff. de uſu cap. & ult. C. de fūd lim. lib. 11.

c) Bart. ad dic. l. naturaliter nu. 22. ff de uſuc. & l. ab hoſtibus C. quibus nō obſt. long. tē por. præſcrip.

N Bene, propter diuturnum bellum decretū Abbatis & Paſtorum, nūc Dominorum Deputatorū utpote quondam Impetrantis adverſariorum exerceri non potuiſſe, & nunc Dominam Siouckā mortuam, ſi aliqua ratione ſubſtituta fuiſſet, ut (ſecundum omnia diſputata, minimè) diem non vixiſſe, ergo utpote mortua, nullâs qualitates habens, aut ad excludendū digniorem maſculum partus ejus nihil prætendere habent.

Quod adeo obtinet, ut etiam teſtamenta, ab hac vel illa parte, in odium, aut prægravationem hujus vel illius, alicui parti militantis confecta, ſive amarulentas exhæredationes importantia, ſint caſſata & annullata. *d*

Profecto, quis erit tam demēs, delirus inops mētis, aut irrationalis, qui audebit affirmare, nunc re-

vani

novandi ex animis Abbatis, in Lidlum, & ſuorum conſortium, nimirum à Teſtatore ordinatorum collatorum requiſita nunc non eſſe exercenda.

Et ideo, poſtquam omnia ad initium exiſtant, jam redacta, quaſi nunquam belligeratum[a] fuiſſet Electio Domini Abbatis in Lidlum, cujus locum, nunc Domini deputati ordines, Paſtorum, in Oiſterbierum, & Pieters Bierum quorum locũ, nunc occupant reformatæ religionis concionatores,[b] inter ſolum viventes hoſce duos dominos fratres, Georgium & Sicconem à Laucuma, utpote, à teſtatore, deſignata, expreſſa, ordinata, præſcripta, ac juri naturali civili, imo divino conſentanea, & hactenus uti retuli, ſuſpenſa ſive violenter & injuria belli impedita, abſolvi debet. *juxt. mox dicta.*

Et nullo modo fæmina Domina Siouca, caſu teſtamentario, planè, ſecundum ſuperiora, excluſa remota,[c] & re & facto, propter incluſionem duarũ ſororum[e] Luciæ & Catharinæ, nonquam cogitata ne in conſiderationem, reſpectu nunc exercendi examinis ſive electionis D. D. Ordinum & concionatorum adhibendę, etiam ſi hoc memento invivis exiſteret, venire debet; idque propter verba ſæpius repetita, **ofte by wanverſtant van t'oldtſte/ tot allen tyden/ eene vande ander die daer bequaemſt toe is/** hanc conditionalem ſubſtitutionem in omne futurum tempus continuandam, de facto, operantia, & cauſantia.

Quam dignioris, præſtantioris, & ad Laucuma-

a Vid treug. articulos.

b Iuxt. expreſſ. Sent. Curiæ provincialis Friſiæ inter Dõ Freder. ab Inhtiema nomine ſui nepotis Scrapij ab Inthiema contra Civitatem Bolſvvardianam Iohan. Ianſen & Nicolaum Caſp. Anno 1613. finaliter publicatam.

c Iuxt. eandẽ Sentent. mox allegat.

d) Quia Patriarchæ ſẽper dignior ẽ ſuis bonis præfecerunt.

e) Ac dignitatatis Laucumanæ domus incapax cui vix an analogice, illa cõvenit l. cum prætor. ff. de Iud. l & qui originem ff. de muner, & honor.

nam familiam propagandam validioris cauſam ſive hoc legatum, ad adgnatos tranſmittendi, & prohibitam alienationem & diviſionem ſive Laucumanæ familiæ conſervandæ poteſtatem, hic à teſtatoribus demandatam, & per ordinatum examen ſive Abbatis electionem, ſummis honoribus habēdam, præſtare non potuit.

(a l. expr. 1. & l. 8. ſæmina junct. ult. ff. de ſenat. l. 2. §. 3. quoad magiſtratus de origi n jur. cum multis aliis ſuper primò themate allegatis.

Propterea, quod fæminæ à viris, & viri nullo modo, à fæminis ſortiantur dignitates[a].

Si dignitas à viris ipſis obveniat, & æquè præter defunctorum omnium Laucumanorum intentiones, ac varias conformes voluntates, malitioſe fæmina, hæc Domina Siouca digniori ſuo fratri, ad hoc legatum, in deſpectum demandatæ, ac hactenus ſuſpenſę electionis Abbatis, nunc Dominorum Ordinum, & Concionatorum obtruderetur certè, inſtar mõſtri, viribus virilibus carētis, defacto, contra præcepta divina, ac omniũ hominum ſtatuta in totius teſtamentarij ordinis deſtructionem illa graſſaretur, & ab ejus exemplo, communia verba, ſive duplicem ſignificationem habentia, à quibus libet, ad contrarios ſēſus torqueri poſſent: Sed valeant hæc, & dominis Iudicibus cordi exiſtant. Mox propter hactenus dominans bellum probavimus, ſecundum defuncti Domini Eponis teſtatoris voluntatem, in defectum ſenioris partus virilis, in æternũ bona hæc in familia Laucumana, ſive Scheltonis ſitientis, ſive ejuſdem, dignitatum ſupplementum, alium ex junioribus eligendum & Dominam Sioucam etiam viventem, ad hoc legatũ ſuccedere non potuiſſe.

Propterea

Propterea, quod ille teſtator, qui de familia, ac ejus, nomine, quam dignitate ſollicitus, in inſtitutione, vel quaſi poſt ponendo filias fratris ætate majores, juniorem nepotem prætulerat, tam legatarii dignitatem, quam charitatem, & neceſcitudinem ante oculos habuerit, minimeque mutata, voluntate, in ſubſtitutione digniorem Scheltonis & nullo modo indigniorem filiam, nondum natam, ſive cognitam, putaverit.

Nam ſatis ſuperque iterum, ex eo conſtat, quod illum, qui ex liberis prælegato potiretur, non tantum modo, Heere/Poſſeſſr/ ſeu/Dominum per adjecta, inder eeuwichept te duepen/ hujus prælegati appellet, ſed etiam in arce ſeu ædificio Heroico Laucumano conſervationis gratia habitare voluerit, quod ipſum ſuperiùs latiùs,ᵃ qualis appellatio, cura ſeu functio viris ſolummodo conveniunt, & non fœminis.

a) Iuxt propriam Reorū confeß ſuperiùs ſpecificatam, & ibidem allegata noto, Iur;.

Nunc luce clariùs aperietur, eandem Sioucam ante multos annos, ſi aliqua ratione, ad examinandum, inter fratres, deſtinata, & ſuper præfixis requiſitis dignitatum, admittenda fuiſſet, ut nullo modo mortuam fuiſſe*, & ſic diem exercendæ electionis propter dictum emerſum, & diuturno tempore cōtinuatum cruentiſsimum bellum, nullo modo vixiſſe, dum nunc, in terram reſoluta, nullas qualitates amplius habeat, nec vires propagandæ Laucumanæ familiæ nunquam habuerit, quas in ſuum filium, eodem modo demortuum Tyallingium Cāſtra,

** Mors Dominæ Sioucæ hiſce Camſteranis obſtat, etiā omnibus aliis rationibus ceſſantibus.*

lis aliis conditionaliter locum promittit, & priora omnia, imò vocabulum illud Bern/ utpote adverſariorum falſiſsimorum argumentorum, hac & illac perfluentem ſarcinam, quantum ad Dominam Sioucam de facto dilatecat & diſrumpit, & maſculinitatem à teſtatore prælatam hiſce ad vivum quaſi depingit.

Item ofte Schelto voorgheſchreven in zijn poſteritept ende nae commelinghen verſtorve/ ſoo ſal dat præcipuum voordeel ende prælegaet/ als voorgheſchreven hebben/ ende vervallen op Sicco nae commelingen/ ende in ghebreecke van Sicco nae comelinghen op Lutz ende Catharina.

Quæ, ex hiſce manifeſtis verbis, poſteritatis inſperata propoſita caducitas, ſive mortificatio, ſive horribilis ruina, aut extinctio nondum evenit, ſed ſecundum defunctorum firmiſsimas ſpes, & familiæ æternitatis in teſtamentis ubique dedactas ſolicitudines poſteritas Laucumana, per duos hoſce filios ſcilicet Dominum Georgium, & Sicconem vivere[a] deprehenditur.

Quod adeò obtinet, ut etiam filius, vivente patre, rerum paternarum Dominus exiſtere dicatur, idque ex juris artificio, quod patrem & filium unã candemque perſonam fingant.

Imo Patris, & filij vox, idem ſermo utriuſque habetur.

a) L. ſi cognati ff. de reb dub. Philip. Corn. cõſ. 118 videtur primo nu. 5. vol. 2. Item in cõſil. 38. placet mihi nu. 9. vol. 1. Guid. Benedict. in c. Raynutius & verb. & ſobolem nu. 49, & jur. mox allegat

b) Iuxt. text in l. fin. C. de impub. & alijs ſubſtit.

c) §. ei qui inſtit. de inutil l. ſtipulat.

Vnde, quod filius ſtipulatur, in civitate, patri reverſo, ab hoſtibus, acquiritur. *Text. in l. filius dum ff de verb. obligat.*

a) L. 2. in fin. pro hered.

In tantum, ut quemadmodum, pater ex ſuis bonis, ita filius ex eiſdem alitur, quin & patre vivente poſſeſsionem habere dicitur [a].

Imo mortuo patre, ita res ejus filio propriæ ſunt, ut tantum adminiſtratio earum, ad eundem filium tranſire videatur. [b]

b) Iuxt. text. in l. ei qui ff. de acquir. hæredit. & l. 1. C. de minor. ab hæred. ſe abſtin.

Si hæc ita obtineant, ut filius etiam, in vivis adhuc, exiſtente patre, dominus paternorum habeatur; & eo mortuo, hæreditatem ejus non acquirere, ſed quaſi antea acquiſitæ [c], ſe mimiſcere dicatur.

c) l. in ſuis ff. de lib. & poſth. l. 1. §. Di. & §. ſi pater & l. ſi exhæredatus ff. ad Senat. conſ. Claud.

Eam videlicet ob cauſã maximè, quod ſola paternarum rerum adminiſtratio, ad tempus ſuſpenſa, filio tantum, vivente patre, deſit.

Profecto nullus, etiamſi omnium ſcientiarum expertiſsimus, & doctiſsimus exiſteret, affirmare & docere poteſt, in harum legum deſtructionem, poſteritatem Laucumanam eſſe extinctam, ſive per totum ſublatam, quo caſu, tantũ Lucia, & Catharina ſorores, & nullo modo, hæc domina Siouca tunc ſemini paterno adhuc involuta, & ſic ſuper aliqua gratia, minimè honoranda, inveniuntur vocatæ, & ſubſtitutæ, ergo vocabulum allegatum Wern/dieraldt is/ de maſculis propter ſubſequentia poſtre-

ma

Digitized by Google

ma,& ultima teſtatoris,& prioribus derogantia,aut eadem, dilucidius explicantia, poſteritatem ipſam Laucumanam ſitientia, dictum, appoſitum & prolatum eſſe intelligi oportet, alias enim poſteritatem Scheltonis & Sicconis,ſi adhuc naſcituram incognitam Sioucam amaſſet,in medio & fine ſubſtitutionum non prætuliſſet, ubique teſtator.

Poſteritas Laucuman[illegible] utpote ambulatoria & ſic in infinitum recommendatur tantum maſculis, quare in ejus præjudicium mulieres, nihil prætendere habent, quamvis per hoc vel illud vocabulum teſtamento injectum, ſubintellligende veniant, vid, l, §,ſi parens ff. ſi quis à parente manumiſſ. fuer, l, etiam §, ſed et ſi nõ mortis ff. de bon, libert,

Quarum poſteritatum,ipſi à ſuo defuncto domino patre ante centũ, & quadraginta annos demortuo Scheltone à Laucuma recommandatarum, & nunc ab hoc D. Epone facta prælatio, utpote ultima, & poſtrema,& priores omnes,ad fæminas (uti) minimè extendendas, annihilat, revocat, & dubia verba, ad hanc poſteritatem, intelligenda eſſe demandat, jubet, ac præcipit.

Quia dicit: condititionalitèr **ofte Schelto in ſijn poſteriteyt etc.** Nunc Schelto nondum in eadem defecit,qua vigente,& per Dominum Impetrantem ſplendeſcente, [a] fœmellis nullo modo erit locus, ſcilicet deficere debet & illis ſucceſsio, *Iuxt. text, in c. cum ceſſante de appell l. generaliter C. de ſacroſanct. eccel. text. in l. 1. in fin. de donat. & in l. a digere §. quamvis ff. de jur. patronat.* Multo magis Sioucæ nonquam dilectæ, viſæ & cognitæ, & per hæc poſtrema clarius ab hac arce antiquiſsime excluſæ,ꝗ ſecundum ſup. allegatam Reorum judicialem confeſsionem, ultima derogent prioribus,& ideo non quæratur ante eventum conditionis, niſi hæreditatem, vel legatũ deberi conſtet *expreſ, text.*

[a] ad jur. ſup. allegat,

Vltima derogant prioribus.

Digitized by Google

in l. non oportet ib. gloſ. de legat. 2. Quod legatū quoque, ante conditionis, vel diei eventum, non repudiatur, Bart. in l. ſi ita ſcriptum §. ſi ſub conditione nu. 1. ff. eod. tit. Ergo nugæ, quæ in præjudicium adhuc viventis poſteritatis Laucumanæ, per vocabulum Bern/ ad nauſeam uſque perperā, & fallaciter, in omnium teſtamentorum, ipſam alienationem, diviſionem, per fœminas emerſuras, prohibentium fraudulentam everſionem, proſeruntur.

Etiamſi poſteritas Laucumana eſſet ſepulta atque ſenior partus domina Siouca, quanto magis adhuc vivente ad hanc arcem ſuccedendi non habeberet minimā actionem.

Quæ poſteritas dicta Laucumana, ſi per totū mortua, aut extincta eſſet, plurimum tamen abeſt, ut hęc Domina Siouca, ſub vocabulo Bern/ der alſt is comprehenſa, ſed quatenus ubique ſuperiùs eſt dictum: ne alicujus augurij, ſive ſomnij ſpecie, per teſtatorem agnita vel cognita, vel minimà ſyllaba tacta eſſe videretur: Illud ipſum, ut clariùs, omnium oculis ſubjiciam, remitto Dominos judices, ad Domini Eponis à Laucuma, teſtamenti totalē contextum ex quo nihil aliud inveſtigabunt, quam dominum dictum teſtatorem ſuper nullis aliis, quam primo ejus ſalute & ſepultura, ejus uxore, deinde quibuſdam legatariis, tertio ejus fratris filio Scheltone, ejuſque totali poſteritate, deinde Siccone, ejuſque poſteritate, & tandem, de dilectione duarū ſororum Luciæ, & Catharinæ, & harum legitimis hæredibus, & de contrahendo matrimonio filiæ Heremanæ, in proſperitatem, dicti honorati occupatum fuiſſe, dum hæ fæmellæ ipſi, ſanguine proximiores,

Contenta teſtamenti allegantur, & dominis reviſoribus proponuntur,

imiores, & chariores, ſive cognitæ licet fuerint, attamen illas utpote ex ſuo corpore non natas, & ſic multo certiùs Dominam Sioucam, eodem modo ex hæreditare [a] potuit, utpote gradu remotiorem, ſed illam non novit utpote nec conceptam multo minus natam, ſed uni maſculorum præ alio prælegavit hanc arcem, ac in eodem prælegato, fæminis hiſce eo tempore viventibus, ætate etiam majoribus poſt poſitis, iterum maſculum ſubſtituit, itaque affirmandum eſt, quod voluerit, eam partem conſervandæ familiæ gratia, maſculis duntaxat, quamdiu extarent, prælegatam eſſe, & ab eadem viventes dictas chariſsimas ſibi notas excluſum iri.

[a] Iuxt. text in l. lege §. in his C. de leg. hær.

Irrefutabilis intẽtio ex notorio facto defuncti emanans.

Illatio veriſſima perfect. notiſſ. urgentiſſ. & copioſiſſima voluntatem defuncti non ex verborum aucupio, ſed ex mente æſtimandam demandans.

Quanto magis nondum natam, & ſic incognitam, graduque remotiorem, virtute omnium circũſtantiarum & deductionum, excludendam eſſe voluiſſe credendus exiſtit teſtator? Quia ſi affinitatẽ, prę agnatione amaſſet, (ut nullo modo) vivẽtes, tũc temporis viri potentes, & amplexui naturali congruas chariſsimas fratris filias in eodem gradu cum ſuis fratribus Scheltone ac Siccone conſtitutas, hoc legato ditare, ex quibus nuptis, citiùs quam ad huc naſcitura affines accipere potuit. Quod cum minimè fecerit, ſed eaſdem generali aliorum ſeparatorũ bonorum inſtitutione honoravit, certo eadem ratio partis ad partem, quæ totius ad totum, in propoſito militans ad lumbis paternis, tunc temporis involutam & ignotam extendi nequit. *Iuxt. text. in l. qui fundum §. qui filios ff. ad l. falcid. l. publius §. fin. ff. de cond. & dem. l. ſi viva matre C. de bon. mater.*

Digitized by Google

Maximè vel ab hoc, ſi Dominus Impetrans, & hujus frater dominus Sicco, poſt ſeſe corporum heredes non relinquerent, teſtator æque huic futuro caſui ſatis dilucide, cum totali excluſione dictæ dominæ Sioucæ, & harum prolium nunc filiorum Camſteranorũ proſpexiſſe, & hoc nobile, caſtrum ad aliam lineam devolvi, ſive tranſire voluiſſe exiſtimaretur. Hoc ut probetur, animadvertendum eſt, uti mox deductum Dominæ Sioucæ, aut in inſtitutione aut ſubſtitutione, niſi per unicum vocabulum **Bern**/ ſecundum priora, nec ipſi attribuendũ ſed maſculo digniori, à domino teſtatore ullam mentionem factam fuiſſe, nec propter amorem duabus viventibus ſororibus, per generalem inſtitutionem exhibitum, & iiſdem ſororibus propter maſculorum ad hoc legatum factam incluſionem, præſcriptam excluſionem, fieri potuiſſe, nec ullam aliquam mentionem facere voluiſſe.

Caſui futuro proſpectum.

Quoniam idem teſtator, in defectum omnium inſtitutorum, & ſubſtitutorum eorundemque omnium poſterorum, aut deſcendentiũ, qui ſunt maſculi, multoties nominatas ſibi notas, ſorores non ſolum expreſſè, ſed etiam ex iiſdem naſcituros qui ſunt Domini, Nicolaus Iongama, & Sicco à Decama, ſubſtituit. Quod ipſum ex hiſce ſubſequentibus apparet.

Ende in ghebreke van Sicco voorgeſchreven nacomelinghen/ op Lutz ofte Catharina.

Quæ

Digitized by Google

Quæ verba, tantummodo, harum ſororum, & nullo modo alterius fæmellæ diu, poſt mortem teſtatoris naſcituræ, & natæ ſubſtitutionem operantur & denotant, ad ſuperfluum, teſtatorem nullo modo in animo habuiſſe, aliquam mulierem, hac, ſuæ familiæ ſplendida arce honoratum iri, niſi omnes maſculi prius in fata conceſſiſſent, Juxta mox allgata. Ergo per hæc, utpote ultima, & teſtatoris poſtrema mādata, ab unico vocabulo **Bern**/* ſi aliqua ratione fœmellam comprehendere diceretur, ut minimè eſt receſſum, declinatum ª & ad maſculorum ſingulariorem dignitatem, animoſitatem, prudentiam, ſcientiam, & præeminentiam itum ad ſuperiora.

Attendenda non ſunt verba, ubi sēſu i ſcriptura repugnant.

★ Quod ſi (uti minimè fæminam obtruderet, diſcordantiam ſuperiorum, & ſ quentiū, operaretur, & defunctorum conformes mentes, & maſcul. ardores ſubverteret, & ſic ejus illatio ſenſus contra vid, rejcienda l. ſi in nomine l. errore. & l. verba C. de teſtamente.

Sed his contradici poteſt, nondum eſſe probatū, ex hiſce dominis ſororibus naſcituros ſubſtitutos ſubintelligi, & ſic illarum ante eventum conditionis demortuarum incluſiones, Dominæ Sioucæ præjudicare non poſſe.

Reſpondetur, ad id, ſequentia hæc addita: **in manieren tot allen tyden als voorgheſchreven**, tacitam ſubſtitutionem comprehendere.

Hoc ut apertis legum rationibus obloquentibus inculcem, omnia ſuper fæminis, domini teſtatoris eloquia denuo repetere placuit.

a) Juxt. alleg. l. ſi hæreditas §. 2. ff. de teſtā. tut. l. non ad ea l. ſub deverſis ff. de cond. it. & demōſtrat. l. tutor. § fin. ff. de teſtam. tutor.

Item ofte Schelto in ſijn poſteriteyt ende nacomelinghen verſtorve ſoo ſal dat præcipuum, **voordeel ende prælegaet als voorgheſchreven**

hebben ende vervallen op Sicke nacomelingen in manieren als voorgheſchreven.

Eñ in gebreke van Sicke nacomelingē op Lutz ofte Catharines/ in manieren tot allen tyden als voorgeſz. Certè prudentiſsima & aurea verba.

N Bene nullũ verbũ vel ullã ſyllabã ſine operatione eſſe non debet.

Negari non poteſt Dominas ſorores Luciam, & Catharinam ſecundum priorem exceptionem, ante totalis Laucumanæ occaſum, & ſic conditionis eventum eſſe demortuas, & ſic prima fronte, ad ſuos ſucceſſores nihil tranſmittere potuiſſe.

Verum, quo promiſsis ſatisfaciamus, & in Dominæ Sioucæ horumque corporis fructuum Dominorum Camſteranorum notoriam, & clariorem excluſionem probem, non obſtante priori morte ſubſtitutarum ſororum, etiam earundem hæredes, dictis Camſteranis nonquam in aliqualem conſiderationem tractis, & ſic rectè iiſdem præferendos, & huic Impetranti Domino Georgio, ejuſque fratri ac ſucceſſoribus per totũ demortuis ſubſtitutos videri, in cujus rei fidem ſingulariter accepto, ipſorũ Reorũ propriã confeſsionẽ, in quadruplicis 6. Maij Anno 1611. articulo 647. ante ſententiam à qua exhibitis expreſſam, qua continetur, ex verbis poſtremis eſſe colligendum, quid in poſterum velit teſtator [a] Nunc ad rem juris eſt notorii, nullum verbũ, imo nec ullam ſyllabam, in ultimis voluntatibus otioſam, aut ſine debita operatione oportere relinqui [b] ad jur ſuper allegat.

N Bene Reorum confeſsionem hic acceptari.

a) Iuxt. d. l. hæredibus §. 1. cum ib. allegat.

b) quemadmodum inferius docebimus.

Profecto

Profecto, verba: in manieren tot allen tyden/ als voorgheſchreven / ſecundum propriam Reorum confeſsionem expreſſam, nunc à nobis hic, ad probandam eorundem iniquitatem acceptatam ſine operatione utpote ultima, eſſe non poſſunt, nec debent. Quomodo igitur intelligenda? reſpō. interpretationem & declarationem ex prioribus & ſequentibus eſſe ſumendam, *Iuxt. expr. tex in l. ſi de interpretatione & l. minimè de legib. c. cum dilectus extr. de conſue. Bald. conſ. 225. lib. 2. Paul de Caſt. conſ. 314. ad fin. & conſ. 347. col. fin. lib. 1. Socin. conſ. 25. col. 9. conſ. 145. col. 2. lib. 1. Rom. 271. col. 2. verſ. 3. non eſt dubium Corn. Conſil. 114. nu. 11. lib. 2. conſ. 187. col penult. lib. 4. Cardin. Pariſ. conſil. 55. nu. 35. lib. 2. Cravet. conſ. 101. nu. 11. conſil. 118. num. 2. conſil. 201 rati-one decidendi* 21. & hæc confirmatur ex eo, quod ſẽper is intellectus, tali caſu, aſſumi debet, quem rerũ exitus, verũ eſſe demonſtravit, & demonſtrat. *Ias. conſil. 128 col Pen. in princ. lib. 1. Cravett. conſ. 205. nu 11. & conſil. 294.* Iuxt. ſuper. alleg. Axiom. Et ideo ab obſervantia (nota) ſecuta, non eſt recedendum. *Bald. in l. illud. argumento illius textus de excuſ. tutor. Cardin. Pariſ. conſ. 22 nu. 24. & conſ. lib. 1.* Quia vera interpretatio eſt illa, quæ ab obſervantia ſumitur. *Bald. c. 1. in princ de feud. ſin. culp. non amit. Cravett. conſ. 92. nu. 7. & conſil. 118. nu 2.*

Interpretatio ex præcedentibus & ſequentibus non violento judicio ſumẽda.

Nunc ad materiam: Laucumanorũ ante aliquot centenos annos velle ſive mores cũſueti, ſuper hac arce ſuccedendi, ubique ex teſtamentis colliguntur, imo honorati poſſeſſores honorandis ſecundũ

teſtantium dictorum obſervantias, hoc modo ſubſtituti inveniuntur, ut ſemper annis ſenior filius, poſt mortem alterius, hac arce gauderet, quem obſervatum ſuccedendi morem nobis quaſi ad vivum deſcriptum eſſe, ex præſuppoſita facti figuratione cognoſcimus.

Quem ſimiliter, hæc teſtatoris verba: **in manieren tot allen tyden als voorgeſz** poſt totalem poſteritatem Laucumanam ſepultam, obſervatum iri demandant, quod hæc, aut eorum unica tantum ſyllaba, ſine effectu & operatione eſſe non debeant.

Si neque ulla ſyllaba, abſque operatione exiſtere poſſit. *Bald. in rabr. C. de contrah. empt, in 9. quæſt. Corn. conſ. 126, in 2. col. in* 1 *volum. Tyra. de utroque retract. §. 1. gl. 2. Tyber. Decia. reſp. 52. nu. 28. in 1. vol. & reſp. 45. nu. 17. nu. 2.* Maneant itaque hæc omnia verba in ſuo robore, vigore, claritate, & certitudine, utpote vocabulo **Beern/** poſteriora, illæſa, intacta, imo in violabilia, utpote omnia priora, dubia, incerta, ambigua communia, illegibilia, & ſi quæ eſſent, intricata, (ut nullo modo) explicantia, quorum reſpectu, cum ſæpius dictum vocabulum **Beern/** maſculum & nulla ratione fæminam exprimat, hæc Domina Siouca, ejuſque hæredes, hi Camſterani, repulſi intelligantur ab hæreditate domini Eponis à Laucuma, ipſis neque jure civili, naturali, multo minus divino debita; *Iuxt. dict. l. lege ff. de legit. hæredib.* Et ſæpius nominatum vocabulum **Beern/** de majori natu maſ-

culo

culo adjectum eſſe exiſtimetur, & nullo modo de fœmina, præſertim, nõdum nata, cognita, neque chariſſima neque dotanda, ex jure ſcripto, & cõmuniori interpretum ſententia, loco deſcendentium, quo ad aliqualem ſucceſſionem minimè judicanda, ſed cum id, quod ipſi adjudicatum eſt, etiam perceperit, quo ad familiam, & quo ad ſucceſſionem bonorum ex teſtamento dependentem, præſertim, gẽtilitiorum, & familiarum, pro mortua cenſenda idque probant, evidentiſsimi juris *textus. Bart. in l. 1. §. ſi parens in princ ff. ſi quis à parente manumiſſ. & in l. fin. nu. 7. & ib. Bald. nu. 15. Franciſ. Curtius nu. 36. & 38. & ibid. C. de pact. Ludow. Roman. communem dicens, quamvis ipſe diſſētiat, Franciſ. Purpurat. nu. 181 Hierō. Cognol. nu. 111. & nu. 200. Hugo Donellus num. 32. Iohann. Bolognet. ibid. nu. 107 verſic. & in ſumma ibi. fallit. ſecundo & num. 111. C. de pact. Bart in l 1. §. qui habebat filium nu. 6 ff. de bonor. poſſeſſ contr tabul. Iaſ. in auth. noviſsima nu. 5. C. de inoff teſtam. l. ſtipulatio hoc modo ib. Lodewic. Roman. num. 22 Ioan. de Imol. nu. 5. & Vlder. Zaſius nu. 25 ff. de verb. obligat. Iohann. Oldendorp. claſſ. 5. actiō 3. nu. 3. pagina 803. Vigl. Zuichē. in § ſed hæc nu 4. verſ. quæ tamen omnia inſtit. de exhæredat. liber Anton. Gemeſius in legem Tauri 22. nu. 4. Sonsbeccius de feud. part. 9. nu. 53. Michael. Graſſus in recept. ſententijs, §. ſucceſsio ab inteſtato quæſt. 10. nu 3. l. ſi non mortis ff. de inoffic. teſtā. l. 1. §. ſi parens ff. ſi quis à parent. manumiſſ. fuer. l. etiam §. ſed etſi non mortis ff. de bon. libert. atque ita ſentiunt legiſtæ in ſuis lecturis, tractatibus, & commentarijs Iacob Butiger. in l. ſi quādo verſ. oppono quod agnoſcend. ibi non excludor. ex pa-*

Inexpugnabilia contra mulieres.

cto & c. C.de inoff. teſtam.& idem Butrigarius in l.pa-ctum dotali circ. finem Bald. ibid.nu.2. Alber.num,3. & Paul. Caſtrenſ.circ.fin.Iaſ.nu.2.verſic.ſecundo quãdo Philipp.Decius nu.16.C.de collat. Alexand.conſ.180 nu 2.lib.5. Marian. Socin ſenior conſil.30.nu.35.volum.1.Benedictus Capra conſ.69 nu.5. Andr. Alferius quæſt.2.nu.150.Philipp. Dec.conſ 616.nu.6.Nicol.Bellon.conſ.15.nu.5.& ſequent.Nicolaus Eeverb.conſ.96. nu.9 Franciſ.Purpuratus conſ.307.nu.3. verſ imo ſolum pactum &c. Paul.Pariſ.conſ.69.nu.101. & 102. part.3. Iohan, Cephal.conſ.467 nu.52.& conſ 308.nu. 13. lib 3. Ioachim. Minſing.reſponſ.33.nu. 3.& nu.4. & reſponſ.38.nu.36.decad 4. Math Weſenb. conſ 23. nu. 57 circa finem verſ. verum è contrario Laurent Rirchovius conſ. 4. nu. 47 inter Germanica volum. 5. Iacob.Menoch. conſil 6.nu.9,& conſ 71. nu.28. lib. 1. Franciſ.Burſat.conſ 249.nu.78.vol 3.Ioann.Boer.cõſ. 2.Ioan.Thilman de ſyntagmat.3.decad. 2. vol. 10. nu. 35.pag.79.& nu.97 pag. 86 & nu. 109 in fin. & nu. 110.pag.88.Anton. Quetta.conſ.26. nu. 17. Canoniſtæ. in c.quamvis ib.Dominic.de S.Geminian. col. 2 verſ. ſecundo caſu & col.4.verſ ſecundo apparet & ibid Philip.Franc.nu 6.Georg.Natta nu. 5. & ſeq. Didac. Covarrov.part.3.§.3 nu 3.Ioh.Rumat.ibid.verſ.ypereſt pag.21 & verb.lex civilis pag.25.Ioh. Dauth. nu. 10. verſ.fallit pag.33.& nu.43.verſ ut ſi integram pag.47 de pac. Abb.Panor.conſ 116.nu.2 par.2.Guil.Bened. in c.Rainutius verb duas habes filias.nu.224. Hoc ſi fiat, veræ, & genuinæ explicationi prædictorum verborum obtemperabitur, & acquieſcetur, alias enim, in omnium manifeſtam ſubverſionem Reorum tumultuabitur

Mulierum excluſio.

multuabitur, & illegittimè graſſabitur defenſor, qui cum non erubuerit, illud commune vocabulum **Bern**/ tam innumerabilibus perplexitatibus injuſtiſsime involuere, nunc hæc poſteriora, & ultima prioribus derogantia, contra ſeſe rectius explicari patiatur, ne ipſi alias ſuper unico vocabulo **Bern**/ cõtrarium ſenſum gignente, cõcederetur quod recte proponendo, & falſiſsimas argutias diluendo, actori denegaretur, quod nulla ratione admitti debet. *Juxt. text in l. non debet ff de reg. jur. l. non licet. extr. eod. tit. de reg. jur. in 6. gloſſ per illum text. in c. 2. de mut. petit. Bald. in c. 1. §. in quibuſdam in verſic. ſimile habemus de conſut. rect feud. Bald. in l. ſi cauſam verſ. apponitur pœna. C. de execut. rei judicat. & vid. Philipp. Decin. ad dict. l. non debet ff. de reg. jur.*

Quod unus injuſte atteſtat, alteri denegari non debet.

Ex hac enim loquela, **Item ofte Schelto in zijn posteritept: Item Sicco in zijn posteritept** &c. animus teſtantis clarius,[b] quam ex unico vocabulo **Bern**/ colligitur & hiſce, dictus modus ſuccedendi **tot allen tijden / in manieren als voorgheſchreven** exprimitur,[c] ac quaſi manibus pedibuſq; cõprehenditur, & ad honoratarũ duarum harum, eo tempore, in vivis exiſtentium ſororum legitimos hæredes, quamvis nondum natos, in maſculina Laucumana ſobolis dictę ſive ultimorum maſculorum hæredum, aut liberorum defectum, tranſmittitur, quod tacita hæc inſtitutio ſuperius nominatæ expreſſæ æquipolleat, ſive illud quoque expreſſum dicatur, quod poſitæ ſententiæ virtutæ colligi poſſit.[d]

b) ut Bald. in l. ſed & reprobari in prin. de exs cuſ. tutor.

c) Bald. in l. generaliter in 1. not. C. de non num. pecun. & in l. ad cognoſcendos C. de ingen. & manum.

d) Iuxt. tex. in l. prætor ait §. interdictum ubi gloſ in verbo expreßã & ibi Angel. nu 1. & Ias. ff. de nor. oper. nunc

Nam quod mente legis continetur, illud quoque doctores expreſſum affirmant. (e

Item tacitus & expreſſus æquiparantur, & ab invicem non differunt. (f

Adeò ut ſubſtitutio tacita, ex interpretatione veniat, inſtitutioniq́ue aliquando ineſſe credatur.g

Quoniam nonunquam minus ſcribi, quam dici, & tamen tacite ſub intelligi poteſt, & valet, dum illa, quæ expreſsis tacite inſunt, nihil plus operantur, quam ſi expreſſa fuiſſent. (h

Sic ut non dubium ſit, quin neceſſario, per verba **in manieren**/ & iiſdem addita hæc, **tot allen tyden**/ nimirum poſt mortem Luciæ & Catharinæ ejus proles, & **als voorgheſchreven** dignior, & aptior ab exemplo expreſſe honoratorum, alter poſt alterum, ad hoc legatũ ſuccederet expreſsis & tacitis ſubſtitutionibus dictis illud jubentibus.

Quarum virtutibus, ex Lucia, & Catharina nati ſcilicet hic Dominus Iongama, & Decama viri nobiliſsimi & præſtantiſsimi, eo caſu, quo Impetrans, & ejus frater ſine hæredibus diſcederent, Dominæ Sioucæ, nunc ejus liberis hiſce Camſteranis, ad preſens hoc arcis legatum, de jure & facto, erint præferẽdi, i ne verba hæc **in manierẽ tot allen tyden** (nota) **als voorgheſchreven**/ contra circumſtantiarum reſpectum, rationis diſcrimen, modum ſubjectę materię, ſive ambitum rei præſentis

e) In verb, procauto ad d.l. prætor ait §. interdictũ ff. ſi cert. petat. l. ſtipulationem & ib Bart. nu. 2, ff, de jur, dot, text, in l, nominis §, verbũ ff, de verb ſignif.

f) Bart, in l, de quibus nu 4. de legib.

g) L, Titius cum l, ſequenti ff. de hæred inſtit, Bart, in l, 2, nu. 3, C, ad trebel,

h) Iuxt, l, 3, ff. de legat, 1, l, non recte c, de fidejuſſ, l, 3, in princ, ff, de lib, & poſt l. ſi quis ſempronium ff, de hæredib, inſtit, l, 1, & 2, ff, de pecul, leg. §, ſi quis ancillas inſtit, de lega, & vid, Bart, ad l, unic, nu 1, ff, ſi pend, ap, mors intr

i) Iuxt. Bart in l, ſi duo patroni num 3, ff. de jure jur.

Digitized by Google

tis, & teſtatoris denique ſingulariſsimum arbitratū, ſua vera legitima, & ex allegatis legibus ipſis reſultanti & debita operatione deſtituantur, quod utpote impoſsibile fieri non debet nec poteſt, poſtquam hi pro ſeſe habeant, teſtatoris Eponis expreſſam & tacitam ſuperius legibus probatam dictam ſubſtitutionem, aut ad minimum violentam & arduam præſumtionem, pro plena probatione habēdam, & expreſſæ confeſsioni ſimilem *Iuxt. l. ille qui C. ad l. Iul. de Adult.* illi Camſterani autem, nihil, niſi falſiſsimam, unius vocabuli Bern/ aut comparativi aldſt/ omnium terrarum ſtatuta & leges, & rationes turpiter infringentis interpretationē, per ſuperiorum irrefutabilium legum, ac idem vocabulum Bern/poſteriorum verborum tinnitum ſententiarum majeſtatem, argumentorum ſplendorem maſculinitatis ubique probatam curam, & amorē, teſtatorum acumen, quo ad fœminam, nullo modo hoc caſu trahendum explicans, caſſans, & annullans.

Res magis, quam vocabula & nomina conſiderari debēt Iuxt. text. in l. humanæ aures 22. q. 5.

Quibus tertium axioma, aut thema abundè probatū & ad ejuſdem prætenſas refutationes pauluſlum deſcendendum eſſe arbitramur, ne tantillum ſupereſſe dicatur, quo Rei injuſtiſsimos ſuos conatus, & falſiſsima argumenta alieno hactenus exercitato fuco, & colore longiùs & diutiùs circum veſtire & diverſis Laucumanorum teſtamentis fraudulenter obſtrepere queant.

Tertij Axiomatis probatiorum finis, & ejuſdem objectionum refutationes.

Object.

In primis objici poteſt Dominam Sioucam ho-

Digitized by Google

rum Aviam, ſeniorem Scheltonis prolem, de familia Laucuma prognatam fuiſſe, per mariti ſui curā, onera familiæ Laucumanæ ſive deputato Domino Poſſeſſori, & antiſtiti ex præcepto teſtatoris incūbentia, quam facillimè ſuſtineri, & arcis legata hoc modo in infinitum, abſque ulla diviſione & alienatione uſurpari potuiſſe, per ſuos ſucceſſores maſculos ex Camſterana familia naſcituros.*

** Iuxta Camſterana͂m, authore carentem ſatis refutatam, & noviter ex abrupto, in lucem projectā Anacephalæo.*

Quæ exceptio licet ex ſuperioribus copioſiſsime refutata cognoſcatur, tamen paucis utpote ridicula, puerilis & inanis paucis in nihilum diſſolvetur, & probabitur eandem & alias annexas ſub prætextu vocabuli **Bern**/ etiam hominem [a] denotantis, nihil operari poſſe. Quandoquidem nullo modo quæſtio in propoſito eſt, an hic vel ille ducens filiam, ex Laucumana familia in uxorem poſsit onera ſuſtinere, quæ Teſtator, ſuſtinenda eſſe demandaverit.

a) Iuxt. l. hominis de verb. ſignif. fortè ex l. 13. de ſuis & l. git.

Solutio ex ſubſequentibus.

Exēpla quæſtionum, ad ſubjectam materiam, minimè pertinentium, at tamen à parte Camſterana diverſi modè diſtortarum.

Item nec quæſtio in propoſito controvertitur, an ſub vocabulo **Bern**/ quoque fœmina comprehendatur, nec queritur. generaliter prolata, generaliter eſſe intelligenda. ([b]

b) Iuxt. Bald. in l. fin in fin. C. de hæred. vel. act. vend. & in c. 1. in princ. de feud nō hab. prop. nat. feud.

Item non quæritur, ſi teſtator inſtituiſſet cum clauſula, ſi ſine filiis diſcederet, num eo caſu filia veniret, & ſubſtitutum excluderet. *Iuxt. Iohā. Andr. & Anton. de But. in c. Rainoldus extr. de teſtam. Alex. de Imol. conſ. 55. ponderatis col. fin. lib. 3 & cōſ. 17. circumſpectis lib. 7, Socyn. conſ. 55. lib. 3. Dec. conſ. 15.*

Runi

Digitized by Google

Runi conſ. 143. & conſ. 144. & conſ. 152. 153. & conſ. 154. vol. 2.

Item non quæritur hic quoque, an pronunciatio ſermonis, in ſexu maſculino, ad utrumque ſexum porregi poſsit. *Iuxt. l. 1. & l. pronunciatio ff. de verb. ſignif.* *Object. Camſterana.*

Item nec litigatur, Deum Optimum Maximum æquali benignitate, miſericordia, & gratia, fæminas, quam maſculos, ſuper bonis operibus proſequi, cum multis aliis, ſatis ſtultiſsimè extra materiam controverſam, in *Art. 362. quadruplicæ, ante ſent. à qua à parte Camſterana adductis.* *Quæſtionis vera ratio, priores ſatis elidens.*

Sed quæſtio, ſola hæc in propoſito dignoſcitur eſſe, anne teſtator, D. Epo à Laucuma, ſui defuncti patris teſtamento alligatus, poſteritatem Laucumanam, præ aliis familiis, ad hanc arcem præferendam, & in perpetuum, in eadem ſerie, donec maſculi ſupereſſent, permanſuram eſſe voluerit,

Hoc ſic eſſe, tribus prioribus axiomatibus ſatis luculenter, irrefutabilibus legum rationibus, & teſtamentorum viribus, apertiſsimiſque eorum contextibus docuimus, ſic ut in fraudem voluntatis expreſſæ[a] imo nec conjecturatæ[b] ſive conjecturandæ defunctorum, adverſariorum dictæ ineptiſsimæ objectiones, hoc caſu, (etiam ſi defuncta Siouca duplici natura, nimirum virili & fæminea pariter præpolluiſſet, & ſic deſcendentes, Iuxta Reorum abſur- V diſſimam,

a) *Iul. Clar. in tract. de teſtam. 4. 76. pariſ. conſ. 41. nu. 15, & conſ. 51 nu. 6 & conſ. 78. nu. 16. & conſ. 40.*

b *Iuxt. l. cum proponebatur in fin. ff. de lega. 2, Doct. in l. 1. nu. 4. C. de Coll. Guid. Pap. conſ. 87. nu. 2. in fin. gloſ. & Dd. in d. l. ſervus plurium §. fin. ff. de legat. 1. & in l. voluntatis & in l. cum virū. in fin. C. de fidei cō. Guid. pap dict. conſ. 87. nu. 3.*

Digitized by Google

diſſimam, nunc noviter, ex occultis, in lucem projectam falſiſsimam Anacephaleoſin active, contra naturam propagare potuiſſet, propter) manifeſtam domini Scheltonis, & Sicconis Laucumanam deſcendentem prælatam poſteritatem, hanc Camfteranam excludentem. *l. cum prætor ff. de judic.* nihil præjudicii afferre, quorum reſpectu, ſub involucro hujus peſsime diſtorti vocabuli 𝔅𝔢𝔯𝔫/ bona hæc Laucumana agnatica, alienationi, ſive pernitioſiſſimæ alterius familiæ uſicapioni minimè, ſub jacere poterint.

Brutis amantibus naturaliter ineſt antiquas ſuas ſpeluncas deſēdere

Quandoquidem leopardi, leones, urſi, vulpeculæ, lupi, cæteraque rapaciſsima animalia, ſuas antiquas ſpeluncas amant, eaſdem non relinquunt, niſi viribus armorū iiſdem ſpolientur & expellantur.

Volatilia.

Quid taceam volatilia, utpote cygnos, corvos, hirundines, alaudas, accipitres, milvos, aquilas, ciconias, turtures, picas, & ſimilia id genus, quæ tēpore hyberno, injuriis tempeſtatum factos ruinoſos nidos reficiunt, & ſummis laboribus reſtaurant, imo Ciconiæ dictæ, contra injuſtas occupatrices bellum ſuſcipiunt, idem non omittunt, niſi ſuis roſtris expanſis, magno impetu contrariam partem, aut in fugam converterint, aut morti ipſi tradiderint. Hæc adeo notoria ſunt, ut ad inſtar ſingulariſſimi amoris, in tantis naturæ fontibus latentis, & ipſos homines tanto acrius ad conſervationem agnaticarum domuorum moventis, de iiſdem dubitari non poſsit.

Mirabile bellum Ciconiæ.

Sic

Sicut Camſterani dicti abhorrerent à prioribus injuſtis contradictionibus, & ſemetipſos agnoſcerent, inſuperque ſeſe, ad ſummam iracundiam, imo inopiam mentis tractum iri judicarēt, ſi eorundem principalem agnaticam domum, per unicum tantum vocabulum Bern/ ubique ſecuritatem ſuę familiæ eloquens,ab alio peregrino rapi,imo quod deteſtabilius, & pejus eſt, per hunc vel illum, contra demortuorum ſuorum majorum conformes ultimas voluntates,injuſtis mediis ſibi,auferri, cogerentur.

Nemo alterius damno ſelocupletabitur.

Ergo, quod ſibi fieri nollent, ſuo Domino magno avunculo huic Impetranti,minimè facerent cogitarentq́ue Dominum Eponem à Laucuma, tam leviter, & futiliter in omnium ſuorum generoſiſſimorum defunctorum deſpectum, & propriæ ultimæ voluntatis clauſularum deſtructionem, hanc arcem præſētem,extra ſuam familiam, per unicum illud vocabulum Bern/tantum digniorem, magis idoneum,aptiorem, & accommodatiorem,virtute adjectæ explicationis, ſitiens, ad hanc familiam Camſteranam à ſua remotiſsimam, neque ullius amoris, benevolentiæ,aut favoris ratione,illud cauſante,præcipitare,& in conſultius ipſis færis beſtiis & volatilibus, eandem aliorum fœdiſsimis lucris, minimè adjicere voluiſſe,quemadmodum quilibet ſuperioribus deductis & probatis, inſtructus, non autumare,præſumere opinari,aut conjicere, ſed ex iſtimare, cenſere, & affirmare, & ſic Camſteranas objectiones omnibus legibus,rationibus tanquam

 diſſonas,

diſſonas, contrarias, & quaſi argutiis, omnibuſque falſitatibus plenas aſpernari, contemnere, repudiare, imo peſſundare compellitur, maximè tale hæreditariũ caſtrum in familia per maſculos [a] cum ſervetur, extra eandem exire, ut videamus, Imperator affirmat eſſe luctuoſum. [b]

Porrò nec obſtat, quod adverſarii perperam & fallaciter obtrudũnt, defunctum teſtatorem, familiæ ſuæ rationem in ſuo teſtamento neque unica ſyllaba habuiſſe. Quod ipſum è Diametro contrarium, ex ſenioris defuncti Scheltonis teſtamento apparet, qui præter id quod confiteatur hoc Caſtrum ipſi à ſuo avo (nota) fuiſſe obventum, deinde primo ſeniorem, deinde huic morto ſecundũ, cui, tertium, huic demortuo fratrem, & ſic quater & horum viduas quaſi inhumaniſsime excludens, & hic præſens Epo autem, juxta ſuperius deducta, primo Scheltonem, cui in poſteritate ſua extincto Sicconem, & ſic decies, aut undecies reſpective maſculos maſculis ſubſtituiſſe, aut ſibi invicem ſucceſſiſſe inveniuntur. Quid quæſo apertiùs in alicujus familiæ recommendationem, curam, & ardorem, requiri poteſt? Quæ familia per ſolos hoſce inſtitutos maſculos honoratur, perpetuatur & de ævo, ad ævum, ad poſteros tranſmittitur [c] ergo dignitas, per vocabulum **voorſtander/** domus **de Heere ende poſſeſſor/ Sil** in perſona cum ſimilibus elucens, & per fide, per Reos in ſua duplica art 447. & 245. reviſionis negata, tam manifeſte expreſſa eſt per teſtatores, ut Rei, veræ calumniæ operam navaſſe cõvincantur

a) *Ad jur. ubique allegata*

b) *Text. in l. in fundo ff. de rei vindic & in l. ſi emtionem ff. de minor. 25. an tex. in l. Lex quæ tutores, §. ergo. C. de adm, tut.*

c) *Bald, & Dd. ad l. maximũ vitiũ C. de lib, præter. caſt, conſil. 79. Socin. Iun. conſ, 168. nu. 2. vol. 2. & cõſ 65, nu. 3, Guid Pap. q. 885. nu, 1. & 2. & conſ. 87 nu. 2. argum. l. 1, §. 1, ff. de vent, inſpic. Itẽ §. vetuſtas inſtit. de hæred, q, ab inteſt, & §, quo ad fœminas inſtit, de leg, agn, ſucceſſ, &c, cum aliis ſuperius annotatis.*

vincantur, quatenus ſuper vocabulo dicto **Voor-ſtiōder** luce meridiana clarius ſuperius, manifeſtaverimus prolixius, ad quæ me ſtudio brevitatis refero, quibus hæc adjicere debui quò ſuperiora, tanto certiùs, indoctiſsimas oblocutiones adverſariorū deprimere viderentur: Negari nonpoteſt, etiam maſculorū ꝓbatis prelationibus ceſſantibus, defunctū dominum Eponē à Laucuma, per nudā domus Laucumanæ factā mentionē non clariùs, perfectiùs, & dilucidiùs, ſuæ generoſę familię rationē, æſtimationē, & curam habere potuiſſe, quam per vocabulū, **voorſtionder**/ ædium inhabitationem, per maſculos exerceri voluiſſe demandaverit, per quam familiæ notorius honor, & ſplēdor reſultat, & exoritur. Quod Euangeliſta *Luc. capit.* 2. oſtenſurus ſcilicet domum pro familia multoties poni; Chriſtum Ieſum de domo, ſive familia regia eſſe natum, ait. Aſcendit autem & Ioſeph à Galilea de Civitate Nazareth in Iudæam, in Civitatem David, quæ vocatur Bethlahem, eo, quod eſſet, (nota) de domo, & familia David. Vbi domum & familiam pari, ſive cœquali dignitati aſsimulat, cui jure conſulti conſentientes, dicunt, agnaticam domum, pro familia hic accipiēdam, non ad illegitimos ſed tantūmodo legitimos pertinere. *Iuxt Bald in l. certum 4 colum. C. Vnd legit. l. 1. in princ. ff. ad Syll. ubi Iacob. d. Arett l. cum unus in prin ff. de alim. l.* Cui adfine eſt, quod quidam Galaad teſtatur, qui multos filios legitimos, ſed unum illegitimum Iephte nomine habuiſſe legitur, quem patre mortuo, legitimi expulerunt, dicentes, quia ex illegitimo thoro natus es in domo (nota)

Domus pro agnatione ſumitur: l. cum unus in princ de alim & cimber. l. & in l. prin. ad Syll. Virgil. lib. 5. Eneid fol. 334. & lib. 11. fol. 571.

patris noſtri nobiſcum eſſe non poteris. *vid. judic. 11 capit.* Hac ratione motus Abraham illegitimũ filiũ, ex concubina Ager natum, una cum Matre Domo expulit, & Iſaacũ ſecundum Dei præceptum, apud ſe retinuit. *Geneſ. capit. 21.* Ex his colligitur quantis curis Domuorum authoritatibus auſcultetur, & quales inſignes nobilitates ex iiſdem promanant. Turpiſsimè ergo per Cãſteranos advocatos allegatum eſſe videatur, teſtatorem ne unica ſyllaba mentionem ſuæ familiæ feciſſe, qui ubique fæminas ſecundum ſacram ſcripturam num. 27, ab hac domo Laucuma, exiſtentibus maſculis excluſit, repulit, & ſeparavit: Nec juvat, [a] ſecundum Reorum 112. articulum duplicæ in puncto reviſionis productæ, quaſi ignotis per fideicommiſſum relinqui, & ſic teſtatoris Eponis à Laucuma adjectum vocabulũ Bern/ ad diu, poſt ejus mortem naſcituram utpote incognitam extendi poſſe. *Iuxt. l. extraneum C. de hæred. inſtit. & § fin. inſt. eod.*

Objectio inanis.

Quoniam hoc intelligendum erit, eo caſu quo illud vocabulum Bern/ extra præeminentiã maſculinitatis poſitum inveniatur, in propoſito ſatis probatum eſt, illud idem, in prælationem dignioris, aptioris, & præſtantioris ex Laucumanis, ſive maſculis in media ſtructura teſtamenti eligendi eſſe adjectum, & ſic illud idem ad unquam cognitas, propter mutatas haſce qualitates aut adhuc naſcituram propter quoque tacitam ſuperius probatam mulierum ſive duarum ſororum earundemque prolium ſubſtitutionem, ratione nulla, flecti,

aut

aut trahi poſſe, ꝙ mutata qualitate mutetur[b] jus.

b) L. hoc legatum ff. de legat. 3. & l. ſi ſciens de contrah. emt. cum. mult. ibid. aliis.

Omnium, peſsima eſt hæc Reorum contradictio in ipſorum articulis 107. 518. 519. & aliis locis duplicę, in puncto reviſionis diverſis mendaciis ſcatētis exhibitæ inſuper art. 9, & 86. duplicæ ant. ſent à qua, expreſſa, & allegata, qua ſuſtinere non erubeſcunt, teſtatorem ſuæ familiæ rationem non habuiſſe condemnādo ſui fratris filium Scheltonem, quo ſepulto, Sicconem, tu ex Herema familia ſub pœna privationis filiam, in uxorem duceret.

Objectio ſtultiſſima

O ſtolidiſſimum & ineptiſsimum meris calumniis abundans argumentandi genus. Tune igitur, ut tecum congrediar, inſane legum perturbator, talia prætendere audes?

Exclamatio ardens.

Et ego contrarium docebo, ſcilicet hujus contrahendi matrimonii à teſtatore probatam curam, & ſollicitudinem. Item Cœnobii Cathuſerani prętenſam minatoriam mentionem Laucumanæ familiæ honorem, exiſtimationem, & ſplendorem operari, ſive importare.

Contraria ſuſtinetur.

Haſce ob cauſas, quod quilibet præſertim nobilis & generoſus, qualis hic Dominus Epo à Laucuma fuit, magis exoptet, & ſperet ut ſuus ſucceſſor, hæres, aut ſpecialiter hoc caſtro honoratus, non propria ſponte, in conſiderate, quaſi Lenociniis obcæcatus, ex indigna, levi, ſordida, ac deſpecta, ſed potius ſplendida, ſibi coæquali, correſpondente cō-

venienti, & ſimili præſtanti proſapia oriundam ſolertem, pudicam, caſtam, probam, moribus ornatam humanam, formoſam, religionis ſuæ amantem, & tandem, rei intrinſecæ domeſticæ & prolium naſciturarum ſtudioſam ducat, & ſatis dotatam, quam negligentem, vafram, libidinoſam, plateæ calcatricem, garrulam, & loquacem licet ditiorem uxorem ducat, juxta illud.

Dotes muliebres deſcribuntur.

Vitia muliebria.

Conjugium quod turpis amor, fœduſque Cupido,
Copulat inſtabile eſt, & mox peritura voluptas.

Hoc conſiderans dictus Dominus Epo prudentiſsimus ideoquo exiſtimandus, ex ſuo præcepto, condemnavit ſuum legatarium, virginem Heremanam, ſub dicta hac pœna privationis, utpote ſibi ratione bonorum, morum, honeſtarum qualitatum, aliarumque mox enumeratarum virginearum dotium, notiſsimam ducere, quaſi eloqui, & denotare vellet hoc ſuo ſpeciali facto, propter rei familiaris ſolertiam, honeſtatem, & huic Heremanæ vel utrique filiæ inhærentem modeſtiam, & elucentem ſynceritatem, hanc, alii diſidioſiori, pigriori, deformiori, aut virtutibus mulieribus jejuniori præferendam eſſe: Quod hujuſmodi virgines, majori cura & ſolertia, die nocteque, domeſtica diligentius tractare ſolitæ fuere, quarum operibus maritorum affectus, erga ipſas emolliuntur, firmiùs domi alliciuntur, ſumma, quicquid in familiæ ſuſtentationem emitur, adportatur & acquiritur, aptiùs, commodiùs & dilectabilius reſpective conſumitur, & cuſtoditur, quod ipſum ex ſubſequentibus

Conſideratio magna.

Ratio teſtatoris certiſſima.

ſequentibus cuivis,& ſuccinctivis percipere datur.

Laudes mu-liebres recen-ſentur.

Regia penelope, conjunx abſentis Vlyſſi
Texere non ceſſat, pendula penſa gravat.
Vnde nec erubuit Romana Lucretia noctu,
Ancillas inter ducere fila manu.
Illa augmenta domus fœcundant jura mariti,
Pigra ſed hac conjunx, omnia perdit, iners.
Ancillæ ſimiles Dominæ per & otia luxum
Exitium quærunt, deinde Penia venit.
Hinc moveant, exempla vetent juvenemque coarctent
Ignavum ſibi ne quærat habere pecus.
Sed potius vigilem, quamvis ſine dote, refertam.
Viribus ingenij, ſedulitate probam.
Illud conjugium ſplendet, bonitate placetque.
Non bona ſed virtus quod dedit eſſe Deo.

Illatio ſu-per filiabus heremanis.

Hæ filiæ Heremanæ, quemadmodum ex contextu teſtamenti colligitur, prioribus dotibus ornatæ viſæ fuerunt teſtatori, & quoque multifariã dotatæ, ſic ut reſpectus virtutum, bonorum,& familiæ Heremanæ ſplendor, dictum teſtatorem cõmoverit, ſuum ſucceſſorem hac ſplendida arce ditatum, talem in matrimonium ſollicitare, & ducere, ut ejus virtus, per congreſſum ſive coitum natu[illegible]iem, partui cõcipiendo,ad effovendum in ſũ [illegible]u poſſet, quæ in fuſio, aut bonos, aut malos genitos ſecundum medicorum, & Philoſophorum ſẽtentias, efficit,& ſecundum naturam format,quod hiſce carminibus apertiùs ſignificatur.

Ratio cer-tiſsima pro-creandæ ſo-blis.

Diſtrahitur mulier quæ diligit ocia, multis
Illius immundus Spiritus oſſa regit.

X Hinc

Hinc inviſa Deo, ſimul eſt, & inutilis orbi,
Ne generet proles, labe premente ſuas,
Semina corrumpunt gnatos vitioſa parentum
Gignenti genitum, par ſolet eſſe ſuo
Perpetuo durat virtus infuſa creandis,
Tendit & ad multos poſteritatis avos. &c.

Hæc eſt veriſsima teſtatoris ratio, quæ ipſum movit, fratris ſui filium utrumque, per vices, ad hoc legatum caſtri ſucceſſurum conſtringere, ut ex Gerholdi Herema, ex ſingulari proviſione, ſui ordinati teſtamenti inſuper executoris filiabus, ſibi uti aliquoties dictum perſpectis, & cum honore cognitis, unam in uxorem duceret, quia in eodem ſuo teſtamento condemnat eundem legatarium,* ut cum eadem ducta Heremana filia cohabitet ejus derelictæ viduæ Hilcanæ, aut Helenæ nomine idque in hiſce legatis ædibus, hanc ob cauſam, ut ab ipſa, utpote ſeniore, in arte domeſtica, ſive familiari, magis verſata & peritiore, non ſolum incognita addiſceret, ſed quæ ſcitu neceſſaria forent, auſcultaret, ad quid alias verba hæc.

** Ex hoc juſſu teſtatoris, præcedentia verificantur.*

Item wil Epo voorgeſz/ dat Schelto voorgeſz met Garrolts Dochter als voorgeſz als in wooninge begrypen/ toe Laukuma met Hylck voorgeſz ſullen woonen omme van haer te leeren ende hooren etc.

Quibus expreſsis teſtatoris rationibus accedit & illud, quod ſub pœna privationis adjectæ conditiones turpes, in convenientes, abſurdæ & irrationales

neles à conſtricto poſſint [a] reſpui, in honorabilis autem & excellentis matrimonii præſentis contrahẽdi certitudinem adjectæ pœnæ minimè, idq; maximè, hanc ob cauſam ſuperiorem, ut quilibet futurus pater familias, dignam, & honeſtam ſibi acquirat uxorem, non dilapidatricem, ſive incognitam abliguritricem, indignam, prout in talibus cauſis à proceribus Patriæ, nubiles fæmellæ & cęlibes maſculi, durius hujus teſtatoris præcepto, ſive pæna privationis inveniuntur obligati. *Vid lib.* 1 ordinationis Patriæ *in art*. 6. *&* 7. van houltjcken.*

a) Vid l. 1. C de Iud. l. collegium C. de hered. inſtit. l. cum Senatus de reb. dub. text. in l. cōditiones 14. & l. quidam in ſuo ff. de cond in ſret.

** Ius municipale confirmat teſtatoris rationem inducenda uxore.*

Ergo hæc Reorum ridicula, falſa, ſive omni fũdamento carens nulla lege, aut cauſa ſtabilita objectio nihil aliud operabitur, quã domus Laucumanæ perpetuitatem, virtutem, & gloriam tanto clarius extollat, è contrario, hoſce Reorum advocatos apertiſsimi mendacii denotans & convincit, dum ſibi ipſis contrarii articulo 230 ſuæ duplicæ reviſionis hoc modo judicialiter utpote priorum mendaciorum immemores progrediũtur: Dan beſtaet de ghehele quæſtie daerinne/ ofte de teſtator hec meer gedachte fideicommiſſe tot eere ende reputatie van zijn gheſlachte ofte art. 231. (gelijck de nature aengaende/ de affectie tuſſchen mans ende Vrouwen/ gheen onderſcheyt en maeckt) wt liefde ende jonſt die hy tot zijn bloedt/ ende die daer uyt gheboren ſullen worden/ mach gedraghen hebben/ heeft ingheſtelt.

Advocatorum magna audacia & inconſiderata diſputatio

Virtute hujus unicæ, priori exceptioni falſiſſimæ con.

mæ confeſsionis adverſantis, nonne Rei graviter peccant? dilinquunt? & enormiter veritatem conſpurcant, clara teſtamenti verba ſubvertentes, deſtruentes, demolientes, tollentes, delentes, ad ſeducendos Dominos reviſores, imo decipiendos maculantes, imo fœdantes, ſeſe omni veritatem ſuffocandi generi implicant, & malevole involvũt? hoc modo digni ut præter cauſæ omiſsionem [a], insuper graviter puniantur. [b]

Pœna mendacij.

a) Iuxt. l. de ætate §. ſi quis cum eſſet ff. de inter. actio. Bart. l. in rem nu. 6. & 7. ff. de rei vindic. text. in l. ſi dubitet. §. 1. ff. de fidejuſs. l. ſed hoc ita §. 1. ff. de re jud. l. unus in fin. ff. pro ſoc. Exod. 20. Exod. 13. Proverb. 15. Proverb. 19. Mendax peribit.

b) L. 1. C. ad Macedon. l. fin. ff. de rei vind. l. cum qui ff. quod cum eo qui in alien. poteſt. eſt nego. geſt. eſſ. dicet. l. ſed etſi ex parte §. interdum dict. tit. l. qui cum ſedere judic. Bart. in Auth. item poſſeſſor. C. qui pot. in pign. hab. & auth. contr. qui propriam C. de non. num. pecun.

Eſt enim talia allegare abſurdiſſimum & futiliſſimum, quandoquidem, de eo ne quidem unica in ſyllaba teſtamenti, ſed quæſtionem hinc oriri conſtat, an ne teſtator ſubſtituendo maſculos maſculis, ſuæ familiæ æternitati ſtuduerit, & per verbum illud Berm/ aut ſeniorem armis virtutum, aut ex junioribus alium aptiorem præſtantiorem, & validiorem eligendum eſſe voluerit, juxta omnia præcecedentia concinne, compoſite, convenienter, congrue conſentanee, ornate, & apte probata: ſic ut ſupervacaneum ſit diutiùs, Camſteranis nugis, &

Digitized by Google

rerum teſtimonia cavillantibus quiſquiliis aliiſque contradictionibus inhærere & calamum noſtrum defatigare iiſdem.

Et quo citiùs diſputandi finem laboribus imponere poſſim, ad quarti Thematis verificationem muturabimus.

QVARTI
AXIOMATIS PROBAT.

Quarti Axiomatis prob.

IN quo ſuſtinetur imperfectam ſcedulam paternam; inter liberos valere, vel utpote approbatam, juſtum effectum ſortiri, vel ſuper unici hujus vocabuli Bern' explicatione fidem talem præmereri oportere, ut excluſa fæmella, eodem filius ſigificatus eſſe cognoſcatur.

Quantum ad primum membrum hujus attinet, notorii juris eſſe apparet, benignam diviſionē bonorum continentem nudam ſcripturam, ſine ſolemnitate, & teſtibus manu attamen patris propria conceptam, inter liberos valere [a].

Nuda patris manus ſufficit.

a) text. in l. inter omnes C. fam. ercifci. Dd. in auth. ſi modo C. eod. Alexand. conſil. 4. nu. 10. vol. 7. incip. attentis narrat. Zaſ. pulchre conſil. 1. volum. 1. Bald. & Iaſ. 16. Bart. in l. ſi is qui nu. 4. ff. de teſtam. Caſt. 16. nu. 5.

Si autem, hæc ſcedula acerbam exhæredationē contineat, aliter de ea ſentiendum erit, ſin autem diviſionem bonorum, uti dictum, & alicui libero-

Digitized by Google

rum in gloriam familiæ, plus quam alteri factum prælegatum comprehendat b obtinebit.

b) Per text. in l. parentibus C. de in off. teſtam. Iaſ. 16. nu. 1. lex. in l. ex parte §. inteſtato. ff. famil. erciſ. & in l. quoties C. eod. tit. gloſſ. in verb. dividit. & comm. DD. text. in l. cum pater §. evictis ff. leg. 2. & in l. hac edictali C. de ſecund. nupt. in §. penult. auth. de nupt. Iaſ. in auth. Vnde ſi parẽs. nu. 4. C. de in off. teſtã

Præſertim ſi ſit ſcedula, vel paterna voluntas cõformis, & obnoxia defunctorum, vel alterius prædeceſſoris ultimę volũtati, quod talis nuda ſcedula, omni de jure ſine ulla ſolemnitate concepta, æque utpote valida obſervabitur: modo probetur, (uti) in propoſito factum eſſe conſtat, eandem manu parentis, ſive genitoris eſſe ſcriptam. c

c) Bart. in l. fideicommiſſa §. quoties ff. de legat. 3. in auth. quod ſine de teſtam. Iac. de bell. in auth. de teſtam. imperf. Raph. & Paul. Caſt. in dict. auth. quod ſine ſed copioſiſſime omnium Phil. Corn. in conſil. 118 in hac conſultatione tom. 3. nu. 4. & vid. Franciſ. Hotton. in conſ. de teſtam. patris inter liberos 25. per tot.

Curiæ pronũciatum, ad normam juris redigẽdũ.

Ex his concluditur, Provincialis præſtantiſsimę Curiæ condemnationem, ut Impetrans originalẽ aliam produceret, nihil in propoſito odtinere poſſe, quoniam ſecundum ſuperiora præſens manu patris ſcripta diviſio concepta ſufficit tanquam originalis, ergo nullius momenti alterius originalis productio, Item hæc præſens paterna manus ſtabilitur & confirmatur documento *Sub lit Dd. ante ſententiam à qua juxt. art. ſalvationum 360. 361. &*

362

Digitized by Google

362. exhibitum, ex quo elucet, Dominum nobilē Sicconem à Laucuma & Dominicū Roorda Steēwicæ Anno 1601. 21 Novemb. ex certa ſcientia teſtatori, ſe ab horum Reorum proavo materno, & ipetrantis defuncto patre Domino Scheltone à Laucuma audiviſſe, filium dictum Impetrantem, hoc arcis legato, ſecundum Eponis à Laucuma teſtamētum, à ſeſe honoratum iri, aut, ni fallor, honoratum eſſe, quod cum ex præſenti paterna manu factum eſſe conſtet, valebit illa, utpote firmiſsima. *Vid. expreſ. text. l ſi cogitatione C. eod. fam. erciſ.* quod tali caſu, nobiliſsimi viri Dominici Roorda, & avunculi teſtatio, huic manui paternæ conſonans, in publicum inſtrumentum redacta, publicam fidem mereri debeat. (a

Hic explicat pater Impetrantis, ſui patrui teſtamento injectum vocabulum Bern, dier aſtſt is:

a) *L. ult. C. arbit. tutel. & l. 1. C. de tabell. Bart. in l. ſi quis ex argentarys §. ſi initium nu. 5. ff. de edend. text in l. 1. ff. de fid. inſtrum. & l. 3. §. divus ff. de teſtib.*

Quoniam inter omnes conſtat inſtrumenta per publicas perſonas confecta, quales prædictæ Civitatis Steenwicæ conſulum atteſtationes exiſtant, publicam fidem mereri. (b

b) *L. ult. §. ſin autem & §. ult. C. arb. tutel. l. non donationibus §. non ſuperfluum & ibi gloſſ. in verb. ſub notatione C. de donat. auth. ad hac C. de fide inſtrum. l. geſta C. de re judic. & l. ſenſus ff. de probat.*

Inſtrumenta publica.

Iudex enim ad hoc invigilat, ut acta, ad requiſitionem partis, prius coram ſe, in ſecreto, celebrata, & teſtes examinatos, poſtea in formam publicam

Digitized by Google

redigi, & publicari curet, ac deinde judice, & teſtibus mortuis, ſemper, & ubique ipſam veritatē manifeſtent, Siquidem omnis judicis conatus eo tendere debet, ut non ſolū in præſenti ſed etiā de futuro veritati, trāquillitati, & ſaluti publicę proſpiciatur,

Priora coadjuvat, quod hujus Impetrantis & defunctæ Sioucæ Reorum aviæ mater Tella ſive Helena à Decama, illud idem, cum Roorda nobili viro ſupradicto atteſtetur, ſub documento lit. C. C. producto de dato 15.80 30. Iulii huic paternæ atteſtationi addatur, ejus filiæ Luciæ quondam Domino de Eſſelbach. nuptæ, & nunc Coloniæ habitantis teſtimonium in ſalvationum articulis 272. 273. 274. ante ſententiam exhibitarum in ſuperfluam probationem, & Domini Sicconis à Laucuma ad huc Oſnabruggæ viventis nobilis Iulij D. Botnia nobilis Nicolai D. Iongama, præſentis quæſtoris generalis Phriſiæ, & Domini D. Sicconis à Decama atteſtationes art. 309. ſalvationum, ante Sēt à qua prolatæ ponderentur, quibus & reliquorum teſtium dictis, convincuntur adverſarii, non Dominum Impetrantem, ſed horum matrem aliam originalem paternam diſpoſitionem exhibere, aut ejus ſubtractæ veram cauſam & authorem [a] habendum, & ideo tam diu, abſque ullla contra dictione ab hac manu ſtandum eſſe, donec in contrarium, aut huic obloquens, alia originalis producatur, ne tātorum fide dignisſimorum teſtium atteſtationes, in familiæ Laucumânæ perpetuitatem tendentes, & unanimiter concordantes, & ſic affirmantes, cē-

tum

a) *Vid. Impetrant ſalvationum articulos 243. 244. 245. 246. 247. cum multis ib. ſequētis autem accipitur ſcire, qui ſcit, & potuit factas clauſtrorum reſerationes, & obſignationes, ne quicquam aperiretur prohibere l. ext. l. 1. ff ſi fam. furt. fecisſ. dicet §. ſcientiā enim*

tum ſive mille negantibus, juxta *Panorm. in c. cum in tua nu. 2. de teſtib. & vid. Innoc in c. ſuper hoc de renun* reorum objectionibus & reprobationibus rejiciendis, præferendi, meris & frivolis Reorum calumniis deludantur, ſupprimantur, frivole, contra omnia jura, in validentur, ſive tollantur, aut malitioſe deſtruuntur, quod fieri non debet, dum horum teſtimonia validiſsima exiſtimentur. *Gloſſ. in c. conſanguinei verſ. inter parentes ib. ſed quid. ſi teſtis ſit conſanguineus, Lomfran. & vid. lat. art. ſalvat.* 284. ne ex vitio. Suæ defunctæ, aviæ notorio, contra expreſſum tenorem Eponis à Laucuma teſtamenti, hanc gentilitiam arcem, injuſtis mediis, & doloſis nudis explicationibus, unius vocabuli Bern/ ubiq, maſculi dignitatem exprimentis, rapiant, & in honeſte ad ſuos uſus transferant, quod ipſum ſuper primo, ſecundo & tertio themate ſufficienter, & latius ne hoc fieri poſsit, docuimus.

Nunc ſecundum membrũ hujus thematis probabimus, nempè ſi non ſubſtiteret hęc manus (uti) ſecundum ſuperiora jura,* & firmiſsimas rationes maximè, anne illa propter diverſos actus approbata eſſe videatur. Quod omnino factũ eſſe opinamur: dum ſecundum eandem, ſive ejuſdem tenorẽ Impetrantis & ſuarum ſeptem ſororum, inter quas & hujus Dominæ Sioucæ connumerandæ ſororis utpote majoris natu communis mater* à morte ſui mariti Domini Scheltonis à Laucuma, ad extremum vitæ diem, non ſolum, tanquam uſufructuaria hanc arcem, cum annexis poſſederit, ſed etiam, poſt mortem ejus reliqua bona, inter liberos omnes participata, & diviſa fuerint, per quem con

Secundi membri probatio

**Vſusfructûs conſtitutio nudam paternam manũ confirmat.*

ceſſum,& à liberis approbatum uſumfructum,manus paterna præſens defuncti patris utpote perfectiſsimè facta ultima voluntas,nunc improbari nequibit, cum id quod ſemel omnibus, tam præſentibus, quam abſentibus liberis placuerit amplius, nunc poſt maternam ſubſecutam mortem diſplicêre non debet. (a

a) Iuxt.l.quod ſemel de reg.jur 23.q.5.cap. horrendus 8.q.2.c.cum dilectiſsimi c. quando conſultationem x. de re jud.c.præterea de teſt.l.ſi dictum.§.ſi præſente ff de eviction.l.ſi per errorem §.1.ff.de juris om.judic.l. ſicut initio C.de action.& oblig.l. labeo §. tametſi ff. de recept.arbitr.& l.de contract. C.de reſcind. vend.

Nam ex eo, quod tempore paternæ mortis, & diu poſtea maternæ uſufructuariæ authoritati non contradixerit, tacitè videtur omnia approbaſſe, b ab exemplo domini cujuſdam, qui ſciens ſervum, in peculiari merce negociari, ſua patientia obligatur, tribuloria.[c

b) l. unic. in fin. ff. naut. caupo ſtab.

c) l. 1. ff. de tribut.

Ita Reorum avia cum ſuis ſex ſororibus & duobus fratribus, patiendo matrem in uſufructu ad extremum & ultimum diem perſiſtere, ſui Domini patris expreſſæ voluntati, & ſimili patientia ſe obligaſſe videtur d, ne unquam dictæ manui, contraveniat, neque quod ſemel approbaverat, nunc improbare præſumat, quod jura non admittunt. (e

d) Quia, approbans voluntatem eandem implere tenetur text.in l.non eſt dubiũ C. de teſtã.l.parentibus C. de inoff.teſtament.

e) L. Pomponius ſcribit de negot.geſt. & l. ſi uxor ſub fin.ff.ad l.Iul.de adult.l.non tantùm & l. cum minor ff.rem.rat.haber.text.in l.fin.C.ad ſenat. Maced. c rati habitio de reg.jur.in 6.text.in l. ſi fundus §.1.ff. de pign. & hypoth. Bart. in l. ſi tutor. nu.3. C. in quib.cauſ.reſt.non eſt neceſſ.l.quod enim tutore §.Iulianus

lianus ff.rem.rat.& l.1.§.pœna ff.de lib.agnoſ.

Quibus legibus docetur *aliquem negotium ſuo nomine geſtum, quamvis malè approbaſſe, tamen poſtea illud improbare non poſſe.* Simili modo maritus *ſi uxoris ſuæ mores ſemel approbaverit, poſtea vituperare nequit. L.cum mulier ff.ſolut. matrim.l.unic.in fin.ff. furt.naut.adv.* Pertinet & illud in priorū *confirmationem, quod qui teſtes licet inhabiles, ſemel admiſerit, poſtea illos ut inhabiles reſpuere illi non datur. Text. in l.ſi quis teſt.& l.ſi uxor §.fin. ff.ad l.Iul.de adult.* Imò quod plus eſt *Dominus falſi procuratoris actū, ratum habere poteſt, & valet, quaſi ſuo nomine rite geſtum eſſet, nec permittitur illi in poſterum conqueri Iuxt.text.in l.licet.ff.de jud.gl.in l.2. in verb. & qui C.ſi ex falſ.inſtrū.& l.3. §.falſus ff.rem.rat. haber.* Nihil itáque mirum quod defuncta *Domina Siouca à Laucuma paternam inter liberos ſacroſancte æſtimandam ultimæ voluntatis manum cum cæteris coheredibus, diverſis temporum vicibus bonorum diviſionem ineundo, aperto ſuo facto approbaverit, & ratam habuerit, contra quam approbationem, ſive virtute ejuſdem, bonorum ſeparatam aſſignationem, aut dicta paternæ manus propriam confeſſionem, illa ſi viveret, utpote convicta. Iuxt.l.unic.C.de confeſſ.l.ſicut C.de repud.hæred.l.ſi adverſus C. de fid. inſtru.& l.1.ff.eod.l.noluit.§.quod ait prætor. ff. de inter. action. Multo minus ejuſdem hæredes reclamare non poſſunt. Vid.apert.text.in l.donari §. quidam ff. de donat. gener. tit. l. error facti de jur. & fact. ignor.*

Illegitima ſemel approbata poſtea improbari nō poſſunt.

Quòd ſi nunc Rei domini Camſterani objicerent, hanc manu patris ſcriptam copiam non poſſe approbari, (ut ſecundum ſuperiora, maximè, cū

Digitized by Google

id quod per ſe inutile ſit, tractu temporis non convaleſcat, *f* reſpondetur ſolum tempus non eſſe modum, ut vitioſa convaleſcant, ſed facta hominis accedentia hoc efficere, naturali ratione comprobatur, nam quemadmodum paries ruinoſus columnis ſuffultus ſervatur, mancus, claudus & debilis ſcipione nititur, ſic actus hominum per ſe infirmi, non ſolo tempore convaleſcunt, ſed accedentibus hominum factis ſuſtinentur & approbantur, unde reſpondet legis lator, donationes invalidas, durante officio in rectorem Civitatis collatas, ſi depoſito officio, denuo confirmentur, vel quinquinnale tempus præterierit, quo nulla querela, ſuper iiſdem fuerit mota, ratas manere. (*a*

f) Iuxt. l. quod ab initio de reg. jur.

a) Text. in l. 1. in prin. C. de cond. judi.

NBene quinquinnale tē.

Quod adeo verum eſt, ut etiam illegitimæ donationes comprobatæ, effectum ſortiri debeant. (*b*

Dō. Siouca ultra 20. annos paternā manum tacendo approbavit, & in uſu fructus conſtitutionē re, & facto conſēſit ergo.

b) L. cū donationibus C. de in off. donat.

Imo & invalidum, ſive inutilem tutoris contractum pupillus, factus major approbare poteſt, *c* & ratum habere illud, quod ipſe, in minore ætate geſſit. (*d*

c) Bart. ad l. ſi in rem. nu. 2. ſi alien res pign. dat ſit.

d) Text. in l. fin. C. ſi major fact. rat. habuer.

Talis approbatio inutilium, non ſolum in contractibus, ſed & in ultimis voluntatibus recepta eſt, unde filius familias præteritus, tacens per annum, facit convaleſcere *e* patris teſtamentum de jure prætorio.

Filius famil. tacens per annum.

e) Bart. ad l. ſi impubes §. quaſitum nu. 1. ff. ad Carbon. edictum.

Et

Et ſic tacendo, videtur inutilem patris voluntatem approbare. (f

f) Idem Bart. ad l. uxoris nu. 1. C. poſt. hered. inſt. & ad l. filio nu. 3. de injuſs. nupt.

Quòd adeò obtinet, licet filius ſub impoſſibili conditione inſtitui nequeat, & ita inſtitutus fuerit non valebit patris teſtamentum.

g) L. Lucius Titius. de condit. inſtit.

Tamen ſi poſtea apparuerit idem teſtamentum à filio hoc modo inſtituto, aliqua in parte approbatũ eſſe, certè illud, tanquam validum exiſtimabitur. h

h) Bart. ad l. 1. nu. 12. de condit. inſtit.

Quãto magis juſta paterna diviſio ſive ultima voluntas, ſua familia ſeparatum legatum aſſignatum, ſecundũ defunctorum placitum defendens, per multos annos approbata valebit.

Profectò, tam favorabile eſt ultimæ voluntatis elogium, ut ſi quo ad ſcripturam non valeat, ſaltem conſciẽtia relicti fideicommiſsi ſuſtineatur, & ideò quod ex tali voluntate ſolutum eſt, repetitioni minimè locus. (i

i) L. 1. & 2. c. de fideicomm.

Eodem modo huc pertinet, quod ait Marcellus. k

k) In l. ſi Patronus § de illo ff. de donat.

De illo dubitari poteſt, qui quod per falcidiam, retinere poterat, voluntatem teſtatoris ſecutus, ſpopondit, ſe daturum, ſed magis eſt, ut non poſſit, ſuæ confeſſioni obviare. (l

l) L. Tenult. C. de pact. & l. generaliter C. de non-num. Pecun.

Digitized by Google

Quemadmodum enim ſi ſolviſſet, fidem teſtatori adimpliſſe videbatur, & nulla ei repetitio *conceſſa fuerat, ita & ſtipulatione præcedente, contra fidem teſtatoris, quam agnovit, venienti ei merito occurretur.

*) text. eſt in l. cujus per errorem l. donari ff. de reg. jur. & vid. Bart. ad l. 1. nu, 1. de condict. indebit, non tantum verbis, ſed etiã actu ratum haberi poteſt tex. in l. non tantũ ff. rem. rat. haberi.

Paterna manus inviolabiliſsima probatur.

Quibus propoſito noſtro convenientibus legibus benè applicatis, manifeſtè apparet, defunctam domicellam Sioucam. Impetrantis ſororem, ſi parens ejus Dom. Schelto à Laucuma inutiliter ſuam voluntatem coram ſupra nominatis præſtantiſsimis teſtibus, tantum nudis verbis manifeſtaſſet, ſive eandem inſufficienter in ſcedulam, vel carthabellam, aut in aliam viliorem quodammodo illegibilem copiam, ſua multis & diverſis bonis viris notiſsima propria manu redegiſſet, æque inutilem, ſive invalidam, quanto magis præſentem legibilem & de jure ſuperius probato ſubſiſtentem hanc paternam voluntatem, tam expreſſe, quam tacitè, imo re, & facto, diuturna ſua taciturnitate, maritique ſui conſenſu accedente, propter conceſſum, & dictæ dominæ matri Iellæ à Decama legatum & relictum arcis eorundemque bonorum annexorum uſum fructum, & alios ſuæ patientiæ & dictæ diuturnæ taciturnitatis actus, ſatis approbaſſe confirmaſſe, ratoſque habuiſſe quoque id, quod ſe permittente inſuper, in favorem abſẽtis filii, hujus Impetrantis, per demortuam matrem factum dictum & ſcriptum invenitur, quæ omnia ex Domini Impetrantis doctiſsimis ſalvationibus, ante ſententiam à qua, Domini reviſores haurire* poterint, unde

*) Vid. earũdem ſalvationum art. 310. 311. & præcipuè art. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. & perpende principaliter art. 328. 329. 330. maximè 334. 335. 336. cum multis præced. & ſequentibus.

nec

nec illi Dominæ Sioucæ, ſi hoc momento viveret, contra fidem propriam, & ſui honorandi demortui genitoris propria manu ſcriptam voluntatis teſtationem, ſub prætextu originalis deperditæ, ſed potius falſiſſime ſubtractæ, & doloſe igni traditæ, vel perfide ſuffocatæ, quam tanto tempore agnovit, nunc litigaturæ, maximè ejus nepotibus, hiſce Campſteranis, ſilentium imponendum erit, [a *devisio ſine ſcriptis valet quanto magis in ſcriptis redacta.*

d) Dict. l. ſi patronus de illo de donation.

Quod adeò verum eſt, ut ſi neque ulla ſcriptura paterna hęc (uti maximè) facta fuiſſet, nunc probatam continuari, & obſervari oporteret. *juxt. expreſſ. text. in l. nō ideo C. fā, erciſ.* & ſic nō cattendēda alterius originalis productione, nuda hæc pręsēs ꝓducta & probata paterna manu ſcripta teſtatio, utpote firmiſsima imo ętiamſi inſolennis eſſet, reverenter & magna cum authoritate obtinebit, quam Iudex ſequi conſtringitur & tenetur. *Iuxt. expreſſ. text. in l. filij C. eodem l. ſi cogitatione C. dict. tit. & l.* inter omnes C. eodē. Præſertim ex in margine deſignatis, & præcipuè 328, 329. 334. 335. articulis apparet, hanc dominam Sioucam, quondam, ſuam matrem interrogaſſe, numnam ipſi poſt mortem, arx Laucumana non competeret, reſpondit mater, non Siouc, noli tibi talia imaginari, pertinet eadem ad Georgium, ſcilicet hunc fratrem Impetrant. *Iudex tenetur imperfectam ſequi.* *Interrogatio filia reſponſio Materna.*

Item Fokelia Iacobs teſtatur ſe ſcedulam materna manu Scriptam, & ſubſcriptam accepiſſe, ad hunc ejus filium perferendam, qua continetur, ut

Digitized by Google

ulli advocatorum opinari, vel ſomniare liceat malitioſè in diſputationem unicum vocabulum Bern tractum, in horum omnium deſtructionem, contra probatam Phriſiæ conſuetudinem [a] ad aliquam fœminam quamvis duplici natura præpollentem, hoc casu teſtamentario, poſſe trahi, aut deflecti.

a) Vid art. 383. 384. 385. 386. 387. 388 389. item 398. 399. 400 & 404. exhibitarũ ſalvationũ, qui latius haſce fortiſsimas probationes tractant.

Quibus inſuper nec hæc inanis Reorum obtruſio *præjudicat, nimirum quod dicant in actis, Iellam à Decama Impetrantis matrem, & Proaviã Reorum, non uſus fructus, ſed legitimæ ſive naturalis tutricis jure tantũ, hanc arcem ſive eorum avia Eponis teſtamentum ignorante, poſſediſſe & ſic ſuperius allegata nullius eſſe momenti.

**Objectio inanis.*

Tamen, ne ullus locus ulterius dubitandi intactus dimittatur, perverſam objectionem refutandã eſſe duxi, quo tanto clariùs, Reorum calumnia, & ſumma injuſtitia in lucem erumpat.

In ſalvationibus ubique probatum eſt, dominã Sioucam inconſulto, imo invito utroque parente aut ſeductam, aut propria ſponte, ſeſe priori marito conjugaliter elocaſſe, & ſic graviter ſecundũ ordinationem patriæ, [b] puniendam extra dictorum parentum poteſtatem, in poſſeſſionem ſui mariti tranſiviſſe, quo facto, ejus parentes in hac arce habitantes, eandem in ſuorum oculorum aſpectum venire dedignati fuerunt, quod ipſum, generoſa Domina matrona Rema à Galama quondam Phriſiorum conſiliario eximio viro Franciſco ab Eyſinga

b) Vid art. 6 anno 1540. 4 Octob. ordinatum in tit. 1. ordinat vãde howlijcken.

gha nupta, multæque aliæ honeſtæ matronæ, & hoc momento atteſtabuntur.

Notoria non indigent probationibus.

Eam ob cauſam, dictus parens ab eo tempore, in priori juſta ex cauſæ concepta ira, aliquandiu perſeverans, poſtea mortuus, mater autem virtute uſusfructus ſibi legati, in ædibus permanſit, tam diu, donec interceſsione bonorum virorum filiæ huic Sioucæ aliquomodo reconciliata fuit; cujus maritus Camſtera, eo tempore, ſi aliquid juris ut nullo modo habuiſſet; hoc grande legatum, ſi non in uſum fructum firmiſsimè datum fuiſſet, aut ejus filius Tyallingius, horum parens, aut alius, aviæ dominæ Sioucæ nomine repetijſſet, & rationem perceptorum fructuum popoſciſſet, maximè quod poſt nuptam filiam, matris tutela finita diceretur, & in maritũ tranſiverat, quod cum minimè hic primus, multo minus aliquis, aut ulli fecerint, nec in præjudicium teſtamentorum, quibus deficientibus, uti minimè, propter inobedientiam per prius matrimonium ortam & cauſatam, omni juri, ſi quod habuiſſent, privati, facere non potuerunt, ſed Eponis à Laucuma teſtamento, neque hanc dominam Sioucam, neque ullam aliam muliebrem perſonã, viventibus maſculis, admittenti, ſed etiam hujus patris præſenti ultimæ voluntati quam obedientiſſime, per multos & diverſos annos relinquẽdo matri uſumfructum auſcultaverint, propter hanc apertiſſimam notoriam, & conſpicuam approbationẽ, huic dictæ paternę voluntati nunquam hęc domina Siouca ſi ſuper vixiſſet, & nunc ejus nepotes, hi Rei,

Allegant Rei ubique in actis, ſe ſuper vocubulo Bern, aut advocatos eximios conſuluiſſe ergo huic falſæ objectioni tutelæ renunciaverũt.

contra venire

contravenire, & ſic cum præſenti nulla& omni rationi contraria futili exceptione adminiſtratæ tutelæ, à limine judicii repellẽdi erint,& ſtabitur priorum teſtium ad unum eundemque finem tendẽtium atteſtationibus, & juribus, tam ſuper primo, quam ſecundo membro, quarti thematis productis,& allegatis. Quorũ reſpectũ probatũ eſſe exiſtimetur, etiam nudam paternam manum, quanto magis ab ominibus liberis nempè ſeptẽ ſororibus, & duobus filiis ſummo cũ honore habitam,& reverenter approbatam, de jure ſubſiſtere aut ad minimum tantum valere poſſe, ut eadem manus, injuſtiſsimè diſtorti unici vocabuli Bern/ vis,& energia, & ex Eponis teſtatoris à Laucuma ultimo elogio profluẽs vera, & multis rationibus ex parte Impetrantis, vera explicatio ad maſculum digniorem trahenda & dirigenda,ne quod minus eſt, ſcilicet hæc ſimplex vera explicatio, ſive enodatio injuſtè, huic paternæ manui denegetur, & quod majus, nempè totalis diviſio facienda, bonorum diviſio, & totius conceſsi uſusfructus authoritas juſtiſsimè conceſſa inveniatur.

Patris enim propria manu facta ambigui vocabuli prolati bern, *explicatio, ſive interpretatio inobedientis filiæ mendacijs aut cavillationibus prævale ne debet, ut 4. præceptum honora patrẽ &c. violetur.*

Nimirum inhumanum judicaretur (quo apertiùs loquar) hanc paternam manum,diviſionem totalem bonorum, & hujus legati caſtri uſusfructus aſsignationem benè, & nunc, ne unius vocabuli Bern/veram & defuncti teſtamento correſpondẽtem explicationem operari, ſive producere poſſe.

Quam impium, in honeſtum, deteſtabile & ab

Digitized by Google

& renovata ergo; Præterea jus civile, eodem quodammodo odio, hæc matrimonia invitis parentibus cōtracta proſequitur, quod ante immemoriales annos hanc Provinciam rexit, & Phriſiis obſervādum, per Carolum Quintum Roman. Imperatorē reſervatum fuit, ergo.[a]

a) Vid. proœmium ordinat. patriæ.

Quid inſuper præter hoc, immiſcendo ſeſe hæreditati jacenti commiſſerit Reorum avia, ſuper ultimo Themate docebimus, & ne à propoſito deflectere videar, huic quinto inhærēbo, & ſuſtinebo, diverſis ex cauſis totam Laucumanam ſubſtantiam Reis eſſe auferendam, & teſtamenta approbantibus applicandam: Illudque ut primo divina ſcriptura, deinde legum rationibus aperiam, neceſſarium duxi, à decem præceptis initium facere.

Inobedientia ſacra ſcript. probatur liberorū.

Quorum tribus prioribus ordinamur ad Deum Opt. Max. Septem poſterioribus, ad proximum, inter quæ non immerito primum eſt, & Deo (quod mirādum) proximius, quod de honore parentibus, Dei locum tenentibus tribuendo conſtituitur, honora inquit Patrem tuum, & matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

Pater tuus eſt, qui te genuit, qui tibi præſidet, cui non tuapte ſponte tuam operam præſtare, ſed famulari & inſervire conſtrictus es, qui tibi ſacramenta miniſtrat,[b] unde ſapiens ait: Honora patrem tuum, & genitum (Nota) matris tuæ, ne obliviſcaris.

Eccleſ. 7.

caris: Patrem itaque honorabis, ſi revereberis & quaſi Dominis ſervies iis, qui te genuerunt, in opere, in ſermone, & in omni patientia. Si obedies *Eccleſ. 3. Proverb. 2.* diſciplinam patris amplectendo, & legem matris (Nota) non dimittendo, ſi benevolentia, & beneficio proſequeris, ut ſcilicet ſuper veniat tibi benedictio à Deo, ſi denique tolerabis & ſuſcipies ſenectam patris tui, & non contriſtabis eum in vita illius,

Ab quibus acerrimis præceptis deerrantes ſunt illi, qui parentes ad huc in vivis exiſtentes adfligũt, rident, aut ſubſannant, ignominoſi, & infælices propterea judicandi, item qui maledicit patri ſuo & matri, extinguitur lumen ejus, in mediis tenebris: Item oculum, qui ſubſannat patrem, ſuffodiãt corvi, de torrentibus, & commedant eum filii aquilæ.

Hæc ſi ad defunctæ Domicellæ Sioucæ horum Reorum Aviæ, hujus filij demortui Tyallingii Cãſtera injuſtiſsima facta trahamus, certe à nemine negabitur, quin terminus horum præceptorum frivole, & omni humanitatis officio poſt poſito tranſgreſsi fuerint. Quinimo, illa in deſpectum horum omnium, in primis, dictum connubium, invitis parentibus inivit, poſt mortem patris, ſingulari aſtutia, hæc bona agnatica, ſub in volucro unici vocabuli Erfn/ ad alienas familias, contra ſacram ſcripturam *Num. 27.* trajicere conata fuit, dum nunc ejus ſucceſſores, hanc paternam diſpoſitionem, tanto tempore approbatam, de jure perfectiſsimam, peſſundare,

dare, & ſic re & facto, ſe omnium horrendorum peccatorum Reos, & cōvictos peragere non deterriti fuere. Vnde digni, ut aliis in exemplum, omnibus bonis, præter divinam pœnam, nudentur, quid enim horribilius? quam defuncti prioribus defunctorum teſtamentis conformem ac ſacræ ſcripturæ convenientem præſcriptam legem ſuccedendi ſubvertere? & inmodicis calumniis, imo mendaciis aliiſque fraudulentis & perverſis conatibus, ſolius perituri lucri gratia, obſcurare, imò funditus extirpare, & delere, allegantes hanc paternam dictam æquiſsimam, & in jure, & facto fundatam & à chariſsima matre Domicella Decamana, propria tranſmiſſa ſcedula, filio abſenti ſummo honore, cura & ſollicitudine, juxta mox præcedentia, recommendatam diſpoſitionem eſſe Carthabellam, abjectam ſive indignam futilē quendam ſcripturam, nullius fidei, ſive authoritatis habendam, & in vaſe quodam, ipſi latrinæ accommodato, aliiſque literarum quiſquiliis referto inventam, ſordidus quamvis ad huc non igni, nunc dignius tradendam eſſe, pro ut latius, iniquiùs, praviùs, inhoneſtiùs, turpiùs, & pejus adverſæ partis advocati, in ſuis omnibus legibus & rationibus vacuis ſcriptis effutiunt, O frontem pudiciſſimum? itane demortuos genitores, eorundemq́ue enixas voluntates, ſuſpiria, genitus & anxias curas amarulentis convitiis, imo tyrannide quadam mordicantem, ſive mordicus conſpurcantem? ſi premeritis legum pœnis rectè ſubjicereris ꝑfectò utpote notorius & teſtamētorū oppugnator. Tu ſi adeo gravareris, ne exinfligēdis dignis vulneribus

Quid toto orbe terrarū impius quam teſtamenta majorū. contr. l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. ſubvertere ſive animas defunctorum detriſtari.

 ribus

ribus ſpes ulla ſalutis exſpectanda foret, quod ipſū ex ſuperius recenſitis ſacræ ſcripturæ locis colligitur. Contra quos, Reos & horum aviam, & patrem non relevat, quaſi præſens injuria, ſive mordaciſſima vltimæ voluntatis ſuppreſſio Impetrantis viventibus parentibus Domino Schieltoni à Laucuma, & matri Helenæ à Decama non fuiſſet ſed nunc demum, poſt horum mortem illatam. Quoniam ſi viventibus priora deteſtanda ſecundum ſuperiora, tāto magis demortuis, amplius ſeu diutius nolle, nec velle habentibus, nec ſeſe ab hujuſmodi peſtiferis oblocutionibus, pertinaciis, & maximis in obidientiis vindicare valētibus in ferre imo graviùs, & ſeverùis prohibitū eſſe credatur, poſtquam hæ defunctorum voluntates ſancte (nota) ſint obſervandę, quas ſi aliquis aſpernari, immodicis detrectationibus, calumniis, inhoneſtis argumentis, conviciis, blaſphemiis, conſpurcationibus, maledicentiis ſubvertere, & quemadmodum in propoſito, pro dolor, factum eſſe conſtat, turpiſſimis obloquiis commentis, & furtiliſſimis falſis contradictionibus prædictis, demortuorum voluntatibus præſertim paternis legibus, & bonorum diviſionibus æquis, juſtis & piis ſanctionibus derogâre, ſive debitam obedientiam detrahere, compertus fuerit, ipſam gehennam in ſe provocat, & quintum præceptum, nō occides, re & facto, malitioſè excedit, violat, & à ſeptimo præcepto, furtum non facies, non excuſabitur. Quiſquis enim rem alteri firmiſsimè diverſorum teſtamentorum viribus legatam fraudulenter poſſidet, contrectat, uſurpatque invito Domino, graviter

Holographū totum ſcriptum teſtamētum quod totum teſtatoris manu ſcriptum eſt.

Graviter & circūſpecte univerſa ſcriptura deteſtatur, & explodit mēdacium.

Debemus parentibus mortuis tanto magis gratificari, conſentire & omnibus modis reverenter cōplacere.

graviter peccat. *vid Zacha 5 & Tobi.2.* & tanquam verus & notorius hagiomaſtrix omnis flagitii reus judicandus erit. Hæc ex ſacris altius repeterē, ſed ut brevitatis ſtudio ſecundum mea promiſſa, ultimarum volūtatum oppreſſoribus, aliquo modo, ex humanis inſuper reſiſtā, hiſce ſuperſedere placuit. *Hagiom. ſtiga.*

Ex præſenti, & à Reis improbe abnegata Domini junioris Scheltonis à Laucuma impetrantis Domini patris teſtatione, inſtar hagiographæ habenda propria manu, ſive ſcripta ultima voluntate, hiſce ſub lit. CC. adjuncta intelligere datur, defunctam Domicellam Sioucam, quondam ætate duobus fratribus, & reliquis ſex ſororibus, non autem virtutū armis, & paternæ familiæ propagandæ viribus ſeniorem, nunc totius hujus ſuper unico vocabulo Bern/ injuſtiſsimè motæ litis cauſam, fontem, & originē, excepta hac digniſsima arce Laucumana, totali bonorum inſtitutione, præter præmeritam pœnam, ex priori inconſulto matrimonio ipſi debitam, inter cæteros cohæredes honoratam eſſe, imo eadem bona quæ ipſi, virtute hujus ultimæ voluntatis, per initam diviſionem aſsignata, diu priori tempore uſurpaſſe, imo hoc momento, ab ejus ſucceſſoribus nunc poſsideri. Quorum reſpectu, dictā hanc voluntatem, etiam aperto facto, per omnes caſus approbatam eſſe conſtat, hinc injuſte arreptam dictam arcem, huic Impetranti, in eodem elogio ſpecialiter inſcriptā, (ne doloſe,) pro parte illud approbetur, & è contrario improbetur ſive contra hęc jura *in l. ſi uxor §. ſed ſi qua ff. ad l. Iul. de adult. text.* *Virtutum arma.*

in Cano in iſtis 4. diſtinct. text. in Cano. dilectiſs. nu. 8. q. 2. & in Cano. horrendus 32. q. 5. l ratum ff. de ſoltu. l. quicquid §. fin. de verb. oblig. l. unic. in fin. ff. furt. adverſ. naut. l. ſi ut proponis C. de nupt. l. ab eo C. quom. & quan. lud. l. fin. in princ. ff. qui & à quib. l. in eo §. deinde ff. rit nupt. l. in ſponſalibus 1. ff. de ſponſ. & l. ſi filius familias ff. ad Maced. text. in l. Pomponius ff. neg. geſt. l. ea lege in fin. & in gl. fin. in fin. ff. locat. l. ſi uxor. in fin. ff. ad l. Iul. de adult & l. cum mulier ff ſolut. matr. attentari videatur, hi nullo jure fulciti Rei dimittere cogũtur ne circa unum & idem contrarios, & ſibi invicẽ rebellantes actus nempè ſuæ aviæ, virtute paternæ diſpoſitionis aſſignata, & ipſi denegata, & maſculo fratri uno, & eodem tempore arcis bona, ſerio inſcripta, per furioſum quendam conatum, ſummaque ingratitudine, dolo, & malitia interim auferre deprehendãtur. Quod cum hactenus facere ſtuduerint, dũ innumerabilib9 detestandis aſtutiis, imo apertis diverſis mendaciis, venerandam defuncti voluntatis ultimę hanc authoritatem, ipſis Reis tãta immenſa bona procreantem, & benigni patris familias ardorem, imo loco horrendæ premeritæ dictæ pœnæ favorem & gratiam oſtendentem commaculare, & funditus inhumaniſsime illotis pedibus peſſundare, ac tandem diabolica quadam invidia pręgnantes evertere, & ſumma quadam ingratitudine mortificare cũ laboraverint. Ratio Suadet, ut Dominorum reviſorum Sententiis, pro ſummis, & notoriis refractariis, teſtamentorum violatoribus, beneficioũ paternorum immemoribus, & ſic omnibus perceptis bonis indignis, ſive præmerita pæ-

na,

na privationis bonorum omnium digni. *Iuxt. expreſ. text. in auth. hoc. amplicus. C. de. fideicommis.* & tandem utpote meri ingrati judicentur, & aliis in exemplum, hujus ſolius reſpectu emendentur ac legum civilium rigoribus ſubjiciantur.[a]

[a] Nempe reali exhæredatione caſtigẽtur text. expreß. in auth non licet C de lib. prat. & l. liberi & l omni modo C. de inoff. teſtam,

Maximè vel ab hoc, tam deteſtabilis eſt ingratitudo, & jureconſultis, ſive legum conditoribus odioſa, ut filius emãcipatus in poteſtatem reducatur. *Iuxt. text. in l. ſi manumiſſus C. de libert. & eo libe. l. unica & ib. gloſs. C. de ingrat. lib. l. ſed & hæ §. Patronus ff. de procurat.* & perfectiſsimis licet donationibus honoratus, iiſdem privandus venit. *§. ſciendum & ib. gloſs. inſtit. de donat. l. 1. & l. fin. c. de revoc. donatr* Itẽ talis ingratitudo repellit fratrem à ſucceſsione ab inteſtato, *Bart. in §. cũ igitur nu. 5. in auth. de non eligen. ſecund. nuben. & ad §. ingratitudinem nu. 2. in §. nupt. & vid. Claſſes Oldendor. in tit. de act. ingrat. & condit. & fratres nu. 6. C. de inoff. teſtam.* Quare nunc nonne, eodem modo, ſecundũ 5. hoc Axioma, premeritis bonorum privationibus, propter grandem priorem probatam, & toti patriæ Phriſiæ notam, & cognitam diverſorum teſtamentorum injurioſam, & frivolam oppugnationem contra hoſce Reos eſſet animadvertendum, *Iuxt ſup. allegat. auth hoc amplius C. de fideicomm. & alias ibid. allegat.* Præſertim poſtquam multas leges in actis, ubique tam perperam, quam aliter diſponentes & ipſum Tyraquellũ art. *duplicẽ, in p. reviſionis exhibitæ, falſo ſive ipſis

Ingratitudo. maximum vitium.

* *298. cor*

Digitized by Google

contrariũ ſive obloquentẽ, inhoneſte principalſiora amittendo, allegare, & ſuper matrimonio cum virgine Heremana contrahendo, ſibimet ipſis contrarii toties mentiti, imo quod plus, & nullo modo remittendum eſt, ignorante Domino Iudice, & Domino Impetrante, acta contra omnia jura, nempè poſt litis conteſtationem,[a] & cauſæ concluſionem corrigere, & proprium emiſſum mendacium, utpote ejuſdem convicti, duos articulos aperte, attamẽ & mendaciſsime loquentes, Dominam ſuam aviã, Sioucam & hunc Impetrantem ex dicta Heremana familia oriundum, ſecrete, & clanculum delentes, hoc modo, in margine ERROR eſt qui revocatur: tecte, ſive in ſecreto adjicierunt,*ut hac ratione, tanto commodius, prænominato ſuo avunculo magno[b] huic Impretanti jus ex hujusmodi aperto mendacio acquiſitum ſuffurari, & doloſiſsimè ſurripere & hoc improbo ſuo facto, etiam propriam aviæ ſuæ familiam Laucumanam ſupprimere, eradicare, & in honeſtiſsime obſcurare, unde non exiguã huic dictæ famil. Laucumanæ ignominiam, injuriam, & depreſsionem intuliſſe inveniuntur, quo ſuper hiſce, divina providentia inveſtigatis & nunc cognitis ſubſternatis mendaciis, hæc rapta arx Laucumana, ad ſeducendos eligendos Dominos reviſores, tanto ſubtilius & callidius, ex peregrina alia, non Laucumana familia orta dici, aut aliud deterius, & Impetranti pernitioſius obſtaculum ſecundum Reorum intentionem, evenire potuiſſet. Vnde & hujus ſolius[c] reſpectu, tota ſubſtantia cadere

a) Contra l. edita C. de edend. & auth. qui ſemel. C. quõ & quand. jud. §. ſi minus inſtit. de action. 2. 7. 7 l. non poteſ. & l. de quare ff. de judic.

**Magna peſtulantia.*

b Contra l. & ſi poſt. ſi quis cau. l. 2 C. de in juſ. vocand. ubi gl. in verb. concedi ubi Balb. nu. 3. Iaſ. nu. 1. & Dd. Bart. Bald. in fin. ff. ſi quis jus dicend. non obtemp.

c Pan. falſ.

dere,& ex præcepto domini teſtatoris Eponis à Laucuma, eadem indigni eſſe debent juxta hæc.

b Bart.in l. falſam no. 22. C. ſi ex falſ. inſtrum. l. 1. C. de pæn. jud, qui male judic. & in l. fraudem § neque inſtrumenta ff. de jur. fiſci

Hier riei wol Epo vooꝛgheſchꝛeven/ dat ſijn erven legatarij, donatarij, ende alle hoed ſille to breed weſſe/ by verbernisſe 'tghene/ deer een pegheliick van hirre toe leijd is/ ende dat te vervallen ende te weſen toe pꝛofijt der Cathuyſers Clooſter vooꝛgheſz in manieren als vooꝛgeſz.

Hic eodem modo refragantibus. ſive voluntatem oppugnantibus, quemadmodum matrimonium, cum virgine Herema contrahendum recuſantibus ſubſtituit Cænobium Cathuſeranum: inde non ſequitur eum à Teſtatorem ſuæ familiæ rationem non, ſed tanto magis habere, ergo calumniæ quis bus Rei ſuperius, ſuper hac falſa objectione niſi fuere.

Dum in propoſito, ſuper unico vocabulo Bern horum avia, & hi qamvis extra teſtamenti totum contextum ſint conſtituti, æque hanc voluntatem ſubvertere,& arcem hanc maſculis in perpetuum ſerio dedicatam, falſiſsimè nunc & poſtea ad remotiores familias, per ſubſequutura horum matrimonia, deterius traducere, & quod omnium deterrimum eſt, in eum finem, aviæ dictam familiã Laucumanam quaſi abjurare,& in Heremanam, idque ad huc judicialiter mentiendo, transformare moliti non erubuerint. vid, art. duplicæ reviſionis 107. & huic contrarium 231. ejuſdem duplicæ articulum.

Nec Reos ab hac præmerita pœna relaxare poteſt, quaſi horum advocati errore, etiam prudentiſsimum fallēte, decepti fuiſſent, hæc invicem falſiſsima, & contraria ſcripſiſſent. Quoniam hoc negatur, quia priori loco ejuſdem duplicæ articulo 75. expreſſe, & quoque veraciter aviam nē-

Adverſarij planè hic confunduntur.

Digitized by Google

NB. Error judicialiter commiſſus non inſcreta extinguēdus.

pè Impetrantis ſororem, ex Domicella Iella à Decama eſſe oriundam, & ſic priorum immemores, rotunde aſſerverunt, aliter. Poſito, minimè autem facti errore admiſſo, eundem tamen non propria ſponte tecte, ſecrete, doloſe, & in contumeliam, ignominiam, fraudem; & ocularem circumventionem Domini Secretarii ſive graphiarii, omnia ſecreta acta, & actitata cuſtodire commiſsi, ignorante Domino Impetrante, jus quæſitum, ex illo mendacio habente, revocare non debuerũt, ſed ſub præſentatione, ſive expenſarum litis retardatæ ſolutionis, ad corrigēdum talem errorem ſeſe reſtitui, ſive admitti, in aperto ſollicitaſſent, dicto Impetranti ſuis in contrarium contradictionibus ſalvis manentibus. Quod cum non, ſed ſuapte ſponte, malum litis exitum verentes, aut videntes mendaciũ hoc præter eorum ſpem, & opinionem detectum, fallaciam hanc mani feſtans, & Impetrantis cauſam propterea juſtificans, quod ipſis judicialiter denegaretur, injuſte uti dictum extinxerunt, raſerunt, & præter officium viri religioſi & probi Advocati in ſubverſionem juris acquiſiti contra *Text. in l. & ſi poſt. ſi quis caut. l. 2. C. de in jus vocand. ibi gloſſ. in verb. concedi Bald. nu. 3. ſi quis jus dice. non obtemp.* illaudabiliter hæc falſo adjecta in prætenſum errorē mutaverunt, & ſic re, & facto rem illicitam perpetraverunt & per conſequens in aperto dolo [a] cenſentur eſſe, dicens dolum ſemper præſumi, de iis, quæ ſunt de genere prohibitorum [b] ubi dicit per illum textum, quod in actibus prohibitis ſemper,

(nota)

a Iuxt. text in l. ex plagis §. tabernarius ff. ad l. aquil. Felin. in c. præſentia nu. 13. de probat. & in c. ſi autem nu. 1 & 2 de reſcrip. Iaſ. in l. in actionibus nu. 23. ff. de in lit. Iur. Angel. in l. ſi quis ex dono nu. 2. ff. de furt. Alexan conſ. 103. nu. 13 vol. 1. in cip, videtur.

b Afflict in c. §. ſi quis hominem in 25. nota nu. 13. de pace tenend.

Digitized by Google

(nota)dolus præſumatur, ergo tanto magis inexcuſabili privati pænæ ſubjacebunt callidi & mirabili reproba arte, verſantes Rei, utpote à ſuæ aviæ ſuperius abnegatæ præſtantiſsimæ & nobiliſsimæ familiæ Laucumanæ notoria calumnia, diffamatione & ignominia, non inſontes. Præcipuè vel ob hoc quod Dominum Impetrantem, virum candidum, probum & ſyncerum, inſignia Laucuma ſummo cum honore apud diverſos Principes, & Dominos, & hoc momento laudabiliter referentem, turpis lucri gratia, inſuper perjurij peragere moliantur. Nam hoc duplicæ articulo 147. 178. & 150. coram Dominis Reviſoribus, per hæc verba, Quo jure carent, qui ad hoſtes tranſierunt, cum multis aliis, jure poſt liminii ipſum indignum aſſerere non palleſcunt, idque doloſa illatione facientes.

Falſiſsime D. Impetranti transfugæ vitium obyci tur.

O Deum immortalem ac ejuſque divinæ potentiæ divinos miniſtros. Quis unquam tam horrenda audivit atrociora, ac virulentiora, quam quæ hi Rei, omni verecundiæ & modeſtiæ uſu planè deſtituti, de ſuo honeſtiſsimo avunculo magno, viro ſanè Nobiliſ. & multarum linguarum peritiſsimo, graviſsimo, & heroicis moribus ornatiſsimo, diffamatoribus, autem & inhoneſtis garrulis, fucatis, mēdacibus, aliena ſitientibus, teſtamentorū oppugnatoribus, & hoc modo malū agentib⁹, dicētibus, imo excogitantibus tremendo, & horrendo, in publicum ſcriptis falſiſsimè ad excolerandam omnem commiſſam mentiendi facilitatem, expreſſerunt: & calumniosè ſatis audacter, in ejus juris &

Digitized by Google

juſtiſsimæ cauſæ depreſsionem protulerunt, prio-raq; mendacia articulis 107. & 231. perfrictæ frontis emiſſa, tanto magis occultaturi, & hanc ſpem animis ſuis depravatis infixã habentes, fortaſſis ſperant Provincialem curiam, aut propter transfugæ hoc improbum objectum crimen, aliquo modo inflammatum iri, aut ſeſe & horum patrem, & aviam diſſimulantes, ſive catholicam religionem profitentes, aut ꝙ in patria ꝑmanſerint, majorem favorem, inde præmerituros, ſive digniores habitum iri.

Laudabilius in lucem proſiliens quam apud focos perſiſtens agit.

Interim falluntur & decipiuntur. Quandoquidem honoranda Curia talia non conſiderat, exiſtimans nihil aliquo peccato eſſe grandius, quã cõſcientiis dominari. Et ideo hac diſtractione Rei, ſibi ipſis præjudicant, cum, ab huic parti odioſam religionem exercente manendo peccetur, externis factis, aut in aperto, contrariæ parti militando recte, imo honorificientiſsimè agatur, quod ab hoc, ſive tali nobis prçcavere, vel ſi apprehẽdamur ratione popularitatis, amicitiæ, aut alterius gratiæ, cognationis, aut affinitatis, aliquam benignitatem exſpectare poſsimus.

Domi latitans

Ab altero autem minimè, qui equidem poteſt eſſe probus, aut bonus, verum propter intrinſecam prætenſam ſolitariam vitam præcedentem, externa indicia ſuo tempore, aut data oportunitate damnoſiora, à quibus periculoſiùs, quã ab dicto aperto milite abhorrendum erit.

Ergo

Ergo nullius momenti quod dominus Impetrans Regi Hiſpaniarum ſuam operam præſtitiſſet, quandoquidem ſecundum ſacrã ſcripturam, ad id ſe conſtrictiſsimum eſſe opinatus fuit, & durãte ſuo officio, tam ſtrenuè, nobiliter, fortiter, nullorum nummorum dationibus corruptibilis, ſed ut conſtantem, magnanimum præclariſsimum decuit, & oportuit militem, tam in diverſis conflictibus, quàm innumerabilibus Caſtris, alijſque legionibus non ſolum, verum etiam in victos clementem, gratum, & humanum ſe præbuit, *donec ſummo cum honore anno 1598. 22 Auguſti, per Archiducem Auſtriæ Principem Albertum ſereniſsimum, ſub propria ſubſcripta mihi exhibita manu, & ad altiora promorendus, magno cum honore clementer ſuo dato juramento, & fide præſtita relaxatus, ſic ut nũc redux fact⁹, virtute treugę jam noviter initę ablata repetiturus, tali indurato transfugę comparari, imo pro eodem, per defunctę ſuę ſororis partus judicialiter, ob evitandam ipſis, ac horum latrantibus ac improbe mordentibus Patronis, de jure infligẽdam, infamiæ pænam l quiſquis C. de poſtuland. notoriis mendaciis, in præſentis juſtiſsimæ cauſę efficitam denigrationẽ exclamari nõ debuit, quod cum factum eſſe ex præallegatis articulis appareat certe tam Rei, quam eorundem Patroni, pro maniſeſtiſsimis calumniatoribus privatione cauſæ, & prædictæ pænæ infamię acerbitate erint notandi, *Juxta d.l quiſque C.de poſtuland.* & alias leges, ſuper criminibus doli, mendacij, falſitatis, ſuperius deductas, ut in poſterum diſcant, coram tanto Phriſi-

Benignitas Laucumana erga captivos.

* *Quod ipsũ ex diverſis captivis dimiſsis, & ex gratia relaxatis datis commeatibus propria Impetrantis manu ſubſcriptis, & cum VVorcomiæ habitarem mihi ad perlegendum traditis cuivis apparebit, imo in circumjacentibus ibidem aquaticis terris notorium eſt.*

militandi data, ſed dominus Impetrans, ante ſuſceptum religionis & libertatis bellum, in regiis locis peregre educatus, poſtea literarum cognitionibus ſufficienter illuſtratus ſeſe ſuo Regi addixit, & quemadmodum in facti ſpecie, & mox enarratum, ſummo cum honore, & multis mortis periculis, attamen, divina providentia in multorum ſalutem, & nullorum tyrannidem, huc uſque fideliter adhæſit, ideo ſi in aliquo maximo ſive minimo culpandus fuiſſet [ut minimè] per dictam treugam, ab omni culpa, damno, aut falſiſſimorũ invidorũ, nequiſſimorum aut ſimultate prægnantium diffamationibus, mendacijs, & doloſis tectis, & ſecretis convi ciis tutus ac liber erit, & exiſtere debet, ne contrarium agentes, ſe æternæ damnationis, doli, deceptionis, & fraudis & ſimilium Reos, & belli tranſactione ſuſpenſi terminos malevole egredi, ſive violare dignoſcantur, intelligenti pauca: Quibus docetur Dominos Camſteranos eorumque inconſultos patronos, quod hiſce non obſtantibus, ſuũ magnum avunculum virum eximium & candidũ, tãtis intollerabilibus criminibus diſtrahere auſi fuerint, pro temerariis diffamatoribus judicandos, & ideo, à propriæ familiæ aviæ maternæ inexcuſabili ſuppreſſione ſuperius probata, non excuſandos, (& ſic legum pænis privationum, ex ſuo merito ſubdendos eſſe, Quia ſi viventẽ dictum dominum avunculum omnibus virtutum generibus ſcatentem Do, hunc Impet. publice in ejus odium, amore hujus arcis ſubtrahendæ criminari, & in ipſum impudentiſ-

Laucuman a militandi integritas & conſtantia.

Treuga õnes excuſat.

 ſime

Digitized by Google

ſime debachari non erubuerint, dicentes ipſum indignum jure poſt liminii &c. Profecto tanto magis aviæ maternæ demortuæ, cum viventis honori non pepercerint (originem ex Herema familia injurioſè ortam allegaſſe, & ſic Laucumanę domus prærogativam mortificare voluiſſe credi debent. Maximè hi peccata peccatis cumulantes, duos articulos prędictos & hiſce mendaciis ſcatentes, & turpiùs, inhoneſtiùs & pejus, invito judice, ignorante actore, & periclitante ſecretario, tectè & ſecretè contra omnium tribunalium obſervationes deleverũt, deſtruxerunt & radendo quaſi omne ex hiſce mendaciis natum jus Impetranti auſurari non erubuerint: Vnde aliis in exemplũ, & in ampliſsimæ violatæ curiæ authoritatem, & in terrorẽ ſimile machinantis, debitis pænis, non erit ſuperſedendum.

Magna audacia Camſterana.

Accedit & hoc, in præſentis hujus Axiomatis quinti Probationem, quod adverſarii perperam allegant teſtatorem ſuæ familiæ ne in unico vocabulo totius teſtamenti mentionem feciſſe, quod ſive ſplendidum mendacium §. ſuperiori Porro nec obſtat: ſatis refutatum, hujus loci non eſt amplius examinare, quia ſecũdum leges ſuperius allegatas, cauſam privationis adeo infligendam eſſe hoc fictium operatur, ne authores, ab eadem ſint liberandi; Quia pro certa regula traditur, oppugnantẽ teſtamentum, nihil ex eo conſequi poſſe, ſive obvenientem teſtamento, indignum ſe reddere, ut aliquid accipiat.

Objectio.

Quibus ex parte adverſariorum contradici poteſt

teſt hoc verum eſſe, ſi voluntatem teſtantis, non ſi ſolemnitatem impugnaverit, quod oppugnantem indignum non facit.

Quod verum eſt, quo ad pænam legalem, cæterum, quoad pœnam hominis, quam teſtator adjecerit, puto ſi oppugnavirit ſolemnitatem teſtantis relicto privatum iri, exemplo ſtipulationis alteri factæ, quæ licet ſecundum jura non valeat, tamē per pænæ adjectionem, cogitur promiſſor illi obedire, aut pænam ſolvere. (a *a l. ſtipulatio iſta §. alteri de verb. oblig.*

In propoſito autem, Rei non tantum teſtamentorum ſolemnitates de jure quamvis perfectiſsimas, eque calumniari, ſed innumerabilibus verbis, factis, & rebus notorias & in vicem, ad unum eundemque Laucumanæ famil. perpetuitatem gloriam, & domus æternitatem conſervandam tendentes defunctorum voluntates, tam frivole, impudenter,* & contra omnem æquitatis, juris, & juſticiæ majeſtatem ſubvertere, & diverſis partim deductis, partim, in eorum ſcriptis contrarietatibus, & falſitatibus enecare, aut per totum mortificare, aut ad minimū ſuper vocabulo **Bern** ex ſubſequentibus & præcedentibus ſubſtitutionibus, verum teſtatoris ſuper maſculis elucentem favorem, adeò aduncare, & per totum deprimere moliti inveniuntur, non aliter quam omnia jura, ſtatuta, conſuetudines & doctorum concordiſsimas ex parte Impetrantis diverſimode, in præſenti reſponſo, & actis judicialibus deductas rationes per totum Anathematizare, devo- *Contra genuinum ſenſum.*

 vere

Digitized by Google

Hæ duæ proles nempè honoratus Sicco, & Catharina, ſine liberis mortuæ fuerunt, ergo ſecundū primū teſtamentū antiquioris Scheltonis, poſt mortem ſecundi fratris, ſucceſsit Epo præſens teſtator.

Sic, per binas ſucceſsiones filiorum teſtamentum primum ſub lit. A. A. inter hoſce Laucumanos quam obedientiſsimè placitè, & reverenter approbatū cum deprehēdatur, nullo modo, aut hac, aut illa doloſa practica, nunc per hoſce Camſteranos, cum improbe & malitiosè impugnatum eſſe conſtet, certe graviter peccantes in aperta calumnia deprehenſi, ſub involucro unici vocabuli Bern teſtamento Eponis, prioribus voluntatibus ad maſculos obligato comprehenſi, ne quidem, ad contradicendum admitti debuerunt, ne hi ex damnata, & viventibus maſculis, in æternum excluſa fæmella, & ſic peregrina alia ſive à Laucuma ſemper, & ubique hac arce decoranda remota ſtirpe nati Eponis pręſentis ultimā voluntatem ad adulterinū ſenſum rapere & ſic hujus parentis domini Sheltonis firmiſsimum, & inter liberos ſummo cum honore ante immemoriales annos habitum, & approbatum elogium, ſuper primo Axiomate productū, & omnes ſucceſſores, re & facto manifeſtimo, in perpetuum dictos maſculos præ fæminis honorare, in effectu conſtringens, in humaniſsimè quaſi diris maledicentiæ venenis ſuffocare, & falſis mendaciis violare, polluere, & in temerata vi, peſſundare licētientur, quod cum fieri non debeat, nempè filia ſive ex hac nati, per unicum vocabulum Bern/ in pręjudicium

Teſtamentū ante, centum annos approbatum malitiosè ex parte Camſterana oppugnatur.

Digitized by Google

judicium ſequentium, & præcedentium, & longè aliter, ſcilicet maſculum apertè ſitientium verborũ, hoc caſtri legati prærogativa, gaudere non poſſunt ne hęc tria & in vicem catenata C.C. ſub lit. A, A. D.D. & E.E. (nota) teſtamenta, contrarios effectus procreare, nempè filios privilegiatos excludere, & filias remotas ignominiosè admittere videantur, quorum allegator, audiri non debet. ad jur. ſup. allegata: Hæc, quoad defunctorũ voluntates ſufficiãt.

C.C. A.A. D.D.

Nunc in omnium priorum approbationem, & pænæ privationis certitudinem denuo ad impugnatas ſolemnitates ultimæ volũtatis junioris Scheltonis Impetrantis & Reorũ proavi materni deſcendamus, quarum deſignationes quamvis pręmeritam pænam privationis gignant, tamen hoc caſu, nihil efficere poſſunt, ſed ijs, planè ſpretis & contemptis creditur nudæ ejus manui, per multos teſtes ſuperius probatæ, & quoque per aviam dominam Sioucam, ejuſque fratres & ſorores approbatę nunc etiamſi, ſine ſcriptura exiſtenti, acquieſcendũ eſſe jura diſponunt, jubent, ac ſerio demandant cum fides rei geſtæ, ratam diviſionem ſatis affirmet profecto, quanto magis præſens paterna manus, re & facto, per tot annos, per uſum-fructum matri defuncto Helenæ à Decama, & juniori huic fratri domino Sicconi amplum in eadem teſtatione paterna aſſignatum, & hoc die conceſſum prælegatum approbata, & nunc ad conſervanda præcedentia majorum teſtamenta ſubſiſtet? illud teſtantur ſuperius allegatæ leges, quibus Reis ſuis peſtiferis, oblocutionibus

Iuxt. alleg. l. non ideo C. famil erciſ.

tionibus contravenire turpiſsimum erit, imo propterea à Curia provinciali notandi, cujus æſtimationi ſubjectum, quid aut quæ probari[a] debuiſſent, ne ad inutile & impertinens, uti ſuperius dictum aliquis admittatur[b] Siquidem illa, quæ ad cauſam pertinent, probanda veniunt, *l. ſi quis libertatē poſt medium ff. de petit. hæred l. ſi duo §. 2. ff. de jur. jurand. l momentaneæ C qui legit. perſon. & vid Speculat. in tit qualiter ſunt teſtes producend.*

a) Iuxt. i c. ad hæc extr. de teſtib. lib. 6 l. fin. C. ſi per vim vel alio mod. c. cū ex literis de in integ. reſtit.

b) Iuxt. l. ad probation. m C. de probat c. cum contingat. in fin. de off. de legat. l. ſi quis libertatem poſt med. ff. de petit hæred. & l ſi duo §. 2. ff. de jur. juran

Propterea dicta honorāda curia, videns hanc teſtationem ultimi D. Scheltonis Laucumani prænominatum uxori uſumfructum arcis, poſt mortē ejuſdem, juxta judicium Domini Eponis, per vocabulum **Bern**/ maſculinitatem amantis & ābientis, proprietatem præ filiabus, huic Impetranti, & alteri fratri Sicconi inſuper præ filiabus grande legatum aſsignantem, & reliquis filiabus incundam diviſionem præſcribentem, diem ac datum continentem, ab defuncto Reo Tyallingio Camſtera, horum patre utpote propria manu ſcriptam, non fuiſſe allegari. Hoc ut inveſtigare poſſet, ad dictam paternam abnegatam manum probandam, ſuo judiciali decreto ſatis prudenter admiſit, hoc ſuo facto judicans & innuens, ſi manum paternam eſſe probaret, dictum Impetrantē triumphare oportere.

Prudentiſsimum factū Curiæ.

Per cujus termini probatorii ordinationem falſæ explicationi unius vocabuli **Bern**/ renunciatū & maſculorum prælationibus acquietum fuit, ſive ſecundum omnium DD. calculum, & æquiſſimam

rationem, ab omni contraria falſa oblocutione Dominans curia receſsit, imo re & facto, ad doloſè abnegatæ paternæ manus probationem fiendã tranſmigravit, ſive digreſſa eſt.

Cui interloquio, cum dictus Impetrans paruerit, nempè luce clariùs, improbè abnegatam manum veram paternam eſſe, per multos productos teſtes fide dignisſimos probaverit, certè hæc probata probatio, ad promiſſum ipſi jure divino[a] ac humano, ſcilicet ex prioribus teſtamentis competentem & debitum ſuccedẽdi triumphum promovere debet,
Nu. 27. ne eo denegato, præſtantiſsima ſuprema Curia prçter decorum, authoribus hiſce R ... s, à quibuſdam injuſti decreti probatorii, ſuper eodem, omnium factarum magnarum & ſuperfluarum expenſarum author, juris acquiſiti ablator, & micante ſpeculo clarius nunc probatę originalis paternæ manus diſſolutrix, & probiſsimorum fideque digniſsimorum teſtium ſupreſſor dicatur. Hoc ut avertatur honorificentius erit, Dominos Camſteranos ſatius repellere, propter diverſa vitia, & ultimarum voluntatũ & ſolemnitatum injuſtas impugnationes, & commiſſas pœnas, convicia, & maledicentias punire, & ſic bona hæc gentilitia, ſecundum avorum diverſa teſtamẽta honorato maſculo potius, (quo juſti judicis officio perfuncta, ſummis laudibus, per unitas Provincias, tãto honeſtius extolli, & ex priori cæcitate, vel cauſæ clariſsimæ obumbraculo liberata, & exemta, ubiq; terrarũ glorificari queat (adjudicare

Authoritas S. Curiæ.

Sed

Sed poſito, originalis teſtatio alia requirenda & ſic præſenti manui paternæ diffidendum ſit: Tunc *Iuxt. l. ſup. allegatam non ideo C. famil. ercíſ.* æque ex facta horum liberorum diviſione, & hoc arcis legatum Impetranti deberetur. Quoniam omiſſio originalis veritatem, & paternam præſcriptam legem, ſive dividendi voluntatem non mutat.[a]

a) Ab excep l. non potuit §. ſi quis emãcipatũ ff. cõt. tab. 4. bon. poſſ. l. aſſumtio & ib. gloſ ff. ad munic.

Errore veritas non amittitur.

Porro, quemadmodum nec errore veritas amittatur, ne cum mendacio dicentis ſe eſſe, unde non ſit, neque recuſando quis patriam, ex qua oriundus eſt *l. nulli C. de Epiſc. & Cleric.* Neque mentiendo, veritatem mutare poteſt, quod propter mendacium non deſinit eſſe, unde eſt, vel incipit eſſe, unde non eſt. *l. 2. in fin. C. de in ea l. origine & l. fin. C. de mu. & orig. lib. 10. l. ordin. §. jus. originis ad mun. & vid. ulter. gloſ. ad dict. l. aſſumtio.*

Simili modo, non nocebit originalis ſubtractio prętenſa, ꝙ ex hac clara & manifeſta paterna manu, ſecundum jura ſup. allegata firmiſsima, filiarum reſultat excluſio, & maſculi prælatio, unde propter favorem familiæ Laucumanæ, hęc quamvis abſque dato, die concepta fuiſſet, ut minimè ſubſiſtere debet, maximè vel ab hoc, in dorſo ejuſdem, hiſce verbis eloquatur liberorum parens.

Een ontwerp van mijn teſtament het welcke ick wil dattet van mijn kinderen onderhouden ſal worden.

Authoritas paterna, de ſimplici & plano præfixa obſervanda: quia, qui viventem matrem ad irã tantum provocat, maledictus habebitur à Deo Eccleſ. c. 3. Deutro. c. 27 & Romã c. 12. Quanto magis is, qui demortuæ genitricis propria manu auctoritatẽ ſive ultimam voluntatẽ & priori tempore, per diviſiones approbatam, nunc dolo, vel totã vitiare & annullare ſtudet, maledictus & tota hæreditate indignus habebitur juxt. argum. l. qui Titij ĩ inimicitiã cũ mult. aliis ff. de his quæ ut indign.

Quæ ſtrenua verba ſal onderhoudẽ wordẽ/ſub prætextu deperditæ originalis, tam leviter non ſunt prout Rei ganniunt, contemnenda, ſed ſacro ſanctè, obſervanda, quia dicit ſe velle, ut hoc conceptum, ſive ontwerp inter liberos obſervetur, ergo per hæc, hei welcke/ hoc eſt, quod ipſum, & denotant, aliam originalem non fuiſſe, nec confici neceſſarium opus eſſe, vel fuiſſe. Approbat enim hoc præſens & nullum aliud, nunc ſi originalis alia produceretur, non melius præſenti, aut fortius præſtantius, à nullo quamvis omnium doctiſsimo æſtimaretur, quia uti dictum acquieſcit huic ſuo concepto præſenti, & ſua authoritate paterna condemnat ſuos liberos, idem sũ na obſervãtia proſequi, & ideo ſi originalis alia, produceretur, non plus in illa, quã præſenti projecto, inveniri nequiret. Nam, eadẽ manus, eadẽ mens, eadẽ cura, eadẽ impetrantis mẽtio, ſive honoratio, & filiarum, quo ad hanc arcem poſt poſitio, quę in aliqua originali requirerẽtur, in præſenti projecta exprimũtur. Quorum omnium ſpecificatio, ſive una & eadem paterna curæ, ſolertiæ, & ſollicitudinis preſuppoſitio, ab õni ulterioris ſive originalis productione Impetrantem abſolvit, & exonerat, ne ad impoſſibile alicujus judicis decreto cõſtringatur. Hinc tã diu, præſenti projecto ſecundũ ſuperius allegatas leges, obtemperabitur, donec contrarium diſponẽs, ab Cãmiteramis aliud producatur.

Sed hiſce, attamen ineptiſſime, ex parte contraria reclamari poteſt, Dominã curiam provincialem, ſua ſententia Impetrantem condemnaſſe, ut originalem

paternam

paternam manũ produceret, aut jus ſalvũ ipſi reſervaſſe, ſi firmius aut originale teſtamentũ paternũ producere poſſet, quaſi hæc teſtatio re & facto, eſſet authore judice, inſufficiẽs invalida, ſive nulla declarata.

Ad id reſpondetur Curiæ Provincialis ſententiam, ne ſuper quarto Axiom. allegata omnia jura violarentur, hoc modo intelligendam, quaſi ejus judicio, alia originalis, propter hæc in dorſo ſcripta: **een ontwerp van mijn teſtamẽt** a quod Camſterani carthabellam, neque patris manu ſcriptam fuiſſe abnegaſſent, ſub eſſe aut hinc & indę produci oportuiſſet, Quæ cum nunc in rerũ natura non exiſtat, nimirũ huic pręſenti cõtraria, melior, fortior, aut validior nulla ꝓduci queat, vel quę ſi in occulto fuiſſet, Curia ejus productionem optimo jure imo juſtiſſime exigere, ſive ad ejus exhibitionem Dñ. Impetrantem, aut alium eandem ſupprimentẽ, condemnare potuiſſet, nunc quia alia cum deficiat, certe in ſupremę deſpectum Curię, argumentari non licet propter alterius defectum, præſentem paterna manu ſcriptam eſſe caſſatam, annullatum, aut rejectam.

a *Verba ſæpenumero fallere poſſunt.*

Sed, ut Curiæ adminiſtratio juſtitiæ defendatur, eò ejus condemnatio dirigenda erit, ut per eandem condemnationem, hujus præſentis teſtationis & aliam digniorem ſive originalem vel huic ſimilem ſibi producendam fore ſperaverit, quæ cum nuſquã ſit, nec aliunde Baptizari poſſit, ne Curiæ authoritas lædatur, præſens hæc paterna Domini Scheltonis manus, ſive propria manu ſcripta, & in dorſo hiſ-

Quomodo Curiæ ſupremæ ſententia ut ab uſu purgetur, explicanda erit.

ce verbis. Een ontwerp van mijn teſtament/ het welcke ick (nota) dattet van mijn kinderẽ (nota) onderhouden ſal worden /authoritate confirmata, & valiata, ultima voluntas, ſive in ter liberos demandata bonorum diviſio, utpote ultima poſtrema, & ſic tanquam ſacro ſancta, poſtquam aliud arbitrium non habeat, imò ut inviolabilis, ſummo honore, reſpectu. & omni obedientia, interhoſce liberos, utpote diu, poſt paternam mortem, diverſis actubus rebus, factis, approbationibus uſusfructus, aliorum bonorum, his & illis factis aſſignationibus, ſervari & manu teneri debet, quemadmodum ſummis rationibus & legibus in Hypotheſi præſenti diſponentibus ſuper quarto Axiomate latiùs probavim⁹. Ne ea violata & fracta, turpiſsimè, reprobè, & in humane nunc, contra omnia ſupreriora Deus Optimus Maximus, propter tantum juſtiæ abuſum ad iram provocetur, & omnium nobiliſsimorum productorum teſtium, hanc ultimam voluntatem, manu propria defuncti genitoris ſcriptam eſſe, luce clariùs ex certa ſcientia atteſtantium nomen, fama, honos, & juramento confirmata eloquia, falſitatis arguantur, & producta Civitatis Steenwicæ publica monumenta prioribus convenientia, utpote falſa, impia, & invalida injurioſè reſpuantur.

Authoritas productorum teſtium propter probatū paternam & antea negatam manum ſuſtinenda.

Quæ abſurdiſsima, ne à præſenti Provincionali ſummis doctiſsimis aſſeſſoribus, ſive Senatoribus ſcatenti Curia committantur, & multorum incommodorum Rea dicatur, ejus ſententia in præſentis Domini ſcheltonis ultimæ, & tanto tempore, per õnes liberos approbatæ voluntatis, ſive ad minimum

æquiſsimæ,

Digitized by Google

æquiſſimæ, juſtiſsimæ, ac ſacræ ſcripturæ, & majorũ Laucumanorũ diverſis productis, & ad huc abſque ullo dubio, alijs, doloſè ſubtractis teſtamentis, convenientis diviſionis, ſtabilimentum potius, quam in ejuſdem caſſationem, annullationem, ſive apartã depreſsionem, contra omnia hactenus approbationum monumenta, erit explicanda, & ab omnibus intelligenda, & ſic contrarium ſuſtinentes, tanquam honorandæ Curiæ depreſſores, non ſolum judicandi, ſed tanquam turpia, jus & juſtitiam oppugnantia ſollicitantes, à limine judicij repellendi & fugãdi Hoc ipſum, ut paucis dilucidetur, nonnihil Curiæ hac in cauſa res geſtas ipſis legibus confirmabo, & probabo eandem, ſi vellet, ut nullo modo, & hujus ſolius reſpectu, ad alterius originalis productionem Impetrantem cõſtringere non poſſe, ſed huic præſenti, & ſingulari directione divina, per ſororẽ ſuam ipſi traditæ, bonorum diviſioni, ſive tanto tẽpore, ſæpius repetitæ ultimæ voluntati acquieſcere teneri, in cujus notitiam affirmatur, unam quamquæ quæſtionem, aut juris eſſe, aut facti. *l mora. ff. de uſu &. l. ſervus §. facti de hæredib inſtituend.* jura certa, facta autem incerta, & ex illis probatis jus reſultat. l. *cum qui calendis ff. de verb. oblig.*

Si paterna manus invalidaretur, Curia provincialis magna abſurda imputarentur.

Curia Provincialis Phriſiæ nudã abnegatam manum paternam propugnare eſt conſtricta.

Quælibet quæſtio, eſt aut juris, aut facti.

Profecto Impetrans, judicis decreto ad probandæ abnegatæ paternæ manus onus admiſſus, ad obtinendam victoriam illud probare coactus fuit, non minus, quam ad factum, in obligatione legali expreſſum, ad implere conſtringebatur. *Bart. ad l. 1. §. hoc autem nu. 4. ff. de nov. oper. nunciat.*

Onus probãdi, ad obtinẽdam victoriam perfici oportet, quam factum in obligatione expreſſum.

Digitized by Google

Siquidem facta in obligatione promiſſa, ad impleri oportet. *text. in l ſtipulationum quædam in princ. & in §. item ſi in facto ff. de verb. obligat.* præterea in omni judicio, partes quaſi contrahere videntur, & propterea judicia ſunt, quaſi contractus & ſtipulationibus æquiparantur, & tam, in litis conteſtatione quam ſententia contrahitur, *Bart. in l. prætoria in §. ſed ſi unus de præto. ſtipul.* & ſe per quandam cõſequentiam obligare, ad id quod per ſententiã, fuerit deciſum, & ideo non minus, ad ejus impletionem ſive implementum conſtringuntur, atque ſi vere contraxiſſent. *Felin ad rubr. de re judicat. nu. 3.* lite enim conteſtate inſtantiæ obligantur, ut ab ea diſcedere, & amplius pœnitere non poſsint. *Iuxt. text. in l. is qui ſe obtulit & ib gloſ in verb. qui diſceſſit ff. de rei vindicat l ſed etſi ſcripſerit ff. de judi l. nemo C. de juriſdict. omn. jud. Felin. in c. quamvis nu. 6. verſ. tertia declaratio extr. de judic. Bart. in l. edita nu. 9. in fin. c. de edend.*

Partes in judicio, quaſi contrahere videntur, & obligantur deciſioni judicis.

Lite conteſtata inſtantia obligamur.

Quare, hoc Curiæ Præſtantiſsimæ decretum, ſive publicata deciſio, ut dominus Georgius à Lauma, ſui defuncti domini parentis improbe judicialiter abnegatam manum eſſe, ut probaret. partium conſenſu prolata cenſetur, & ideo ab ea recedi non poteſt. *Bart. ad L. acta apud nu 3. de re judicat.* & cum verba hujus decreti curialis, ut dictus Impetrãs manum abnegatam probaret, aliquid operari debeant: Non poteſt Curia, probatione lucè clariùs diverſi mode nunc tãto numero teſtium. facta, à ſua ad probandum admiſsione, ſive decreto reſilire, & ad Reorum

Illatio inexpugnabilis.

Digitized by Google

Reorum unici vocabuli **Bern**/ falſiſſimam explicationem, ꝑ dictum ejus decretum caſſatam & rejectã recurrere, ſive reverti, ne fruſtra, perperam, ſive in caſſum, hunc probatorium actum decreviſſe, ordinaſſe, ſive quo apertius loquar, interlocuta videretur, & ita domino Impetranti ex hiſce evidentiſſimis diverſorum, per Dominum Commiſſarium examinatorum teſtium dictis, reliquiſque productis publicis documentis acquiſitum jus, nunc poſt illatas ſalvationes, & Reorum futiliſsimas injurioſas reprobationes auferre non poteſt. (a

Curia à ſemel dato decreto non poteſt reſilire.

a) Text. in l. ei ſi poſt ſi quis caut. l. 2. C. de in jus vocãd ub. gloſ. in verb. concedi ubi Bald. in l. 1. in fin. ff. ſi quis judicẽ non obtẽ

Ius quaſitum nemini auferri poteſt, per ullum judicẽ

Nam hæc licentia Curiæ, ſive interlocutoria, reſpectu ejus, quod Dom. Impetrans paternam manũ eſſe doceret, propter productos teſtes, & exhibita adverſariorum prætenſa interrogatoria, in rem judicatam tranſivit, & ſic ex partium conſenſu, civilem & naturalem obligationem produxit. *L. 4. §. idem ſcribit. ff. de pecul.*

Curiæ pronũciatum in rẽ judicatam tranſivit, & naturalẽ. & civilem obligationem produxit.

à Sententia interlocutoria, irrevocabile damnum importante appellatur.

Porrò juris eſt, à ſententia interlocutoria irrevocabile damnum importante, quod per definitivam reparari nequeat, appellari poſſe. *l. 2. ff. de appel. recip. & vid. Bart. ad l. juſsu. nu. 14. de re judicat. & l. intra utile ff. de minor.*

Damnum irrevocabile Impetrantis quale.

Camſterani ſuprema Curiæ p. a. udiceali interloquio acquieſcẽte ergo paternã manũ perſ. de abnegaſ tã ſi probetur eſſe approbãt

Irrevocabile damnum Impetranti fuiſſet, ſi probare non potuiſſet, præſentem ultimam voluntatem ſive bonorum diviſionem præfixam, ſui defuncti patris manu propria, prout ipſi injunctum fuit, ſcriptam non fuiſſe, & irrevocabile damnum Reis extitiſſet

tiſſet ſi paternam manum eſſe probaret. Cui interloquio, propter ullam interpoſitam reviſionem, Rei obtemperaverunt & acquieverunt, dum in examen hoc conſenſiſſe inveniuntur, & ideo, ex tali eorum conſenſu naturalis obligatio inducta fuit. *l. ei qui c. de tempor. appell. l. ab eo C. quom. & quan. lud. & l. 1. ff. de poſthum.* Hoc modo, ut paternæ abnegatæ, nunc autem probatæ & multis præſtantiſsimis teſtibus verificatæ manui, ſive, ſcriptæ vltimæ voluntati, ſive velint ſive nolint, alterius originalis prætẽſæ productione utpote ridicula reſpuẽda, & in nullo attendenda rejicienda, in honorem Curiæ Provincialis, utpote hujus, ſive per teſtes acquiſiti juris authori & cauſæ parere, & acquieſcere cogantur.

Naturalis obligatio inducitur acquieſcendo rei judic.

Alias enim judicij authoritas labefactaretur, ſi nempè Rei, aliquibus peregrinis oblocutionibus, (uti non ſperatur) in judicialis & reciprocè approbati, & diu antea, & nunc per multos teſtes, & varia documenta confirmati examinis deſpectum, nunc in puncto reviſionis eſſent audiendi, & dominus Impetrans, contra omnia judicialia, ipſis legibus vallata, & ſummopere ſtabilita fundamenta, in honeſtè fraudaretur.

Majeſtas S. C. propugnatur.

Æquiſſimum quippè eſt, ut tantæ celeberrimæ Provincialis Curiæ judicialiter demandato, habito, celebrato, & utriuſque litigantis conſenſu abſoluto juſtiſsimo, & omnibus vitijs purgato examini, & per conſequens prius in honeſte abnegatam, nunc omnibus nebulis expulſis, nihil amplius attendendis

dis, tam paternam manũ ſufficienter procreanti, & parturienti auſcultetur, & honorific è optempere-tur, quam pravæ intentioni Reorum diutiùs accõ-modetur, intelliganti pauca.

a) Id Ariſt. lib. 1. Phyſi. Omnia ad finem tendũt Initium debet habere finem.

Omnia enim quæ agunt, ad finem aliquem ten-dunt. *Iuxt. Ariſtot. lib. 1.* & omne agens, pro-pter finem agitatur ad ſuſperiora & ideo cauſa fina-lis attendi debet. *l fin. de hæred. instit.* profecto quic-quid initiũ habet, ad finem pervenire neceſſe eſt. (b

b) Ariſtot. in 3. Phyſ. Curia Provincialis intentio ſuper maſculo directa ex admiſſo teſtium examine dicitur irrevocabilis.

Certiſsimum eſt, curiam ſuprem. antequam in-terloqueretur, paternam abnegatam manum pro-bandam fore animadvertiſſe, quo facto, virtute cõ-munis vocabuli Bern/ maſculum hunc Dominum Georgium, ſecundum Eponis à Laucuma teſtamẽ-tum deputatum, aut eundem Impetrantem ad mi-nimum, ſecundum paternam hãc voluntatẽ, hac ar-ce, in Sexbierum honorandum, aut ad minimũ ho-noratum eſſe perpendiſſe & ſic ſecundum hæc pro-bata judicare teneri. *l. illicitas §. veritas & ib. Bart. ff. de offic. Præſid. & §. 1. inſtit. de offic. Iud. c. 2. extr. de offic. ordina.* Ne (uti ſuperius allegatum) cõ-traveniens dilucidiſsimis probationibus, per inutile aliquod examen, in ſuperfluas expenſas impetran-tem conjeciſſe. *Bart. ad l. quidam exiſtimaverunt nu. 2. ff. ſi cert. petat. Bald. conſ. 127. incip. dominantibus lib 3 l. 2. in princ. ff. de temp. appel. dicatur*

Nemo ad irrelevantia admittendus

Cujus ne accuſari queat, Iudex paternam manũ nunc probatam, per ſubſequutam bonorũ diviſio-

 nem

Digitized by Google

Quod ſemel Curiæ placuit, poſt abſolutum examen optimũ diſplicere nõ debet.

nem, & matri conceſſum uſum fructum, omnibus cavillationibus Reorum reſpuendis, firmiſſimã eſſe minimè dubitari oportet. Ne quod, dictæ Curiæ admittenti Impetrantem ad probandum placuerit, amplius, poſt tantum examinatum numerum teſtium, circa unum & idem diſplicere videatur. *c. quod ſemel & ib. Dyn. extr. de reg. jur.* Ex quaſi enim contractu, inter partes, ita interlocuta eſt Curia, unde ſtabit ſuo placito. *Vlp. in l. 1. in princ. ff. de pact.* Ex quo Impetranti nunc acquiſitum jus illa auferre nõ poteſt, [a] & ſuum conſilium in detrimentum habiti examinis proprii mutare, quod jus nũc poſt feſtum mutari non debet. *Bald. in l. pretium C. de lib. cauſ. & l. non poteſt. ff de jud. Bart. & Dd. in l. edita C. de edend. & auth. qui ſemel. C. quom. & quand. judex.*

a) Text. in l. ſi poſt ſi quis caution. l. 2. C. de in jus vocand. ubi gl in verb. concedi. Bald. nu 3. Iaſ. nu. 1. & comm. Dd. Bart. Bald. in l. 1. in fin. ff. ſi quis jus dicẽt non obtemp.

Sic ut nullo medio; contra clariſsimas probationes Rei calumniando paternam manum à pœna privationis ſint liberandi, ad jura ubique allegata & ſparſim deducta.

Magnus favor erga proximiores maſculos ex imperfecta volũtate obveniens.

Præſertim cum tantus favor, erga proximiores de domo & familia militat, ut ſi quis in priore teſtamẽto perfecto, ſcripſerit hæredes extraneos, qui ab inteſtato, ad ſucceſſionem ejus venire non poterant, & eos teſtator, in ſecunda voluntate hæredes ſcribere inſtituit, qui ab inteſtato ad ejus ſucceſsionem vocantur.

Profecto licet imperfecta ſcriptura poſterior videatur, tamen infirmato priore teſtamento perfecto, ſecundum

Digitized by Google

ſecundum ejus voluntatem, non quaſi teſtamentũ ſed quaſi voluntatem ultimam inteſtati valere, optimo jure ſancitum invenitur.[a]

Porro juris eſt, non ſolum ex nullo teſtamento obligationem oriri,[b] ſed pro conſecutione legati, ex eo directam actionem, à legibus conſtitutam reperiri[c] ſi pro exoneratione conſcientiæ facta deprehẽdatur. Quod ſic eſſe demonſtrans omnium liberorum genitor Dominus Schelto, inter cætera, ſive ultimæ voluntatis præcepta ſic loquitur. **Voorder wil ick Teſtator/ dat Jarich mijn oldſte Soon** hic Dom. Impetr. **ſal hebben Lyaucuma Staten met het voordel/** adjicens hæc, notatu digna, **nae S. Epo van Lyaucuma/** cujus teſtamentũ ſuper vocabulo **Bern/** nunc tam doloſè torquetur. **mijn Ooms teſtament.**

Quæ verba **nae S. Epo van Lyaucuma mijn Ooms teſtament** indicant, certificant, & aperto, apertius demonſtrant, in maſculinitatis veriorem explicationem, hunc Dominum teſtatorem naturæ & conſcientiæ impulſu conſtrictum, & preſſum fuiſſe, hanc gentilitiam arcem, ne ex communi hoc vocabulo **Bern/** ſequenti tempore deteſtabilis lis exoriretur, ſuo majori filio huic Impetranti, nullo modo ſibi chariſsimarum filiarum ſeniori filiæ aſſignare & præ aliis inſcribere debuiſſe.

Cui paternæ explicationi, ejus ſenior filia Siouca nunc ejus hæredes hi Camſterani aliam familiam repræſen-

a) L. 2. ff. de injuſt. rupt. & irrit. fact. teſtam & l. ſi duobus §. ſi prius, ff. de contr. tab. b. poſ.

b) Gloſſ. in l. 1. in 1. gloſſ. ff. de condict. indeb. Albert. in l. cũ quis cir. prin C. de jur. & fact. ign. Bald. in l. ſi poſt diviſionem in fin. de jur. & fact. ign.

c) Iuxt. text in §. ſive igitur & §. ſi aut hæc in auth. ut cum de appell. co x in l. fin. de hered inſtit. Iaz. in auth. ex cauſ. nu. 20, C. de lib. præt.

Teſtatoris enixa & clara præcepta quib' patrui teſtamento Epanis injectum vocabulũ Bern, ſatis explicatur.

repræſentantes, cum tam audacter, impiè, doloſè, & deteſtandis mediis in obedientiſsimi extiterint, reliqua majorum Laucumanorum teſtamenta, de facto ſubvertere conantes, & unicum hoc vocabulum Bern/ excerpentes, præcedentia autem & ſequentia re & facto maſculos ſignificantia quaſi nullius intellectus haberentur, ſupprimere nitentes, tãquam notorii calumniatores & voluntatum oppugnatores habebũtur, *l.penult.ad exhib.l.contra ff.de leg*

Calumniator eſt qui unicum excerpit & reliqua dimittit & ſine operatione eſſe aſſerit.

Camſterani *immemores priorum propria confeſsione ſibi præjudicant.*

Affirmant enim Rei ipſi in ſuis replicis articulo 386. tanquam mendaciorum & contrarietatum immemores, fideicommiſſa ſolo natu, relinqui poſſe, in ejus propriæ judicialis verificationem allegant, *l.2.§.qui neque ff.de hæred.inſtit.l.nutu.21 ff.leg.3.*

Certè ſi nihil aliud, quam harum legum ab adverſariis judicialiter allegata authoritas & propria confeſsio pro Domino Impetrante militaret, ut ſecundum omnia ſuperiora probata Axiomata plura, & maxima irrefutabilia, tunc virtute hujus confeſſionis hæc producta paterna propria & diverſis teſtibus probata manus, non ſolum deficiente prædicta diviſione, de jure ſubſiſteret, verum etiam, quod minus eſt, per eandem, vocabulum illud Bern/ per dictam hanc Domini patris quamvis inhoneſte abnegatam attamen virtute curialis decreti probatam, & ſic notam, perfectam, & manifeſtam & ab omnibus liberis antea & poſtea approbatam ultimam voluntatem nunc ſatis explicatum, dilucidatum, & explanatum eſſe exiſtimaretur.

Hic

Digitized by Google

Hic enim Dominus patens, defuncti ſui patrui Eponis ſenſum, intellectum, mentem, & ardorem, erga maſculos directum, meliùs certiùs, & perfectius ſcivit, quam aliquis extraneus, garrulus, impius vagus, injuſtus, atque aliorum ad ſeſe non pertinẽtium bonorum ardens, multo minus, quædam mulier Siouca, tunc temporis nondum nata, edita, aut cognita, nunc paternæ interpretationi obedire conſtricta, ſcire potuit, & ſic huic explicationi, & hac paterna voluntate honoranda per expreſſa ſuperiora, elucenti, cum impiè hactenus, meris ac diverſis altercationibus mendaciis, & ſcommatibus rebellatum, & per Camſteranos futiliſsimè & indecẽter reclamatum fuerit, profecto tanquam in excuſabiles & malevoli refractarii virtute clauſulæ pænalis ſive privatoriæ, Eponis à Laucuma teſtamenti, ſummæ ingratitudinis doli, mali, & mendaciorum, & conviciorum commiſſorum convicti, tota ſubſtantia, quam inſuper præter hanc injuſtiſsime occupatam arcem nomine Aviæ ſuæ, utpote omnis præſentis in auditiæ litis fontis & originis hæreditaverunt, erint aliis in exemplum privandi [a]. Quibus quintũ Axioma ſatis niſi abundanter, & pleniſsimè probatum exiſtat.

a) *Cravett. conſil. 1 poſt num. 3. verſ. non obſtat. Paul. d. Caſt conſil. 300. nu. 1. lib. 1 et eſt communis opinio Bertrand. conſ. 191. lib. 3. nu 2. part. Cravet, in conſ. 1. nu. 6. Iul. Clar. ſen. lib. 3. §. teſtamentum q. 69, nu. 1. 2. 3*

SEXTI & VLTIMI

AXIOMATIS PROBAT.

Sexti Axiom. Probat.

SExtum & ultimum, propter ſui firmitatem non opus eſt, pluribus munire, ſed quia, adverſarii nullo aliquo fundamento armati, in a-

Ordinatio patriæ perperã allegatur.

ctis allegaverint, ſe nullam vim apprehendẽdo Laucumanam arcem commiſſe, quod ſecundum ordinationem patriæ, hæreditaria obventa, brachio juſtitiæ minimè implorando, occupari licerẽt, intermittere non potui, hanc ipſis non competentem exceptionem eripere, & luce clariùs probare, illos à commiſſa vi, alioq́ue notorio ſpolio & delicto gravi non eſſe immunes. Cõſiderandum itaq́ue erit, quõdam Eponem à Laucuma, ſi inteſtatus in fata conceſsiſſet ne obulum jure ſanguinis, ad hanc Dominam Sioucam, neque natam, aut quemadmodum ubique allegavimus, neque cognitam aut natam, & in lucem editam transferre potuiſſe, ſed omnia bona, in hujus patrem Dominum Scheltonem, ejuſq; fratrem Sicconem, horumq́ue ſorores, dictæ Dominæ Sioucæ amitas, Domicellam Luciam & Catharinam, utpote gradu proximiores dovolvenda fuiſſe, ergo illa, neque ejus hæredes prætendere poſsũt hæreditaria, propria manu apprehendi poſſe, poſtquam ordinato patriæ falſiſsimè, & injuſtiſsimè hoc caſu allegata, de remotioribus non, ſed tantum bonis ad ſuos, legitimos, domeſticos, aut ab inteſtato, ſucceſſuros, devolvendis loquatur ergo.

Deinde, poſito, minimè conceſſo, hæc arx rapta ab Epone à Laucuma in deſpectum ſive depreſſionem ſive excluſionem, ſive manifeſtam invidiam. optimis moribus inſtructarũ virginum charifsimarum, tunc temporis viventium ſui fratris Sicconis filiarum, Dominæ Luciæ & Catharinæ (ut nullo modo) ad huc incognitæ remotiori fœminæ huic Sioucæ

Sioucæ, per vocabulum 𝔅ern/ legata fuiſſet, certe eandem propria authoritate ingredi non debuiſſet, quod legatum ſit delibatio hæreditatis, qua teſtator ex eo quod univerſum hæredis foret, alicui quid collatum velit. *Iuxt. text. in l. legatum ff. de legat. & fideic.* Item alio loco definitur legatum eſſe donationem quandam, à defuncto relictam ab hærede præſtandam. *Iuxt. §. legatum. inſtit. de legat.*

Ex quibus definitionibus apparet, & docemur juris remedia proponenda eſſe, quibus legata expetenda veniant.

Quòd adeò obtinet, ut neque ipſe hęres ſcriptus, teſtamento nundum aperto, hæreditaria invadere ſed interdicta poſſeſſoria implorare debeat, prout verba textus indicant *Iuxt. l. 3. C. de edict. D. Adriã. tollen.* maximè ſi ſolenniter publicata fuerint *l. 1. C. quem. teſtam. aper. & vid. Bart. ad l. 2. C. de teſtam. & quemad. teſtam. aper.* Item ordo juris exigit ut ſecundum eum judicem cauſa expediatur. *l. 1. C. de libe. cauſ. & l. 1. C. de execut. rei judicat.* Et ideo teſtamentum prius aperiatur, & omnia legitime vocatis vocandis, quorum intereſt, diſcutiantur, & in formam publicam redigantur, quibus factis poteſt hæres in poſſeſsionem mitti deſiderare. *Iuxt. l. hac conſultiſsima in fin. C. de teſtam. & l. fin. dict. tit.*

Heres ſcriptus bona authoritate propria invadere non debet.

Sed ſi alius poſſideat, ſive juſte, ſive injuſte, non fit immiſſio, niſi parte prius citata, *l. meminerint. C. und. vi. l. fin. C. ſi per vim vel alio mod. Innoc in c. licet. Epiſcopus de conceſs. præben. & vid. Bart. ad l. 3. nu. 16. C. de edict. Div. Adrian. toll.*

Digitized by Google

Immiſsio violenta.

Vnde hæredes ab inteſtato, vero titulo, pro hærede poſſeſſuri, ſi non fuerint citati, immiſſio quaſi violenta caſſanda eſt. *Iuxt. Bart. ad dict. l. 3. nu. 21. ſub fin.* & eam miſsionem, ut in text. publicarum perſonarum teſtificatione accipere oportet. *Iuxt. Bart. in fin. nu.* 24.

Ex quibus verbis ſupradictis Testificatione publicarũ perſonarũ notandũ eſt. Quod ille qui judicis licentia poſſideat, per publicum inſtrumentum probare debeat immiſſionem, nec videtur ſufficere illud per teſtes oſtendere. *Iuxt. text. ſed per pub.* ſcripturam fieri debet. *c. quoniam contra extr. de probat. & l. ne in arbitr. C. de arbit.* ſiquidem talis inimiſs io debet ex notorio fundari. Quemadmodum commiſsio data judicis familiæ, ut aliqua executio, realis vel perſonalis fiat, non valet, niſi inſcriptis exprimatur. *Bald. in c. cum parati de appell. & per text. in l. miſsi. C. de exact. tribut lib. 10 & vid. Dec. in l. pactum. quod bona fide C. de pact. ub. Dd. & plene Ro. ſing. ſuo 6.*

Illatio irrefutabilis.

Hæc præſtantiſsima, & ardua juris præcepta cum etiam hæredem per nomen, cognomen, & expreſſe inſtitutum adeo conſtringant, ut judicialiter fiendæ inimiſsionis requiſita, ne apertam vim committere dicatur, implorare cogatur.

Profecto Domina Siouca Impetrantis ſoror ſenior, prius nupta Hummero à Camſtera, nunc ejus filij Tyallingij liberi, eorumque advocati præallegata ordinatione, ſive juris manicipalis tertio articulo, nullo modo, ad commiſſã declinandã vim, ſive apertam

tam

tam violentiam ſe defendere aut ab eadem purgare non poſſunt, quia ordinatio Patriæ loquitur de hæredibus ab inteſtato tam aſcendentibus, quam deſcendentibus ex latere ſucceſſuris, minimè autem legatariis.

In propoſito dicta Dom. Siouca quemadmodum ſuperius probavimus, & ab adverſariis non negatur, Domino Eponi à Laucuma ab inteſtato ſucceſſura hæres non fuit.

Sed juxta haſce præſentis litis motæ deteſtandas moleſtias, & omni jure damnandas diſputationes, ſub involucro vocabuli Bern/ hanc gentilitiam arcem, ad Camſteranam familiam, non utpote hæres ſed legataria, per ſibi incompetentem teſtamenti viã trajicere niſa, & omnibus diverſis aſtutiis, nequiſsimè conata fuit, cujus hæredes hoc momento iiſdem veſtigiis inhoneſtiùs inhærere conſpiciuntur.

Quamobrem præſentis improbæ litis ventilatio, imo omnia acta & actitata manifeſtant, hanc dictam Sioucam, ſi per vocabulum Bern/ legataria exiſtimari potuiſſet ut ſecundum priorum Axiomatum factas Probationes (nullo modo) legitima actione, hoc legatum, per dicti Domini Eponis teſtamentum ad hujus Patrem devolutum, à ſuis confratribus & ſororibus utpote paternæ ſubſtantiæ totalibus cohæredibus, conſtrictam fuiſſe repetere.

Quo caſu ejus paterna propria manu ſcripta ultima voluntas ſuperioribus teſtibus probata, illi præ-

Immiſsio violenta. Vnde hæredes ab inteſtato, vero titulo, pro hærede poſſeſſuri, ſi non fuerint citati, immiſſio quaſi violenta caſſanda eſt. *Iuxt.Bart.ad dict.l.3.nu. 21.ſub fin.* & eam miſsionem, ut in text. publicarum perſonarum teſtificatione accipere oportet. *Iuxt. Bart. in fin. nu.* 24.

Ex quibus verbis ſupradictis TESTIFICATIONE publicarũ perſonarũ notandũ eſt. Quod ille qui judicis licentia poſſideat, per publicum inſtrumentum probare debeat immiſſionem, nec videtur ſufficere illud per teſtes oſtendere .*Iuxt.text.ſed per pub.*ſcripturam fieri debet.*c.quoniam contra extr. de probat. & l.ne in arbitr .C. de arbit.* ſiquidem talis inimiſsio debet ex notorio fundari. Quemadmodum commiſſio data judicis familiæ,ut aliqua executio,realis vel perſonalis fiat,non valet, niſi inſcriptis exprimatur. *Bald.in c.cum parati de appell. & per text. in l.miſsi. C. de exact.tribut lib.10 & vid.Dec.in l.pactum.quod bona fide C.de pact.ub.Dd.& plene Ro.ſing.ſuo* 6.

Illatio irrefutabilis. Hæc præſtantiſsima, & ardua juris præcepta cum etiam hæredem per nomen, cognomen,& expreſſe inſtitutum adeo conſtringant, ut judicialiter fiendæ inimiſsionis requiſita, ne apertam vim committere dicatur, implorare cogatur.

Profecto Domina Siouca Impetrantis ſoror ſenior, prius nupta Hummero à Camſtera,nunc ejus filij Tyallingij liberi,eorumque advocati præallegata ordinatione, ſive juris manicipalis tertio articulo, nullo modo,ad commiſſã declinandã vim,ſive apertam

tam violentiam ſe defendere aut ab eadem purgare non poſſunt, quia ordinatio Patriæ loquitur de hæredibus ab inteſtato tam aſcendentibus, quam deſcendentibus ex latere ſucceſſuris, minimè autem legatariis.

In propoſito dicta Dom. Siouca quemadmodum ſuperius probavimus, & ab adverſariis non negatur, Domino Eponi à Laucuma ab inteſtato ſucceſſura hæres non fuit.

Sed juxta haſce præſentis litis motæ deteſtandas moleſtias, & omni jure damnandas diſputationes, ſub involucro vocabuli Bern/ hanc gentilitiam arcem, ad Camſteranam familiam, non utpote hæres ſed legataria, per ſibi incompetentem teſtamenti viã trajicere niſa, & omnibus diverſis aſtutiis, nequiſſimè conata fuit, cujus hæredes hoc momento iiſdem veſtigiis inhoneſtiùs inhærere conſpiciuntur.

Quamobrem præſentis improbæ litis ventilatio, imo omnia acta & actitata manifeſtant, hanc dictam Sioucam, ſi per vocabulum Bern/ legataria exiſtimari potuiſſet ut ſecundum priorum Axiomatum factas Probationes (nullo modo) legitima actione, hoc legatum, per dicti Domini Eponis teſtamentum ad hujus Patrem devolutum, à ſuis confratribus & ſororibus utpote paternæ ſubſtantiæ totalibus cohæredibus, conſtrictam fuiſſe repetere.

Quo caſu ejus paterna propria manu ſcripta ultima voluntas ſuperioribus teſtibus probata, illi præ-

ter dicti Domini Eponis teſtamentum, hanc neque in unica ſyllabaadmittens ,ſed planè propter jura ſuper maſculorum prælationibus diſponentia excludens, obſtitiſſet, & eandem non ad legatum hoc pertingere admiſiſſet, niſi contra ſcilicet paternam diſpoſitionem dictam reſtituta, aut eadem caſſata ſive annullata fuiſſet, & ſic bona omnia propter frivolã hanc oppugnationem prius reſtituiſſet, quæ ex tali paterna manu percepiſſet, ne arce hac per eandem ſibi denegata gauderet, & bona ipſi quoque aſsignata, reſpectivè contrariè detineret & illegitimè ſubtraheret, juxt. diverſa jura & rationes ſuper quinto Axiomate deductas & allegatas.

Paterna diſpoſitio approbata improbari non debet.

Nunc horum minimum requiſitum ne quidem obſervavit, ſed matre mortua, jacenti hæreditariæ arci, in præjudicium & omnium Laucamanorum teſtamentorum, ad unum, & eundem finem ſcilicet maſculorum prælationem & fæminarum excluſionẽ tendentium authoritatem, vires, & notorias poteſtates, idque inſuper contra paternam diſpoſitionem, ſuper eadem factam & approbatam diviſionem judicis authoritate planẽ ſpreta, & contempta, ſeſe immiſcuit,[a] ſive ſeſe ad hanc arcem intromiſsit, & ideo quamvis ejuſdem totalis & unica hæres inſtituta fuiſſet, ut minimè graviter peccaſſe, quanto magis nunc in excuſabilem turbam, vim, & violentiſsimũ actum, tanquam prætenſa fideicommiſſaria, aut legataria commiſiſſe, ab omnibus dici debebit? id teſtantur jura de hærede ſcripto obſervanda, allegata.

a Vid. articulos ſalvation ?. ?. 257 243. 244 qui teſtantur violentam invaſionem.

Auget Reorum aviæ inexcuſabilem commiſſam vim

vim, per hoc quod ejus parens Schelto à Laucuma, hanc arcem in Sexbierū cum ſuis pertinentiis maſculinitati in æternum conſecratam quamvis alienam, vel ipſius filiæ (uti minimè) propriam, vel rem hæredis, optimo jure ſuo filio huic Domino Impetranti prælegare potuerit. *Iuxt. §. non ſolum inſtit. de legat. expreſſ. text in l. non dubium §. ſed ſi cui legatum l. qui concubinam § fin ff. de legat. 3. de aur & argent. leg. Titia §. 1. & argum 8 de poſſ. l. 3 & ſ l. mortuo. §. 1. & 11. & 1 ad l. Falcid. l. alienus & infra de fideicommiſſ libe. l. alieno §. ſiquis.* Quam illa Siouca relaxare debuiſſet & nunc quod ſuo patri ſucceſſerit, ejus factum approbare obligata. *Iuxt l. ex qua perſona de reg. jur. l. ſi uxor C. de bon. auth. Iud. l. ſi ab eo C. de negot. geſt. l. ſi ab eo C. de lib. cauſ. l. ſolutum de pignor. action. & l. cum à matre C. de rei vindicat.* ſcilicet ſecundum dereli̇ctam dictam hanc ultimam ejus voluntatem honorato ſuo fratri cedere, aut utpote, pro ſua quota alienam redimere aut ſi vendibilis non eſſet, juſtam æſtimationem ex ſuis pro parte præſtare & ſolvere conſtringi debuit. Quibus omnibus non attentis eandem ante multos annos, poſtquam non ſolum invaſit, & violenter ſuis deteſtandis uſibus applicavit, juris ratio jubet, ut ejus violentiæ reſpectu notorii ſpolii pæna emendetur.

R... nis ... test.

Per cujus in ſeſe provocatam, & legitimis tramitibus vindicandam acerbitatem, juramento in litē, poſt ablatæ arcis factam reſtitutionem merito ſubjacebit, [a] Idque odio delinquentis aut ſpoliantis, & propter difficultatem probationis, quo in poſterum ſimile attentaturi fraudibus occuratur. *Iuxt. Bart. ad*

[a] *Text. in ... 2. & in l. ... actionem ... de in l. ... jurand. & in l. ſi quando C. und. vi. DD. ibid. tex. in l. ſemper §. in loc interdicto. ff. quod vi aut clam.*

 l. cunctos

l. cunctos populos C. de ſumm. trinit. & fide cathol. & ſummo cum neceſſario abſentium commodo reipublicæ peſtilens extirpetur, *vid. eund. Bart. ad d. l. omnes populi nu. 22. & 24. de juſt. & jur.*

Objectio. Nec obſtat aut Dominam defunctam Sioucam ſeniorem partum, ejuſque filium Dominum Tyallingium à Camſtra & ejus liberos præſentes Reos relevare poteſt, parentes ſcilicet Domini Scheltonis à Laucuma propria manu ſcriptæ, & de relictæ teſtationi debitis ſolemnitatibus utpote carenti, denegando ſolutionem rei legatæ, eoſdem propterea nullam vim commiſſe videri.

Ad id reſpondetur verum eſſe, eo caſu, quo talis voluntas omni jure nuda, nulla, inſufficiens aut vitioſa extitiſſet, & ab omni invaſione Rei deſtitiſſet, ſive ſeſe omnes temperaſſent tam diu, donec per ſẽtentiam finalem talis caſſata, ſive annullata & poſtea judicialiter immiſſi fuiſſent.

Quod nunquam ante violentam hanc invadendi audaciam factum eſſe docebitur, ſed negari non poteſt, eandem Patris probatam diem ac datum, ac in dorſo hæc verba ſuperius allegata. **Dit is een ontwerp van mijn Teſtament dat ick wil dat het van mijn kinderen onderhouden ſal worden**/ & ſic inhibitoriam authoritatem continentem ab omnibus liberis ſatis reverenter, & quam obedientiſſime, per conceſſum matri defunctæ uſumfructum, eſſe approbatum & arduum, & magnum ſecundo fratri Domino Sicconi à Laucuma nobilium quarundam

rundam ædium iiſdemque multorum graminatorū annexorum legatum eſſe ſolutum, & per omnes caſus, ad diuturnum uſque tempus hoc modo abnegatam paternam ſępius nominatam diſpoſitionem, per varios hujuſmodi actus, & ſolutionum media obſervatam quod ipſum ſuper quarto Probato Axiomate, & alijs in locis cum adduxerimus.

Quorum reſpectu prædicta Domina Siouca ſuam quoque partem bonorum Laucumanorum ex præcepto paternæ hujus perſpicaciſſimæ & de jure validiſſimæ ultimæ voluntatis, inter cæteras ſorores, hæreditaverit, perceperit, & eandem moriens, ad ſuos ſucceſſores hoſce præſentes reos tranſmiſerit: idcirco quilibet fateri cogitur, hanc raptam arcem, circa unam, & à ſeſe re & facto approbatam paternam æquiſſimam diſpoſitionem, ipſi abjudicatam & maſculo, nimirum ſuo fratri ſeniori Domino Georgio à Laucuma, huic Impetranti, ſecundum majorum teſtamentaria pręcepta aſſignatam invadere non debuiſſe, ſed potius, ſi hanc pœnam violatoribus deſtinatam evitare voluiſſet, huic textui ſerio præcipienti, auſcultaſſet.

PARENTIBUS arbitrium dividendæ hæreditatis inter liberos adimendum non eſt, dummodo nō minus is qui pietatis (nota) ſibi conſcius eſt, partis, quæ inteſtato defuncto, potuit ad eum pertinere, quartam ex judicio parentis obtineat. Qui autem agnovit judicium defuncti, eo, quod debitum paternum pro hæreditaria parte perſolvit, vel alio legitimo modo ſatisfecit, etiam ſi minus

minus quam ei debeatur, relictum eſt: ſi is major vigintique annis eſt, accuſare ut inofficioſam voluntatem patris quam (nota) probavit, non poteſt. *Vid. l 8. C. de inoffic. teſtam.*

Ex hac lege cōſtringimur in aliqua parte approbatam etiam injuſtiſsimam paternam voluntatem amplecti, & nullo modo impugnare. *Iux. expreſ. text. in l. non dubium §. illud etiam ff. de teſtament.* Cujus legis §. in hunc modum loquentem verbotenus excerpere placuit.

Illud Etiam adjiciendū eſt, ut qui ex teſtamento vel ab inteſtato hæres extiterit: Et ſi voluntas defuncti, circa legata ſeu fideicommiſſa, ſeu libertates legibus non ſit: (nota) ſubnixa: tamen ſi ſua ſponte agnoverit, implēdi eam neceſſitatem habeat.

Hæc cum ita ſeſe habeant, quis negare poteſt, contra paternam diſpoſitionem ipſis legibus, ubiq; rejecta omni ſolemnitate, juſtam & ſerio defendendam & ſic inter liberos ſacro-ſancte perſequendam, omni modo approbatam, & hoc die per initam factam bonorum diviſionem præcedentem, direlictū maternum uſum fructum, & ſimilia ſubſiſtentem, dominam defuuctam Sioucam, poſtea ejus unicum filium & nunc hoſce reos graviter deliquiſſe & invadendo hanc Arcem multa literarum ſecreta aurea argenteaque vaſa, cornua, alioſq; præcioſos ſciphos, & calices auferendo, [aa] clauſtra reſerando, aliaque ſecreta conclavia aperiendo, apertam & manifeſtiſſimam

[aa] Hæc crimina quamvis notorie commiſſa exiſtant attamen judicialiter Reis in effectu articulis ſalvationum teſt. 243. 244. 245. 246. 247. 254. 256. 257. 258. 259. 261. & in multis alijs procedēt & ſequentibus ſunt objecta, quibus vitijs ſe nundum purgaverunt, ergo propter eorundem taciturnitatem eadem re & facto confitētur

mam vim, & omni jure prohibitam reprobã rem commiſiſſe, & nunc ad omnium refuſionem, per juramentum Domini Impetrantis (qui hactenus injuſtiſsimè omni majorum ſibi deſtinatorum commodo, cum nimio deſpectu privatus extitit, & pro eorundem recuperatione, dilectiſsima conjuge liberis ſuaviſsimis, cum magna jactura domeſtica, per multos annos remotus, & quaſi oſtiatim circumcurrens, multos animi dolores moleſtias imò corporiſque inſidias, & inſultationes, ſine dubio, inſuper paſſurus, ſive mortis pericula ſubiturus, forſan præſumendus erit) non eſſe juxta zenonianam conſtitutionem condemnandos. *Iuxt. l. ſi quando. C. und. vi. qua repetitur in c. ultimo quod met. cauſ.* ſic ut ſuperior objectio ſatis refutata nihil operetur.

Et quamvis hi Domini Rei, inſuper hiſce reclamarent ſive oblocuturi, dicere poſſent, juramentum in litem contra eoſdem utpote facta defunctorum ignorantes, decerni non poſſe, vel utpote aviæ delicto minime gravandos eſſe, & ſic in nullo teneri, *Iuxt. Bart. in l. 1. C. qua ex fac tut. & l. ne quid ff de incend. ruin nauf. & dict. l ſi quando C. und. vi Bald. c. 1. verſ. conventiculas de p jur. ſir Canon. c. ult.* Quod hæc pœna neutiquam extendenda eſſet extra perſonam delinquentis.

Tamen cum Dominus Tyallingius à Camſtra, vir ſani judicij & legitimæ ætatis ſuo avunculo reduci facto, paternas ædes malevole prout in facti ſpecie deductum eſt recuſaverit, & contra naturalẽ rationem, & omnium teſtamentorum catenatas vi-

ſon, teſtatur in dict. l. ſi quando nu. 37. verſ. ſucceſſive pro intellectu. & nu. 43. verſ. retenta communi & ib. Cyn. Bart. Alber Bald. Salic. & alij Corn. conſil. 123. viſo. lib. 1. Curt. ad l. admonendi nu. 215. in fin. & ib. Do. Sacc. nu 54. & Iac. Pet. de Ptolo. nu. 250. & alij Dd. ff. de Iure Hippol. ſing. 338 extant ſtatuta idem in l. 1. col. 2. verſ. ulterius ſcias, de quæſt & Paris conſ 158. ſi jus commune col. penult. nu. 28. vol 4. Idem quoque Io. Bap. Plot. in d. l. ſi quando 768. tradidit ubi adhuc plures allegat Dd. & aliquot pulcherrimas ejus doctrinæ limitationes ſive fallentias ſubjungit nu. 774. & 775. Hoſtien. tamen putavit ſolam difficultatem probationis ſufficere, ut huic juramento locus ſit *in d. c. ult. per c. 2. de cle. pereg. & per not. in c. cum olim 1. de privile.* quæ ſententia videtur rationē habere. Nam probatio illa æſtimationis, non tam in odium violenti ſpoliatoris, quam in gratiam ſpoliati, damnumque paſſi, à Zenone admiſſa videtur. Ergo utcunque ceſſet odium in hærede ſpoliatoris. Tamen favor damnū paſſi, ob id (nota) non deſinit, qui inique ſuis rebus exutus eſt, merito ergo ſi adſit (uti in propoſito, difficultas probandi, valore rerum oblatarum videtur illi deferendum eſſe jurandi conditionem, ex prædicta conſtitutione, cum ſubveniendum ſit probationibus & punienda authorum eorumque hæredum maleficia. *l. curent. C. de hæret.* &c. Ad quorum vindicationes jure conſulti adeo propenſi ſunt, ut ſufficere hoc caſu probationes per conjecturas poterint, & hoc omne judicantis arbitrio (nota) relinquitur, is enim, ſi aliquas tantum conjecturas habeat ut in propoſito clariſſimas ſive notorias, poterit actori jurandi conditionem deferre, non quidem tā-

Digitized by Google

tum leonis conſtitutione, ſed ut alias ibi ſemiplene probatum eſt, differri jure poteſt, nempe ex l. in bonæ fidei *C. de reb. cred. & l. admonendi ff. de jur. jurand.*

Quibus omnibus cuilibet intimatum eſſe exiſtimans, violentos invaſores nulla ratione eſſe ob cōſervandam honeſtæ vite ſocietatē excuſandos. Quinimo Domina defuncta Siouca, ab hac commiſſa vi, quamvis judicis decretum immiſſionis imploraſſet, & (uti minimè) factum eſt, obtinuiſſet, æque, ab eadem ſeſe non purgaret, quod ipſum ſuperius propter hactenus cruentiſsimum dominans bellum ſic eſſe docui, & hiſce, in ſuperfluum docebo.

In teſtamento Domini Eponis à Laucuma præcavetur, ut ſi Domino Scheltoni à Laucuma ſenior partus ſucceſſurus inſufficiens foret, alius ex junioribus prolibus, ſecundum judicium Abbatis in Lidlum, & Paſtorum in Oiſterbierum & Pieterſbierum, idque in æternum, obſervaretur, electione ſive examinatione habita; aptior, dignior, & validior, excluſo ſeniore, impotentiore, huic Domui Laucumanæ præficeretur.

Certè hæc ordinata defuncti in perpetuum duratura proviſio, eo reſpicit, ut nullus horum Domini Scheltonis à Laucuma liberorum ſemetipſum in deſpectum collatorum ſcilicet Abbatis, & Paſtorū, tanquam ordinatorum judicum obtrudere, & digniorem æſtimare auderet, quia quod ex alieno judicio terminandū exiſtit, pendente eo, ob evitandā vim, conſtrictus vel conſtricta, vel alterius judicio

obnoxius,

obnoxius, aut obnoxia, terminat, & ſic hæc demãdata teſtatoris deprimere non poteſt, quod legibus, & præceptis defunctorum ſi hæredes eſſe velimus obedire cogamur, aut eo neglecto, hæreditate tota utpote voluntatum manifeſti prævaricatores, & indigni oppugnatores habebimur, quod adeò obtinet illum dolo carere non poſſe, qui tali mandatò non obtemperaverit. Et ideo authore Livio Torquatus filium, quod injuſſu ſenatus, contrà hoſtem pugnaſſet & viciſſet, morte mulctari juſsit. *Vid, Cicer. lib.3.de ll.& Vulteum in lib.de jur.prud.roman. c.12.*

Decet itaque probum ſucceſſorem demortui teſtatoris facta, legitima præcepta, ſive digniori, aptiori, & præpotentiori ordinatam ſuccedendi legem obſervare, non frivole, deſpectè & turpiſsimè eradicare, & proprio auſu temerario, ante ullam latam ſententiam, bona agnatica, ipſi maſculinitati in æternum deſtinata, auferre.

Et quamvis horum avia Domina Siouca, electioni ſive decreto Abbatis & Paſtorum, per hoc quod ſenior partus extitiſſet, & ſic abſque hæſitatione ad hoc legatum utpote ſubſtitutus ſive prælatus præ omnibus diceretur, non ſubjaceret, vel ſubjacere cogeretur, nullius eſt momenti, juxta priora irrefutabilia pagin. 20. 21. 22 23.24.25.26.27.28.29. & ubique ſuper ſecundo Axiomate latiſsimè deducta. Quandoquidem illa tanquam muliebris perſona, id quod in præcedentibus & ſubſequentibus clarioribus teſtamenti verbis erat præceptum, præſtare & ſupplere non poterat, ſcilicet Laucumanam po-

 ſteritatem

Digitized by Google

ſteritatem propagare. Dixit enim teſtator ut domus hæc perpetuo remaneret, penes Scheltonem, agnatum ſuum ſeniorem, Sed quomodo potuit perpetuo remanere penes Scheltonem? ſi in ea filiæ daretur ſuccedēdi locus. Illa enim verba, perpetuo, ſignificant tempus in futurum, & ſine præfinitione, & in ſecula ſeculorum ut inquit *Bart. in l. annua. §. titia ff. de ann. legat.* Cum igitur domus non poſſet perpetuo eſſe penes Scheltonem agnatum ſuum ſeniorem, niſi inter omnes agnatos inductum cenſeatur fideicommiſſum, fatēdum eſt, voluiſſe teſtatorem, quod domus per fideicommiſſum tranſiret gradatim in agnatos, & non ex aliena familia in lucem editos. Quia verba debent intelligi, ſecundum conditionem perſonæ. *L. plenam §. æquilij ff. de uſu & habitat.* Et ſecundum ſubjectam materiam, nempè familiam Laucumanā, ſic ut propter hæc & ſimilia nativitas muliebris quæ facti fuit, jura ſanguinis nempè maſculorum ex teſtamentis diverſis promanantes prælationes, quæ juris ſunt, ſubvertere non potuit. Præſertim propter conceſſum uſum-fructū matri Helenæ á Decama, paterna teſtatio multoties repetita Dominam Sioucam ab hac arce ſeparans, Impetrantem hunc & ſic omnibus ſororibus præferens, neceſſariam litē prius determinandam & Eponis à Laucuma in Abbathē & Paſtores utpote ejus collatores tranſlatum judicium prius adhiberi, & terminari voluit quod per longiſsimum tempus belli exerceri cum nequierit, ab omni violenta poſſeſsione hæc Domina Siouca abſtinuiſſet, quæ nunc ante initas inducias mortua quamvis in vivis exiſtens præ fratribus nullum jus

habens

habens,ſic quoque diem exercendæ electionis non vixit, nihil quoque in ejuſdē ſucceſſores transferre potuit, occupando tamen arcem graviter peccavit, & Domini teſtatoris legem ſuccedendi,& paternam diſpoſitionem ipſi obloquentem peſsime violavit, & ante judicialem calculum inhumaniſsimè prævaricando,contra eandem graſſata invenitur,quorū omnium reſpectu à quovis homine nulla ratione, excuſanda, nunc ejus ſucceſſores,hi præſentes Rei, quod in ejuſdem aviæ & patris malam fidem ſcientes prudenteſque proſilierint. *Bart.ad l.2 nu 2.C.de fructib.& lit.expenſ.l cum hæres de diverſ.tempor,præ. ſcript.& l.1. C. de long temp. præſcript.* Secundum priorum axiomatum probationes, & ab ipſis eorūque patronis commiſſa inexcuſabilia facinora, aut malefacta, erint mulctandi.

Quod adeo verum eſt,ut ſi ipſe Iudex ordinarius in hac,ſub ordinatis teſtamenti collatoribus nunc eorundem ſucceſſoribus, ſemper & infinitum ſuper exortis quæſtionibus determinanda pendenti cauſa per falſa narrata ſeductus operam aliquam præſtitiſſet,qua prima ſpoliatrix Dom Siouca nunc ejus hęredes hi Camſterani alienam familiam repreſentātes,ſe à commiſſa vi aliquo modo purgarent, æquę non eſſent excuſandi: Quandoquidem teſtator Epo Romanæ fidei amantiſsimus, Abbathem, & Paſtores utpote eccleſiaſticos collatores amore ſuæ familiæ raptus,ſuo teſtamento præfecit,quorum electio,ordinatio,&conſtitutio,abſente omni alio adminiculo, ſecundum Patriæ noſtræ quotidianum ſtylum ac morem, non ex muliere, mariti emenda-

tioni ſtrictiſsimè, licet aliter cautū ſit, obnoxia. *Roland. conſ. 27. nu. 13. 14 & 15. vol. 3. & vid. Bald. cōſil. 176. col. 2. & vid. l. 1. C. de emendat. propin. & §. ſi quis autem in auth. ut lic. matr. vel avi. collat. 8.* Sed maſculino ſemine natos eoſque proximiores, ad aliquam arcem, căſtrum, aliudq́ue præſtantiſsimum prędium æternitati deſtinatum in familiæ honorem, unde provenerit, eligi oportere, de facto cauſatur. Quanto magis in propoſito, ubi õnes majores Laucumani maſculinitatem per gradum Scheltonis & Sicconis, idque in infinitum prętuliſſe inveniuntur, vivente eo ſcilicet gradu, hæc defuncta famella domina Siouca repulsā ſentire debuiſſet? Quod gradum non habeat. Mulierem enim nulli, niſi ſpurij, ſive vulgo quæſiti[a] legitime autem nati patrem ſequantur, quo ad familiam & agnationem. *Text. eſt in l. cum legitimæ & l. vulgo concepti de ſtat. homin. §. 1. inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. text. in l. familiæ ff. §. fæminarum ab Alci. ff. de verb. ſignif.* Si nunc Căſterani, ex capite ſuæ aviæ gradu familiæ paternæ carentis liberoſque in poteſtate non habentis, *§. cæteri inſtit. de hæred. qual. & differ. de adopt. l. illud. §. ad teſtamenta de bonor. poſſeſſ. auth. mulierem de adoption.* Laucumanæ ſtirpi, præ omnibus alijs honoratæ ſeſe immiſcere diutius attentarent, quaſi gradum muliebrem in deſtructionem omnium legum falſiſsimè baptizarent, qualis teſtatorum Laucumanorum mutatio, & notoria Camſterana quædam deperverſitas naſceretur? Nam quemadmodum abundanter evidentiſsimis legum rationibus probatū conſtat, ex muliere natos, item baſtardos de domo & familia dici non poſſe, quod jus gradui, ſive eidē

familiæ

a) L. natura ff. de ſtat. hom. l. & l. ejus qui ff. ad municip. §. vulgo quæſitos inſtit. de ſucceſſ. cognat. §. 1. inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. & l. capitis de ſuis & legit. hæred. § ſunt autem ff. de legit. agnat. ſucceſſ.

Fœmina liberos in poteſt. non habent.

ſamiliæ deſtinatum non cadat in eoſdem. *Bald. in l. certum. in 4. ration. C. und. legit. 1. in princ. ff. ad Syllan. & ib. Iacob. de Aret. l. cum unus in princ. ff. de alment. legat. vid. Bart. ad l. pronunciatio §. familiæ nu. 1. ff. de verb. ſignif. gl. ad l. 1 ff. de probat. l. hac parte & l. ſi ſpurius. ff. und. cogn.* Communi enim jure familiæ dicimus omnium agnatorum *l. cum unus ff. de alment. legat.* Vnde Camſterani, ne ſcienter in peccato ignorantiæ quaſi malicia quadam obcæcati leges ſanctas diutius blaſphemare, contrectanda Laucumanam Domum, ipſis indeſpectum paternæ familiæ indebitam, contra diverſa teſtamenta, hiatu quodã avariſsimo ſitire, ac præeminentia alterius familiæ in honeſtè diutius delectari non videantur, cenſendum & ſtatuendum erit, horum aviam Dominam Sioucam reſpuendo haſce ſummas legum rationes judicio & decreto teſtamenti executorum tranſigẽdas, & determinandas magnam vim invadendo domum Laucumanam commiſiſſe & contra *l. vi pulſos l. invaſor locorum & l meminerint c. und. vi* graviter peccaſſe, & re & facto *Iuxt. l. ſiquis in tantum C. und. vi* deliquiſſe, cujus acerbitate quadrupli reſtitutioni nunc ejus ſucceſſores, eandem commiſſam vim quotidie approbantes vitioque dictæ ſuæ aviæ innitẽtes ſubjiciendos, & ſic aliis in exemplum pro ut in præſentis diſcuſsi caſus figurationi ſubjecta probata mea opinione, concluſum exiſtit, aut ad minimũ, ad violenter ablatæ arcis, eidemque annexorum omnium reſtitutionem, una cum fructibus perceptis, & percipiendis expenſarumque refuſione, moderamine judicis taxanda, puniendos eſſe.

Digitized by Google

Et licet Camſterani aliquam ſententiam contra Dominum revidentem, per falſas preces obtinuerint, nihil celeberrimæ Curiæ Provincial. Phriſiæ reformando eandem derogabit quod ſapiens ſit, conſilium mutare in melius: *Iuxt. Bart. in §. 1. in auth de nupt. nu. 1. ubi dicit gloſs. hæc verba Salomonis eſſe. c. unuſquiſque 22. q 4. c. loci 35 q. 5. qualiter & quomodo extr. de accuſat.* Horum conſideratione IC. ad unius partis inſtantiam, & ſuggeſtionem conſulens, ſi ex adverſarii jure intellexerit ſe male conſuluiſſe debet conſilium ſuum revocare, & corrigere errorem, ne contra conſcientiam in ſua injuſtitia perduret. Hac ratione motus Divus Auguſtinus, circa articulos fidei, qui antea ignorantia ſua multos decepiſſet, libros retractationum ſcripſit, porrò ſiquis cognita veritate, non deſtiterit ab errore ſuo, ſequeretur, quod nemo hæreticus relicta ſua hæreſi, ad veram Chriſti religionem deſcendere poſſet quod falſiſſimum eſt, cum homo in hoc corpore conſtitutus, propter mentis obtuſionem, quaſi per ſpeculum in ænigmate, ipſam veritatem contempletur. Cæterũ hic illam abſolute cognoſcere non poterit, verum ſi Deus per ſuam gratiam, illum altius illuſtraverit, ſemper relicto deteriori, ſe ad melius illuſtratum bonum inclinare debet, nec dicere, hoc ita antea ſenſi ergo mihi in eo perdurandum. Quodquam deteſtabile ſit, omnibus innoteſcit, ſemper enim dum vivimus, & altius ſentire, melius ratiocinari & ad ipſam veritatem propinquius deſcẽdere poterimus umbras enim juſticiæ, non ipſam juſtitiã cognoſcimus, *Cicer. lib. 3. offic. & vid. de ſpecul. Platon.*

Quam

Quam ob cauſam motus Plato, cum interrogaretur, quamdiu ſuis præceptis ſtandum eſſet, reſpondiſſe fertur, donec ſe melior interris ſurrexiſſet, quo reſponſo judicavit, neminem in hoc corpore, quantumvis doctiſsimum, & perfectiſſimum, tamen alium eo ipſo ad huc meliorem, & doctiorem inveniri poſſe, cujus præcepta laudabile eſſet ſequi inferiorem, exemplo nobis ſit Diva Barbara nobilitate generis præclara, cæterum virtutum præmiis præclarior, cum ad fidem Chriſtianam inclinaret & relicta idolorum vanitate ipſam fidei veritatem ſequeretur tamen agnita ſapientiſsimi viri originis fama, perculſa eſt & ad huc melior fieri, ab illo deſiderans, literis eum compellavit, ſupplicans, ut ad ipſe, venire noctem ignorantiæ diſcutere chaos confuſionis auferre, ab ancilla ſua, & ad ſolum juſtitiæ, lumenque diſcretionis, ipſam deducere dignaretur.

Hic videmus, quod virgo ſapientiſsima, quamvis ſcintilla fidei exardeſceret, tamen in ea quaſi perfecta, ſubſiſtere noluit, ſed intelligens ſe meliorem exiſtere illum ad ſe vocavit, ut ejus præſentia & moribus & diſciplinis perſuaſa, errorem ſuum cum veritate commutaret. Hoc modo Divus Paulus ſervũ oneſimum proconſulem ſergiam, immò innumera millia hominum, ad Chriſtum lucrifecit, quibus ſi vitio daretur, & jure conſulto, quod deterioribus conſiliis relictis, ad meliora niteretur. Quòd cum in utroque caſu abſurdiſſimum fuerit, ſummæ laudi attribuendum ipſi erit, quod intellecto meliori, agnoſcat errorem ſuum, eum revocet, & quod me-

Digitized by Google

lius eſt, & veritati propinquius, ſequatur, nec obſtat *l. nemo poteſt. ff de reg. jur.* Quia hoc intelligendum eſt, de conſilio neceſſario, non voluntario, quale præſtat Iċt. ut ait ibi Decius. Nec mirum eſt, judicē quamvis jureconſultum præſtantiſsimum poſſe decipi, quia advocati aliquando mendaciis aut proprio motu vel ad ſuggeſtionem ſui clientis nituntur falſa documenta producunt, falſa allegant teſtes corrumpunt quibus falſa & efficta crimina, in diverſis diverſoriis injurioſe palam prolata, & per tabificas fauces aliiſque in publicis locis ubique doloſe diſſeminarint, circumveſtire queant, quorum reſpectu inſuper ſolertes & patroni fideliſsimi plateas calūniando calcantes, exiſtimari cupiant, præterea optimo jure deciſa ſubvertunt, malè explicant Doctorum opiniones deſecantes quid ipſis arrideat ex iiſdem fallaciter extrahunt, contraria, quaſi intellecta ſive ipſis obſcura, dimittunt, hac ſpe freti, ne illorum calliditates in lucem erumpant, magna volumina ſcribunt, unde optimum judicem adeo obruunt, iiſdem defatigant ut quid aliquando juri cōſentaneum eſſe videbitur, etiam magno labore inveſtigari nequeat. Cæterum melius inſtructus, ſive oppreſſæ partis jure poſtea intellecto, licite à propoſito ſuo, deſcendere & ſuum judicium hujuſmodi narratis inhoneſtis ipſi ereptum revocare, imo ex officio lęſam partem defendendam ſuſcipere poteſt, ad jur. notiſs. Et ut fuſius oſtendatur, quam turpiſſime errent, atque peccent, qui revocanti errorē ſuum vitio vertant, ſcire oportet ſecundum Ariſtotelem, triplicem eſſe hominis vitam unam voluptuariam, alteram civilem, tertiam contemplativā,

quam Divus Paulus eodem ternario diſtinguens carnalem, animalem & Spiritualem vocat, quod in effectu in idem recidit, itaque voluptuarius, meliori non intellecto, donec naturæ expletionem quærat, & in eo delectetur ſummum bonum in ea conſtituit, ut fecit Epicureus. Et ſimiliter in ſequentibus gradibus obſervatur, ut non facile quis à concepta ſemel opinione deſiſtat, niſi ſingulari Dei gratia illuſtratus, à viliori ſive ab erroris via retractus, in meliorem & ſaniorem opinionem inducatur. Itaque ſi turpe diceretur, ne carnalis à voluptate, civilis à prava opinione ad ſolem mentis, & juſtitiæ reduci poſſit ſequeretur abſurdiſſimum, & totius Reipublicæ confuſio, nullis diſciplinis in urbe dari locum, neminem à deteriori in melius inclinari poſſe, ſed in concepta ſemel reproba opinione quamvis maximè deteſtanda perdurare oportere, præſertim cum mala & prava educatio malos mores ſemel acceptos, non facilè evelli ſinat; *orig. con. Cel. lib. 3 fol. 35.* Præterea divinæ juſtitiæ, ſapientiæ, & ſcientiæ theſauri, profanis mentibus abſconditi, à nemine cognoſcerentur, niſi homo, prava opinione diſcuſſa & relicta, altius ſapere inciperet, & Dei omnipotentis adjutorio evectus, per portas æreas, quibus clauſi ſunt ingredi conaretur. *Orig. lib. 4. Periar. 155.* Epictetus Philoſophus eos, qui falſis diſciplinis venenum imbiberint, illud evomere antequam ad veram Philoſophiam accedere poſſũt, docet. Illud venenum ex parte Camſterana in actis ſparſim diſſeminatum, & apud quoſdam deceptos locum ſibi vendicans nũc ſecundum ſuperiora aurea dogmata reſpuitur, & ſic priorem omnium Doctorum opiniones oppugnan-

Digitized by Google

tem ſententiam reformando evomitur, quo illud in hoc reviſionis puncto ſalubrius, & honorificentius in maſculorum prælationem dictam & ſecundum ſex præſtantiſſima mea Axiomata lucè clariùs probatum, & ſic dignius omnibus videbitur præferatur, quod diverſis teſtatoribus in infinitum fieri oportere placuerit.

Ea enim, quæ communiter toti familiæ in æternum proſunt, donec maſculi ſuperſint, ſuper unius vocabuli duplicem ſenſum habentis, explicatione illa erint amplectenda, quæ ſacrarum legum fundamentis nituntur, quam quæ ſuper fœminis ficta, ementita, & ſic argumentorum tendiculis, objectionum pedicis, & contis replicarum conquiſita exiſtunt, ne illa in hac reformata republica propter obſervationem juſtitiæ tuendam fæliciſſime duratura præſtantiſſimorum nobilium defunctorum Laucumanorum aliorumque bonorum virorum teſtamẽta diutius conturbẽt ac diſſolvere conſpiciãtur, quo fraudulentis & perverſis conatibus, Deo optimo maximo ultore ſive jubente, ac demandante & corda conſiliariorum regente, & præmonente obvietur, reſiſtatur, & occurratur, & ſic tãdem rigori juris, æquitati civili, & naturali, ac omnium Chriſtianarum gentium conſuetudini paſſim in orbe terrarũ ſuper maſculis uſitatiſſimè receptæ, ac ipſius divinæ majeſtatis benedictione, & ab ipſis hominibus comprobatę auſcultetur, nempe per nunc melius inſtructam ſummam curiam judicetur, prout virtute dictorum ſex axiomatum fieri oportere deceat, hoc ſi fiat æternam gloriam ſive famam inextinguibilem

Digitized by Google

in terra,poſt fata, in cælis omnem animæ fælicitatē præmerebuntur Domini Aſſeſſores, cujus thezauri in æſtimabilis acquirendi gratia, ego infra ſcriptus iiſdem puriſſima ipſius injuſtitiæ titillationibus purificata corda,ſenſus,& divinos affectus,per Chriſtum Ieſum omnium noſtrum ductorem & reductorem precor,& animo ſingulis, & cuilibet ad Neſtoreos annos vitam diuturnam omnemque fœlicitatem in terris, exopto, meque iiſdem omnemq; meam curam ſtudium, operam, ſollicitudinem officiosè offero.

H. ab INTHIEMA.

Conſilii primi Axiomatum finis, ſequitur nunc reſponſum juris aliquod,in priori allegatum,ex quo patet, quanto amore ex paternis bonis licet ab inteſtato ad omnes liberos devolutis vidua Domicella Hiſſa à Botnia æque filium, præter officium honoraverit præ filiabus.

In nomi-

In Nomine Domini Amen.

NUPER in auditorio infraſcriptorum juriſconſultorum, talis quæſtio propoſita fuit. Extitit quondam in vivis, Hiſſa ab Botnia nobilis matrona vidua nobiliſsimi ac magnanimi viri Serapii à Galama, ex quo, conſtante matrimonio, multos liberos procreavit, quo ab inteſtato mortuo, mater Hiſſa liberorũ nomine, ſuitatis virtute hæreditati ejus, ſe immiſcuit, & per multos annos, tanquam tutrix legitima, liberos, & bona eorum rexit, atque adminiſtravit, *deinde ingruente ſenectute*, morti facta vicinior, teſtamentum fecit in hunc modum: Nimirum quod ex mariti ſubſtantia, duobus ex liberis grãdia prælegata faceret, tali adjecta pæna, ut in paternis, legata præſtare recuſantes, ab omnibus ſuis bonis exhæredaret. Illud ipſum teſtamentum, legitimo teſtium numero confirmatum, teſtatrix Hiſſa inter liberos morte depræhenditur approbaſſe, ſed prælegatis præſtandis, contradicentes liberi exhæredati, allegant, teſtatricem matrẽ, patre ab inteſtato mortuo de ejus bonis, utpote ipſis, per matris imitationem acquiſitis, diſponere non potuiſſe & propterea prælegata illa tam grandia, non deberi, maximè quod contra bonos mores eſſent, & matrem inæqualitatem inter liberos quærere, non deceret. Quorum aſſertioni contradicentes legatarii, affirmant juris eſſe, rem alienam legari poſſe, & ex qua perſona, quis lucrum ſentiret, ejus factum approbare teneri. Quamobrem ſi obloquentes liberi, ſuæ matri hæredes eſſe velint, ad prælegatorum præſtationem

nem utpote ejus facti approbationem conſtringi. Ex ſupradictis una hæc reſultat quæſtio, videlicet, num teſtatrix mortuo marito, & bonis ejus, omnibus liberis æqualiter acquiſitis, ex iiſdem duobus liberis tam grandia prælegata facere, & recuſantes exhæredare poſſet. Verum ſingulis inſpectis, diſcuſsis & judicio rationis perpenſis, ſalvo meliori judicio, reſpondetur, matrem, mortuo marito, ex ejus ſubſtãtia talia legata, duobus liberis, in aliorum præjudicium, clare & propter negationem, exhæredare minimè potuiſſe. Quod ipſum, ut demonſtretur eſſe verum, ſciendum eſt in propoſito, omnes liberos ſive maſculos, ſive fæminas, ſuos hæredes, ſuis parẽtibus extitiſſe [a].

a) *Vid. text in § ſui autẽ inſtit. de hæred. qual. & diff.*

Sui enim hæredes, ideo domeſtici appellantur, quod vivo quoque patre, rerum hæreditariarum quodammodo Domini exiſtimentur, ſive velint, nolint, tam ab inteſtato, quam ex teſtamento lege 12, tabularum hæredes fiant quia [b] neceſſarii exiſtant.

b) *§. neceſſarij inſtit. dict. tit.*

Adeo, ut patre mortuo, non dominium, ſed ſola poſſeſsio paternorum, ad filium devolvatur.

c) *Text. in l in ſuis de lib & poſth. & § ir teſtatorum inſtit. de hæred. quæ ab inter deſer.*

Huic hæreditati paternæ, liberis, non tam morte patris, quam jure acquiſitæ, mater ſe, nomine liberorum, immiſcuit.

Propter quam immixtionem, omnes liberos, æqualiter, paternorum dominos, ſecundum juris diſpoſitionẽ approbaſſe, cõſtituiſſe, habere, & præterea ex iis, jure legãdi, ſiquid habuiſſet, ſe privaſſe cẽſetur

Maximè quod ſuitatis prærogativam, in liberis, quo ad paterna, approbaverit.

Vnde lege prohibente, & per ſe approbata, non valent prælegata, poſtea per matrem, ex paternis facta, multo minus exhæredàtio.

Hæc, cum ſecundũ jura, ita ſe habeant; veriſsimum apparet, propter prælegatorum denegationẽ, matris exhæredati onem in ſuo teſtamento nullius exiſtere momenti.

Quoniam non licet parentibus, ſive matri, ſive fæminæ, liberos, ſive aliquem ex iis, exhæredare vel præterire, niſi probentur ingrati, & ingratitudinis cauſam nominatim, in teſtamento inſerant [a] quæ quatuordecim numero habentur.

Nunc certiſſimum eſt, prælegatorum negationẽ, inter cauſas ingratitudinis nullo modo reperiri. Igitur matris exhæredationem, propter defectũ cauſæ minimè valere, quod ceſſante cauſæ, juris ſit apertiſſimi, omnem effectum ceſſare [b] oportere.

Porrò, non poſſunt ex paternis prælegata denegantes, inter ingratos reputari, quod faciant, quæ lex jubeat, & teſtatrix mater liberorum nomine ſe immiſcendo paternis, omnibus ęqualiter acquiſivit

In prædictorum confirmationem accedit, quod exhæredationis cauſa, turpis, inhoneſta, & contra bonos mores exiſtat, & contra eos, inſertæ c nullius

a Text. in auth non licet C. de lib. præt. & in auth. ut cum de appell. cognoſ. §. cauſas autem.

b Text. in c cũ ceſſante de appel. l. generaliter C. de ſacro ſanct. Eccleſ. text. in l. 1. in fin. de dona: & in l. adigere. §. quamvis ff de jurepatrõ.

Text. in l. conditiones l conditiones quæ contra & l. quidam in ſuo de cõd. inſtit.

lius momenti habeantur conditiones.

Simili modo turpes non attenduntur, ſed ſecundum jura reſpuuntur.

Ad oſtendendam exhæredationis cauſam, quod turpitudinem, & inhoneſtatem contineat imo, contra bonos mores exiſtat, ratio poſtulat, ut æqui, & boni inſtinctus hic paucis diſcutiatur.

Bonum itaque & æquum ex puræ conſcientiæ, ſtimulis naſcitur, & medullam germanamque juſtitiam quaſi ex divini numinis afflatu, profluentem ſignificat.

Vnde ad hujus boni, & æqui notitiam, relata matris exhæredantis cauſa, inhumanum oſtendit, exhæredatos fore liberos, niſi approbent, quod in favorem duorum ex paternis injuſtè prælegaſſet.

Quod matris, aliorum inſtinctu, factum, ad ſynceræ mentis judicium, derectum, illam contra naturalis, & materni amoris inclinationem facere demonſtrat.

Præterea rixas, & inimicitias inter liberos ſuſcitat, dum æqualitate ſublata, uni multo plus, alteri minus ex paterna ſubſtantia aſſignet, in propriam ſobolem, tanquam ſua viſcera, explicans odii ſigna.

Sic, ut jus ſcriptum, in ſingularibus factis diſponens, his contrarium nihil operari poſsit, naturali æquitate prohibente.

Digitized by Google

Bonum itaque in propoſito ipſius juris temperamentum & emendatio eſſe debet, quæ ex prudẽtia judicis, ſe rationi cauſæ accommodantis, & legem ad cauſam, non cauſam ad legem flectentis dependet.

Illud igitur bonum, & æquum juris rigorem mitigans meritò nominari debet, quod Cicero ad Brutum ſine copula nominat.

Cujus boni, & æqui ſuggeſtu, & quod paterna ſubſtantia, contrà civitatis virtutem, liberis per matrem diminui nequeat, utpote, quæ ſe liberorum nomine rebus paternis immiſcendo prælegationis facultati renunciaverat, reſpondere, compellimur, in propoſito, exhæredationes cauſam, turpem, inhoneſtam, & contra bonos mores exiſtere.

Ob hoc videlicet maximè, cum id, quod jus ſuitatis filiis, quantumvis invitis, applicet; & maternorum, nomine ſe paternis immiſcens, approbavit, poſtea prælegãdo, diminuere nõ poſſet, quia quod ſemel ei placuit, poſtea diſplicere non potuit.

Et adeundo ab inteſtato, tanquam liberorum, tutrix, ſive curatrix, hæreditatem paternam, ita contraxiſſe cum eis leges ſtatuunt, ne aliter, in paternis verſetur quam fuerint acquiſita, & apprehenſa.

Quorum conſideratióne, naturalis æquitatis inſtinctu liberi, propter legatorum denegationem, ex paternis exhæredari non potuerunt.

Præſertim

Præſertim quod repugnantibus ſupra dictis prę-legata honeſte ſolvere non poſsint, neque mater honeſte legare.

Cum eorum præſtatio honeſte fieri nequeat, & quæ honeſte non poſſumus, poſſe non cęnſeamur.

Quinimo lex noſtrum fieri, ex commoditate metitur, qua honeſtas, & boni mores reſultant, & poſſe noſtrum limitatur.

Inhoneſtum porro, quod contra bonos mores eſt, habetur, & quæ pietatem, exiſtimationem, verecundiam noſtram lædunt, & generaliter quæ cōtra bonos mores fiunt, nec facere nos poſſe credendum eſt.

His ad matris factum niſi ſolverent liberi, ex paternis legata, relatis non mera ejus, aliorum ſuaſu exorta impietas, reſultat, non in æqualitatem inducit? non odium? rixas? & invidiam inter liberos reſpectu paternorum ſuſcitat?

Maximè, quoniam, cum natura æqualitatem inter maſculos & fæminas conſtituit, & lex ſcripta illud ipſum approbavit.

Profecto teſtatrix mater, tam grandem inæqualitatem introducens, ipſam naturam læſiſſe, & rei illicitę operam dediſſe, & propterea in dolo exiſtere deprehenditur.

Digitized by Google

Siquidem in teſtamentis illicita, præcipuè in alicujus prejudicium ſive potius detrimentum teſtari non permittitur.

Vnde teſtatrix, ſive in propoſito ſciens patris hereditatem (eo mortuo) ad omnes liberos equaliter devolutam & aditionem propter ſuitatem, non fuiſſe neceſſariam, quod ſtatim, ipſo jure heredes exiſterent.

Tamen, in majorem predictorum confirmationem tanquam tutrix liberorum legitima eandem hereditatem adivit, & multis annis, ea qualitate familiam rexit, & bona gubernavit, quaſi ex contractu approbans, paternam ſubſtantiam, omnibus liberis, ſecundum juris diſpoſitionem equaliter communem fore prælegandi ex ea facultate ipſi omnino adempta.

a Text. in l. nemo poteſt de reg. jur. l. 1. de negot. geſt. & l. 1. de acquir. poſſeſſ.

Quamobrem diu poſtea, non potuit, in liberorũ præjudicium [a] conſilium ſuum mutare & tam grandia prælegata facere.

Propter quod, rem illicitam agens, non potuit de ea, teſtari, & contra prius placitum, ex alienis quid legare.

Quoniam, paterna, liberorum nomine, utpote eorum tutrix adeundo, multis annis poſsidendo, & familiam, ea qualitate regendo, non potuit illud jus, non minus ejus facto, & conſenſu approbatum, quam expreſſa legis diſpoſitione [b] communiter

b) d. ſæpius l. in ſuis de ſuis & legit.

ter omnibus hęredibus ęqualiter, etiam & citra aditionem, influxum, durante adhuc tutricis ſive curatricis officio, diminuere prælegando.

Eam videlicet ob cauſam maximè, dum matris privatus ex paternis prælegandi actus, jus ſucceſsionis mutare non poſſet, [b] quod prius ut tutrix adeundo, & regendo, communium liberorũ nomine paternam hæreditatem, conſenſu, & facto approbaſſet.

Eſt præterea ſuorum hæredum jus, multo firmius quã extraneorum, cum ſui, hæreditatẽ [c] non aditam, tranſmittant, extranei [d] minimè.

Porro, ſuitatis virtute, quod vivo patre, etiam domini paternorum habeãtur [e] pro hærede titulo prę- ſcribere negantur [f].

Itaqũe ſuitatis virtute paterna bona, liberis non tam, ut hæredibus, quam dominis inhærentia, per matris legatum, citra ipſorum factum, ad alios trãſferri non potuerunt [g].

In ſuperiorum majorem confirmationem, his cõſideratis, & perpenſis, quod ſecundum jura mater ſuorum liberorum tutrix eſſe poſsit [h].

Quo inducta, ſuorum liberorum, mortuo marito, tutelam arripuit, rexit, & multos annos, eorum bona adminiſtravit, ut ſupra dictum eſt.

Propter cujus tutelæ adminiſtrationem, & rerũ hæreditari-

b) Text. in l. ult. de ſuis & legit. l. pactũ C. de pact. l. ex eo C. de inutil, ſtipul. l. quando C. de inoff. teſtã, & l. pactum ff. de collat.

c) Bart. in l. venire nu. 3. de omit. vel acquir. hær. text. in l. apud hoſtes C. de ſui. & legit. & Bald. in l. unic. § in noviſſimo nu. 2. C. de caduc. toll.

d) Text. in l. titio uſusfructus de cond. & demõſ & l. 1. § uſuſq; actio ff. quib. mod. uſusf. am. text. in l. iſte à quo §. ſi teſtamento ad Sen. Trebel. & nul. nõ poteſt. videri de reg. jur.

e) l. 2. §. fin. ff. de uſu cap. pro hæred.

f) Text. in l. 2. C. de uſuca. pro hæred.

g) Text. in l. id quod noſtrum de reg. jur. l. cũ manu dat; C. mand. & l. fin. ff. de pact.

h) Bart. ad l. videamus nu 1. de in lit. jur. auth. avia C. quãd matri & multis off. ſun. pt.

hæreditari-

hæreditariarum immixtionem, non ſolum æqualiter, ad omnes ſuos liberos pertinere, ſed etiam illas, ab omni præſtandorum legatorum onere exemptas eſſe voluit, præſcriptione legitima, bona fide adimplens, & acquirens, ſi quid alieni in ijs fuiſſet.

Quinimo, tutelæ officio, quo fungebatur, cum omnibus creditoribus hæreditarijs, leges eam contraxiſſe [a] ſtatuunt, atque fingunt.

Quamobrem, bona paterna, ea qualitate qua mortuo patre, ad filios deſcenderunt, & illa, tot annis tãquam tutrix adminiſtravit, durabunt, & ideo, eadẽ mater, nullo modo potuit, durante, & prohibente tutelæ officio, ex talibus quicquam aliquibus prælegare.

Nam in hoc tutelæ officio fungebatur, liberos & familiam rexit, ut eoram res augeret, non deteriores faceret, quo omnium tutorum, & curatorum cura tendit [b].

Quæ res efficit, ut ſi mater, tutorem in liberorũ bona graſſantem, ſuſpectum non faciat, & removeri non curet, ejus ſucceſsione privetur.

Quorum jurium cõſideratione in propoſito matris factum tanquam horrendum à ſcriptis legibus damnatur.

Quod durante tutelæ, ſive curatelæ officio, liberos ſuos prælegatorum onere paternis prius exui voluerit

a) Text. in l. 3. §. ult. in fin ff. quib. ex cauſ. in poſs. eat. l. quæ legata de reg. jur. l. ex maleficijs, hæredes de act. & obli. §. hæres inſtit. de obli quæ quaſi ex cont. naſc.

b) l. 1. & tot tit. ff. de tutel. l. 1. cum ſequẽ de tut. & rat diſtr. l. his qui cum multis alijs ff. de tutor. & curat dat. ab his vid. C. de teſt tut. de confir. tute. de legit. tut. & mult alij locus.

voluerit, quam in ſua bona, propter exhæredationis pænam, teſtamento adjectam, ſuccedere poſsēt

Sedebat enim, in hoc tutrix, ut tam officii quam maternæ pietatis inſtinctu, proles ad virtutem aſſuefaceret, moribus informaret, & paterna eorum bona, omni cura, & diligentia, qua potuit, augeret, nō deteriora faceret. *ad jur. ſup. alleg.*

Vnde illa conditio, teſtamento adjecta, niſi per me legata, ex paternis præſtiteritis, à mea ſubſtantia exhæredes eritis, tamquam impia, de jure impoſsibilis, & contra bonos mores rejici debet.

Quoniam, tutelæ vis, paternorum, per matrem immixtio, ejus gubernatio, & pietas, & juris ſuitatis, liberis ab inteſtato inhærentia, illud fieri oportere demonſtrant: non valent igitur, matris prælegata & per conſequens exhæredatio.

Quæ per certas cauſas ingratitudinis, eaſdemq; nominatim, in teſtamento inſertas, & probatas fieri permittitur.

Liberi enim ex paternis recuſantes legata, propter ſuperius dicta, juſtiſsimè faciunt, & poſt mortē matris, illud antea ignotum, contingit, ſicut ingrat minimè haberi poſsint, ſed juris ſui perſecutores, quæ injuriam non important.

Quinimò, in cauſam, ex paternis, non præſtitorum legatorum, per matrem facta exhæredatio, tantum abeſt, ut valeat, ut non ſolum jus impugnare,

Digitized by Google

ſed etiam contra naturalem æquitatem inſurgere deprehendatur.

Quoniam jus impugnat, dum ſuitatis virtute per legem 12. tabularum, dominium paternorum, liberis, ſuis hæredibus, etiam vivis parentibus impreſſum, propter legata, auferre nitatur.

Idque contra proprium factum, & approbationẽ dum marito mortuo, ejus hæreditatem, communiter in liberos defluentem, tanquam legitima tutrix eorum nomine, agnoverit, rexerit, & per undecim annos præſcripſerit, nullis legatis, in poſterum diminuendam.

Itaque contra naturalem æquitatem inſurgit dũ prædictam paternam hæreditatem omnibus liberis, æqualiter, & communiter acquiſitam, in duos trãſferre conetur, non attẽto illo quod omnes ſuas proles, ex uno, eodemque marito, pepererit, nullũ propterea, majorem favorem in hanc, quam in illam deflectendo.

Ne minima bonorum aſſignatio, quibuſdam ex liberis facta, cæterorum animos, exaſperet, odio, & invidia accendat, & per exortas rixas in pugnam adducat.

Vnde mota lex quod huic materiæ conſonat, ait in omnibus quidem, maximè, in jure, [a] æquitas ſpectanda eſt.

a) Iuxt. text in l. in omnibus quidem. ff. de reg. jur. l. placuit. c. de judic. l. quod ſi Epheſi. §. in ſumma de eo q; cert. loco l. & præpoſteri C. de teſt. l. capienda occaſio eſt de reg. jur. l. ſi præſes de pan l. inter pares de re jud. l. diem § ſi plures de arbit. l. Dominus teſtamẽto de cond. indeb. l. ſemper in dubijs & l. & ſi nihil de reg. jur.

Suadet

Suadet itaque æquitas, in præſenti caſu, paternam hæreditatem, non minus, quam maternã nullis prælegatis attentis, & exhæredatione matris poſt poſita, cõmuniter inter liberos pro æqualibus portionibus dividendam fore.

Præſertim, cum mater, ex propriis, non mariti bonis, liberorum viſceribus inhærentibus, & adminiſtratione tutelæ maternæ confirmatis, quædam prælegare, non paternam ſubſtantiam totam quodammodo invertere debuiſſet.

Non obſtante eo, quod fundos, ex paternis à matre prælegatos, inter cohæredes ſucceſsio ita, pro indiviſo communes faciat, ut ſinguli illorum, ſe Dominos [a] dicere poſſent.

Profectò illud, & ſingulorum cohæredum Dominij, in ſolidum repræſentationem, ex rebus pro indiviſo communibus reſultantem, juris eſſe ſequitur, legandorum pręſtandorum onus injunctum, facti habendum fore. Quia omnia legata ſunt facti.

a) Text. in l. r. ẽtè dicimus verſ. nec falſo & §. quantas mutius l. pupillus §. fin & l. nomeng portionis de verb. & rer. ſignif.

Et ideo, ſi hoc facti, illud juris exiſtat (ut modo oſtenſum eſt.

Dubitandum minimè venit, quin pręlegatum, quia facti eſſet, pro indiviſo communionem, utpote juris exiſtentem, lędere [b] non poſſet.

Vnde nec hujus reſpectu, & paternis, legatum valere poteſt.

b) l. 1. §. ſi vir uxori de acc. ult. omitt poſs. & l. in bello §. facta de capt. & poſt, reverſ.

Hanc porro ob cauſam pręcipuè quod mater ea,

Digitized by Google

quę vivens, cogente tutelę officio, in paternis, omnium cohæredum nomine, rectè, & pro ut decuit, ſe geſsit, poſt mortẽ legando, improbare non potuit dum nullus maximè in illicitis ſuum conſilium, in alterius injuriam mutare poſsit, neque legato præſtando, prægravatis, tam iniquam conditionem jure repugnante, inferre.

His ſatis ſuperque, in controverſiam poſita probata eſſe putamus, igitur ad contrariorum diſſolutionem deſcendamus. Ergo quod ſupra docuimus, matrem, ex paternis, quibuſdam liberis prælegare non potuiſſe, occurritur nobis adverſus illud, non ſolum teſtatoris, vel hęredis rem, ſed etiam aliēnam legari poſſe, ut hęres eam redimat, vel ęſtimationem ejus pręſtet, unde matris pręlegatum in duos valere debet.

Sed in hujus objectionis diſſolutionem reſpondetur omne quod eſt, in eo, quod ipſum ſit, partim dici cum reliquis convenire, partim differre, in quo conveniat genus, quo diſcrepet differentiam nominari. Et ideo, uniuſcujuſque rei definitionem, ex genere, & differentia, proficiſci oportere.

Conferamus nunc matris pręlegatum, cum rei, legato alienę, & utriuſque ſubſtantiam, convenientiam, & diſcrepantiam, diſcutiamus, nonne objectionem de re aliena toto cœlo differre inveniemus.

Pręſertim, quoniam matris pręlegatum, aliquot millium precium continet.

Quos pater moriens, ad neminem duorum, ſed ęqualiter ad omnes ſuos liberos ſucceſſores pertinere voluit.

Illud ipſum, communium liberorum mater, ipſo loquente facto approbavit, dum ſtatim, marito mortuo, omnium tutelam ſive curam arriperet, bona & familiam donec viveret gubernando.

Propter quod officij, ſive tutelæ neceſſitate, bonis aſtricta, non potuit quicquam ex iis prælegare, pro ut ſuperius eſt diſputatum.

Ob has & majorum qualitatum differentias efficitur, ne de re aliena, nobis objectio obſtare poſſet unius cujuſque rei diſcrepantiis, ex collatione reſultantibus.

Poſtquam in propoſito, una qualitas, addita vel detracta rei, totum jus mutet [a] & repugnātibus differentijs, legatum rei alienæ, noſtrum propoſitum nullo modo infringat.

Porrò, in objecto, res ſingularis verſatur, & de una re legata, non de pluribus [b] ſimul in jure diſputatur. [c]

Sed liberorum mater, à regula exorbitans, magnam hæreditatis partem, ſub fuco legati, ex paternis trahit.

Quod propter indecoris vitium, ab honeſtatis regulis exurgens, ſecundum ſuperius oſtenſa reprobatur.

a) l. hoc legatum de leg 3. l. ſciens de contra emt. Bart. ad l. de nautiaſſe §. quid tamen nu. 5. ad l. iul de Adult. l. 1 §. ſiquis & l. idem juris eſt in princ. verſ ſed hæc differentia de verb. obligat.

b) Vid. Bald in fin. præfat ſuper Inſtit. de leg.

c) Vid. inſtit. de ſing. reb. per fideicom relict.

Digitized by Google

Illo ſaltem hic, in conſiderationem habito, quod prælegatum ex mariti bonis, in propoſito de re aliena dici nequeat ſucceſsione eorum legitima matribus ex Senatus Conſulto Tertul. reſervata [a]. Si matres filiis, ut legitimæ ſuccedant pro ut jam demonſtratum eſt.

Omnino falſum depræhenditur, ex mariti bonis, prælegatum tanquam ex re aliena, ſubſiſtere, cum illa non minus matribus, ex perſona liberorum, quã liberis ex perſona parentum debeantur.

Facit, & illud, de rei alienæ legato, argumentum in efficax, in propoſito, quod paterna, ex quibus legatum indecore profluxit, omnibus hæredibus, pro partibus indiviſis communia exiſtant, & Domini habeantur [b] omnes.

Adeò, ut quod pro indiviſo nobis, cum aliis cõmune exiſtat, id totum noſtrum [c] dici poſſet.

Nec tamen legari [d] quod jure Dominii, ex fundis legatis ad legatarios pertineret.

Hæc cum ita ſe, circa fundos legatos, tanquam rem alienam, habeant, propter tantas rerum differentias, conſulentium liberorum intentionem tuentes, vero verius oſtenditur, objectorum diſsimilitudinem jus mutare, & ſuperius, contra legatricem matrem concluſa, infringere non poſſe.

Quamobrem exhæredationis poena, niſi pareatur legato in teſtamento adjecta, quod illicitum, & probroſum,

a) §. ſed nos. per tit. inſtit. ad S. C. tertul. l. ult. C. eod. & vid. latus auth. de hæred. ab inteſt.

b) Vid. text. in l. rectè dicimus §. quintus mutius de verb. & rer. ſignif.

c) Text. in l. rectè dicimus de verb. & rer. ſignif.

d) Text. in l. proprias C. de legat. & §. ſed ſi text. in Inſt. eod.

Digitized by Google

probroſum, cõtineat reſpuendum, & tanquam nullius momenti rejiciendum.

Cui accedit, quod matris prælegationes, ea qualitate, qua tutrix eſſet facta, & propter negationem ſecuta exhæredatio, cum moribus, jure civili, vel prætorio reprobata contineant, certe nullo modo confirmari poſſunt, & ideo, non obſtant ſuperius in contrarium objecta.

Objicitur nobis inſuper, ex qua perſona quis lucrum capiat, ejus factum approbare deberi liberi.

In propoſito, matris hæreditatem, adieruut, & poſſident inter ſeſe dividentes, ergo ejus factum, id eſt prælegatum, approbare coguntur.

Sed reſpondetur, id verum eſſe in cauſis licitis, cõpaſsibilibus; & eodem jure terminatis.

Veluti in facto, cujuſdam matris, quæ filii domũ vendiderat, & tradiderat, quod filius, ſi matri ſuccedere vellet, approbare tenebatur.

Et illud erat ſingulare factum, licitum, & nihil illiciti, turpitudinis, contra bonos mores, & indecori admixtum habens.

Quale in propoſito maternum factum, exhæredationis contagio deformatum, habere cernitur.

Et ideo, non valet, in contrarium objiciendis minime attendendis.

Quinimo, nec hinc conſulentium jus diminui poſſet, quod communi matre mortua, ſecundum teſtamenti tenorem, hæreditatem diviſiſſent.

Siquidem, hoc nunquam, per legitime intercedentia tam ſubſcriptionibus quam liberorum ſigillationibus confirmata inſtrumenta diviſionum, factum conſtabit.

Maximè, quod arbiter, ſicut decet, in familiæ erciſcundæ judicio adhibitus, communem hæreditatem inter omnes diviſiſſet, condemnationibus, & abſolutionibus, in omnium perſonis, legitime factis, quod in propoſito deſideratur.

Moris eſt, in judicio fam. ercis. niſi ſemel agi jure comprobatur.

Cæterum abſente arbitro, inter cohæredes diviſio, ſaltem proviſionalis, ut haberent quo ſeſe ſuſtentarent, facta intelligi debet, & ſic quæ indiviſa relicta exiſtunt, utpote hæc materna grandia ex paternis legata, recte dividi imploratur.

Per familiæ enim erciſcundæ actionem, rectè dividitur, hæreditas, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato, ſive lege 12. tabularum, aut alio jure deferatur.

Vnde prædictorum conſideratione, non valet de maternorum diviſione, objectio.

Præſertim, cum diviſionis tempore, liberi, quodammodo ferè omnes aut pupilli, aut ſaltem minores,

Digitized by Google

tes, & ſub communis matris tutela, donec viveret, exiſterent ſub renunciatione muliebri ſexui competentium beneficiorum, injuſte grandia illa ex paternis facta legata, minimè approbaverint.

Quamobrem, paterna bona, jure ſuitatis, ad communes liberos devoluta, & eadem qualitate per matrem tutelæ, ſine curatelæ nomine, tam multis annis, ad extremum vitæ ſpiritum, adminiſtrata, prælegatorum oneribus, per eandem, ſuo teſtamento, ſubjici non potuerunt.

Dum tale onus, paternis imponendum, tutelæ ſive curatelæ virtus, in matre impediret.

Quæ mater, res liberorum adminiſtrans, tempore mortis accedente, ad hoc ſedebat, ut res liberorũ meliores, non deteriores, redderet.

Quoniam, jure civili, mater, liberorum ſuorum impuberum, non minus quam vir, tutrix eſſe poteſt.

Sed non habentibus tutorem impuberibus, ſi intra annum, non petierit, ab eorum ſucceſsione repellitur, uti ſuperius eſt probatum, ac dictum.

Quorum jurium, tam anxia obſervatio, urget matrem in propoſito, ne dum tempore conditi teſtamenti, ut tutrix legitima, bona liberorum adminiſtraret, & ab incommodis defenderet, ex iiſdem duobus liberis, ulla tam grandia prælegata faceret.

 Quod

Digitized by Google

Quod contra naturam foret, dum unus idemque actus, eodem modo, circa idem, ſibi invicem contrarios effectus produceret, videlicet res pupillares, ſive minorum, tutelæ officio defendi, & eodem durante, per teſtamentum matris, ejuſdemque tutricis legatis prægravari, & ideo non valet.

Etiam hac ratione, ſuperiùs dicta, adjuvāte, quod mater mortuo marito, tanquam tutrix impuberum liberorum nomine paternam hæreditatem adeundo, liberam, & nullis legatorum pręſtandorum oneribus ſubjectam acquiſierit, poſſederit, eademque qualitate, ad extremum vitæ ſpiritum, rexerit.

Sic ut non ſolum, aditionis, ſive paternorum immixtionis virtute, ſed potius matris contractu ex tutelæ adminiſtratione reſultante, prælegata ceſſare debeant.

Quoniam bona, adita hæreditate, fiunt hæredis [a] & tranſeunt, in patrimonium adeuntis [b].

Et cum (prout ſupra, fuſius oſtenſum eſt) in ſuis quoque hæredibus, quales habentur in propoſito, dominij continuatio [c] fiat.

Et non tam hæreditatem percipere, quam liberam bonorum adminiſtrationem conſequi viderentur.

Profecto, omni juſtitiæ, æquitati, & pietati, & bonis moribus adverſatur, matrem, magni precii paternos fundos quoſdam, quos tutelæ functione, marito

a) l. ſtichum § actio ff. ſolut matr.
b) l ſed & ſi plures §. [illegible] ff. de vul[illegible] & pupil ſubſtit.
c) l. in ſuis ff. de lib. & poſt

rito

rito mortuo, tanto tempore, omnibus liberis integros conſervavit, ſuo teſtamento, legatis auferre,& duobus ſaltem applicare, à ſua ſubſtantia exhæredandis illis, qui beneficiis legatorum auderent contradicere quemadmodum latiùs ex teſtamento ejus videre datur.

Quæ matris, à ſua ſubſtantia, propter legatorum abnegationem, excluſio, cum turpitudinem contineat,

Affirmat jureconſultus, non eſſe ferendos parētes, qui injurias adverſus liberos[a], teſtamento ſuo inducant, vel qui illis, neglecto, pietatis officio, iraſcantur[b].

Mater itaque, niſi præſtent legata, ab illa, ex paternis, jure humano, imo divino liberis competentibus, facta, exhæredans liberos, impiè & contra bonos mores ab aliis inimicitias quærentibus, ſeducta, turpitudinem committit.

Vnde cum legatariis, pro legatorum conſecutione tres actiones naſcantur, hypothecaria videlicet rei vindicatio, & ex teſtamento actio,&ad ita hæreditate dominium[c] in eos redundet.

Certè legatariis, in propoſito, propter turpitudem quam matris ab aliis peſtiferis ac odii amantibus perſonis ipſi inſtincta exhæredatio, continet, nulla obligatione firmandis,[d] actio oriri non poteſt.

Et ideo, turpitudinem, ex turpi cauſa proceden-

a) l. non eſt enim de inof teſtam.

b) l. hoc calire & tot. tit. ff. de eod. tit.

c) l. ſi à titio. ff de furt. & l. ſi tibi homo §. cum ſervus ff. de l. 1.

d) Bart. ad l. ſi ob turpem nu 8. de cōd. ob turp cauſ. Dd, ad l. jurisgentium § ob maleficiū de pact. & l. generaliter de verb. obligat.

 tem

Digitized by Google

tem receptum eſt, non valere, cautæ quantitatis [a] exactione, obſtante turpitudine locum non [b] dari, quod contra bonos mores invenitur ſtipulatum.

Quam ob cauſam, motus Sabinus, perpetuo probat veterum opinionem exiſtimantium, id, quod ex injuſta cauſa, apud aliquem exiſteret, licite condici poſſe. (c

Præſens itaque legatum ſive legata, etiam ſi ſpŏte ſoluta eſſent (ut minimè) ſuadente turpitudine, propter rationes prædictas, condici poſſent, ad jura ſup. allegata.

Quoniam, cum liberi, per matrem, niſi paterna ad alios transferri contra jus non patiantur, exhæredati, pro mortuis habeantur [d] quorum prædicta mater aliorum falſo ſuaſu, eſſet cauſa.

Negari non poteſt, quin ejus factum, turpitudini commixtum, omnem actionem legatariis, ex teſtamento, oriri prohibeat, & per conſequens obligationem.

Sic, ut nulla judicis ope, accedente, confirmari poſsit.

In quorum confirmationem, moti legiſlatores, reſpondent, omnes [e] obligationes, propriis viribus minimè ſubſiſtentes, neque judicis officio, neque prætoris imperio, [g] neque legis poteſtate [h] confirmari poſſe.

a) l. 1. C. de cond. ob. turp cauſ.

b) l. mercalē C. dict. tit.

c) Text. in l. perpet. c. eo.

d) Bart. in l. pater filium nu. 20. cum ſequent. ff. de inoff. teſtam. Alex. in l. plane §. ſi duobus nu. 3, & 7. ff de leg. 1.

e) Text. in l. obligationes, de act. & obligat.

f) l. qui per colluſionem de actio emt.

g) l. 1. ff. co. ſt pecun.

h) l. 1. in prin C. de rei uxor act. & l. quod ab initio ff. de reg. jur.

Quæ

Quæ omnia præſenti materiæ conſonant, tantū-que abſſe demonſtrant, ut negatis legatis, matris exhæredatio valeret, ut etiam à judice ſubſiſtere declarata, ſententia, tanquam contra expreſſum jus lata, nullius momenti foret. (a

a) Tit. de sent. ex brevi recitand. & l. prolata C. de ſent. & inter omn. ju dic.

Quandoquidem exhæredationis fulmen, ab omni æquitate diſsidens, reſpuitur à legibus, quæ ne in ſuo teſtamento locum habeant, b nemo cavere poteſt.

b) Text. in l. nemo poteſt ff de legat.

Itaque ad huc, ante concluſionem, paucis repetendus eſt, exhæredandi modus, ut eo melius, detractis ſuperfluis, turpitudo detegatur.

Modus autem ille ſic ſe habet; Non licet parēti, id eſt mari, vel fœminæ, aliquem ex liberis exhæredare, vel præterire, niſi is probetur ingratus & ingratitudinis cauſas, nominatim inſerat teſtamento.

Ingratitudinis vero cauſæ quatuordecim numero, nova conſtitutione, expreſſæ inveniuntur.

Ad quarum, tenorem ſi referatur, quod liberi, ex paternis, per matrem legata, recuſent, nulla congruitatis umbra, ibi extabit, qua matris factū ſtabiliatur, ſed potius omni jure abhorrens rejiciatur.

Propterea, quod ceſſante exhæredationis cauſa nec inter quatuordecim à jure præſcriptas inventa, omnino ceſſare debeat injuſta matris exhæredatio, utpote à jure damnata.

Digitized by Google

quę vivens, cogente tutelę officio, in paternis, omnium cohæredum nomine, rectè, & pro ut decuit, ſe geſsit, poſt mortē legando, improbare non potuit dum nullus maximè in illicitis ſuum conſilium, in alterius injuriam mutare poſsit, neque legato præſtando, prægravatis, tam iniquam conditionem jure repugnante, inferre.

His ſatis ſuperque, in controverſiam poſita probata eſſe putamus, igitur ad contrariorum diſſolutionem deſcendamus. Ergo quod ſupra docuimus, matrem, ex paternis, quibuſdam liberis pręlegare non potuiſſe, occurritur nobis adverſus illud, non ſolum teſtatoris, vel hęredis rem, ſed etiam alienam legari poſſe, ut hęres eam redimat, vel ęſtimationem ejus pręſtet, unde matris pręlegatum in duos valere debet.

Sed in hujus objectionis diſſolutionem reſpondetur omne quod eſt, in eo, quod ipſum ſit, partim dici cum reliquis convenire, partim differre, in quo conveniat genus, quo diſcrepet differentiam nominari. Et ideo, uniuſcujuſque rei definitionem, ex genere, & differentia, proficiſci oportere.

Conferamus nunc matris pręlegatum, cum rei, legato alienę, & utriuſque ſubſtantiam, convenientiam, & diſcrepantiam, diſcutiamus, nonne objectionem de re aliena toto cœlo differre inveniemus.

Pręſertim, quoniam matris pręlegatum, aliquot millium precium continet.

Quos

Quos pater moriens, ad neminem duorum, ſed ęqualiter ad omnes ſuos liberos ſucceſſores pertinere voluit.

Illud ipſum, communium liberorum mater, ipſo loquente facto approbavit, dum ſtatim, marito mortuo, omnium tutelam ſive curam arriperet, bona & familiam donec viveret gubernando.

Propter quod officij, ſive tutelæ neceſſitate, bonis aſtricta, non potuit quicquam ex iis prælegare, pro ut ſuperius eſt diſputatum.

Ob has & majorum qualitatum differentias efficitur, ne de re aliena, nobis objectio obſtare poſſet unius cujuſque rei diſcrepantiis, ex collatione reſultantibus.

Poſtquam in propoſito, una qualitas, addita vel detracta rei, totum jus mutet [a] & repugnãtibus differentijs, legatum rei alienæ, noſtrum propoſitum nullo modo infringat.

Porrò, in objecto, res ſingularis verſatur, & de una re legata, non de pluribus [b] ſimul in jure diſputatur. [c]

Sed liberorum mater, à regula exorbitans, magnam hæreditatis partem, ſub fuco legati, ex paternis trahit.

Quod propter indecoris vitium, ab honeſtatis regulis exurgens, ſecundum ſuperius oſtenſa reprobatur.

a) l. hoc legatum de leg. 3. l. ſciens de contra emt. Bart. ad l. de nautiaſſe §. quid tamen nu. 5. ad l. iul. de Adult. l. 1 §. ſiquis & l. idem juris eſt in princ. verſ ſed hac differentia de verb. obligat.

b) Vid. Bald in fin. præfat. ſuper Inſtit. de leg.

c) Vid. inſtit. de ſing. reb. per fidei relict.

Illo ſaltem hic, in conſiderationem habito, quod prælegatum ex mariti bonis, in propoſito de re aliena dici nequeat ſucceſsione eorum legitima matribus ex Senatus Conſulto Tertul. reſervata [a]. Si matres filiis, ut legitimæ ſuccedant pro ut jam demonſtratum eſt.

Omnino falſum depræhenditur, ex mariti bonis, prælegatum tanquam ex re aliena, ſubſiſtere, cum illa non minus matribus, ex perſona liberorum, quã liberis ex perſona parentum debeantur.

Facit, & illud, de rei alienæ legato, argumentum in efficax, in propoſito, quod paterna, ex quibus legatum indecore profluxit, omnibus hæredibus, pro partibus indiviſis communia exiſtant, & Domini habeantur [b] omnes.

Adeò, ut quod pro indiviſo nobis, cum aliis cõmune exiſtat, id totum noſtrum [c] dici poſſet.

Nec tamen legari [d] quod jure Dominii, ex fundis legatis ad legatarios pertineret.

Hæc cum ita ſe, circa fundos legatos, tanquam rem alienam, habeant, propter tantas rerum differentias, conſulentium liberorum intentionem tuentes, vero verius oſtenditur, objectorum diſsimilitudinem jus mutare, & ſuperius, contra legatricem matrem concluſa, infringere non poſſe.

Quamobrem exhæredationis pœna, niſi pareatur legato in teſtamento adjecta, quod illicitum, & probroſum,

a) §. ſed nos per tit. inſtit. ad S. C. tertul. l. ult. C. eod. & vid. latus auth. de hæred. ab inteſt.

b) Vid. text. in l. rectè dicimus §. quintus mutius de verb. & rer. ſignif.

c) Text. in l. rectè dicimus de verb. & rer. ſignif.

d) Text. in l. proprias C. de legat. & §. ſed ſi text. in Inſt. eod.

probroſum, cõtineat reſpuendum, & tanquam nullius momenti rejiciendum.

Cui accedit, quod matris prælegationes, ea qualitate, qua tutrix eſſet facta, & propter negationem ſecuta exhæredatio, cum moribus, jure civili, vel prætorio reprobata contineant, certe nullo modo confirmari poſſunt, & ideo, non obſtant ſuperius in contrarium objecta.

Objicitur nobis inſuper, ex qua perſona quis lucrum capiat, ejus factum approbare deberi liberi.

In propoſito, matris hæreditatem, adieruut, & poſſident inter ſeſe dividentes, ergo ejus factum, id eſt prælegatum, approbare coguntur.

Sed reſpondetur, id verum eſſe in cauſis licitis, cõpaſsibilibus, & eodem jure terminatis.

Veluti in facto, cujuſdam matris, quæ filii domũ vendiderat, & tradiderat, quod filius, ſi matri ſuccedere vellet, approbare tenebatur.

Et illud erat ſingulare factum, licitum, & nihil illiciti, turpitudinis, contra bonos mores, & indecori admixtum habens.

Quale in propoſito maternum factum, exhæredationis contagio deformatum, habere cernitur.

Et ideo, non valet, in contrarium objiciendis minime attendendis.

Quinimo, nec hinc conſulentium jus diminui poſſet, quod communi matre mortua, ſecundum teſtamenti tenorem, hæreditatem diviſiſſent.

Siquidem, hoc nunquam, per legitime intercedentia tam ſubſcriptionibus quam liberorum ſigillationibus confirmata inſtrumenta diviſionum, factum conſtabit.

Maximè, quod arbiter, ſicut decet, in familiæ erciſcundæ judicio adhibitus, communem hæreditatem inter omnes diviſiſſet, condemnationibus, & abſolutionibus, in omnium perſonis, legitime factis, quod in propoſito deſideratur.

Moris eſt, in judicio fam. ercis. niſi ſemel agi jure comprobatur.

Cæterum abſente arbitro, inter cohæredes diviſio, ſaltem proviſionalis, ut haberent quo ſeſe ſuſtentarent, facta intelligi debet, & ſic quæ indiviſa relicta exiſtunt, utpote hæc materna grandia ex paternis legata, recte dividi imploratur.

Per familiæ enim erciſcundæ actionem, rectè dividitur, hæreditas, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato, ſive lege 12. tabularum, aut alio jure deferatur.

Vnde prædictorum conſideratione, non valet de maternorum diviſione, objectio.

Præſertim, cum diviſionis tempore, liberi, quodammodo ferè omnes aut pupilli, aut ſaltem minores,

tes, & ſub communis matris tutela, donec viveret, exiſterent ſub renunciatione muliebri ſexui competentium beneficiorum, injuſte grandia illa ex paternis facta legata, minimè approbaverint.

Quamobrem, paterna bona, jure ſuitatis, ad communes liberos devoluta, & eadem qualitate per matrem tutelæ, ſine curatelæ nomine, tam multis annis, ad extremum vitæ ſpiritum, adminiſtrata, prælegatorum oneribus, per eandem, ſuo teſtamento, ſubjici non potuerunt.

Dum tale onus, paternis imponendum, tutelæ ſive curatelæ virtus, in matre impediret.

Quæ mater, res liberorum adminiſtrans, tempore mortis accedente, ad hoc ſedebat, ut res liberorũ meliores, non deteriores, redderet.

Quoniam, jure civili, mater, liberorum ſuorum impuberum, non minus quam vir, tutrix eſſe poteſt.

Sed non habentibus tutorem impuberibus, ſi intra annum, non petierit, ab eorum ſucceſsione repellitur, uti ſuperius eſt probatum, ac dictum.

Quorum jurium, tam anxia obſervatio, urget matrem in propoſito, ne dum tempore conditi teſtamenti, ut tutrix legitima, bona liberorum adminiſtraret, & ab incommodis defenderet, ex iiſdem duobus liberis, ulla tam grandia prælegata faceret.

Quod contra naturam foret, dum unus idemque actus, eodem modo, circa idem, ſibi invicem contrarios effectus produceret, videlicet res pupillares, ſive minorum, tutelæ officio defendi, & eodem durante, per teſtamentum matris, ejuſdemque tutricis legatis prægravari, & ideo non valet.

Etiam hac ratione, ſuperiùs dicta, adjuvãte, quod mater mortuo marito, tanquam tutrix impuberum liberorum nomine paternam hæreditatem adeundo liberam, & nullis legatorum præſtandorum oneribus ſubjectam acquiſierit, poſſederit, eademque qualitate, ad extremum vitæ ſpiritum, rexerit.

Sic ut non ſolum, aditionis, ſive paternorum immixtionis virtute, ſed potius matris contractu ex tutelæ adminiſtratione reſultante, prælegata ceſſare debeant.

Quoniam bona, adita hæreditate, fiunt hæredis[a] & tranſeunt, in patrimonium adeuntis[b].

Et cum (prout ſupra, fuſius oſtenſum eſt) in ſuis quoque hæredibus, quales habentur in propoſito, dominij continuatio[c] fiat.

Et non tam hæreditatem percipere, quam liberam bonorum adminiſtrationem conſequi viderentur.

Profecto, omni juſtitiæ, æquitati, & pietati, & bonis moribus adverſatur, matrem, magni precii paternos fundos quoſdam, quos tutelæ functione, marito

a) l. ſtichum § actio ff. ſolut matr.
b) l ſed & ſi plures § [illegible] lio ff. de vul ar. & pupil ſubſtit.
c) l. in ſuis ff. de lib. & poſt

rito

rito mortuo, tanto tempore, omnibus liberis integros conſervavit, ſuo teſtamento, legatis auferre,& duobus ſaltem applicare, à ſua ſubſtantia exhæredandis illis, qui beneficiis legatorum auderent contradicere quemadmodum latiùs ex teſtamento ejus videre datur.

Quæ matris, à ſua ſubſtantia, propter legatorum abnegationem, excluſio, cum turpitudinem contineat.

Affirmat jureconſultus, non eſſe ferendos parẽtes, qui injurias adverſus liberos [a], teſtamento ſuo inducant, vel qui illis, neglecto, pietatis officio, iraſcantur [b].

Mater itaque, niſi præſtent legata, ab illa, ex paternis, jure humano, imo divino liberis competentibus, facta, exhæredans liberos, impiè & contra bonos mores ab aliis inimicitias quærentibus, ſeducta, turpitudinem committit.

Vnde cum legatariis, pro legatorum conſecutione tres actiones naſcantur, hypothecaria videlicet rei vindicatio, & ex teſtamento actio,&ad ita hæreditate dominium [c] in eos redundet.

Certè legatariis, in propoſito, propter turpitudem quam matris ab aliis peſtiferis ac odii amantibus perſonis ipſi inſtincta exhæredatio, continet, nulla obligatione firmandis, [d] actio oriri non poteſt.

Et ideo, turpitudinem, ex turpi cauſa proceden-

a) l. non eſt enim de inof teſtam.
b) l. hoc caſ lere & tot. tit. ff. de eod. tit.
c) l. ſi à titio. ff de furt. & l. ſi tibi homo §. cum ſervus ff. de l. 1.
d) Bart. ad l. ſi ob turpem nu 8. de cōd. ob turp cauſ. Dd, ad l. jurisgentium § ob maleficiū de pact. & l. generaliter de verb. obligat.

Digitized by Google

Quæ omnia præſenti materiæ conſonant, tantũ-que abſſe demonſtrant, ut negatis legatis, matris exhæredatio valeret, ut etiam à judice ſubſiſtere declarata, ſententia, tanquam contra expreſſum jus lata, nullius momenti foret. (a

Quandoquidem exhæredationis fulmen, ab omni æquitate diſsidens, reſpuitur à legibus, quæ ne in ſuo teſtamento locum habeant, b nemo cavere poteſt.

a) [illegible] l. de cent. ex brevi recitand. & l. prolata C. de ſent. & inter omn. ju dic.

b) Text. in l. nemo poteſt ff de legat.

Itaque ad huc, ante concluſionem, paucis repetendus eſt, exhæredandi modus, ut eo melius, detractis ſuperfluis, turpitudo detegatur.

Modus autem ille ſic ſe habet; Non licet parẽti, id eſt mari, vel fœminæ, aliquem ex liberis exhæredare, vel præterire, niſi is probetur ingratus & ingratitudinis cauſas, nominatim inſerat teſtamento.

Ingratitudinis vero cauſæ quatuordecim numero, nova conſtitutione, expreſſæ inveniuntur.

Ad quarum, tenorem ſi referatur, quod liberi, ex paternis, per matrem legata, recuſent, nulla congruitatis umbra, ibi extabit, qua matris factũ ſtabiliatur, ſed potius omni jure abhorrens rejiciatur.

Propterea, quod ceſſante exhæredationis cauſa nec inter quatuordecim à jure præſcriptas inventá, omnino ceſſare debeat injuſta matris exhæredatio, utpote à jure damnata.

Quod jus, ex licitis factis ortum trahens, ſecundum debitas qualitatum congruentias, aliis ſpeciebus accommodetur, minimè matris factum omni juri diſſonun, attendatur,

Verum, ut diſputationi, finis imponatur, & matris ex aliorum perſuaſione profecta impietas evidentius demonſtretur, detractis verborum & ſententiarum ornamentis, puræ mentis judicio, hæc quæ ſequuntur, nuda ponderentur.

Primum eſt, Serapius à Galama undecim liberorum pater, cum ante triginta annos, in fata concederet, inteſtatus mori voluit, contentus diſpoſitione legati, æqualiter inter omnes liberos hæreditatem dividente.

Cujus voluntatem, Hiſſa à Botnia, conjunx, liberorum mater, approbans, tanquam eorum tutrix paternis ſe immiſcuit, omnia bona, & familiã multos annos rexit, & poſſedit.

Propter quod tutricis factum, tanto tempore durans, omnium paternorum dominium, & poſſeſsionem æqualiter liberis, ſecundum mariti voluntatem lege diſponente, acquiſiviſſe, & cæptam à defuncto uſucapionem, ª per jacentem hæreditatem, ſuam adminiſtrationem, adimpleviſſe cenſetur.

a) l. cœptã ff. de uſuca, & uſurp.

His ita ſe habentibus, ut ex paternis mater prælegeт, omnis facultas illi oſtenditur ablata.

Imo, defunctum maritum, injuria afficere, quod contra

contra ejus voluntatem, morte confirmatam, legiſque diſpoſitionem, & proprium ſuum tutricis factum, in paternis diminuendis, invidiam inter liberos quærentium, lenocinijs, utpote planè ſeducta, verſetur, à ſua ſubſtantia exhæredatis ijs, qui præſtandis legatis obloquerentur.

His omnibus abundè ſatis probatum putamus, matris prælegantis factum, non ſolum nullius momenti, ſed etiam à jure rejectum videri, quod omni ingratitudinis cauſa deficiente, liberi paternis carere nolint, & ita contra bonos mores exhæredati reperiantur.

Quamobrem, ſupradictorum omnium, & ſingulorum probatione facta, & ſecundum jura refutatis illis, quæ in contrarium objici potuerunt, manet, & concluditur, filium Galenum à Galama, ejuſq; ſororem Focam à Galama, duos in propoſito legatarios, ad dividendum legata prædia in pago Roudumano, & Martigano ſita, & ad huc, pro indiviſo communia & per eoſdem diu apprehenſæ, familiæ erciſcundæ, aut ad minimum communi dividũdo judicio, judiciali calculo, compellendos fore, non attentis à matre prælegatis, tanquam improbis & turpibus, propter rationes prædictas, à jure ſcripto, rejectis, unicuique hæredum, pro obvenientis portionis qualitate, & quantitate, ex rebus communibus, debitis fructibus perceptis, taxatione judicis à tempore mortis refundendis.

Sic, aliorum judicio ſalvo, juris eſt notorij, ac manifeſti quod atteſtor, manuali ſubſcriprione, ſigilli mei appoſitione.

HERO van INTHIEMA.

COPIA.

Digitized by Google

COPIA
van wylen Olde
SCHELTO van LYAVCKEMA
Teſtament/ ghemaeckt Anno 1479.
des dijnrdaeghs nae Paeſchen etc.

Mette marginale notulen die ten proceſſe worden aenghewesen &c.

AA.

IN nomine Domini Amen. Dit is Schelta Lyauckema Teſtament ende leſta willa/ deer hy macket/ende ordineret hat by conſent/ ende reed/ ſijnre Perſinnen ende Bichtfaren/ende dat mey foertochte ſin/ ende mey ſondige hirta/ ende goedt forſtaun/ al waes hy kranck van lichaem/hy waes nochtās ſterck van ſinnen ende foerſiomich inder memorien/en hat bytocht dat hy ſterflijck was/ende alle menſchen ſterflijc ſijn: Heerom ſoe hat hy dat alder eerſt bifalen Godt Almachtich ſijn Edele ſeel/ ende ſijn ſterflijcke lichaem by ſijn helligē patroen S. Sixtus inder helliger tzercke/ als by Lyauckema ſtoel, ende hat ſijn hellige Patroen ſinte Sixt biſpritſen aerſt in twyra pondemeta landis lidzende op aeſter wands meed. Item deer ney trija pondameta lands dio een Ponſmeet is lidſende by dy hernthia/ ende die ora twyra ſint lidſenda op doiet meed: Item dit ney ſoe haet hy biſpritſen ſinte Maria dyo Moeder Godis x. clinckarden/ende det x. clinckardē tho Tijmmer toe der hellige tzercka behoef. Item deer ney hat hy beſpritſen H. Waltera ſijn Perſinna/ ende H. Mammo ſijn *Vicario* elckarlijc eengolden Rijnſgolden/ende dae ner tweer Jongera

Lyaukema ſtoel.

Preſteren elckerlijck een goude n Poſtulaet/ ende dy
coſter tho wijn en oblaten een half clinckard. Itē dier
ney ſoe hat hy maket een eeuwich deel tot der hellige
Een eeuwig deel. perpetuitas tzercka deer hy mey beſ weerd hat een ſtick landis op
dat haeg Terp deer deer rent an dat land/ deer die
Vicarie tho bihoert. Item deer ney ſoe hat hy biſpritſen dio hellige tzercke tho Firdgum/ eñ thoe Tiedmarum/ tho Minnertſgae elcke tzercka x. buttiens/ende elcke Preſter in elcke loeg een pondt Item deer ney hat hy biſpritſen dy Convent toe Lidlum xxx. clinckarden. Item tho Aeſterbierum hat hy beſpritſen die helliga tzercka x. clinckarden/ ende elcke Preſter aldeer een pond. Item toe Pietersbierum die hellige tzercka x. clinckarden/ elcke Preſter een pond. Item tho Wynaldum dio hellige tzercka hat hy beſpritſen x. clinckarden/ ende her Schelta Perſmna aldeer een Wilhelmus Schield/ eñ dy Jonger Preſter een pond. Item tho Harns dy helllighe Patroen ſinte Michael hat hy byſpritſen x. clinckarden/ elcke Preſter aldeer een pond. Item dy Convent tho Wands eeijn/ ende dae broeren tho Slaet elckerlijck een rijnſgolden. Itē dae Jacopinen tho Lyoued hat hy byſpritſen een Rijnſgolden/ ende dae baerfoete-broeren alſoo folla. Item tho Lyonie tzercka hat hy byſpritſē tria Rijnſgolden. Item tho Franker tho dy grata tzercka alſoe folla/ ende toe dy Claeſter aldeer iij. Rijnſgoldē/ ende elcke preſter aldeer in dat claeſter een pond. Itē dae tria ſinte Maria tzercken elckerlijck v. clinckerden/ elcke preſter in elcke loeg een pond. Item dy Convent tho Anghum hat hy byſpritſen v. clinckerden. Item deer ney ſo hat hy macket ende beſpritſen tho byhoeff der arme menſchē als vijf clinckarden op Sinte Sixtus dey tho deelen/ tho Lyauckema hyps/ ende deer toe een tonna biers/ende een goed meeltijt/

dit

diſt ſo lang tho durne als een van ſijn kijnden libbet/ jef lijfhaftich ſint. Item dier mey ſoe hat hy beſpritſe Ebbel ſijn Dochter als xxj.clinckere rēt/ x. clinckarde deer Epo Rommert ſin deer nu ter tijt jowt/ eñ xj. Minna ter tille nu ter tijt jewt/ ende iſt dat ſeeck dat hyo ſterft ſonder afte kijnden/ ſoe ſchille diſſe forſz Renten wederom an her brozen. Item is dat ſeeck dat hyo boeſtiget by Tyeptie reed/ ende her broeren reed ſoe ſchilin a hir claia by Tyeptie reed / ende her brozede reed/ eñ deer toe ſoe ſchil hyo hal ba een ſelver teema fan ix. ſchilda wuden/ ende een paer ſcotte van xvj. ſchielda wuden/ ende is dat ſeeck dat hyo boeſtiget buta Tijetie/ ende her brozen reed/ jefte conſent ſo ſchil Ebel forſz diſſe forſz renten ende goeden foerbeerd habbe. Item ſoe macket hy ſijn fyouwer [a] ſinnen ende kijnden eerwen ſijn tijdlijcke goeden/ ende dat kijnt deer Tijept mey geet al ghelijck is dat ſeeck dat hyo een kerſten ſeel krighet/ ende dat in duſ ker maneer/ als dat hy biſpritſen hat Schelten ſijn Ielderſte ſin Lyauckema huys, porte, ſtens ende ſtaete, mey alle da landen deer ſijn Awdfaer in foorbyde bruyckt ende bijſget hat, ende leeten, ende lauget hat, deer tho Lyauckema huys heerden, ende gingen, deer tho ſijl/ ende ſijlroede mey dyo molnna/ ende ſijn toebyheer/ hijr foz ſoe ſchil hy foldwaen armen agen/ ende alle gaeſtlijcke lijodin/ deer tho Lyauckema huys cōmet eñ als ſijd plijg plijget tho weſſē/ eñ deer tho ſijn faers deel, Awdfaer, ende Awdmoers deel, elckers Ieers tho bytelliē: Itē is dat ſeeck dat Schelto forſz een aefte ſijd criget deer hy kijnden bijtiocht/ iefte bythiaē mochte/ eñ hy ſtoer eer ſijn aeftē ſyd ief deer ſijn kijnden lijves bijyowed/ ſoe ſchil dyo ſnoer ſchede van Lyauckema huys, ende fan dae goeden als forſz is/ ende ſchil dan laugia op Sicke Schelte broer forſz, ende dyo ſnoer mey hir kin-

[a] Nota illa verba ſinnē ende kijndē quæ idē ſignificant quod vōcabulū Bern/ quo teſtator Epo vā Lyauckema utitur in ſuo teſtamento, ad ſignū marginale.

Nota ſo deer mey Schelto Bern/ &c: idque pro ſubjecta materia.

Heredum inſtitutio

Schelto. Lyauckema huys. Avus. Awdfaer. Notādum bene, Lyauckema huys.

Laſten. Majores; Anniverſarium onus.

Sicke.

 de

den ſchillat dan dae goeden ende rentẽ weder habba/ deer Sicke forſz dan ter tijt bruyckt/ende bysiget hat ende Sicka forſz dan ter tijt bruckt ende bijſighet hat, ende Sicke forſz ſchil dan Lyauckema huys porte, ſtins eñ ſtaeta, mey dae landen eñ goeden, ende leſten als forſz is biſitta, ſonder Schelte wifs/ jefte kijnden weer ſidzen/ jef van hyarra weghen. [a] Item foerd aen iſt dat ſeeck dat Sicke forſz een aefte ſijd crygat, deer hy aec diſtolijcke kijnden bytaeg/ ende eer ſijn wijf ende kijnden iuwes hylyowd/ ſo ſchil Sicke wijf mey hir kijnden dan ſchede van Lyauckema huys als forſz is, ende ſchil dan dae goeden, ende rentẽ weder habbe deer Epa Sicka broer forſz dan ter tijt bruyckt/ ende byſchet hat mey hir ayen goeden' ende Epe forſz ſil dan Lyauckema huys als forſz is byſitte mey dy goeden ende leſten, als Schelte forſz byſetẽ hat, ende leetẽ ende lauge was. Item deer ney ſo hat hy byſpreeſen wybẽ ſijn ſin Hebbema huys/ ſtee/ ſtins ende ſtaten alſt ſillige Wybe Hebbema ſijn deel Schelte Lyauckema leeten/ eñ lawget hat. Item deer ney ſo hat Doed Hebbema by libben ende byſtanden biſpretſen Wyben forſz hir oer deel fan Hebbema huys/ſtee/ ſtins ende ſtaten/ Hwãneer hyo iuwes byliowd ende deerto alſo fulla goeden ende renten/ deer hijo dan in hir Teſtamẽt biſpreckt. Item is dat ſeeck dat Wybe forſz aeſtiwich waerd/ al is dat hy aeſte kijnden tyocht/ ſo ſchil Wybe wijff forſz mey hir kijnden ſchede fan Hebbema huys eñ Staten als forſz is/ ende ſchil dan lawgia op een van Schelte Ielderſte kijnd/ ende hwa ſoe dat dan fan Schelta Ielderſte kijnd Hebbema huys ende ſtaten als forſz is biwennet/ dy ſchil dan dae ien daer fan Hebbema huys ſchedet reke eñ jaen alſo fulla goeden eñ renten/ als Doed forſz in hir Teſtament biſchriwa lat. Item

Sicke.

Lyauckema huys &c.

Epe. Laſten. Poſſeſſeur

Die groote beſte ſilveren horn etc. Lyauckema Koel

lat. Item deer ney ſoe hat hy mecket dat dy greta beſta
ſelveren hoern, ende dy lytia beſta ſelveren hoern, ende
dy mōnich ſonder ſelver diſſe forſz hoernē ſchillet blu-
wa op Lyauckema ſtaten, ende alle dae oere ſchinsfetten
ſchille da kijnden to lijcka deela. Item deer ney hat hy
mecket dat Tijeyt Lyauckema huys als forſz is ſchil by-
wennia alſoe lange, als hyo leuwet/ ief als hir lyaeff is/
ende hwanneer hyo Lyauckema huys byjaen wil, ſoe
ſchille hir lvaeſiekten weſſe ney hir Perſinnen reed/
ende da munden ſchickinghe. Item deer ney ſoe hat
hy mecket dat Tieyt ſchil alle rentē herra deer Schel-
te ende hyo to gerre bruickt ende biiſget habbet/ al on-
ter tijt toe/dat da kijnden to hueueſte cōmet/ jef boeſ-
tiget/ende da kijndē deer fan toe reeden/ende to clapē
allt eerlijck is/ende da kijnden nen rentē ſchillat her-
ra onter tijt toe/dat hya biſonderling boeſtigit. Itē
ſoo hat hy mecket ende ordineret datma dae ſchielda
deer rjochtferdich ſchielda ſint/ſchilma betellia by ſijn
Perſinna reed ende mundana reed, Item deer ney hat
hy byſpritſen Doeden ſijn Hover een ny bed/mey ſijn
toebiheer/ende dy beſte ſuverē huvet. Item deer ney
ſo hat hy byſpritſen Tzaling ende Auola da renten
ende landen in Dirck Siniorſma goed alſo folla als
ſijn deel is/ ende deer tho elckerlijck een huſ paer cla-
na/ hirmey ſo ſchillet hya hyarē noye lere/ als hyaet
hem louwet/ ende ontheeten habbet in goede liowden
andert/ ende deer to nen foerſpreeck to meyteyen op
Doed Hebbema forſz Teſtament, Item deer ney hat
hy mecket ende biiſchickt mondē ende bywarers tho
ſijn kijnden als Douwa Syaerda, Gerrold Herema,
Foppe Renich zoon opper Schiliga/ ende Ede Dou-
wa ſin, op diſſe forſz monden ſo hat hyt byierret datſe
willet Tyeptiē mey hir kijnden helppa ende reda deer

hya byhoefkich moeghen weſſa/ ende in ſecken deer hwerzum mochte tho falla/ ende is dat ſeeck/ dat Douwe Sijaerda aefſlywich wirt/ ſoe hat hy byjerzet/ dat Sicke Syaerda ſtaen ſchil in Douwa ſteed ende deer to ſo hat hy byjerzet/ dat diſſe forſz monden ſchillat Doed Hebbema ſijn mopet helpe ende reda/ ende beſchierma alſoe lang als hyo lijwet. In een weerheed dit teſtaments forſz ſoe habbet wy Walterus Perſinna/ ende Mannio Vicarius perpetuus uſe ſelves/ ſiglen hanget oen dit jenwirdige Teſtament forſz/ Int Jeer ws Heerens tuſen fiower hondert ende lxxix. des tijſdeys ney Paſca dey.

IN nomine Domini Amen. Int Jaer ons Heeren xv^{c}. eñ iij/ die derde dach in October dat was duorum ewaldorum nitirum to acht uren ofte daeromtrent/ ſoo heeft hem Schelto Lyauckema bedocht datter onder alle verganckelijcke dinghen niet ſeeckerer waer dan de Doodt/ ende niet onzeeckerer dan de ure des doots/ alſoo dat hy was volmaeckt van ſinnen ende verſtandt/ al was hy cranck van lichaem/ ende heeft gheordonneert eñ gemaect ſijn teſtamēt oft laetſte wille in manieren naeſchrevē/ int eerſt ſoo begeert hy zijn legerſtoel toe Sneeck by S. Marten ende beſpreeckt aldaer xx ſchilden/ item ſijn Patroen to Sexbierum x. ſchilden/ item Pieterſbierum ende Oiſterbierum ende Winaldum elck een gout gulden/ Item alle de Prieſters in Barradeel elck ij. ſtuyvers ende al de Kercken elcx een ſtoter/ item een yegelijck Prieſter to Sneeck ij. ſtuyvers/ Item de vier biddende orden elcx een rucken gulden/ Item Lunij kerck Lidlum Anijghum ende de Cruicebroeders tot Sneeck

elck

elck een enckel gulden/ Item toe tabor ende oldeclooſter elck een half enckel gulden/ Item de kerck tot Bolſwert x. ſchilden ende elck Prieſter een ſtoter/ Itẽ al die ſuſtren Cloosters in Ooſterghoo ende Weſtergo elcks een halfs enckel gulden. Item voormer ſoo maeck ick erven over mijn goeden replijck ende onreplijck mijn kinderẽ/ gelijck als Sicke eñ Truncke* Maer Sicke ſal to vorndeel hebbẽ Lyauckema ſtatẽ met dat hoff eñ hornleger, eñ graft en 50 enckel gl. Jaerlicxe renten/ welcke renten hy beſproocken heeft in tegenwoordicheyt onſes/ als Henricus Pater van Lunykerck/ Heer Goeſluck Ivingha/ eñ Heer Ockingha/ als wy met onſen Zeghelen onder ſpacium des Teſtaments betuygen ſullen. Item ten laeſten ſo maec ick mouden over mijn kinderen voorghenoemt Mr. Sicke paſtoor to Ooſterbierum/ Heer Goeſluck Iwing ende mijn Broer Epe/ ende Heere Ockingha/ in een teycken des waerheyts voorgheſz/ ſoo ſijn daer toe geroepen eñ beden om te tuyghen Heer Jacob perſoonner van Bolſwart/ heer Gerloft Bruynſma nu ter tijt dekẽ aldaer ende probendaet/ eñ ick Heer Albert Vicarius ende teſtamentoor/ Heer Pieter prebendaet ende Heer Reyner prebendaet to Francker ende Gerrijt Douwe zoõ Notarius/ ende Secretarius des voornoemdes Stedes Bolſwart/ ende by Wi-

**Filij prælationẽ & unica filia quamvis charisſima nata. & teſtatori cognita, ſuper domo Lyaucumana arduã excluſionem & ſic vocabuli Bern, ſive partus ſenioris, ſecundũ conſuetũ ac ſolitũ Laucumanorũ morum debitam explicationẽ cauſantem, & in æternũ juxta Eponis à Laucuma teſtamentum, ſuper filijs cum totali excluſione omniũ tam natarum quam naſcendarum mulierum, utpote avitorum alienatricium ſalvo aliorũ judicio extendendam, & fæmininum ſexum, non niſi quum indefectum maſculini generis, admittendem eſſe cenſeo juxta conſil. 1. Axiomat. Heronis ab Inthiema q. militiæ Phriſiacæ Cenſoris quemadmodum Doctisſimus & Nobilitate vir clarus Dominus Hero ab Inthiema quondam militiæ Phriſiacæ cenſor latiùs & ſolidè tam legum quam Dd. auctoritatibus probavit conſil. ſuo 1. Axiomat. 2. & ubique ibidem diverſi modè & acriter ad modum aſſeruit, prout cuilibet ex præcedentibus luci feliciſſimè emisſis videre licet.*

ricus Pater van Lunpkerck/ ende Heer Goeſlijck Twing/ ende Heer Ockingha ſinnen daer oock to gheroepen/ende ghebeden om to tuygen/ die artijckel als van 50. enckel guldens Jaerlijcxe renten/ ende ick Heer Jacob heb voor my ende mijn Vicarius Heer Allart om ſijn bede wille mijn Zeghel hier op gheſet/ ende ick Heer Gerloff/ Heer Pieter ende Heer Reyner/ hebben onſe Zeghelen daer mede opgheſet/ ende ick Gerrijt mijn gewoontlijcke hant als een Notarius/ende ick Henricus Pater ende Heer Goeſlijck en wy hebben onſe Zeghelen op ſpacium des Teſtaments mede ghedruckt inden Jaren als voorſchreven is. Onder de principale van deſen ſtont ick Gerrijt Douwe zoon/ orconde onder mijn woontlijcke Notarius teycken datz alſoo is als voorſchreven ſtaet.

Den Copya van deſen originale Teſtamente bekenne ende verclare ick ondergheſchreven Advocaet inden Hove van Vrieſlandt/ my vā weghen der Edelen/ Geſtrenghen ende hoochberoēden Heeren Overſte/ Heer Georgh van Lyaunckema/ om te collationeeren ter handen gheſtelt zynde/ naer gedane collatie van woorde tot woorde metten principale voorſchreven te accorderen/ōder welcke beneffens ſubſcriptie vanden voornoemden Secretaris Gerrijt Douwe zoon noch ſtonden ſeven vanden Zeghelen/ ſes van dien in groenen ende een in rooder Waſſe ghedruckt/ de welcke/ hoewel d'ſelve door oltheyt ofte lanckheyt van tijt eenichſins waren gherazeert/ nochtans in dier voegen ghenoechſaem kennelick/ omme voor een originale beſtendich te zijn.

COPIA

Digitized by Google

COPIA
van wylen
EPO van LYAVCKEMA
Teſtament/ ghemaeckt
Den ſeſthienden Aprilis Anno 1535.

Mette marginale notulen die ten proceſſe
worden aenghewesen &c.

IN nomine Domini Amen. Een yegelijck ende alle dae jeen deer dit by heert/ eñ van need is te wyten/ ſiet kenlijc ende oepenbier dat int jeer tuyſent vijf hõ-dert vijf eñ trijtich op dy 16. dey in April op ſijn eyn huys to Lauckema in Sexbierum in by weſſen Heer Hitto ende Heer Schelto perſonnen to Sexbierum ende Aſterbierum/ H. Anno ende Heer Frerick *Vicarius* ende præbendaet to Sexbierum/ tyoghen hier to roppẽ eñ baden is weſſen liaefſlijck by ſijn aein vrye wille mey voortochtighe ſinnen ende mey rype bywreed ſonder e-mendts bytwang of verheiſinghe alſer ſeyde/ cloeck ſterck/ ende wijtlijck van vorſtand hovol ſieck van li-ham/ die voorſichtighe Epe Lyauckema/ buyrtenſen-de die brecklijckheed der menſchen/ dat alle Craturẽ der natuerlijck Libbe eens ſterve motte/ eñ dy ſchield van ons vaer Adam/ dat is die daed naet wijtende honeer ſmeitiende/ bytelhe motte. So dan die daed gans ſyc-ker is/ ende die vura dis dadis onſijcker beer omdat vã need is ney die Godlijcke vormoninghe dat die men-ſche alle tyden wacker/ naet ſlrepende van dy maeſter

B ·B.

Nota Denominatio nem &c.

Prudens.

des huyſgheſins byvonden wirt/ dat hy tijtlijck jette
ſijn verſtand habbende ende vijf ſinnen/ alſoo de wra=
ſche bykeringhe gueden ende haven handlye/ ende
Schicke/ datter van die Heere int tyde der viſitatie
als een clocck/ wijs/ ende voorſtandich Rentemeeſter
pryſe eñ acht wijrdt/ dat durmits ſijn voorſinnic=
heed ende wanachtiende tuyſche da erven/legatarien
of ora lyoden min twiſt/ nijt/ haet/ oft diſſentie com-
me of voorryſe/ diſſe puncten voorſchrevē aenime er=
kende hit Epo Lyauckema voorſchreven/ aerſt noch-
tans God biddende om gratie in die ewe goden ende
dy budwijdſte Maget Maria om die toern Goden to
metigen ende barmhertichheed by God toe verkrijen
macht ſijn Teſtamēt/Codicil/nuncupatijf leſte wille/
ſimpel inſtrument oft iſt alderbeſt ney da rjocht ghe-
woente dis Landis off ghemeene ſtijl ſtaen mey effect to
habben wol aeck Epo voorſchreven iſt dat dit naet
ghewoonte des Landes ſtaen mey als een ſolemnin Teſtament troch breck van
inwgerhan de ſolemniteyten van riochte/ dattit ſil ſtaen
in oen maneer iſt alderbeſt ſtal houde mey in alle zijn
puncten anderhouden ſil wirde/ Ende toe mare veſti-
cheed van diſſe ropt Epo voorſchreven weer alle ora
Teſtamenten Codicillen/leſte willen/ oft donatien in
hat manier hy ſulcx in voortyden mochte macke hab-
be aeck mey derogationael clauſulē/ ſulcx allis al van
ninner wirde to weſſen/ ende gans naet/ mer diſſe leſte
wille allinne veſt eñ volſtandich to blieuwē mit aeyn
van zijn libben/ Int eerſt bevelt Epo van Lyaucke-
ma voorſchrevē God almachtich/Maria zijn benedi-
de Moeder/ ende alle heylighen goden iſſer dat bod
In ſyn Vaders graff. Godes vervold ha/ ſijn edele ziel/ eñ byerit ſijn lichaē
toe reſten in Sexbierumer tſjercke in ſijn Vader grefſtē

hy

hy beſpreckt Săcto Sixto ſijn Patroē fijftien enckel
guld. Item dat heylighe Sacrament God almach-
tich Maria die moeder Godts ende alle Lieve heyli- waſlicht.
ghe Goden in Sexbierumer t'ſjercke toe eere alſo vol-
le waexbrand alſt eerlijck ſil weſſe. Item hy beſpreckt
zijn Perſonne ende *Vicarius* elck een gouden Croon/ H.
Evert/ ende H. Frerick elckeen Philips gh. die coſter
een hael gh. Item hy mackt alſo volle keelen alſt eer-
lijck ſil weſſe. Item hy ordineert ende beſpreĉt een
eeuwich eermiſſe to Syonghen op Sancta Catharina al- perpetuitas Een eeuwi-
taer in Sexbierum to dat Leen deer H. Frerick op waint ge ſingende
to dy eere Goden, dat heylighe Sacrament op den ton- eermiſſe,
gersdey, by Leſtiende deer mey ſes enckel gh. rentē ieer- 6, enckel gul
licx wt Saexla zeta toe Sexbierum: item da bidden ordē den,
byſonder da mindebroren tot Bolſwerdt alſt eerlijck
is. item da boeckinge troch dy deel alſt eerlijck is/ by-
haldelijck dat Lidlum ſil habbe trye enckel gh. Ae-
ſterbierumer t'ſiercke alſoo volle/ Anygum/ Tyemarū
ende Harnſere t'ſiercke elcr een enckel gh. item da mee-
ne arme hoed alſoo volle alſt eerlijck ſil weſſe. Item
Gerold Herema ſil habbe ſijn beſte claed/ item Taec-
ke Herema/ Doecke Renya/ ende Sc..elto Latzema Hio
elck een eerlijck gl penninck. item Trijn Rioedts wijf
ſin nift ſil hebbe alſoo volle/ of dat ien hyo hun Epo
mochten ſchieldich weſſe/ Item hy biſpeckt ſijn ba-
ſtert ſuſters bern als Ebele bern ſpeuwer pōdemātē to A. 10
Wynaldum deer Heſſel Sybren ſoon to haele hat en A 20
aeck d'oore t'weere pondemeten der Jello Lolcke zoon Poſſeſſeur Indenirt.
to Pieterſbierum van hun hat/ of ſoo Lyts ende ...eer is una culi-
iſſe lidſe naet te vercapien dan die poſſeſſoer van Lyauc- ni generis. & ſignifi-
kema indenirt habbe wol dy pondimeten naet hager- cat.
te jaen dan voor vijftheen enckel gl aeck ſillis habbe Indien ...

da renthen Luyd Epo Vaers teſtament. Item Sicke
Lutzen ſoon toe Wynaldum beſpreeckter oft jouter
derer. om Godis wille dy uſufruckt oft bruyckme ſo langhe
id eſt: daer by, iſſer Lyoet van die zeta derer op wannit/ ende der to
tot eeuwi-ſyvum pondemieten Seedlant in Foppen gued/ oft ſo
ghe tyden. iſſe deer hiſen to eeuwighe tyden naet te vercapien dan
Poſſeſſeur indient hem die poſſeſſeur van Lyauckema indient hem byliavit die
A. 3°. ponſmieten naet hager toe jaen dan voor vijfthiē en-
A. 4°. kel gl hier mey ſil Sicko voorſchreven to vreed weſſe,
Want Epo voorſchreven voor een Soon hem naet
bykent. Item Epo Lyauckema voorſchreven mackit
erven toe al zijn gueden landen/ende oers hiett boppe
naet by naemt/ ende ſpecificeert/ Hylck ſijn echte ſyd
Erven. Schelto, Sicko, Ludcye, ende Triin Salighe Sicke Lyauc-
kema nelieten de weeſ kinderen in manieren neiſchreven
als dat Hylck/ voorſchreven ſil habbe al Epo toera-
lijcke gueden als goudt/ ſilver/ Ieldt/ quyck ende til-
afterdaden cleed/ ende claed/ Inboel/ bed ende bulſter/ ende ſulcx
Nota primo poſſeſ- al da crediten toe berzen ende da debiten to betellien
ſoer en by ſitter, mey alle afterdeden. Diſſe gueden voorſz ſil Hylc voorſz
habbe to eeuwighe tyden by hale da ſchinck vetten ſil
A. 5°. habbe ende haude die poſſeſſoer ende byſitter vane Ly-
A. 7°. auckema; item hier to boppe ſil Hylick voorſchreven
A. 8°. habbe dat uſufruckt ofte bruckme to her libbe to Ly-
auckema huys, huyſinge, Staten/ hoff/ land ende ſand
iſt nu to Lyauckema bruyckt wirt, die mondle toe Sex-
bierum, die zeta der Claes Jancke zoō nu op wennet
toe Sexbierum Tyetie Seta to Wynaldum/ mey de
zeta deer Sicko voorſchrevē op wennit nijoncke Sic-
ko verſterē voor Hylck aeck dy ſwanne jacht in Wy-
perpetuitas naldumа reed allis al als voorſchreven to her libbē to
item aeck wol Epo voorſchreven dat dy ien der Sicke
ke

ke voorſchreven zeta by wennit toe eeuwighe tyden ſil die ſchildich weſſe da ſwannen voorſchrevē to warrien ende to wachtien/ item hylck voorſchreven ſil habbe voor heer tape Landen ſaan pondemieten in jonge zeta to Pietersbierum dae landen toe eeuwighe tyden by die zeta blyven to liten voor die ponduiſmiete alſoo volle toe heer to verzen als da ora pondiſmeten in die zeta voorſchreven jelde. item aeck ſil hylck voorſchreven habbe die tryndeel vande landen to Wynaldum uyt comd van Doecke Hellinge ende nin meer wantſe in eē greet part mey Epo ſilver bytellet ſint/ hier mey wol Epo dat hylck vur al ſil to breed weſſe. itē Schelto ſalige Sicke audſte ſoon voorſchrevē ſil habbe to eeuwige tydē to durryē *in præcipuum*, prælegaet ende vorndeel in aeyndum ende poſſeſsie ney hylcke voorſchrevē vurlibben to apprehenderen ende aen toe fettien Lyauckema huys, huyſinghe, hornlegher, ende hof, land, ende Sant alſt nu to Lyauckema bruyct wordt, die mōdle voor- B.1°. ſchreven die zeta deer Claes Iancke ſoon voorſchreven A.1°. nu op wennit, Tyetſe zeta voorſchreven to Wynaldum, A.1°. aeck die zeta der Sicke voorſchreven nu op wennit to Wynaldum, mey die Swanne-jacht in Wynaldema ried voorſchreven, vur als Hylck deer van toe leid is/ die uſufruct oft bruyckme als voorſchreven, ende ſoo wol Epo voorſchreven dat da *Sponſalia* ofte contract ſchyven by Epo voorſchreven/ ſalige Lutſe Haringſma/ ende Sicke Lyauckema der ena/ Gerzoldt Herema/ ende Luttie ſyn huysvrouwe der ora/ tuiſke Schelto voorſchreven ende Anna oft een van Gerolts ora Dochteren ſille van ſtonden aen vordgōg habbe mey den earſtē moiet Schelto alſoo naet beliefde to dwaen/ ende ſoo naet det/ ſoo ſiller deer mey priverit weſſe ende vervallen

tot eeuwighe tydē de Swannē to warrien.

Bene: tot eewighe tyden.

Nota ſecundo, tot eewige tydē toe duyrien,

 van

van dat *præcipuo* ende voirndeel allis al als voorſchreven voorvallen to weſſe, ende tho habben Sicke voorſchreven zijn Broeder. Indient Sicko naet verbolghet ende effective det als voorſchreven/ſoo ſilt vervallen ē̄n habbe in manieren als voorſchreven Lutſie of Catharina voorſchreven, Item of nimmen van dae bern voorſz beſtaefde ſulcx als voorſchreven te vervolgen, ſoo jeut Epo voorſz allis al die voorndeel als voorſchreven in die eere Godes ende ſijn ſiele ſillicheed to dat Catuliter Claeſter by Amſterdam ter tijdt to hier int landt een ſticht wirdt als dan hier in dit Claeſter te blyuwen.

Item of Schelto voorſchreven verſtoer ſonder echte Bern ſoo ſil dy voorndeel voorſchrevē habbe zijn broer Sicke voorſchreven, item oft Sicke verſtoer ſonder ech-
Nota 5° te Bern, ſoo ſilt habbe Luttie oft Trijn voorſchreven, in
B. 2°. manieren als voorſchreven. Item toe allē
B. 3°. tyden Schelto, 1. der ney Schelto Bern der aadſt is, 2. der ney zijn audſte Berns Bern/ 3. ende ſoo int eeuwich in dy delgaende graed 4. allinne toe habben, 5. ſō-
Nota 6° der deelſchip deer van toe dwaen oft 6.
B. 4°. by wanverſtandt van dat aadſte Bern 7. to allen tyden een van da ora Bern 8. derir bequaemſt to is dat voorndeel als voorſchreven to habben, ende dat by diſcretie vanden Abbit van Lidlum ende da perſonnen van Pieterſbierum ende Aelerſbierum. Item of Schelto voorſchreven
Nota 7° in 9. zijn Poſteriteyt ende neycomlingen
posteritas Scheltonis voorſtoor, ſoo ſil dat *præcipuum* vorndel ende prælegaat als voorſchreven in ma-
Nota 8° nieren als voorſchreven habbe, ende voorvalle op Sicke neycomlinghen in maniere

1 Daer nae Schelto kinderen/ ofte kint/ die oldeſt is.
2 Daer nae zijn oudſte kints kint,
3 Ende ſoo int eeuwichlijnde neergaende graedt,
4 Een alleenich te hebben
5 Sonder deelſchappe/ ofte diviſie daer van te doen,
6 By wanverſtant/ in gevalle van diſcort/ in gevalle van onſeeckerheyt vant oldſte kint,
7 Tot allen tyden eē vande andere kinderē
8 Die bequaemſt is/ om dat voorndeel als voorſchreven te hebbē.

manieren als voorſchreven/ Ende in gebreck van Sicke voorſchreven ney comende op Luyties of Catharines in manieren to allen tyden als voorſz. Item aeck wol Epo voorſchreven dat dy Heere vant vorndeel als foyrſtionder in perſoen ſelven ſil Lyauckema bywennie in creft als voorſchreven. Item vort mackit Epo Lyauckema voorſchreven ghelijck erven to alle ſijn gueden ende landen hijer boppe net ſpecificeert Schelto, Sicke, Luyttie ende Catharina ſalighe Sicko Lyauckema bern voorſchreven toe lijcke to deelen. Eñ ſo ſil conſolideert ende to nette weſſe dat jeeld opberd van Jinck Lyauckema to reparatie van Lyauckema huys eñ aeck to nâte hier mey dat Jeeld op berd van auwde huyſtera zeta om dat Epo van ſijn broers daet aef langhe tydt da renten van Lyauckema aeck luyd ſijn Vaders Teſtament ſalighe ghedachten miſtha. Ende aeck allis nu aen dy timmeringe to Lyauckema al byſtegt is. Item wol Epo voorſchreven dat Schelco voorſchrevẽ mey Gerrolts Dochter als voorſchreven alſe wennighe begrype to Lyauckema mey Hylck voorſchreven ſille wannije om van Heer te leeren ende heeren/ hijer mey wol Epo voorſz dat ſijn ervẽ *legatarÿ, donatarÿ*/ eñ alle Lyoed ſille toe vred weſſe by verberniſſe itghẽ deer een yeghlijc vâ hirre toe leyd is/ ende dat to vervallen ende te weſſen toe profyt dat Claeſter der Cathuſers voorſchreven in manieren als voorſchrevẽ. Aeck hy dy pæne des riocchs/ relivert ende abſolveert Epo voorſchreven myts dijſſe hylck voorſchreven om *inventarium* to meytiẽ/ ende rekenſchap to dwaen. Conſtitueert/ ordineert ende ſet Epo voorſchreven executoren ende vervolgers van diſſe ſijn leſte wille, eñ Teſtament den Eerentveſten Gerold Herema/ Taecke Herema ſijn broeder/ eñ Doecke

Nota 8. I. 3.
Nota 9.
Die Heere vant vorndeel als voirſtander a. 90
to gelijcke erven.
Nota 10
Lyauckema huys. a 110.
Nota 11
Teſtamentum paternum. tot Lyaucke ma a 126.
Pæna privationis.
Nota 12
Cathuſers Executores teſtamentarii.

 ke

Digitized by Google

IN nomine Domini Amen. Int Jaer ons Heeren duyſent vijfhondert een en t'ſeventich den vijfſten Maij/heb ick Schelte van Lyauckema overgelept datter niet ſekerer is dan die doodt/eñ niet onſekerer dan die ure des doodts/ waer door ick hebbe ghemaeckt mijn Teſtamẽt/Codicil/ſimple inſtrument ſo alſt alder beſt nae die rechten ofte landts coſtumen ſtal ende effect mach ſortieren/ Inden eerſten beveel ic God Almachtich mijn Edele ſiele/ende het lichaem den aerdẽ/ ende dat toe ruſten in zinte Sixtus Kerike by mijn patroõ toe Sexbierum/by S. Syoucke ſyde/eñ S. Anna gebiẽte bygeer ick dat daer by my gelept wort Itẽ voort wil ick Teſtator dat mijn wijf Jel Ockema ſal blyve ſitten in die adminiſtrati van alle die goede replick eñ onrepplijck/golt eñ ſilver geen uytgeſondert ſonder emãt ofte mijn kinderẽ eenige rekeninge nu ofte in toecomẽde tydẽ te doẽ/ ofter gebeurde dat ze weder mochte hylcken ſoo beſpreeck ick haer tot een lijf gifte alle mijn renten/ ende landen die ick hebbe in Francker ende onder Franeker klockſlach/eñ in Franeker deel/ ende dit tot haer lijfſtont / des wold ick wel ſoo ferent haer belieft datſe die ankoefte goeden ons kinderen wolde laeten genieten/ het welcke ick tot haer believen ſtel / voorder wil ick Teſtator dat Iarich mijn oldſte zoon ſal hebben Lyauckema ſtaten met het voordeel nae S. Epe van Lyauckema mijn Ooms Teſtament, behalve dat ick wil dat Rinners zate / ende Meynerts zate achtert hoff met dat ghenige dat ick in Lyauckema koeſt heb eñ die 2 fl. rentẽ in Minne zate, welcke zate mijn ſuſter Trijn toecomt/ Jarich ſal hebben in die

Sterck ende geſondt vã lichaẽ gaende ende ſtaẽde.

Ende ofte die tũbe ſo groot niet ware dat ic daer legghe mochte ſoe wil ick dat men daer eẽ kelder maecke dat ter iij. ofte iiij in leggẽ mogen.

plaets van Tietze zate to Winaldum overmits hem die gherieflijcker zijn/ ende oft die twee zaten ſo groot ende goet niet mochten zijn ende het genight ick daer in mochte aenghekoft hebbe/ als Tietze zate to Wynaldum/wil ick nochtans dat Iarich toe vreden ſal ſijn want ick die huyſinghe ende landen heel grotelijcken verbetert heb/ het welcke dan oock weder tot Iarichs profijt ſal ſtrecken ſonder emants iet wt te reken: Item voorder wil Teſtator dat Sicke mijn ſoon to voordeel ende voor uyt ſal hebben Minnema huys ſtaende binnen Leuwarden met hoeft ende ſchure daer toe behoorende met die achthien koeganghen op het vliet/ met oock alle die Steed renten die ick heb binnē Leeuwarden ende op het vliet. Item voorder ofter ghebeurde dat mijn Wijf my nu noch een jonge ſoon baerde, ofte in toecomende tyden ſoo wil ick Teſtator dat die ſelfſte jonge ſoon/voor wt ende toe voordel ſal hebben twee duyſent golde guldens an gelt tot een huys xviij. ſt. voor den gulden/met bloſtera fenne legghende by Francker buyten die noorder poort groot omtrent xij koegang / waer uyt xviij ſtuy. renten gaen voor die Prieſters toe Francker / met noch een fenne buyten de Weſter poort groot ontrent vijf koegangh die Jan Claes ſoon ſnede nu bruyckt/ met alle die ſteed renten die ick binnen Francker heb. Item voorder maeck ick Teſtator mijn kinderen/ſoons ē dochters gelijck erfgenamen/ende ſullen die deylen by loetinge ofte anders als ſy alder vrūtlicx konē. Dit alles aldus als vooren gheſchreven ſtaet is mijn voorſchz teſtament / codicil ofte leſte ende uyterſte wille, die ick bygeer van mijn kinderē voorſchreven onderholden ē naegegaen toe hebben/ ſo als t'ſelve goede kijnderen

a) Tot alle m ijn ande re goederen boev ē met geſpecifi ceert.

toe

Digitized by Google

toe behoort ende betaemt/ toe oerkõde der waerheyt van alle des voorengeschz staet/ ſoo heb ick Schelte van Lyauckema voorſchreven dit ſelves geſchreven ende mijn ſignet naem ende ghewoontlycke hanteken hier op ghedruckt ende gheſchreven. Opte rugge ſtondt ſoo volcht/Een ontwerp van mijn Teſtament het welcke ick wil dattet van mijn kijnderen onderhouden ſal worden.

C O P I A,

IN nomine Domini Amen. Een yeghelijck eñ alle die ghene die dit begeert ende van nodẽ is te weten ſy kenlijck ende openbaer datinden Jaer 1535. opden xvj dach in April op ſijn eyghen huys toe Lyauckema in Sexbierum in bywesen Heer Hetto/ eñ Heer Schelto Paſtoren te Sexbierum/ eñ Oosterbierum/ Heer Anna/ eñ Heer Frerick Vicarius ende Probendarius toe Sexbierum getuygen hier toe geroepen ende gebeden is gheweeſt/ lieflijck by ſijn eygen vryen wille wt voordochtigẽ ſinnen/ eñ met rijpe beraet ſonder yemants bedwanck ofte voor-herſinge (als hy ſeyde) cloec ſterck/ eñ weten van verſtande/ hoewel ſyck van lichaem die voorſichtige Epo Lyauckema/ voorſiende die gebrecculijckhz der menſchen dat alle Creaturen des natuerlyckẽ levens eens ſterbẽ moeten/ ende den ſchult van onſen Vader Adam (dat is die doot) niet wetende hoeneer men d'ſelve ſmaecken ende betalen moet/ ſo dan die doot gansch ſeecker is/ eñ die ure des doots onſeecker/ waeromme van nooden is wacker ende niet ſlapende vanden meyſter des huyſgeſin gevonden worde/ dat hy tytlijck noch hebbende/ ſijn verſtant ende vijf ſinnen/ alſo die waerlyke bekeringhe goederen ende haven/ handelt ende beſchickt/ dat hy vanden Heere in tijt der viſitatien als een cloeck/ wys ende verſtandich Rentemeeſter ghepryſt ende gheacht wordt/ dat overmits zijn verſumichz ende dachting tuſſchen die erven legatarien/ oft andere luyden gheen twiſt/ nyt/ haet oft diſſenſie en come/ ofte voorryſe/ deſe poincten voorſz aenmerckende/ heeft Epo Lyauckema voorſchreven eerſt nochtans Godt biddende om gratie in die eere Godts/ ende die ghebenedijſte Maget Maria om die throonen Godts te metighen ende barmhertichept by Godt te vercrijghen maecket zijn Teſta-

ment codicil nuncupatijf leſte wille/ ſimpel inſtrument ofte alſt al-
derbeſt nae rechts ghewoonte/ ofte gemeene ſtijle des lants ſtaen
mach effect te hebben/ wil oock Epe voorſz iſt dat dit niet ſtaen
mach als een ſolemneel teſtament door het ghebreck van eeniger-
hande ſolemniteyten van rechte/ dattet ſal ſtaen inder manieren
alſt alderbeſt ſtal houden mach om dattet in alle zijn pointen on-
derhouden mach worden/ ende tot meerder vaſticheyt van deſen
roopt Epe voorſz alle andere teſtamenten/ codicillen/ leſte willen/
ofte donatien in wat manieren hy ſulcs in voortyden mochte ge-
maeckt hebben/ oock met derogationael clauſulen ſulcx van geen
weerden te weſen ende gans niet/ maer deſe leſte wille alleene vaſt
ende volſtandich toe blyven int eyndt van zijn leven: inden eerſten
beveelt Epo Lyauckema voorſz Godt Almachtich/ Maria zijn
ghebenedyde Moeder/ ende alle heylighen Godts/ ſoo dat gebot
Godts verbult is/ hael zijn edele ziele/ begeert zijn lichaem toe ru-
ſten inde kercke van Serbierum in zijn Vaders graff: Item hy
beſpreeckt Sancte Sixte zijn patroen vijfthien enckel gulden/ Itē
dat heylighe Sacrament Gods Almachtich/ Maria die moeder
Godts/ ende alle liebe heyligen Godts in Serbierumer kercke toe
eere alſoo vele was brandt alſt eerlijc ſal weſen/ Item hy beſpreect
zijn Paſtoor ende Vicarius elck een gouden Croon/ Heer Auert eñ
Heer Frerich elck een Philippus gulden/ die coſter een half gulden/
Item hy maeckt alſoo vele delen/ alſt eerlijck ſal weſen/ Item hy
ordonneert ende beſpreeckt een eeuwich eerſte miſſe to ſinghen op
Sinckte Catharinen Altaer toe ſerbierum toe dat leen daer Heer
Frerich op woent tot die eere Godts/ dat heylige Sacrament op-
den donderdach/ belaſtende daer mede ſes enckel gulden renten
jaerlijcx upt Saerla ſate toe Serbierum/ Item die biddende oor-
den byſonders die Minnebroeders toe Bolſwart alſt eerlyck is/
byholdelijck dat Lidlum ſal hebben drye enckel gulden/ Oiſterbie-
rumer kercke alſoo vele/ Rengium/ Tiemarum/ ende Harlingher
kercke elck een enckel gulden/ Item die ghemeene arme luyden
alſoo veele alſt eerlijck ſal weſen/ Item Gerroldt Herema ſal heb-
ben zijn beſte cleedt/ Itē Tako Herema/ Doko Kenpa/ eñ Schel-
to Aatzma elc een eerlijcken gouden penninck/ Item Trijn Kioets
wyf zijn niſte ſal hebben alſoo veele/ ofte dat ghene hy hem Epo
mochte ſchuldich weſen/ Item hy beſpreeckt zijn baſtert ſuſters
kindt als Ebele kindt vier pondematen toe Winaldum die Heſſel
Sybrandes ſoon toe halve heeft/ eñ ooc die twee pondematen die
Jelle Iolcke ſoō toe Pieterſbierum van hem heeft/ ofte ſoo luttick
eñ groot alſe liggen niet te vercoopē dan die poſſeſſoer van Lyauckema
A. 1. ſoo hijt hebben wil die pondtſmate niet hoogher te gheven als vijf-
A. 2. thien enckel gulden/ ooc ſal hy hebben die renten upt Epo Vaders
teſtament/

Digitized by Google

teſtament/ Item Sicko Lutze ſoon toe Wynaldum beſpreeckt hy
ofte gheeft hy om Godts wille den uſufrucht ofte gebruyck ſo lan-
ghe als hy leeft vande ſate daer hy op woont/ ende daer toe vijer
pondematen ſaedlandt in Poppema guet ofte ſoo als ſy daer leg- A. 3.
ghen tot eeuwyghen tyden niet te vercoopen dan den poſſeſſoer van Ly- A. 4.
auckema indient hem belyvet die pondſmate niet hooger te geven dan Nota prins
voor vijfthien enckel gulden/ hier mede ſal Sicko voorſz te vreden A. 5.
weſen/ want Epo voorſz voor een ſoon hem niet bekent/ Item Bene
Epo Lyauckema voorſz maeckt erven tot al zijn goeden landen Nota 50.
ende anders hier boven niet ghenoemt ende gheſpecificeert/ Hylck
zijn echteſyde/ Schelto, Sicko, Luts ende Triin ſalyghe Sicko Lyauckema
naeghelaten weeskinderen, in manieren naegeſchreven als dat Hylck ſal
hebben alle Epo roerlijcke goederen als goudt/ ſilver/ geldt/ bee-
ſten/ molle goederen ende alle cledinghen/ inboelen/ bedden ende
bulſter ende ſulcx alle die crediten te beuren/ ende die debitoren te
betalen met alle afterdaden/ deſe goeden voorſz ſal Hylck voorſz
hebben tot eeuwyghe tyden/ behalven de ſchenck vatten ſal hebben ende
holden de poſſeſſoer ende beſitter van Lyauckema, Item hier toe boven
ſal Hylck hebben dat uſufruckt ofte ghebruyck tot haer leven toe
Lyauckema huys/ huyſinghe/ ſtaten/ hof/ landt ende ſandt alſt
nu tot Lyauckema ghebruyckt wordt die mole toe Serbierum/ die ſate
daer Claes Janckes nu op woont toe Serbierum/ Tietze ſate tot
Wynaldum/ met die ſate daer Sicke voorſz op woont/ wanneer
Sicko verſterft voor Hylck/ oock die ſwanne-jacht in Wynalde-
ma reed/ alles al als voorſz toe haer leven toe/ Item oock wil E-
po voorſz dat die ghene die Sicko voorſz ſate bewoont tot eeuwy-
gen tyden ſchuldich weſen die ſwannen voorſchreven te bewaren
ende te wachten: item Hylck voorſchreven ſal hebben voor haer gecofte
landen ſeven pondematen in longhe zate tot Pieterſbierum/ die landen Bene
tot eeuwyge tyden by den ſate blyven toe laten/ voor die pondſma-
te alſoo vele te huyr te beuren als die ander pondſmaten inde ſate
voorſchreven gelden/ Item oock ſal Hylck voorſchreven hebben
den derdendeel vande landen tot Wynaldum uytghekomen van
Doecko Heſlinghe ende niet meer want ſe in een groot part van
Epo ſelfs betaelt zijn/ hier mede wil Epo dat Hylck voor al ſal toe
vreden weſen/ Item Schelte ſalige Sicko oldſte ſoon voorſchreven ſal heb-
ben tot eeuwyghen tyden te duyrende in præcipuum prælegaet ende voordeel
in eyghendom, ende poſſeſsie nae Hylck voorſz overleven te apprehenderen Nota 20.
ende aen te vaerden Lyauckema huys huyſinghe hornlegher, ende hof, landt
ende ſandt, alſt nu to Lyauckema bruyckt wordt, die moele voorſz die zate
daer Claes Iancke ſoon voorſchreven nu op woont, Tietſe zate voorſz toe
VVynaldum, oock die ſate daer Sicko voorſchreven nu op woent toe VVy-
naldum mit die Swanne jacht in Wynaldema reedt voorſchreven dat
als Hylck daer van toe leyd is/ die uſufruct of bruyckinge als voorſz

Digitized by Google

Eñ ſo wil Epe voorſz dat die ſpõſalia ofte contract geſchiet by Epe
Nota 3. voorſz ſaliger lutz Waringſma eñ Sicko Lyauckema ter eere Ger-
rolt Herema ende Luitz ſijn huysvrou ter anderẽ thuyſchẽ Schelto
Nota 4. voorſz Anna ofte eene van Gerroldts ãdere Dochteren ſullẽ van ſtonden aẽ
voortganck hebben metten eerſten/ Indien Schelte alſoe niet be-
Nota 5. lieſtet te doen ende ſoe niet doet/ ſoe ſal hy daermede priveert weſẽ
ende vervallen vander precipuo eñ voordeel alles al als voorſz ver-
B. 2. vallen te weſen ende toe hebben Sicke voorſz zijn broeder, Indien Sic-
ke niet vervolget ende effective doet als voorſz/ ſoe ſal vervallen eñ
B. 3. hebben in manieren als voorſz lutz ofte Catharina voorſz/ Item of
te niemant vande kinderen voorſz beliefde ſulc als voorſz is te ver-
Nota 6. volgen ſoe heeſt Epe voorſz alles al dit voordeel als voorſz in die
eere Godts ende zijn ſielẽ zalicheyt tot dat Cathuſers Clooſter by
B. 4. Amſterdam ter tijdt toe hier int landt eene geſticht wordt als dan
hier in dit Clooſter te blijven/ Item ofte Schelte voorſz verſtorve ſonder
Nota 7. echte kinderen ſoe ſalt hebben Sicke voorſz oft Sicke verſtorf ſoe ſalt heb-
Nota 8. ben Lutz ofte Catharijn voorſchreven, in manieren als voorſz/ Item tot al-
len tyden Schelto daer na Schelte kinderen die de olſte is. Daer na zijn oldſte
B. 5. kints kinderen, ende ſoe int eewich inde delgaende ofte neergaende graet, alleene
hebben, ſonder deelſchap daer van te doen, ofte by wanverſtandt van dat olſte
Nota 9. kindt tot allen tijden een vande andere kinderen die daer bequaemſt toe is, dat
voordeel als voorſz te hebben / Ende dat by diſcretie vanden Abt
A, 6. van Lidlum/ ende die Paſtoren van Petersbuerum ende Oeſterby-
rum/ Item ofte Schelte voorſchreven in zijn poſteriteyt ende naecomelinghen
Nota 10. verſtorve ſoe ſal dat precipuum voordeel ende prælegaet als voorſz
hebben ende vervallen op Sicke naecomelinghen In manieren als voorſz
Nota 11. ende in gebreke van Sicko voorſz naecomende op Luts ende Ca-
tharines in manieren tot allen tyden als voorſz. Item oock wil Epo
voorſz dat die Heere vant voordel, als voorſtionder in perſoon ſelven. Zal
Lyauckema bewoonen [illegible] als voorſchreven, Item voort maec-
ket Epo Liauckema voorſchreven gelijcke erven tot alle ſijn goeden ende landẽ
hier boven niet geſpecificeert Schelto, Sicke, Luitz, ende Catharina ſalige Sic
ko Lijauckema kinderen voorſchreven toegelijck toe deelen, Ende ſu ſal ge-
conſolideert/ ende te niete weſen dat gelt op geboert van Hylck Li-
auckema tot reparatie van Lyauckema huys / ende oock toe niete
hier mit dat gelt op geboert van olde huyſter ſate om dat Epo van ſijn broo-
ders doot af langetijt die renten van Lyauckema oock luyt ſijnen vaders Te-
ſtament ſalige gedachten meeſt heeft, ende oock alles nu aende timmerin
ge toe Lyauckema al beſteedt is/ Itẽ wil Epo voorſz dat Schelto
voorſchreven mit Gerrolts dochter a als voorſchreven als ſy woo-
ninge begrypen tot Lyauckema met Hylck[b] voorſchreven ſullẽ wo-
nen/ omme van haer te leeren ende hooren/ hier mede wil Epo voor
ſchreven dat ſijn erven, legatary/ donatary/ ende alle luyden ſul-
len toe vrede weſen/ by verbeurteniſſe het ghene dat een yeder van
hem

a) Hic teſtamentũ paternis ſenioris Scheltonis teſtamẽtum ab adverſariis peſſime diſtractũ approbari.
b) Gerardi filiam
c) Vidua Helena præponitur & ordinatur ipſis.